

Skandináviai helyőrség

Válogatás az Ághegy irodalmi és művészeti
lapfolyam pályázatára érkezett alkotásokból

ÁGHEGY KÖNYVEK

Skandináviai helyőrség

Válogatás az Ághegy irodalmi és művészeti lapfolyam
pályázatára érkezett művekből

A kötet megjelenését támogatta:

Skandináviai helyőrség

Válogatás

az Ághegy irodalmi és művészeti lapfolyam
pályázatára érkezett alkotásaiból

Válogatta, szerkesztette, tördelte:

Tar Károly

A szerkesztő munkatársai:

Dr. Békássy N. Albert, Kovács Ferenc, dr. Kunszenti Ágnes
Lőrinci Borg Ágnes, Mészáros Márta

A pályázatra érkezett alkotások bírálói:

Dr. Békássy N. Albert kutatóorvos, író, fordító
Kovács Ferenc egyetemi oktató, író, grafikus,
Maros Miklós zeneszerző,
Mayer Hella festőművész,
Mészáros Márta tanár,
Pusztai Péter grafikus, fotóművész,
Szente Imre költő, író, fordító,
Tar Károly író, szerkesztő,
Ungváry Tamás zeneszerző,
Vály Sándor képzőművész.

A kötet szerzői

Baják Zsuzsanna
Békássy N. Albert
Bengtsson Benjámin
Borka László
Csanda Mária
Elekes Ferenc
Erdős Bartha István
F. Böszörményi Zoltán
Forsman Attila
Forsman Desirée
Gergely Edo
Gödri-Mártis Ilona
Havasi Krasznai Erzsébet
Høyborg Ottilia Piroska
Janáky Réka
Kiss Szinnye Ildikó
Kovács Dea Judit
Kovács Imre
Kunszenti-Kovács Dávid
Lázár Ervin Járkáló
Lázár Rozi
Losoncz Ágnes
Lőrinczi Borg Ágnes
Molnár István
Molnár Veress Mária
Neufeld Róbert
Moritz Livia
Ondrusek Julianna
Perger Dénes
Pongrácz Ágnes
Steiner János
Tóth Ildikó Irma
Tóth Kati

Az Ághegy-Liget Baráti Társaság

irodalmi, műfordítói, képzőművészeti és zenei pályázatának díjazottjai:

Vers

1. Lőrinczi Borg Ágnes
2. Gergely Edo
3. Steiner János

Különdíj

Pongrácz Ágnes (Peregrinus Klub),
Janáky Réka (Magyar Liget)

Próza

1. Molnár Veress Mária
2. Neufeld Róbert
3. F. Böszörményi Zoltán

Különdíj

Kiss Szinnye Ildikó (Norvég - Magyar Egyesület),
Tóth Ildikó (Nyugat európai Lelkigondozó Szolgálat) ,
Elekes Ferenc (Magyar Liget),
Csanda Mária (Peregrinus Klub),
Borka László (Ághegy-Liget Baráti Társaság norvégiai fiókja)

Fordítás

1. Molnár István
2. Lázár Ervin Járkáló
3. Erdős Bartha István

Különdíj

Dr. Békássy N. Albert (Magyar Liget)
Kunszenti-Kovács Dávid (Norvég - Magyar Egyesület)

Képzőművészet

1. Tóth Kati
2. Lázár Rozi
3. Baják Zsuzsanna

Különdíj

Perger Dénes,
Moritz Livia,
Kovács Imre (Lundi Magyar Kultúrfórum),
Bengtsson Benjamin (Magyar Liget),
Forsman Attila,
Desirée Forsman

Zene

1. Losoncz Ágnes

Ima a szélben

Didergős decemberben
fagytól duruzsol a táj.
Az arcokon könnyeket
fakaszt a fagy.
Megyek az úton,
könnyeimtől elmosódnak
szememben a fák.
Szám a széltől
zsibbadtan nyílik.
Azért elmondok egy imát.
Tudom, a fák meghallgatják.

Az út vége egy új út kezdete

Halál
Földöntúli ár
Ár, ár, áradat
Vajon a kapun túl mi vár?

A sok elmulasztott pillanat
visszatér egy perc alatt.
Leveszed a földi ruhát,
itt hagyod mindazt, mi bánt.

Vissza nem nézel...
Tudod az utat.
Megtalálod a szomszédos kutat.
Vajon lesz-e új kezdet?

De OTT már nem lesz több kérdés
Csak megyek, megyek...

Igazgyöngy

Mint ezersugarú égi fény,
szívből jövő e költemény,
mint az igazgyöngy.
Ó, szemembe szökken a könny...

Igazgyöngy, kincset ér,
amelyet másra nem cserél,
szíve mélyén tovább él,
kinek szívem valamit ér.

Igazgyöngy, mély-puha ágyban,
tenger mélyén, leányruhában.
Roppan a kagyló, nehéz a súly,
s az igazgyöngy elgurul...

Végtelen, hűvös óceán mélye,
sodródik a gyöngy, mélyre, mélyre...
Majd egy nagy hullám hátán
utazik, nem látván
hova...
Nem látod?
Partot ért már,
ott csillog a homokban!
Reád vár!
Tartod kincsként a karodban...

Íme, az igazgyöngy!
Továtűnik minden könny.
Az emlék örökre megmarad,
a tenger ismét magával ragad
Gurul, gurul...
El nem tűnik már váratlanul.
Suttogja:
Az igazgyöngy én vagyok,
holdsugaras csöndben,
tengerparti szélben
engem dobáltak a hullámok...

A haikutól a *kakushinig*

Korábban is írtam már hosszabb verseket (angolul is). 2008-ban eszembe jutottak a kedves kis *haikuk*, amelyekről középiskolában tanultam. Közel állnak hozzám, mert a természetről szólnak, és oly sok gondolatot, érzést közvetítenek annak ellenére, hogy rövid terjedelműek. Dániai élményeim hatására kezdtem saját – akkor még *haiku*-nak vélt – verset írni. A természet szépségeinek bemutatása és a nem mindennapi képzettársítások, képek vezéreltek. Csak a tömörséget sikerült átvennem, formailag nem haiku költemények. Ezért más japán irodalmi elnevezést kerestem hozzá, s ebben segítségre volt japán nyelvtudásom.

Kakushin újítást, új szokást jelent. A *kakushin* versek kategóriába tartozó költemények a természetről, a formákról, képekről és képzettársításokról, érzésekről szólnak. A versek a haikukhoz hasonlóan rövidек, tömörek, de formailag kötetlenek.

革新

Kakushinok

Mottó: „A kicsiben ott rejtőzik a nagy, a nagyban a kicsi, az illúzióban a valós, a valóságban pedig az illúzió” (*Sen Fu*).

„A művészet nem a láthatót adja vissza, hanem láthatóvá tesz.” (Klee).

1.
Tért hódít az idő,
s időt hódít a tér.
A vers tért és időt hódít.
2.
Tengerparton kagylók pihennek,
Útra kel belőlük a gyöngy.
3.
Egyesülni a felhőkkel,
Betakarózni az avarral,
Meglenni a valót az óceán mélyén.
4.
Fűszálon esőcsepp egymagában
Millió társával fürdik az óceánban.

5.

Dércsípte csendben nyargal a fagy,
Fák törzsében mélyül a téli álom.

6.

Száll az alkony, mint a füst
Elterül az avarral tarkított tájon.

7.

Esőcsepp ragyogja be a rétet,
Szivárvány lapul a bokor tövében.

8.

Sok ezer kagyló a tengerparton
– a csillagok nappal a homokban otthonra találnak.

9.

A szél dúdolva ringatja
A havas fák törzsén lapuló holnapot.
Jön a tavasz.

10.

A tó jege, mint a nyírfa kérge, megrepedt.
A víz mélyéről felszökkent a tavasz.

11.

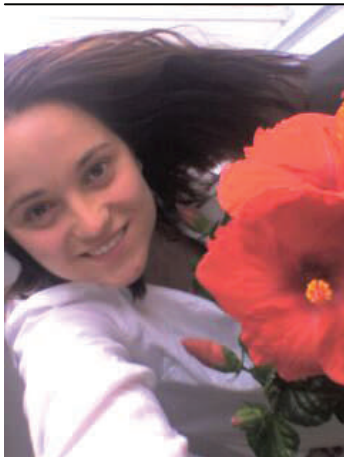
Kávéillatú köpenyt ölt a hajnal,
nyüzsgő terek éledő fátylán siet.

12.

Kávéillatú köpenyt ölt a hajnal,
nyüzsgő terek éledő fátylán siet.

1978-ban született Esztergomban. Kedvtelésből akvarellt, linómetszést és az agyagozást tanult. 1992-ben, egy őszi tájat ábrázoló akvarell festményét kiállították az esztergomi Sugár Galériában. 1995-ben hollót ábrázoló, diópáccal készült festményével a megyei rajzversenyén ért el helyezést. 2002-ben külgazdasági szakos közgazdászként végzett, majd marketing- és reklámmenedzseri, majd logisztikai diplomát szerzett. Megkedvelte az üvegfestést, a selyemfestést, a szalvétatechnikát, és dísz tárgyakat készített. Jelenleg is ezekkel foglalkozik. És természetfotózással, filctechnikával, akrilfestéssel és versírással. Művészneve Susy Berg. 2008 őztől Koppenhágában él. Művészi hitvallása: *A legfontosabb, hogy a misztériumot mindig maga körül érezze az ember a hétköznapi napokon is, elég éber legyen a csodálkozáshoz. Hiszen az élet - csodálkozás -* (Martin Andersen Nexø)

Baják K. Zsuzsanna (Susy Berg) : Mosolygós gyümölcsök(félfamentes rajzlap, rúzs, A/4, 1996)

Hableány naplementében - Márciusi fény

Égi madár — Gond

Sütő András közöttünk

A színpadi szó lélekformáló erejét érezhették 2009. szeptember 19-én szombat este a lundi Linero szabadidőközpontban összejöttek Götz Anna és Rubold Ödön művészpár másfélórás tartós élményt jelentő műsorában. Alig két-tucatnyian voltunk - főleg Malmöböl érkező közönség. A pódiumon egyszerű kellékek: egy asztal és két szék, a háttérben pedig Sütő Andrást ábrázoló festmény. A Götz-Rubold művész pár egyedi lélekmeztartó és felemelő estje volt. Balladás erő, zenei szárnyalás, egyszerűség, alázat és poétikus igézettség hatotta át Sütő-estjüket. Sütő András műveinek szeretetében, ismeretében és ihletében. Újkori misztériumjátékot láttunk és szenvedtünk. S hűledeztünk azon, hogy az idő múlása milyen kérlelhetetlenül igazolja az író. Az egykor a kisebbségi nyomorúságból visszhangzó művek immár többségi jalkiáltassá erősödnek az egész Kárpát-medencében, de Magyarországon is. Mert immár farsangolunk a reménytelenségben. Ám Götz Anna és Rubold Ödön Sütő vallomása fekete estéinkből egyet ünnepi pirosra festett. A művészpár teremtő akarattal élénk állotta magyar önazonoságunkhoz ragaszkodásunkat, és kisebbségi létünk emlékeztét. Meghökkenő és dermesztően pontos, ahogyan a színész pár estjét kezdi: Rubold Ödön sipkában, nyakában sállal féleszű rikkancsként hatalmas háttéri hangerővel hírli: *Megjelent a Székely Gyutacs*, s kurjantja a keserves valót a magyarok egymásnak uszításáról. Az eszelős észlelet úgyis találó, hogy Sütő Andrástól való: *Az ugató madár* Bolondja, alias Horváth Csongor Vörösmarty összeomlottságában a nemzetelhalt vizionálja, és hangolja, alapozza a pódiumi estét is. Amelyre válaszul a színészpár az író vallomásaival, darabjainak részleteivel a gondolati, az erkölcsi parancsokat szóltatja meg a pódiumon, hirdetvén a MÉGIS-MEGMARADÁS életjeleit. Ilyenképpen legfontosabb az ISKOLA ügye, amely Sütő András nagy esszéjében, a *Nagyenyei fügevirágban*, megszólítva a mecénást, Bethlen Gábort, a tudás, az elme és a lélek építésének templomaként láttatja a nagyhírű kollégiumot. Majd következik egy újabb fejezet Sütő András életművéből: Götz Anna poétikus hangján előtűnik, a *Jön az erdő*, az *Anyám könnyű álmot ígér*-ből visszhangzik az anyanyelv megtalálásának gyötrelmes útja, hogy az édeni örömet hordozó Arany *Toldijában* teljesebben be. A művészpár estjének gyémánttengelyében az *Advent a Hargitán* áll, pontosabban: a feltámadás jelenete. Amikor Réka a jégvilágból visszatalált kedvesét éleszti, de a játék és a szerelem már nem folytatható ott, ahol hús esztendeje a fiatalságban oly tragikusan megszakadt. Itt a pódiumon nem a játék tragikus kimenetele fontos, hanem, az idő zavarodottságában, az újra-kezdés reménye és akarata. Természetes tehát, hogy „vigasz a vigasztalanságban” gondolatfolyamban újra *Az ugató madár* tűnik fel: gróf Rhédey Claudia és Bodor

Péter tragédiája. Sütő András történeti látomásában a hirtelen cselekvések, az áru-lások, a hiábavaló nagyot akarások kacajos keservben sűrűsödnek, s újabb stáció-jaként felmutatva a magyarság sorstörténetében a bujdosást.

Aztán Götz Anna és Rubold Ödön kidugja fejét a játékból, és az író naplórész-letében a hargitai magasból s a történelem mélységéből előlépve naplójegyzetben szólítják meg a jelent. Sütő András unokájának sebesültségét beszélik el. Társai-val játszott, s mert nem madárként, hanem gyermekként az aszfalton magyarul „ugatott”, egy italgőztől háborodott román az arcába sújtott. A történet drámai sodortatásában a művész pár estje az egyszeri történetben féli a közösségi drámát. Mert az ANYANYELV és a GYERMEK veszélyeztetettsége a megmaradás sors-kérdéseként hasít hétköznapijainkba. A helyzet drámai, de nem menekülhetünk, ha az erkölcs parancsát követjük. „Maradok, mert másként nem tehetek”- üzenete az író Sinkovits Imrének 1989-ben, midőn sorstársai a menekülés ezerféle változatát kínlódták, az író az ezeregyediket, a maradást, a belső emigrációt választotta. S az egykori vallomás mai fényét – különösen a külhonban élő magyarok távlatában, az önmarcangolást és lelkiismeret furdalást elkerülendő - a művész pár úgy erősíti meg a közönségben, hogy most nem a földrajzi ragaszkodás, hanem a benső állha-tatosság jelentheti a hűséget és reményt.

Azért is szép és felemelő Götz Anna és Rubold Ödön pódium-vallomása, mert olyan természetes egyszerűséggel nyitják meg bennünk Sütő András gondolatait, hogy kevéssel az előadás után már esendő bizonytalanságba fordulunk; vajon melyikük is mondta a kollégiumi vallomást, vagy a Sinkovits Imrének címzett leve-

let? Igen, így szép és igaz ez az este, mert az író képét rájuk is érvényesnek tekintve, „páros egy személyben” élük és éltetik Sütő András írásait, gondolatait. S jelképesnek is tekintjük a záró képet: a *Csillag a máglyán* jelenetét. Egy nagy könyv, mely fel-feltűnik az esten; az író munkáit tartalmazza (?), netán a Biblia (?), de ne találgassuk, mert ez a KÖNYV, amely a szellem birodalma. „Gyilkos kéz a könyvet ne érintse!”- mondja a máglyára ítélt Szervét, majd később így folytatja: „Lelkem ez a könyv. Meg nem gyalázhatom”. A pódiumon a könyv sorsa új jelentéssel, személyes és jelen idejű vallomásként hangzik. Mert a ragaszkodás hangja a mai értelmiségi vallomása is: a lélekapasztó és pusztító időkben, a gondolat-sorvasztó hangzavarban el nem veszhetünk, és nem tagadhatjuk meg a szellem megmaradásának törvényét. Mert ha mégis, következik a pusztulás – közösségi méreteken. És ahogyan a könyv, a szellem sorsának tragikus veszélyeztetettsége

felmerül, éppen Rubold Ödön egyik ifjúkori szerepe és darabja idéződik fel: Illyés Gyula Tiszták-ja. Amelyben nem az jelentette az albigensek igazi elbukását, hogy nem tudták tartani Montségur várát. A végzetes vereséget, az elmúlást az hozza, hogy a hegyi utakon menekített könyves láda, a katórok szellem-kincse odavész.

Götz Anna és Rubold Ödön hivatott komolysággal és cselekvő példával válszol aggodalmunkra: „A példát élni és éltetni kell”- vallják Sütő Andrással estjüknek vezető gondolataként. Azért is kitűnő ez az összeállítás, mert miközben a szerző szövegeivel építkeznek, arra döbbennek, hogy nem írói breviáriumot szerkesztettek, és láttatnak, hanem mai hogylétünk lélek-hangjait és gyötrelmeit erősítik fel Sütő András örökké aktuális életművéből. Ilyenképpen érintenek meg, és hatnak a pódiumjáték következő jelenetei is. Már nemcsak a kolozsvári Nemzeti Színház történelmi küzdelme, hanem a jelenkor művészeinek színház-álma is drámai monológgá sűrűsödik a *Mondd!* című vallomásban. A színház hatalom, az anyanyelv, a költészet örök letéteményese, amit cenzorok, divatdiktátorok, pubertáskorban ragadt ötletszabászok, selypegő alternatívok a maguk színvonaltalanságára züllesztenek, mondván: a színház én vagyok!

A művészpár, az árral szemben úszó pisztrángtermészettel ellentmond a fogyasztói világnak és központi hatalomnak, amely szellemi értékeink, hitéletünk, nemzeti intézményeink, kultúránk végzetes elgyöngítésére, lepusztítására alapítványokat, minisztereket, s általuk kinevezett felügyelőket üzemeltet. Már-már tébolyító, amibe jutottunk. Egyre bizonytalanabban tekintünk körbe: ugyan kívül, kikkel lehet még eszmét cserélni megmaradásunk kérdéseiről? A bizonytalan jövőt mérlegelve, vannak még olyan erők és személyek, akik helyre zökkentik e hibbant világot? S emberi és nemzeti arcát visszanyerheti ez a történelmi viszályokban és hazugságokban végkimerülésbe hullott nép?

Köszönet az élményért!

***

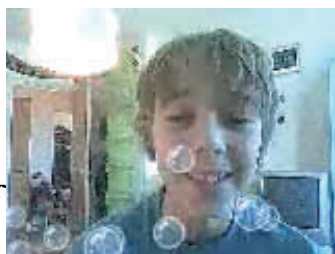
1942-ben született, gyermekgyógyász, író, fordító, orvosi oklevelét Fiúméban, gyermekgyógyász szakosítását Belgrádban szerezte. 1976 óta él Svédországban. A Lundi Egyetemi Gyermekklinika akadémiai oktatójaként kutatómunkát folytat; 2009-es nyugdíjazásáig az összejt (csontvelő) átültetési egység vezetője, számos nemzetközi szakmai egyesület tagja, több száz szakmai közlemény szerzője, tucatnyi szaklap munkatársa. A nyugat európai magyar reformátusok egyik szellemi vezetője, 1987 óta, a Nyugat-Európai Magyar Lelkigondozó Szolgálat (NyEMRLSz) világi elnöke. Alapító tagja az 1991-ben újraalakult Magyar Reformátusok Világ-

szövetségének és a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának. Johannita lovag, a Rend Magyar Tagozatának tagja. Folyóiratunk és a Magyar Liget munkatársa.

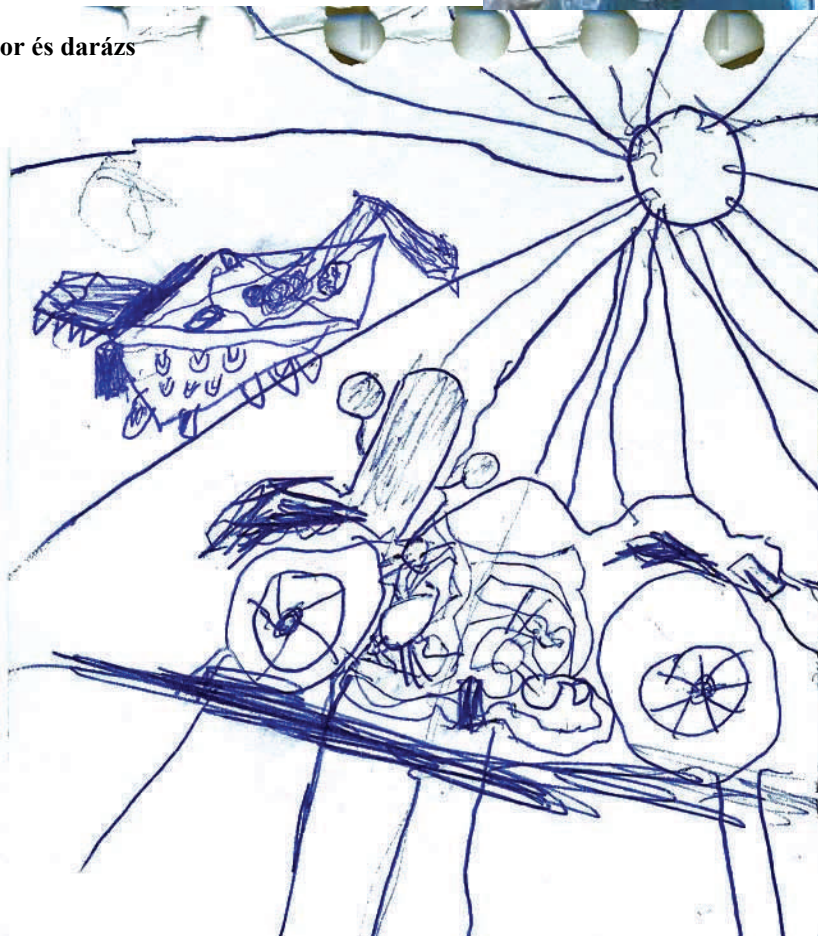

Bengtsson Benjamin Zsolt 1994-ben született, zeneiskolás, zongorán és ütőhangszereken játszik, műszaki pályára készül, verseket fordít magyarról svédre és fordítva. Pályázatra küldött rajzait 6-7 éves korában készítette.

Motor és darázs

Jézus Rómában

Jézus elhatározta: minden kétezredik évben lejön a Földre, hogy közelebről megnézzé, él-e még a tanítása, vagy sikerült-e elfojtania azt a római helytartóknak.

Betlehemben öltötte magára földi alakját, s arámul – az Ószövetség és a Talmud nyelvén – szólította meg az útjába akadt első embert. Arab volt az illető, s csak a vállát vonogatta. Rossz angolsággal kérdezte Jézust: - You speak English?

Jézus mosolygott, s elhatározta, hogy legközelebb héberrel próbálkozik, mivel ezt a sémita nyelvet is beszélte. Egy héberül beszélő férfitől megkérdezte, tud-e valamit arról, hogy körülbelül kétezer éve keresztre feszítettek egy Tanítómestert, s hogy ennek a Mesternek itt van a születési helye?

- Természetesen – vonta fel szemöldökét a betlehemi arab, aki két nyelven beszélt: arabul és valamennyit héberül.

- Csak menjen le ezen az utcán s a végében megtalálja, amit keres – mondta Jézusnak.

Jézus végigment a hosszú utcán, de nem találta szülőhelyét, a szerény istállót.

Egy nagy templom állt az utca végén. Benne sok arany, csillogás.

Nagyon szép templom – gondolta Jézus – de hol van az istálló? Kérdezősködött a héber árusoktól, akik portékáikkal elárasztották a környéket. Csecsebecsék között felismerte a számára kedves kis istállót, benne a faragott szobrocskákkal: A kis jászolban csecsemő, mellette az anya, és az apa. Jámbor tehének, birkák, pásztorok és három díszes ruhájú vendég vagy látogató.

Jézus nagyon megörült, megtalálta, amit keresett.

- Hol találom ezt az istállót, jóember?

- Itt, nálam, vegye meg – mondta az árus.

- Nem úgy értem. Hol van ez az istálló Betlehemben?

- Honnan jön maga? – idegeskedett az árus. Itt az istálló, ott meg a nagytemplom, menjen be, ha akar.

- Miért menjek be? – csodálkozott Jézus.

- Nézze, hagyjon békén, ha nem vesz semmit, akkor menjen innen, elfoglalja a helyet mások elől.

Sok kérdezősködés után végre tisztán látta a helyzetet. Az istálló helyére, gyönyörű templomot építettek. Bement. A kriptában sárga csillag jelezte a Kised születése helyét. Tudomásul vette, hogy nem láthatta szülőhelyét, de lassacskán megbizonyosodott arról, hogy él tanítása ált, vannak követői.

Szenvedése színhelyét is meg akarta látogatni, ezért felment Jeruzsálembe. A Via Dolorosát nagyjából olyannak találta, mint kétezer évvel ezelőtt, de feltűnt neki, hogy minden boltban fából, porcelánból, és elefántcsontból készült, őt és a keresztes ábrázoló szobrokat árulnak. Ezrével.

Végre aztán odaért, ahol keresztre feszítették. Nem lepődött meg túlságosan, amikor ott is egy nagy templomot talált. Be kellett látnia, hogy hívei így kívánják tiszteletüket nyilvánítani. Beszédbe elegyedett egy jeruzsálemivel, és a római helytartó után kérdezősködött.

- Ember, hol él maga? – csodálkozott a jóindulatú ember s röviden elmondta

Jézusnak, hogy a rómaiak már rég elhagyták Palesztinát. A Tanító híveit keresztényeknek hívják. Több ágra szakadtak, de a fő ág a katolikusoké, székhelyük Rómában van. Menjen oda, s keresse a Quirinalis palotát, ott élt annakidején a Mester utódja Péter, és találja mai utódját, a Pápát. - Figyelmeztetem azonban – fűzte hozzá a jó ember – hogy mi, a régi izraeli hit hívői a Mestert csak a nagy próféták egyikének tartjuk, és továbbra is várjuk a Messiás eljövetelét.

- Ja, csak hogy meg ne lepődjön, a Pápa szép, krémszínű ruhában jár, közvetlen tanácsadói a kardinálisok, a bíborosok pedig bíbor színű, elegáns ruhákban. Néha nyakukban gyémántokkal kirakott, súlyos aranykereszt függ. Nagyon impozánsak. Ne feledje a Pápa, a kardinális, a bíboros szavakat. Fontos emberek ezek.

Néhány hónap vándorlás után Jézus megérkezett Rómába. Hosszú, fehér ruhájában ott sem keltett feltűnést. Kedves, szakállas hippinek nézték. Kis kérdezősködés után megtalálta a Quirinalis palotát. A északi csücskéhez keveredett. Értésére adták, hogy a bejárat a déli oldalon van. Végtelen hosszú falak mentén végre eljutott a bejáratához, egy óriási kapuhoz. Ekkora épületet még sosem látott. Az udvarán elfért volna a jeruzsálemi templom és Pilátus palotája. Szerencséjére, héber idegenvezetővel, egy izraeli csoport számára éppen akkor indult idegenvezetés. Jézus beállt a csoportba.

- A palotát 1573-tól egy kardinális építtette – kezdte az idegenvezető.

- Kardinális – örült meg a szónak Jézus. – Ahogy a Pápa Simon Péter utóda s ezen keresztül az én utódom, úgy a kardinálisok tizenkét tanítványom utódai – gondolta. De miért épített ő ekkora palotát?

Figyelte, mit mond az idegenvezető.

- A kardinális neve: Ippolito d'Este, aki Alfonso d'Este és Lucrezia Borgia házasságon kívüli fia. Ez a Lucrezia viszont a kegyetlen Cesare Borgia kardinális lánya volt, Cesare apja pedig VI. Sándor pápa.

Jézus ugyan értette a szavakat, de nem értette a történetet.

- Kegyetlen kardinális? A Pápa fia? Házasságon kívüli gyerek? – morfondírozott magában.

1592-ben – folytatta az idegenvezető –, az akkori Pápa, VIII. Clemens a mocsaras Vatikáni vidékről költözött ebbe a magaslaton lévő, egészséges levegőjű, gyönyörű, várszerű palotába. Azóta ez a pápák lakhelye. Csak a Szixtusi kápolna hiányzott, ahol a pápaválasztás történt. Ezért később, a Quirinalis palotában megépítették a Szixtusi kápolna tökéletes mását, a Cappella Paolinát. Így ment ez egész 1870-ig, amikor megtörték a Közép Itáliát uraló Pápai Állam hatalmát. Ekkor a Pápa a kis Vatikán Államba kényszerült behúzódní, ami a Pápák élettere azóta is - fejezte be az idegenvezető.

Jézus otthagya a Quirínálist és lement a Vatikánba, hogy találkozzon a Pápával.

Megmutatták neki a nagy tér jobboldalán levő vatikáni bejáratot. A díszes ruhába öltözött svájci gárdista először udvariasan, később türelmetlenül elutasította.

- A Vatikánban semmi keresnivalója – mondta. Jézus próbálta megmagyarázni, hogy ő Jézus, de ez nem hatotta meg a gárdistát.

- Persze, persze, de lenne kedves arrébb menni, ezen a héten maga a harmadik

Jézus. Kapuőrként, már sok excentrikus emberrel találkoztam...

Jézus megértette, hogy nem juthat tovább, és nem beszélhet a Pápával. Úgy érezte éppen eleget látott. Kisétált hát a nagy térről, és szép komótosan újra felment a mennyekbe.

Mennyire kell beilleszkednünk?

„Ha villamoson utazunk, kell a villamoson érvényes viselkedési szabályokat követnünk, de nem kötelező megcsókolni a kalauzt” Cs. Szabó László a beilleszkedésről.

- Tudnak az unokák magyarul? - kérdezte szigorúan egy idősebb pesti látogató hölgy.

Sarokba voltam szorítva. Mit mondjak, hogy a látogató megnyugodjon? Hazudjam azt, hogy „Természetesen, mind a négy gyerek elég jól beszél magyarul.”

Vagy mondjam azt, ami igaz, hogy egy szót sem tudnak? A félhazugságot választottam, hogy egy kicsit tudnak. Mert mindegyik tud annyit, hogy “köszönöm szépen.” Nem szépen, hanem szépen. Ez valóban kicsi tudás.

A hölgy némileg megnyugodott. Mert ugye Pesten tudják azt, hogy kell külföldön unokát nevelni, ha például csak az egyik szülő magyar, a másik norvég, svéd, vagy dán. Este fáradtan jönnek haza, vacsorát kell főzni, a gyerekeknek norvégul, svédül, dánul kell leckét csinálni. Utána jönne a magyar tanulás a pesti elképzelés szerint?

A valóság sajnos más. Elgondolkozhatunk a magyarság három nagy csoportján, s hogy ez a három csoport hogy találkozik a beilleszkedés problémáival.

Három csoport?

Igen. Az első a mai Magyarország lakossága.

A második a Trianonnal elszakított részek magyarsága, a felvidékiek, a kárpátaljaiak, az erdélyiek és a délvidékiek.

A harmadik csoport mi vagyunk, a hazánktól távolra szakadtak, volt menekültek, emigránsok, szabad akaratból kivándoroltak.

Az otthoni magyarok

Biztos sokan tiltakoznak, hogy miért beszélünk erről a csoportról, de mégis szóljunk pár szót róluk. Hiszen otthon is 1945-46-ban óriási beilleszkedési követelmények voltak, teljesen új társadalmi rendszerrel. Nem túlzás azt mondani, hogy az a beilleszkedés nehezebb volt, mint a beilleszkedés a Skandináv világba, ahol talán sokat kínlódunk, de *félni legalább nem kellett*.

Aztán jött az 1989-es rendszerváltás, s az új rendszerbe való beilleszkedés, ami sokak szerint máig nem sikerült. Koltai Lajos, a Mefisztó c. film Oscar - díjas operatőre adott nemrégiben interjút a magyar TV-nek. Ő többet dolgozik kinn, mint otthon, így otthoni és kinti szemmel egyaránt jól látja a mai magyar társadalmat. Ő mondta, hogy kint volt épp akkor, mikor a rendszerváltás volt. Ez nagy örömet okozott neki. És nagy szomorúsággal látta, mikor hazament, hogy a magyarok megkapták a szabadságot, de nem tudnak élni vele. Hisz az utolsó két év-

században sose volt Magyarország igazán szabad, honnan tudnák? - kérdi Koltai.

Szomorú beilleszkedési probléma. Ha hazalátogatunk, mi is érezzük, hogy a hangnemmel, mentalitással van baj.

Az elszakadt területek

E sorok írója Felvidéken született a két háború között, amikor Felvidék csehszlovák volt. Ott is be kellett illeszkednünk az idegen közegbe. 38-tól 45-ig magyarok, majd újra csehszlovákok lettünk. Aztán egy csinos marhavagonban kis cókókunkkal áttoltak bennünk a magyar oldalra, amit finoman lakosságcsere-nek neveztek. Kevésbé finoman: erőszakos kitelepítésnek, vagyonunk elvesztésével.

A rokonság fele így járt, másik fele ma is a Csallóközben s Kassán él.

A kassai rokonok nagy bánata, hogy fiúk szlovák lányt vett el, aki nem hajlandó magyarul megszólalni s az unokák egy szót sem tudnak magyarul.

A csallóköziek ugyanígy vannak. Mindez tíz kilométerre Magyarországtól történik. Mit szőlünk mi kétezer kilométerről?

2009 szeptemberétől megbüntetik Szlovákiában azt, aki hivatalos helyen magyarul beszél. Ott, ahol ezer éve magyarok laknak. Micsoda megalázó beilleszkedési követelmények ezek! Pár hete figyelmeztettek bennünket dunaszerdahelyi rokonaink, hogy hivatalos dolgunkat elintézendő, legyünk óvatosak a tanácsházán, ne beszéljünk magyarul, mert nekik lehet belőle bajuk. Ez megalázó, emlékezzünk erre a szóra, mert nekünk legalább a megalázó szót nem kell saját skandináviai problémáinkhoz kapcsolni.

Erdélyben is jártunk, Farkaslakán, Tamási Áron szülőfalujában. Kis falu, éli a maga álmos magyar életét, a román hatóságok teljesen elhanyagolják. De gyerekeik, ha a szegénységből ki akarnak törni és bemennek Kolozsvárra, vagy Nagyváradra dolgozni, hasonló helyzetbe kerülnek, mint a felvidékiek: „Minél jobban beilleszkedsz, annál könnyebb életed lesz”- szól az íratlan szabály.

***

Borka László 1932-ben született Rév-Komáromban. 1947-ben a lakosságcsere ürügyén családját áttelepítették Magyarországra. Kaposváron érettségizett. Pécsen jogot tanult és az Egyetemi Lapok szerkesztőségében dolgozott. 1956-ba Norvégiába menekült, kémikusi képesítést szerzett. Nyugdíjazásáig az Országos Gyógyszerészeti Intézet laboratóriumát vezette. 1977-ben doktorált.

Dolgozott Jordániában, Sri Lankán és Genfben. Amsterdamban első díjat nyert egy mikro-fotójával, melyet két amerikai tudományos lap is közölt.

Ricsi szabadságon

Gyerekkori barátom, Ricsi még az édesapjához költözött ki a nyolcvanas évek elején. Majdnem húszéves volt, és húsz évnél több ideje lakik kint. Azt mondja, szereti Svédországot, humánus ország, másik testvére is ott él a közelben, Dél-Svédországban, egy kis településen. Nemcsak magyarok lakják, de sok a magyar. Kétszer nősült, mindkétszer magyar nőt vett el, a kisfia viszont már jóformán svédül beszél, magyarul alig. Mióta fapados járatok vannak, háromszor is hazajönnek látogatóba egy évben. Bár a gyerek, aki tíz éves, mostanában mondogatja, hogy Magyarországon unatkozik, nincs olyan technika, amihez ott hozzászokott – svédországi otthonuk jóval gépesítettebb, mint a magyar nagyszülők háza, nem beszélve kedves számítógépes játékaikról, amiket az óhazában nélkülöznie kell. Máshova is kéne menni – mondja Ricsi, mégis minduntalan hazajár.

Ricsi édesapja egy magyar nővel disszidált a hatvanas években, politikai menekült státuszt kapott, mára felnőtt lányuk, Ricsi mostohatestvére ott született, svédül beszél, svéd fiúhoz ment feleségül, teljes az asszimilálódás. Ricsi jól megvan a mostohatestvérével, aki a családjával elköltözött egy nagyobb városba, ritkán látják egymást, családi ünnepeken, Svédországban nagyok a távolságok.

Kaptam svéd souvenirket Ricsitől, rénszarvasos ezt-azt, például kis tálcát, legutóbb, amikor nálam járt, ezen szervíroztam neki a kávé – aminek igencsak megörült, látva, hogy használom az ajándékát, ami rá emlékeztet. Világítótornyos naptáram is van, ami ugyanúgy Svédországot szimbolizálja.

Itt azért több minden történik, mondja Ricsi, látva, hogy szinte naponta járok koncertre, előadásra, kiállításra. Nagyobb a pezsgés. Állandó mozgásban a kultúra.

Ott az emberek bevacokolják magukat, élnek a maguk világában, és jólesően szép a természet, sok helyen érintetlen, egy egész országnyi nemzeti park. Annyit kirándulsz, amennyit akarsz és nincs túlszűfoeltság sehol. De a városok nem túl izgalmasak. Bevásárolhatsz – a pénz itt nem gond, persze, mindig lehetne belőle több, de megélhetéshez bőven elég, bármit dolgozol. Ricsi mióta kiköltözött, gépeket irányít egy papírgyárban. Négyszeresét keresi, mint én.

Sajnálja, hogy csak egy hete van, most egyedül jött, a család már várja haza. De eltelik egy évszak és megint jön majd, családdal vagy anélkül. Hozza a hideg észak illatát, a mindennapi elégedettséget, ami kiül az arcára, s amit itt Közép-Európában irigylünk. A csillogást a szemében, amikor itteni történekekről mesélünk, és abban ő is itt van, hiába lakóhelye szerint kívülálló. Családja fele végül is itt él, édesanyja és egy testvére Magyarországon maradt.

Ricsi új világot épít egy új hazában, de nem feledti el a régit. Talán majd a gyereket, gyerekeit – ha lesz kistestvére a nagynak – elhozza egy olyan nyári táborba, ahol egyik kedves nagynéném tanít – magyar nyelvet már külföldön született gyerekeknek, olyanoknak, akiknek egyik vagy mindkét szülője magyar, s szeretnék jobban beszélni a valamikori őseik nyelvét.

Éva fái

Éva beteg lett, amikor még nem volt húsz éves. Kiderült, betegségét nem tudják Magyarországon gyógyítani, ehhez Svédországba kell utaznia, ott vállalják a mű-

tétet. Családja minden megtett, hogy ez sikerüljön, de nem lehettek végig mellette. A műtét szerencsésen végződött, még fél évig tartott a gyógyulás. Éva közben beleszeretett az orvosába, az orvos a fiatal magyar lányba, és összeházasodtak. A házasság nem bizonyult tartósnak, Éva túl fiatal volt, beleszeretett egy lengyel természetvédőbe, akivel egy zöld programon találkozott: válás. És újabb házasság. Közben Éva főiskolára járt, megtanulta a nyelvet, hozzá angolul is tanult. Aztán jött megint a szerelem, harmadik házassága egy angolal.

Most, amikor a történetét írom, éppen ennél tart, gyereke nincs egyik házasságából sem.

Éva Budapesten is vett egy lakást angol férjével, az év egy részét itt tölti. Másik lakhelye Malmö. Könyveket fordít, ebből él, a férje nyelvtanár, angolra a világon mindenütt szükség van.

Hiányoztak a barátaim, mondja, különben jól érzem magam Svédországban, de a könyvek még mindig jobban érdeklik a magyarokat, mint a svédeket. Olyan egyforma ott minden, az embereket egyformává csiszolja a jólét. Magyarországon viszont hiányzik a korrektség, minden üzlet valahol sántít, tudhatod, hogy ki akar-nak használni, valaki leveszi a hasznát, a tiédet is, legjobban ha ingyen dolgozol, de legalábbis örül, ha bármi pénzt kapsz, inkább hónapok múltán, azért is többször szólni kell. Ez a véleménye a könyvkiadásról.

Maradt neki a természet, az előző házasságából is talán, a természetről kezdett könyveket fordítani, csupa földrajz, állatok, növények, az afrikai szavannától a sarkvidékekig. Természeti könyvek.

Talán a filmezésbe is beszáll egyszer. A magyar tájakról készül egy sorozat, a gólyák elvándorolnak és visszatérnek, ahogyan Éva. Angol, magyar, svéd könyvek repülnek utána, vele, természetre vigyázók, azt szeretők, figyelmeztetők.

Ha már egy fát ültettél, nem éltél hiába, tartja az ősi mondás. Éva legalább két fát ültetett azzal, hogy svéd és magyar otthonában is a fákról szólnak a könyvek, svédről magyarra, áttételesen.

Vigyázzunk a fákra, akárhol élünk, mondja.

És rá, ki vigyáz? Ezt gondolom csendben, aztán kinézek az ablakon.

Szerencsés vagyok, az utcánkat fák szegélyezik, s ha nézem őket, rá is gondolkok, s mindazokra, akik valamiért elmennek, s visszatérnek.

***

Csanda Mária észak-dunántúli származású, 1962-ben született Tapolcán. Pécsen történelem és orosz nyelvet, Szegeden könyvtár szakot végzett. Az Idegennyelvű Könyvtárban (akkor még Gorkij könyvtár) kezdett dolgozni. 2001-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem könyvtárosa.

„Mindig is könyvek mellett laktam, s kis faluban gyerekeskedtem: fűszálak, tölgyek, mezei virágok a barátaim, a világról mesélnek éppúgy, mint az írók. S mint magam is szeretnék.”

Zsebemben stockholmi levél

Ha engem elvisznek ebből a kórteremből valami újabb vizsgálatra, magára bízom a mobilomat, ne vesszen el, s tudjon beszámolni a feleségemnek. Ha hív. Erre kér a mellettem lévő szomszéd. Mondom, én megbízhatatlan,anyag ember vagyok. Bízsa egy nővérrre, vagy a vörös hajú doktorra, csak reám ne, mert erre én teljeséggel alkalmatlan vagyok. Higgyen nekem. Mondok egy példát a hanyagságomra:

Most is itt van a zsebemben egy stockholmi levél. Ezerkilencszázhetvenegy október tizennegyedikén bízta reám azt a levelet Fábián Zoltán, a magyar írószövetség akkori titkára, hogy másnap vigyem magammal Stockholmba, s adjam át Thinsz Gézának, a költőnek. Én is költő voltam abban az időben. Másnap azt mondja nekem Karinthy Ferenc, akit különben Cininek hívtak, menjek el véle Csepelre, olvassunk verseket az ottani munkásembereknek, mert neki most írni nincs semmi kedve. Mondom neki, Cini drága én egész életemben Svédországba szerettem volna menni. Mégpedig véglegesen. Épp oda indulok, s most menjek véled Csepelre? Azt mondja, igen, menjünk Csepelre. Útközben anyjáról beszélt, kit Böhm Arankának hívtak, s arról, hogy a sport a legszebb dolog a világon. Mondom, na és a te apád, Karinthy Frigyes nem érdemelne meg néhány szót, mert én éppen azért megyek most véled Csepelre, hogy róla is halljak valamit tőled... Cini hallgatott.

Csepelen egy nagy, piros asztal mögöl elmondtam én is néhányat a verseimből, amelyekre emlékeztem. Bodzaillat volt ezekben a versekben, galagonyák színe, s talán a kökény természete. Megtapsoltak érte e csepeli munkásemberek. Hazafelé menet azt kérdi Cini: te csakugyan svéd akarsz lenni, azért indulsz most oda? Svéd akarsz lenni véglegesen? Mondom, az, svéd akarok lenni. Majd szökére festetem a hajam és megtanulok svédül és egész nap svédül beszélek. És lehet, verseket is írok svédül. Te majd szépen lefordítod őket...

Másnap már Hamburgban voltam. Elindultam a kikötő felé, hogy megnézzem a tengert. Látni akartam a nagy vizet, amelyen hamarosan átkelek és svéd leszek végérvényesen.

Részeg, bozontos fickók állítottak meg az éjszakában. Cigarettaért kérték. Az egyiknek odaadtam az egész dobozt. Megnézte és azt mondta, hogy merészelek elindulni néhány szál cigarettával, bele ebbe a hamburgi éjszakába, mert abban amennyi van, az kevés. És meg is fenyegetett. Azt mondta, azonnal menjek, s vegyek neki is cigarettát, mert különben baj lesz. Én akkor úgy elindultam cigarettáért, hogy a hazafelé vezető útra tértem és hajtottam veszettül, délre. A birodalmi úton. Svédország mögöttem maradt. Véglegesen.

Soha nem jártam Svédországban. És nem festettem szökére a hajam. És verseket sem írtam soha svédül. Zsebemben stockholmi levél. És most kinek adhatnám át ezt a levelet? Aki küldte meghalt, s az is, akinek címezte...

PH. 10. 14. kényvtele

Írója Géza!

Nagyon örülök, hogy tudom, hogy van, rohamok
szemint. Igy, én hallgatom el. Több
Ma volt ezzel, amiről most nem
írok. — A múltbéli időben ismét ren-
deselőtől dolgozom; mind ezzel feles
Feri részletekben beszámol.

Örülök, hogy Lehel részletekben írtak, és
Feri részletekben megkeresett,
s így a levele ügykeletke mellett. Kér-
lek, ha tudsz, légy a segítségemre.

A régi szerkesztő gondolatok mind, s jó ha-
ny, ha amolyan értem, ismét leírásom.
Ha tüntet, hogy fejlődés van a két
ország irodalmi életében. Reprodukció.
A a gyanú, hogy ez fölött van, az-
tán könnyű. Ezzel magam is
rövidesen leírom.

Barátok üdvözlés:
— Tóth László (201)

A szerk. megjegyzése: A sorsnak nevezett véletlenek folytán egyszer minden kiderül, régi kenyeres társam a minap belelapozott abba a könyvbe, amelyben az idemásolt levél eddig szendergett. A címzett és feladó most bólogat fenn a magasságosban, mert kérésemre ez a levél eljutott Svédországra és az Ághegyben akárki olvashatja. Írója tettevel, ha akarja, ha nem, közelebb került a svédekhez, illetőleg a svédországi magyarokhoz, hiszen ritka adalékkal gazdagította a skandináviai magyar alkotók történeteinek tárházát. Az, hogy mennyire apróságon múlott, hogy nem ő szerkeszti az Ághegyet, kiderül az elhíresült alábbi, a Feriforma című blogjában sorakozó jegyzeteiből összeállt regényének alábbi fejezetéből is.

Kelet – Siménfalva

Sokszor úgy elszáll a képzeletem, hogy alig tudom visszahozni. Ebben a visszahozásban legtöbbször ez a szegény Gocsovszky né szokott segíteni nekem. Azaz, hogy eszembe jut az ő alakja.

Egyszer Hamburgban sétáltam egymagamban, éjszaka volt, s nagy fényesség mindenfelé. Főleg ott, a kikötő közelében. Megállít engem egy föltúrt gallérú fiatalember, adnék neki cigarettát. Adtam. Tüzet is kért. Azt is adtam. És miután jó adag füstöt beszívott, nem hagyott ott engem, hanem kérdőre vont. Hogy miféle ember vagyok én, hogy a cigarettás dobozomban csupán egyetlen szál maradt. Hogy is merek elindulni, bele a hamburgi éjszakába két szál cigarettával? Mert egy tisztességes csavargónak legalább két doboz cigarettára van szüksége egy hamburgi éjszakához. És még föl is szólított, hogy igenis, vegyek két doboz cigarettát, egy neki is jusson. Mert ha nem, akkor baj lesz. Nagy baj. Mondom, jó, s elindultam két doboz cigarettáért. Úgy elindultam, hogy elhatároztam, meg sem állok Siménfalváig.

Akkor még nem ismertem a maga valójában ennek a szegény Gocsovszky nének az igazságkereső szellemét, de szomszédok voltunk, s valami ragadhatott reám belőle, mert éreztem, nem igazság, hogy én ennek az embernek cigarettát vegyek éjnek idején. És azt sem tartottam helyénvalónak, hogy engem csavargónak nevezett. Ami még igaz ezen felül, az az, hogy féltem is tőle.

Othagytam ezt a fényes Hamburgot, elindultam kelet felé.

Olyan történelmi éjszakában indultam el kelet felé, amikor minden épkézláb ember nyugat felé igyekezett.

A keletnémet határnál megállít egy keletnémet, derék rendőr, nézi a papírjaimat, kérdi, hová akarok menni. Mondom, Siménfalvára. Ezt ő láthatóan nem értette, gondolhatta azt is, hogy az egy gyarmat lehet valahol, Afrikában, de nem vallotta be a tudatlanságát. Elhallgatta, hogy nem tudja, merre van ez a Siménfalva. És olyasmit kérdezett tőlem, mint az a hamburgi cigarettás, hogy miféle ember vagyok én, hogy nyugatról megyek keletre, amikor annak semmi értelme nincsen. De ő ezzel a véleményével nem ment tovább, hanem fölhívta a figyelmemet, be ne tegyem a lábam Nyugat-Berlinbe. Kerüljem el, mert az is nyugathoz tartozik, s aki egyszer kijön nyugatról, az legyen kijöve véglegesen. Intettem neki, hogy jó, megértettem, nem teszem be oda a lábam. Közben arra gondoltam, na, hadd el, te sem teszed be a lábad Kelet-Siménfalvára, ha a történelem szekere egyszer arrafelé találja fordítani a rúdját, hogy nem kerülheted el az én falumat.

Ez a Kelet-Siménfalva azóta is gyakran foglalkoztat engem. Pedig mi soha nem laktunk abban a fertályban, hanem a falu kellős közepében. Nem is tudom, hol lehet ez a Kelet-Siménfalva. Ezt a mi falunkban még soha nem hallottam. Csak felszeget és alszeget volt szokás emlegetni. Pedig kellene, hogy legyen a földrajzban Kelet-Siménfalva is, ha már annyi városnak van keleti és nyugati része. És sokszor fölmerült bennem az a kérdés is, miért nem hívták Felszeg-Berlinnek és Alszeg-Berlinnek vagy egyszerűen csak Berlinnek azt a várost,

amelynek nyugati felébe nekem nem volt szabad belépnem.

Ezt a nehéz kérdést azóta rendezte a történelem az ő fordulásával, de Kelet-Siménfalva ügye még nincs elintézve. És előreláthatólag nem is lesz, mert ma már nincs senki a faluban, aki egyet is lépne a teljes igazságért. Elment ez a szegény Gocsovszkyké. El, nyomtalanul.

Említettem, hogy az a keletnémet, derék rendőr afrikai gyarmatnak is hihette Siménfalvát, csak szégyellte bevallani tudatlanságát. Ha nem éppen éjnek idején találkozunk, s kedvem is lett volna hozzá, elmagyarázom neki, hogy az a Siménfalva valójában csakugyan egy gyarmat. Nem ott van Afrikában, ez igaz, de az én saját gyarmatom. Persze, nem az egész falu, mert azért az egész falu túlságosan nagy kiterjedésű lenne ahhoz, hogy egyedül én igazgassam. Annak csupán egy része az én gyarmatom. Az a bokros rész, a patakunk mellett, a kertünk aljában. Az a neve most is az én gyarmatomnak, hogy Porongyok.

Milyen szép neve van az én gyarmatomnak! Porongyok. Ez a név nyilván a madárfiókat jelenti, mert azt nevezik porontynak, de a falumbéli emberek úgy látszik, kihajították azt a *tyé* betűt belőle, a *gyé* betűt szebbnek ítélték, így lett az én gyarmatomból Porongyok.

Soha eszembe nem jutott volna, hogy én gyarmatnak nevezzem a Porongyokat. Csak hát ennek a németnek miképpen magyaráztam volna meg, hogy ez a bokros hely az én fennhatóságom alá tartozik? Meg esetleg a Magyarai Feri és a Bálint Domi fennhatósága alá?

Istenem, micsoda szép hely volt ez a Porongyok! Egyszerű madarak éltek itt, cinegék, sármányok, sárgarigók, kis légykapók, verebek, pintyek, harkályok, vörösbegyek, vércsék! Ludak és kacsák jártak itt nagy békességben. Igaz, flamingó nem volt a Porongyok egész területén. Se sirály, se pelikán, se hatyú, se papagáj. Ha jól emlékszem, kolibri sem volt. Kizárólag idevalósi madarak és apró állatok jártak itt, a Porongyokban. Ez volt a mi kis Disneylandunk.

Még hintát is szerkesztettünk két szomorúfüzfára, hogy lássuk, melyikünk tudja azt jobban kilendíteni. A Nyikó partján tanultunk meg sízni. Pedig annak a partnak csak akkora lejtése volt, hogy neki kellett futamodnia annak, aki öt métert akart haladni. A patakunk jegén tanultunk korcsolyázni. Fából való korcsolyán, amit magunk faragtunk, hársfából, vagy abból, amit kaptunk. Az úszási sportokat is mind itt sajátítottuk el. Én például ezt a sportot úgy elsajátítottam, hogy később, a tengeren nyaralván szinte átúsztam a Krím-félszigetre. Kíváncsi voltam az ottani időjárásra. A hajózás a kisujjunkban volt! Teknőkben tanultunk meg hajózni. Fateknőkben, amelyekben anyáink mosták a sáros nadrágjainkat.

Hányszor mondta nekünk ez a szegény Gocsovszkyké, ne öljük belé a sárba a nadrágjainkat, nehezen mossa ki anyánk! De mi nem hallgattunk reá. Ez a szegény Gocsovszkyké hiába volt a szomszédunk. Kissé keletre volt az ő süppedő háza. Magyariektól számítva. Lehet, ő Kelet-Siménfalvát tartotta igazi otthonának. Pedig nem is volt neki sehol ezen a világon igazi otthona.

A benzinszagú nyúl

Amikor én a német határon elhallgattam, hogy ez a Kelet-Siménfalva tulajdonképpen az én gyarmatom, nem csak azért hallgattam el, mert éjnek idején nem akartam vitába bocsátkozni azzal a derék rendőrrel. Eszembe sem jutott, hogy ott, helyben kifejtsem az államhatárokról alkotott nézeteimet. Nézni még az autómra se mertem, nehogy véletlenül házkutatást tartson benne. Mert abból még bajom is származhatott volna. Nagyobb, mint Hamburgban, amikor elküldtek cigarettáért. Most, hogy a nemzetközi helyzet is eléggé megváltozott, s ennek a szegény Gocsovszkynek a szelleme is gyakran belengi mindennapjaimat, bevallom, hogy az autómban akkoriban ott lapult egy nyugatnémet, benzinszagú, mezei nyúl.

Ez a nyúl pedig nagyon lapult. Nem ravaszságból, hanem egyszerűen azért, mert átment rajta az autóm kereke. Mármost hogy veszi ki magát, ha az ember egy nyugatnémet, elütött, benzinszagú mezei nyúllal akar bemenni keletnémet területre? Erre a kérdésre az én jó szomszédom, a hivatásos vadászember, Magyar Pista sem tudna könnyedén válaszolni. Ő is föltenné a kérdést, mitől lett benzinszagú az a nyúl, mert olyat még ő sem látott életében.

Hogy elütöttem, attól legfőntebb lapos lesz egy nyúl, de benzinszagú nem szokott lenni.

Pedig milyen egyszerű ennek a magyarázata! Csavargásaim idején benzinre soha nem volt pénzem. Már hazulról úgy indultam el, itthoni összekuporgatott benzinnel. Tele volt az autóm benzines tartályokkal. Ahogy kifogyott valamelyikből, igyekeztem azt valamiképpen pótolni. Legtöbbször az utak mentén parkoló teherautók vezetői segítettek rajtam. Azon már nem tudtak ők sem segíteni, hogy a tartályaim valahol ne szivárognak. Amikor abba a Hamburgba indultam, az egész autó tele volt benzinnel. Mert Essen városában egy Tirier nevű úrnak elmondtam, miképpen járom a világot, s ő egy ottani benzinkútnál jól fölpackolt engem üzemanyaggal. Persze, én is hagytam nála valamit az én falumból, nem mentem hozzá üres kézzel. Egy szép, fából való csillárt faragtattam neki annak emlékére, hogy együtt nyaraltunk valamikor a román tenger partján. Jóféle, hargitai fából volt faragva az a csillár. Most is meg kell, hogy legyen neki az a gyönyörű csillárja, mert azt a felesége, a szépséges Gerda is megcsodálta.

A lapuló, benzinszagú mezei nyúl története ezzel még nincs lezárva. Mert azt a nyulat nem én ütöttem el. Ő ütött el engem. Ezt most csak ez a szegény Gocsovszky néhívné el nekem, mert megegyeztünk volt abban, hogy kerüljük a hazugságokat. Ez a nyúl az út menti magas martról ugrott az autóm elé. Oda szökött ki a búzatáblából. Úgy elütött, hogy megfordult tőle az autóm, orral Hamburg felé. Ahonnan valósággal megszöktem, hogy ne kelljen cigarettát vennem annak a hitvány tekergőnek.

Tulajdonképpen bele is halhattam volna ebbe az ütközésbe, de valamiért nem haltam bele. Sőt, nagy szerencsém is származott ebből a közúti balesetből. Mert én ezt a mezei nyulat nem hagytam ott, hanem szépen betettem a csomagtartóba. Hátha jó lesz még valamire. Ez az elv vezérelte apámat is. Soha, semmit nem hagyott az úton, ami mellett mások fölényesen elhaladtak. Ő fölvette, hátha jó lesz

valamire.

Magdeburg közelében egy kicsit eltévedtem. Ott állott az út szélén egy teherautó. A gazdája fogta a fejét valamiért, úgy kerülgette. A fejét fogva. Ilyenkor minden rendes autós meg szokott állni, miben tudna segíteni. Megálltam és tisztáztuk, hogy nem tudok segíteni, akkora baja van annak a teherautónak. Kértem ettől a bajbajutott embertől, merre van ez a Magdeburg, mert eltévedtem a térkép után haladva. Azt mondja, nem csoda, mert ez az út DDR-kvalitét. Csakugyan hitvány, gödrös út volt ez, de a rajta való megállás jó alkalmat kínált a beszélgetésre. Mondom neki, énnekem is van egy kis defektem. Mert itt van egy mezei nyúl és nem tudom, mit csináljak véle. Sajnálom itt hagyni, olyan szép példány. Csak lapos, de szép példány. Azt kérdi, mit adjon érte, mert a felesége nagyon szereti a mezei nyulat. Mondom, ha lehet, adjon egy kis benzint. Adott is bőven. Annyit, hogy még Kelet.-Siménfalváig is kitarított az a benzin. Nem az övéből adott.

Hogy mit szolt otthon a felesége a benzinszagú nyúlhoz, az más lapra tartozik. Most azért kissé röstelleném elmesélni ennek a szegény Gocsovszkynének, menyinyiféle furfangosságot szedtem én össze ott, a Porongyok között. Hogy egy nyugatnémet, benzinszagú, mezei nyulat éjnek idején el tudok adni egy keletnémet embernek, s az érette kapott benzinnel még haza is tudok jöni az én gyarmatomra? Ezen a történeten ez a szegény asszony is elgondolkozna az ő süppedő, kicsi háza előtt...

Thinsz Géza

Elekes Ferenc

Elekes Ferenc 1935-ben született a nyikómenti Siménfalván. Középiskoláit a székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnáziumban végezte. 1959-ben végzett a Babes-Bolyai egyetem orosz szakán. Sok éven át az Ifjűmunkás, majd az Új Élet belső munkatársa. Első verseit az Igaz Szó közölte 1958-ban. Publicisztikai munkássága mindennek előtt stílusos, írói megformáltság tekintetében jelentős. Az utóbbi évtizedekben ritkán közölt, de az idén több, sajátos hangvételű és szerkezetű, prózai kötetet írt. (Lásd a MEK-ben.) Írói tapasztalata következetesen két forrásból táplálkozott: szülőfaluja éltető erkölcsi hagyományaiból, illetve ország- és világjárásai tanulságaiból.

TÜNŐDÉS SORSOK FELETT

Mi lett volna, ha?...Hogy lett volna, HA ?...

A XX. század embere igen sok nyomorúságon ment keresztül és számos olyan eset történt az emberekkel, amellyel kapcsolatban fel lehetne tenni ezt a kérdést. Néhány példával szeretném illusztrálni azokat a különös sorsfordulásokat, melyeknek magam is szenvedő, vagy élvező alanya voltam.

Hogyan lettem katona, három évvel korhatár előtt?

1942-öt írtunk. A marosvásárhelyi Református Kollégium hetedikes diákjaként élveztem az életet és a tanulást. Nagyban terveztem, hogy jövőre érettségizek és utána elvégzem a textilmérnököt, s mire a 22. életévemet betöltöm, már kész mérnök leszek. Még azt is célul tűztem ki, hogy két évre Olaszországba megyek tanulmányútra, s aztán visszatérek hazámba: megnősülni, családot alapítani. És dolgozni, dolgozni...

Így tervezgettem magamban a jövőmet, amikor Papp Károly osztálytársam, cserkészpajtásom és barátom „bizalmasan” közölte velem, hogy jó lenne, ha maros megyei illetőségemet feladnám és átjelentkeznék például Kolozsvárra. De miért? - kérdeztem meglepetten. Miféle számárság ez? Karcsi közölte, hogy azért mert besoroznak és behívnak katonának. Ez lehetetlen!- magyaráztam, hiszen még a huszonhármások és a huszonnégyesek is előttem vannak, miért hívnának be engem, a 25-öst, három évvel korábban? Károly barátom csak annyit mondott, hogy elhihetem, biztosan tudja, hiszen az apja polgármester. Tőle tudja, hogy rövidesen besorozzák az említetteket, s érettségi után, tehát 43-ban behívják őket katonának. Egyébként én már kolozsvári illetőségű vagyok, mondta a barátom. Elfogott a pulykaméreg, és csak azért is, maradtam vásárhelyi illetőségűnek. A titoktartás ígérete mellett elárult titok, sajnos valóra vált. Karcsinak igaza lett! 1942 őszén besoroztak és 1943 októberében bevonultattak a szászrégeni 19-es Székely Határőrszázalóhoz. Ez volt az első olyan nagy HA, amelyiknél elbuktam. Ki tudja? Ha kolozsvári illetőségű lettem volna, nem soroztak volna be, és be sem hívtak volna katonának. De az is segíthetett volna megúsznom a katonaságot, HA mondjuk, megbukom a 8.-ban, és ismétlem az évet. De ez a HA sem vált be, mert jelesen végeztem, s így karpaszományos katona lehettem. Nagy szó! Ezekből lettek a tartalékos tiszturak. Mellesleg meg kell említenem, hogy besorozás után megkértem Édesanyám egyik vitéz rokonát, aki Andrássy Gyula gróffal volt rokon, és bennfentes volt a Honvédelmi Minisztériumban, hogy próbáljon meg felmentetni engem. A válasz sajnos ez volt: Pistukám, rólatok hivatalosan nem akarnak tudni. Nyugodj meg, be kell vonulnod és katonának kell lenned, a haza védelmére! Sajnálkozhattam azon, hogy a nagy HA-t elmulasztottam. De valamennyi fenti HA érvénytelen lehetett volna, HA nem korengedéllyel kezdem meg az első elemít, mert akkor, 1943-ban még csak hetedikes lettem volna, s így nem jöhettek volna szóba, mint „katonatojás”, ahogyan az ifjoncokat nevezték, vagy pláne „hamvas arcú kiskatona”, ahogyan kiképzőtiszteseink csúfoltak bennünket. Katona időmhöz kötődik egy másik fontos HA, melyet, ha másképpen döntök, megúsztam

volna a frontszolgálatot, és azt a rengeteg hegymászást, amit a katonaság nekem tartogatott. Mert az egész háborúskodás nem állott egyébből, mint futkosni a hegyekben a ruszkiak elől. Mi magyarok a hegycsúcsokon foglaltunk állást, aknazárral körülvéve magunkat, a ruszkiak pedig a völgyekben nyomultak előre. Sokszor alig tudtunk a hegyekről ép bőrrel lemászni, némelyeket közülünk a saját aknazárunk gyilkolt meg. Hol előttünk, hol mögöttünk bukkantak fel a ruszkiak. Micsoda hadvezetés!

Ez a HA úgy történt, hogy alakulatunkat Marosvásárhelyre vezényelték a tanklak-tanyába, hogy „felkészítsenek” a bevetésekre, amelyek már a Kárpátokban zajlottak, elérték Erdély határát is.

Történt egy szép őszi napon, hogy futballoztunk a sűrű keréknyomokkal barázdált laktanyaudvaron. Egy szerencsétlen fejelés után a jobb lábam beszorult a keményre száradt kerékvágásba, a bokám nyomban kificamodott. Fájdalmamban felordítottam. A lábam rögtön bedagadt, a bakancsot le kellett vágják a lábamról. A betegszobába kerültem, ahol H. Sándor cserkészársam inhuvelygyulladással feküdt már vagy két hete. Sándor, aki cseh-orosz etnikumból lett székely katona, jó ösz-szeköttetésekkel rendelkezett. Elmondta, hogy vagy két hét múlva átteszik a kórházba, és ott addig „kezelik”, amíg a ruszki átvonulnak Erdélyen, s így megússza az egész kálváriát. Sándor felajánlotta, hogy nekem is lesz helyem a kórházban, a porcleválás miatt nyugodtan elsántikálhatok néhány hónapot betegszabadságon. Sántikálás volt valóban, mert olyan erős fájdalmat éreztem minden lépésnél, hogy az egész futballt és a kaszánya göröngyös udvarát ezerszer is elátkoztam. De akármekkora is volt a fájdalom, hétvégeken kilógtunk a laktanyából, persze hamis kilépővel, amit Sándor szerzett. A kilépés mikéntje úgy történt, hogy Sándor kiment előre, szerzett egy fiákert, és akkor az ügyeletes tizedes szalutálása mellett, sántítgatva elhagytam a kaszányát.

Gondolkodtam azon, hogy mi lesz HA, tényleg megúszom a frontra kerülést. Mi-nek menjek sántán fel a Kelemen havasokra, éppen a 2102 méter magasságba, amikor mindent megúszhatok a porcleválással. Mielőtt eldöntöttem volna ezt, gondoltam kikérem az Édesapám véleményét is, akit igazságos embernek tartot-tam. Apám ezt mondta: Nézd, egyetlen fiam, mit javasolhatnék... Hallgasd meg egy katonatársam történetét, akivel együtt voltam Galíciában a fronton. Valahány-szor támadás volt az én komámnak mindig idegösszeroppanása lett hirtelen, vagy heveny gyomorfájás jött rá. Én minden rohamban becsületesen részt vettem, és megúsztam sebesülés nélkül. Igaz, hat évig orosz hadifogságot kellett elszenved-nem. Rohamoktól féltő bajtársam pedig megúszta a frontot, meg a sebesülést is, és hadnagyi rendfokozattal leszerelt. 1919-ben, amikor „kitört” a kommün, hadnagy barátom a várban teljesített szolgálatot. A kommunisták megostromolták a budai várat, folytatta Apám, és mit gondolsz fiam ki volt az első áldozta ennek a táma-dásnak? Bizony, az én kedves hadnagyom. Döntsd el fiam, hogy megérte-e ennek az embernek, hogy annyi hazudozással és gyáváskodással mentette az életét?

Apám elbeszélése nagyon meghatott, úgy döntöttem, hogy mégis kimegyek a frontra. Így lettem aztán én is, sebesülés nélkül, három évig orosz hadifogoly. Ilyenformán a Bartha család elég sok esztendőtt áldozott a háborúsdíra!

Papp Károly barátommal furcsán bánt a sors. Orvostanhallgatóként a mentőknél

teljesített önkéntes szolgálatot 1944 szeptemberében az oroszok több bombát dobtak Vászárhelyre. Barátomat, sebesültápolás közben, fején találta egy bombaszilánk, s ha nem mûtik meg azonnal, akkor ő is hősi halottként végezte volna. Sérüléséből felgyógyult, elvégezte az orvosit, és igen jó szívgyógyászként halt meg, néhány évvel ezelőtt.

Egy ártatlan tizenhat éves szép lányka végzetes HA-ja

Schiller Marikát frontra készülő betegszabadságos katonaként ismertem meg, Gödemesterházán, ahol Margit testvérem családjánál töltöttem frontelőtti utolsó napjaimat, kisvasúttal egyenesen a Kelemen-havasokba utaztam. A front már nagyon közel volt. Marika elvált szülők gyermeke volt és apjától „végzetes” német nevét örökölte csupán. Édesanyja székely szüleinél lakott, akik mint édes gyermeküket nevelték. Nagyszülei szemben laktak testvéreméssel, s így Gödemestreházára érkezésem másnapján szerencsém volt megismerni ezt a szép kis lánygyermeket. Valamiért átjött a nővéremhez, s így kész is volt a vele való ismeretségem. Hamvas szépsége és élénk temperamentuma azonnal lángba borította alvó szívemet, hisz már hónapok óta „szalma” voltam, lévén, hogy minden régi diákszerelmemnek pontot tettem a végére.

Úgy éreztem s nővérem is úgy vette észre, hogy Marika szíve is lángra lobbant, s ez isteni jóérzéssel töltötte el a lelkemet. Szerelmünk teljesen ártatlan, plátói volt, hiszen magam is csak 18 éves voltam és cserkészként úgy neveltek, hogy a nőben anyát, lánytestvért vagy leendő feleséget lássak. Akkoriban a fiatal fiúk és lányok nem voltak annyira szexre éhesek mint a mostaniak. Erkölcsünk egészen másként irányította ösztöneinket. Marikában én mindjárt leendő feleségemet láttam, és úgy gondolkoztam, hogyha életben maradok, elvégzem az egyetemet és Olaszországot is magam mögött tudom, feleségül veszem.

Ezt Marikával szépen, meghitt kettesben megbeszéltük. Most is kellemesen, szívem minden melegével, emlékszem vissza, hogyan ültünk egymás mellett, egymás kezét szorongatva a nővéreméknél, vagy Marikáéknál a faskamrában, mert a nagymama nem helyezte unokája katonával való enyelgését. Valahol, erdélyi emléktárgyaim között még megvan az a két tábori lap, melyet Marika küldött nekem a frontra, a Cserbükk tetőre (a titkos tábori postaszámra már nem emlékszem), de lelkes kis mondatai ma is melengetik öreg szívemet.

Szegény Marika, nem sejtette, hogy szerelmünkéből és tervezett házasságunkból semmi sem lesz, mert az a rettenetes, gyászos, életcinikus nagy HA közbeszólt, és nemcsak Marika szerelmének, de fiatal életének is, alig egy évvel találkozásunk után, vége szakadt. A hadifogságból hazajövet tudtam meg, hogy Marikát, német neve miatt a román hatóságok a Szovjetbe küldték, azzal a mintegy kétszázezres német kontingenssel, melyben a két állam, mint „jóvátételi törlesztésben” egymással megegyezett. Szegény, ártatlan kis Marikám,- alig tizenhat évesen, mint „háborús bűnös” ugyanoda kerül, ahová én, a katona, aki fegyverrel a kezében harcolt a kommunizmus ellen. Az ő „hadifogsága” sokkal súlyosabb lehetett, mint az enyém. Fiatal szervezete nem valószínű, hogy kibírta azt a davajozó, élelem nélküli fogolyszállítást, s akkor már útban a nagy Szovjetunió felé elpusztulhatott. És ugyanúgy dobhatták (rakták) ki a vagonból, mint a szállítmányunkból az elhalt, megfagyott fogolytársakat. A vasútállomások mellett, mint a talpfákat halomra

rakták a sok drága életet, hogy majd ha a fagy enged, elhantolhassák valamely tömegsírba. Ha kibírta a szállítást, akkor a lágerben vérhas, vagy a kiütéses tifusz végezhetett vele. Vagy. És ha ezeket a bajokat is megúsza, akkor valószínűleg, szépséges teste és arca miatt az orosz örök kéjvágya, a gyakori megerőszakolás okozhatták halálát. Ki tudja, mit szenvedhetett a drága teremtés, akinek szívében én lehettem az utolsó ismert magyar fiú emléke...

Itt is a HA! Ha Marika megváltoztatta volna nevét Siklós, Sipos, vagy valamely más magyar névre, akkor talán ma is élne, és boldog nagymama babusgathatná unokáit, talán közös unokáinkat. Ki tudja?

Micsoda cinizmusa ez a sorsnak! Csak az az örült, mindent felforgató istentelen, kommunista ideológia vezethette oda az embereket, hogy ilyen gaztettek elkövetésére képesek legyenek.

Hogy az elhurcolt, kényszermunkára kiszolgáltatott erdélyi szász asszonyoknak, lányoknak milyen sors jutott a szovjet paradicsomban, azt Vásárhelytől Budapestig tartó vonatutazásom alatt tudhattam meg egy középkorú cikmandorfi szász asszonytól, aki több mint két évet húzott le különböző szovjet munkatáborokban. Az embertelen munkaviszonyoktól kezdve, az örök, szinte naponkénti nemi erőszakáig, az éheztetés és a magzatelhajtás szenvedéseit is megélte útítársam. Aki megszülte a gyereket – mesélte – attól elvették és soha nem tudta mi történt gyermekével.

Oh, Istenem, micsoda élet, micsoda pokoli fájdalom! Ennek a szegény asszonynak az volt a bűne, hogy férje folkszbundista volt, és bevonult a hitleri hadseregbe. Orosz fogságba került, és szerencsével, mint fiatal felesége, túlélte a Gulágot, aztán ismét összekerülhetett megkínzott élettársával. Csak Istenbe vetett hitem és imádságaim tartották bennem a lelket - mondta az asszony. - És az a remény, hogy egyszer csak megszabadulok kínzóimtól. Szomorú szívvel sorsa megrázó lelkembe zárt emlékeivel búcsúztam útítársamtól. Remélem, hogy Németországban, ahová férjestől kivándorolt, kárpótlást kaptak testi és lelki megpróbáltatásaiért. Délvidéken is szembetalálhatjuk magunkat a különféle népcsoportokat érintő a Mi lett volna ha? kérdéssel.

Bácskában történt

Ha Magyarország nem támadja meg a szerbeket, s ha a szerbek a „győztes” háború után nem állnak bosszút vélt, vagy valós sérelmeikért -, de milyen bosszút!! - akkor ma Ókér község német és magyar lakossága még mindig a helyén van, és nem kerültek volna tömegsírokba. Sajnos, a HA másképpen akarta.

A magyar csapatok 1941-ben megszállták Bácskát, az ottani magyarok és németek nagy örömeire, de az odatelepitett délszlávok (rácok, csetnikek) nagy bánatára, kiváltva ez utóbbiak legkegyetlenebb bosszúját minden magyar, német és nem szláv népesség ellen.

Molter Károly híres erdélyi író éppen ebben a faluban született, a helybéli német ajkú kovács fiaként. Iskolái és az egyetem elvégzése után, a marosvásárhelyi Református Kollégium tanára, s a Marosi családba beházasodva, nem is magyarrá, hanem igazi székellyé vált. Három fia született Zsófi nénivel való házasságából: Péter, Pál és Barna. E három közül Pál a barátom volt, ha jól emlékszem már öt-éves korom óta. Valahányszor Apámékkal Vásárhelyre szekereztünk, vidéki ott-

honunkból, azon voltam, hogy a velem egyívású Pál barátommal mehessek. Apám gyakran kereste fel Molter Károlyt, hogy irodalmi tevékenységében, mint vidéki tanító segítséget és útmutatást kapjon. Az utazás bérelt szekérrel történt, mivel se szekerünk, se lovunk nem volt. Rendszerint egy Kotora nevű félig román, félig cigány embert fogadtunk meg, aki apám állomáshelyének, Toldalagnak „hivatalos” fuvarosa vala. Szegény Kotorának csak egy nagyon sovány lova volt, s ezért a családunkban az a szó járta a sovány emberekkel kapcsolatban (még ha családtag is volt az illető), hogy „gebe”, mint a Kotora lova... Nekem, vidéki, szegény, felekezeti tanító fiának nagy élmény volt Molterék főúri lakásában gyönyörködni, s amíg apámék a városban ügyes-bajos dolgaikat intézték, addig én Pál barátommal mindenféle gyerekes dolgairól beszélgettünk, közben jóízűen fogyasztottuk Zsófi néni finom süteményeit.

Egy alkalommal, amikor ismét Molteréknél voltam, Pali ágyban fekvő beteg volt, és arra kért, nyomjam meg a csengő gombját, hogy édesanyja bejöjjön hozzá. Nem voltam villanyos dolgokhoz szokva, nálunk még petróleumlámpa volt dívtában, nem mertem megnyomni a csillár alatti gombot. Pali hiába erősködött, hogy „nyomod már meg, mert én nem érem el”, a technikától mentes gyermekségemben hajthatatlan maradtam. Nem és nem! Úgy, hogy szegény Palinak kellett lázasan felkelnie az ágyból, hogy aztán kapcsolatba kerüljön édesanyjával.

Ez a paraszti, technikától való félelmem még ma is megmosolyogtat, ha eszembe jut. Elég az hozzá, hogy Pállal szépen felnövekedtünk, mindketten kollégiumi diákok lettünk, s mint ilyenek a negyvenes változás után, amikor Észak-Erdély Magyarországhoz került, együtt léptünk be a Kollégium cserkészcsapatába. Amikor Bácska is visszatért, ez volt a nagy HA kezdete Délvidék számára, a Cserkészszövetség anyagi segítségével, 166-os számú cserkészcsapatunk lehetőséget nyert kéthetes délvidéki utazásra, hogy Bácsbadikfalván meglátogassuk a Bukovinából (szintén a nagy Ha alkalmából) áttelepített csángókat. Palival elsőnek jelentkeztünk erre az útra, Palit vonzotta az a lehetőség, hogy édesapjának rokonait végre megismerheti. Bácsbadikfalvától Ókér alig 10 km-re volt csupán. A kétheti táborozás nagyszerűen sikerült, és Pali is boldog volt, mert számos rokonával találkozhatott. Aztán jött a háború, mely engem az érettségi után mundérba öltöztetett, és amit Pali megúszott, mert egy osztállyal lejjebb járt, s bár 25-ös volt, nem hívták be katonának. (A bácskai táborozás akár egy külön írást is megérdemelne, mert nagy élmény volt számunkra találkozni bukovinai testvéreinkkel, akiket a hegyekből egyenesen a leglapályosabb alföldre telepítettek át. Mondhatom nem jól érezték magukat és igen sok férfi az alkoholnak adta fejét. Akármelyik családot látogattuk meg, büzlött a konyha a savanyúbor szagától és a családő bizony pityókás hangulatban volt, a hegyeiket siratták. Hiába kaptak jó földeket, hiába volt bőven szép fehér kenyérük (olyan jó kenyeret és olyan nagy taligakerék nagyságúakat soha életemben nem láttam még), a hegyeket mégsem felejthették. Mintha érezték volna, hogy az a bácskai telepítés amolyan ideiglenes vendégeskedés, mert a háború után a szerbek elől gyorsan áttelepítették őket a délmagyarországi, ugyancsak a nagy HA miatt kitelepített svábok falvaiba, ahol most is laknak, félig-meddig megőrzött bukovinai hagyományaikkal.)

Hadifogságomból hazatérve felkerestem Molter Károly bácsit, s érdeklődtem a

bácskai rokonaik iránt is. Fiam,- mondta Károly bácsi Ókéren még magnak sem hagytak meg egy németet se, mind meggyilkolták őket. Hát igen! Ezt tette a nagy HA velünk, a németekkel, a csángókkal és mindenkivel, aki a HA-t nem tudta jól kihasználni...

Ezzel a sok HA-val körbe szeretném járni a történelmi Magyarországot, hisz magyarjaink, akárhová szakította el őket Trianon, vagy ha éppen Magyarországon maradtak, volt mit szenvedniük a sok HA miatt.

Mielőtt azonban ezt a körjárást elvégezném, meg kell emlékezmem azokról, akik valamennyi országrészünkben nagy számmal jelen voltak, s akiket a nagy HA mindenholnan kiszakított, és a többüket kíméletlenül elpusztított. A zsidóságra gondolok, akik történelmük folyamán sokszor feleltek rosszul a választható HARA-ra. Eltévelyedtek Istenüktől, aki előre megmondta, hogy mi lesz a sorsuk, ha parancsolatait meg nem tartják.

Knöppfler György elemista osztálytársamnak akarok emléket állítani ebben az emlékezésben. Gyurkával, aki a görgényszentimrei patikus harmadik, legkisebb fia volt, osztálytársak voltunk a harmadik elemiben (tisztá román iskola), ahova engem Sáromberkéről, a magyar iskolából „helyeztek” át, hogy megtanuljam az ország nyelvét, s hogy Apámnak ne adjanak „rossz pontot” azért, mert egyetlen fiát magyar iskolába járattja. Az országunkat ért nagy HA-ban, ez nagyon sokat számított! Gyurika nagymamája még hívő ortodox zsidó volt, aki fiával ugyan egy telken élt, de teljesen elszigetelte magát liberális zsidó fiától és családjától. Gyurika is, amolyan „neológ” zsidó volt, aki kapott némi vallásos nevelést, de egyébként teljesen asszimiláltnak tűnt az akkori magyar-román társadalomban. Gyurkával csupán a harmadik osztályt jártam ki, mert a következő évben Apámék a szászrégeni román elemi iskolába íratlak, s Gyurkával csak nyaranta találkoztam, amikor vakációzni Görgénybe mentem nagybátyámékhoz. Az az egy esztendő azonban elegendő volt ahhoz, hogy Gyurkával és családjával összebarátkozzam. Naponta együtt hancúroztunk Gyurkával a patika hatalmas kertjében és sok-sok csibészséget követtünk el az iskolában. Csak néhányan voltunk magyarok (Gyurkát is annak számították) az osztályban, és a sok román között igyekeztünk „megtartani” magyarságunkat. Tanítónőnk is magyar volt, anyámnak elemista társa, a Monarchia idejében, Varróné névre hallgatott, de pecsovics volt, velünk soha magyarul nem beszélt. Az igazgató is magyar volt. A Bátya nevet viselte, de nagy románnak tartotta magát. Ezt eredményezik a HA- érdekek!

Egy alkalommal Varróné azt kérdezte az osztálytól, ki menne el Tódor osztálytársunkhoz azzal az üzenettel, hogy jöjjön nyugodtan az iskolába, mert nem fogja megverni. Lelkesen jelentkeztem, és csudák-csudája Varróné elfogadta jelentkezésemet, de mintha gyanított volna valamit, mellém rendelte Gyurkát is, hogy ketten menjünk. Alig, hogy az iskolából kiléptünk, mindjárt figyelmeztettem Gyurit, hogy majd én fogok beszélni, ő pedig csak hallgasson. Nem értette bizalmas utasításomat, de amikor Tódort a kertben almát zabálva megtaláltuk, hagyta, hogy beszéljek. Áadtam Varróné üzenetét, a következőképpen. „Azt izeni neked Varróné, hogy be ne tedd a lábad az iskolába, mert úgy elveri a fenekedet, hogy soha nem lesz ember belőled”. Gyurka nagyot nézett, de nem szólt semmit. Eltelt néhány hét és Tódor nem jelentkezett. Varróné többször is kérdezte, hogy Bartha

megmondtad-e neki amit izentem. Hogyne - válaszoltam és gyanakodva néztem Gyurkára. Ő a szünetben biztosított, hogy Varrónének engem el nem árul. Igen ám, de aztán egyszer, amikor Varróné mégis kiszedte Gyuriból, hogy mit tettem, se szó se beszéd kirendelt a katedrához, megpofozott és olyan tenyereseket vágott a kezembe, hogy napokig meg sem tudtam fogni a palavesszőt. Ezzel még nem elégedett meg a feldühödött renegát, hanem kukoricára térdepeltetett nagy Románia- térképe mellé. Nagyon szúrtak a kukoricaszemek. A hatalmas térképnek fordulva, orommal éppen Dobrogea magasságában, csak úgy szórtam magamban az átkokat Varrónéra, Romániára és az egész átkozott világra.

Knöppfler Gyuri, aki már csak származásánál, fiatal koránál fogva sem fasiszta, sem kommunista nem volt, mégis a nagy HA miatt „összegyűjtetett” és valahol, s mert zsidó volt, valamelyik koncentrációs táborban elpusztított. Erről a háború után értesültem, amikor saját holokausztomból hazatértem. Micsoda pokoli népirítás! Micsoda sátáni kegyetlenkedés, amely embereket vallásuk, fajuk, vagy nemzeti hovatartozásuk miatt pusztított el, mint a patkányokat, ezer, tízezer és milliószámra! A jelenség nem új, főleg a zsidóknak, hisz őket elcipelték Asszíriában, Babilonban, sőt Egyiptomban is, ahol négyszáz évig robotoltak, rabszolgasorsban, kivéve azokat az éveket, amíg Jákob fia, József volt Egyiptom főkormányzója. És a nagyvilág hagyta, hogy ártatlan milliókat rabszolgaként otthonaikból elcipeljenek és krematóriumokban elégessék Auschwitz, Buchenwald és megannyi haláltáborában. Ezek valamelyikében pusztulhatott el gyerekkori barátom Knöppfler Gyurka is, érettségis korában.

Így lett a nagy HA nemcsak egyes személyek sorsának megpecsételője, hanem nemzeteknek és népeknek. Nagy a világ felelőssége ezért a sok áldozatért és a sok hiába való fogadalomért a háború után, hogy „soha többé!” A népirtás tovább folytatódik Afrikában, Ázsiában. Közelünkben nemrég zajlott népirtás Jugoszláviában. Kétlem, hogy az emberiség megáll az öldöklés útján. Grúziában még ma sincs béke, s a terroristatámadások újra meg újra és újra véres áldozatot kívánnak. És miért? Régi, rossz politikai megoldások, igazságtalan békékért, rosszul meghúzott, vagy egyáltalán feleslegesen meghúzott országhatárok miatt. Az okoknak se szeri se száma, csak a Jóisten tudná nyilván tartani.

Délvidékről hadd lépjünk át Burgenlandba, ahol ugyancsak sok magyarunkat vesztettük el a nagy HA miatt, mert ezt az országrészt azért csatolták Ausztriához, hogy Bécsset elláthassák zöldséggel és gyümölcssel. Ezért kellett több, mint hatvanezer magyarnak idegen uralom alá kerülni, ahol nem vad módszerekkel, hanem kifinomult nyugati „udvariassággal” vették el iskoláikat, s ezzel együtt anyanyelvüket is. Elszomorító volt tapasztalnunk, amikor Burgenlandon keresztül autózva, svédként, kedves kis osztrák vendéglőkben ebédeltünk, a tulajdonosok megvallották, hogy magyarok, de sajnos már nem tudnak magyarul. Némelyek a nevüket is németesítették a jobb érvényesülés, vagy a „könnyebb kiejthetőség” kedvéért. Sajnos ez az „udvarias” módszer Svédországban is működik, mert olyan lengyel nevű jó „magyarok”, akiknek családja évszázadokkal korábban kerültek Magyarországra, s ott senki nem bántotta a nevük miatt, még ha nehéz is volt leírni, vagy kimondani. Itt a demokrata, liberális Sverige-ben, alig 10-15 év után a szký-s nevet qvist-re változtatták, merthogy a tanító és az iskolatársak nem tudják

a gyerekük „furcsa” nevét sem leírni sem kimondani. Az egészben az a furcsa és nevetséges, hogy ezek az idősebb „qvist-ékké” vált régi magyarok úgy beszélnek még 40-50 év után is a svédet, hogy messziről hallani, hogy finnugorok! Ha Shakespeare nevét kiejtik „angolosan”, és le is tudják írni, akkor a sky-s nevek sem okozhatnak nagyobb gondot derék svédjeinknek...

Amikor az áldozat nem befolyásolhatja a nagy HA-t.

Vannak azonban a nagy HA-nak groteszk, de mégis szomorú és tragikus esetei, amikor az áldozatnak semmi lehetősége nincs, hogy sorsát választásával befolyásolhatná. Ez történt sok kitelepített magyarországi sváb (német) életében is.. Igen sokan voltak a politikai genocidum magyar áldozatai hasonlóképpen az erdélyi a német nevékhöz, akik már nem beszéltek németül, mert magyar környezetben nőttek fel, magyar iskolákba jártak és magyarnak érezték magukat.

Hitler eszméi hidegen hagyták őket. Ennek ellenére a kitelepítettek listájára kerültek és menniük kellett. Egyik barátom, aki a kitelepítéskor még gyermek volt, mesélte, hogy az édesapja, amikor megtudta, hogy német neve miatt az ő családja is a listára került, elment a polgármesteri hivatalba (ez Mosonmagyaróváron történt), és kérte, magyarosíthassa nevét, hogy ezt a kitoloncolást elkerülhessék. A hivatalnok, ahelyett, hogy örült volna, hogy segíthet egy magyar szívű emberen, alaposan lehordta:”Igen! Most amikor ujjára ég a gyertya, magyar akar lenni! Na, majd meglátjuk!?”- mondta s nem állt többet szóba az illetővel. Barátom apját hidegzuhanyként érintette a hivatalnok pimasz magatartása, úgy érezte, hogy magyar öntudatában sértették, nem hagyta annyiba a dolgot, írásban kérvényezte nevének magyarosítását.

A kérvénynek lehetett valami hatása, mert a kitoloncolása egyelőre elmaradt. Aztán nemsokára lefűjták a kitelepítést, hogy nyugati nyomásra-e, vagy mire, azt nem tudták. Így a család maradhatott lakhelyén, s még a nevet sem kellett változtatniuk.

Istenem, de furcsa világot éltünk és élünk ma is!

A hatvanas évek elején autóval igyekeztünk fatornyos svéd országunkba vissza, s velünk utazott feleségem édesanyja is. A sváb fővárost elhagyva kellemetlen autóbalesetbe keveredtünk, ami majd kétheti kényszertartózkodást jelentett számunkra. Mivel biztosítónk fizetett mindent, a kocsit javításától kezdve (egy új BMW-518) a szállodaköltségekig, egy frankfurti szállóba vettük be magunkat, s amíg a kocsit javították sétálgattunk a városban. Nyilván magyarul beszéltünk, mert nem kellett attól félnünk, mint egy másik alkalommal Pozsonyban, hogy a magyar beszédünk miatt bajunk lehet. (Bizony Pozsonyban oly tömény sovinizmust éreztünk, nemcsak a vendéglőkben, üzletekben, az utcán és a szállodában, hogy feleségemmel minden összebeszélés nélkül hirtelen átkapcsoltunk a svédre. Így legalább a szlovákok nem tudhatták, hogy magyarok vagyunk. A hirtelen nyelvátkapcsoláson annyira meglepődtünk, hogy szinte belesápadtunk.) Frankfurtban sétálva, egy hölgy hallván beszédünket. „Maguk magyarok?” Mi azok, válaszoltuk. Elmondta, hogy ő is magyar, de mint „svábot” kitelepítették Magyarországról. Pedig jól érezte magát ott, s vágyik vissza oda, ahol gyermekkorát töltötte. „Bizony, az egész családomat kitelepítették, pedig nem is tudtunk németül. Iskolába kell járnunk, hogy németül megtanuljunk.”

Milyen furcsa az a bizonyos HA! Ott álltunk az áldozat előtt üres kézzel, nem tudtuk, mit hozzunk fel magyar hazánk megmentésére. Az áldozatok nem szólhattak bele sorsuk intézésébe, és mi sem befolyásolhattuk a politikai döntést, amelynek alapján hatóságok munkája működött.

Le-, vagy re-szlovákiázás

Margit testvérem szlovákká lett, bár benne semmi szlovák vér nem volt. A második világháború alatt férjhez ment egy felvidéki, Pinc községbeli magyar csendőrhöz, aki jobbnak látta még a békekötés előtt visszatérni Erdélyből felvidéki hazájába. Így került nővérem Felvidékre, Losoncra. Itt követelték a szlovákok, hogy, aki meg akarja úszni a kitelepítést, az írja alá a „vissza-szlovákosító” kérvényt, vagyis ismerje el, hogy szlovák származású. Jóska sógor is, aki törzsgyökeres felvidéki magyar volt, nővéremmel együtt, így lettek szlovákokká. Több mint kétszázezer felvidéki magyarral íratták alá a hazug papírost és „szlovákok” lettek, hogy megússzák a kitelepítést. Most, amikor, úgymond demokrácia van, az újdonsült szlovákok és leszármazottjaik közül többen, szeretnének visszamagyarosodni. De a hatóságok nem engedik. Nem lehet! - mondják, hiszen itt az aláírástok, hogy ti szlovákok vagytok és punktum. Ezen változtatni nem lehet! Tehát, a szlovákok elloptak a magyar nemzetből kétszázezer főt, és nem akarják őket visszaadni.

Abszurdum! És ezek a jelenségek mindenki tudtával zajlottak, és senki nem tesz semmit ellene. Legkevesbé a magyar kormány, melynek kötelessége kellene, hogy legyen visszakövetelni az ellopott magyarokat!

És mit szólunk arról a néplopásról, amit ma, a szemünk láttára követnek el a románok, az ősi magyar nyelvet és kultúrát még magukon viselő moldovai csángóinkkal, erdélyi szórvány magyarjainkkal? Van-e lelkiismerete Európának? És a világnak? !

Nővéremnek egyik leveléből értesültem, hogy mielőtt még „szlovák” lett volna, néhány héttel a „reszlovákiázása”előtt, csak azért, mert a barátnőjével magyarul mert beszélni a losonci utcán, állami kommandósok berántották őket egy kapu alá, és belevágtak a hajukba, hogy megcsúfolják őket. Nővérem szerint az ilyen „hajnyírás” gyakori volt, s a magyarok nem mertek magyarul megszólalni az utcán. Elhiszem hát, hogy szegény Margit testvérem, félelmében írta alá a vissza-szlovákosító kérvényt. Ebben az esetben az áldozatnak lehetősége volt a nagy HA megválasztásában. Ha nem írta volna alá, akkor kitelepítették volna, azaz áttelepítették volna Magyarországra. Esetleg Morvaországra száműzték volna, a többi felvidéki magyarral együtt.

Az emberjogi intézményeknek kellene foglalkozniuk a nemzettráflás ilyen és hasonló, máig élő következményeivel. Ha nem volna a HA, győzne az igazság.

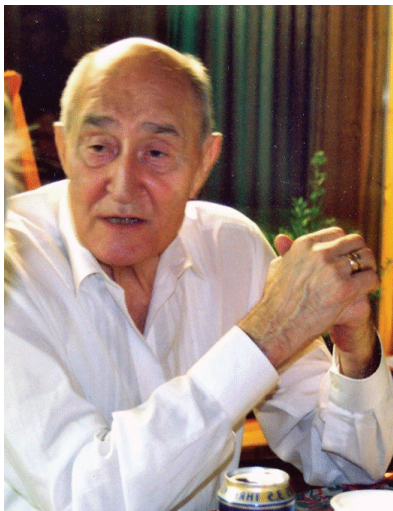
A XX. század embertelen káoszában volt olyan eset is, amikor a HA a kegyetlenkedők legnagyobb meglepetésére a visszájára fordult. Csallóközben, egy kis tiszta magyar községben, Kulcsodon, ahol a monda szerint valamelyik királyunk elvesztette kulcsát, s hogy megtalálták, ezt a nevet adták a falunak. Kulcsod kedves kis falu, erős református közösséggel, akiket minden bizonnyal Isten mentett meg csodálatos módon a kitelepítéstől. Az történt ugyanis, hogy a kitelepítésre küldött

járművek nem tudtak a faluba behatolni, mert a hatalmas havazás miatt, az utak járhatatlanná váltak. Napokba telt, amíg a havazás elállt, közben a kitelepítéseket lefűjták, így a falu lakossága ősei földjén maradhatott. Elképesztő, hogy egy magyar falu, amely már Árpád idejében létezett, csak úgy úszta meg az erőszakos kitelepítést, hogy a természeti erők közbeszóltak, és meggátolták az erőszakosokat abban, hogy szörnyű tervüket végrehajtsák. Ezt a történetet Nagy Lászlónak a lánya, Andrea mesélte el, akivel a malmői istentiszteleten volt szerencsém találkozni. Andrea a Szlovák Mezőgazdasági Egyetem végzős hallgatójaként Koppenhágában folytatta tanulmányait, s mint hívő református barátnőjével, Adriennel átjött Malmöbe, meghallgatni a magyar istentiszteletet. Ismeretségünk következményeként egy szép napon eljutottam Kulcsodra is, Andrea szüleinek vendégeként. A Nagy család szeretettel fogadott. Több száz hektáron eredményesen gazdálkodó, nagyszerű emberek. Megígértem, hogy módszereiket összevetve a svéd gazdálkodókkal, a svédországi magyarok családi lapjában, a Magyar Ligetben is közzéteszem tapasztalataikat. Itt pontot teszek a HA- esetek felsorolására, hiszen a viharos XX. században mindnyájunkkal elmesélhetetlenül sok ostobaság történt. Úgy tűnik az emberiség formálisan megkergült: háborút háborút követett, éhínség és embernézés bőven előfordult nemcsak a fejlődő világban, hanem az igen fejlett ipari országokban is. A különböző izmusok despotái igazán kiélhették magukat, százmilliók pusztultak el az embertelenségben.

Ki tudja, mit hoz a XXI. század! A józan ész és a megértés lesz uralkodóvá konfliktusaink megoldásában? Nem tudom! Remélem.

***

Bartha István építészmérnök, író, fordító

1925 szeptember 2-án született Marosvécsen, Erdélyben.

1943 – Érettségizik a marosvásárhelyi Református Kollégiumban. 1951 – Gépészmérnöki diplomát szerez

1956 – Svédországba menekül és állást kap a malmői Kockums hajógyárban

1974 – Feleségül veszi Erdős Irmát, erdélyi színésznőt

1983 – Megalapítja a Nemzetközi Ökológiai Konstrukció nevű társaságot

1998 – Megjelenik *Konstrukció és Korrozio* című kézikönyve.

2002-ben a Püski Kiadónál megjelenik Fredrik Böök: *Utazások Magyarországon* című könyvének fordítása.

2003-ban megjelenik *Erdős Irma* című emlékkönyve.

2004 – Létrehozza az Erdős Irma Ösztöndíj Alapítványt. 2007 – Kiadja a *Három ország foglya* című önálló könyvét 2009-ben megjelenik az Ághegy Könyvek sorozatában Bernard Nordh: *A hódtavi újtelepesek* című regényfordítása. 2010 –ben a Magyar Kultúra Lovagjává avatták Az Ághegy és a Magyar Liget munkatársa.

Kopott gondolat

Elém jön lágy orgona illatával és omló földszagával az emlékezés, amint belépek a régi kapun, a sírkertbe. Odamegyek szerettemhez, leülök kopott síremlékükre. Szívemben vannak. Eszembe jutnak kedves mesék, kedves történetek, gyerekes csínytevéseim. Körülnézek. A templom, nem is tudom, olyan furcsa, valahogy kisebb lett. Valamikor szinte összenőtt az éggel. Szép, régi emlék.

A Nap sugarai megtörnek, szomorúságba temetkeznek a frissen hantolt sírokon. Az égen a felhők, akár az elveszett bárányok, keresik a nyáját...

Ülök kopott emlékeimen.

A múlt összeér a jelenel, a jelen a jövővel és a jövő a múlttal. Tökéletes körforgás. Közhelyek, de számomra valószerűek. Olyanok, mint pont a mondat végén. Mindent lezárnak, akár a sírhantot az omlós föld illata.

Ülök a kopott emlékeimen.

A csendben, a szőlővesszők most szülik első leveleiket, és boldogan hajolnak a Nap felé, áldást kérve a bolyhos újszülöttekre. Segítségül hívják a madarakat, akik a jóságos napot dicsérik.

- Hagyjátok, nem vagyok már fiatal, és különben is, még sosem láttatok, csak a melegemet érzitek. Mindig akkor jöttök, amikor segítségre szorultok. Amikor valamit nagyon szeretnétek, csak akkor jelentkeztek - szólt a Nap.

- Nem - susogták a vak szőlővesszők erőtlenül, mert érezték a Nap igazát, melegét.

- Érveléseitek semmivé foszlanak az értelem sugarában, elpárolognak, mint vízcsepp a déli napsütésben. Értetek kellene a tökéletes körforgást.

- Tettetett sértődöttséggel, mert haragudni képtelen, a Fertő-tó fölé hajolt.

Ülök kopott emlékeimen.

Az emlékezés virágszájai fájdalmas csokorban hervadozva, lágy orgonaillatukkal átölelnek.

Hőség

Tikkasztó júliusi nap. Menekülve maga elől a hőség, berohant a városba, és megbújt a falak között.

Légkondicionált teremből figyelek egy legényre, aki megállás nélkül cipekedik. Tejet hord az udvarról. Hét lépcsőfokon fel, mert hol a raktár bejárata? Na, hol? Nyilván, a lépcsőkön túl. Aztán hét lépcsőfokot le. Fel a lépcsőn, le a lépcsőn... Az emberek sajnálkozva térnek ki az útjából. Párban hordja a kartonokat. Fárad, egyre hosszabb szüneteket tart. Verejtékcseppek gurulnak az arcán, de nem adja fel.

Mielőtt végez munkájával, jön Gipsz Jakab, akár a lavina. Megállíthatatlan.

Előre örültem az ingyen cirkusznak. Éreztem a kifolyt tej illatát. Hallottam a főnök üvöltését. A tejhordó fiúnak szólt, de a címzett én voltam. Hallottam, hogy Gipsz urat emlegeti az összes szentséggel, persze nem vallásos célzattal. Közben a

nadrágját törölgette, és kerekedő szemmel rácsodálkozott, párducmintás, özvelúr cipőjére.

Na, most! A legény jobbra lép, Gipsz úr szintén. Gipsz úr balra, a legény szintúgy. A tej ütemre lötykölődött a dobozokban.

Újra próbálkoztak. Talán, most! A legény előre lép, a marha-keményfejű Gipsz úr hátra. Előre- hátra, oda- vissza... Végül a legény unta.

- Köszönöm a táncot! – mondta, és visszakozott egy lépcsőfokot.

- Micsoda jellem!- gondolta Gipsz Jakab.

- Micsoda egy ... – gondolta sietve a legény.

Alkonyat

Először a bokrokat látogatta, amelyek szégyenlősen lennebb engedték szoknyájukat. Fákra kúszva végignézett árnyéka világán, ahol a távolság behunyja szemét és alszik az éj ölében. Óvatosan elmerült a cserfes pataokban. Barátkozott volna, de a patak elkergette.

– Menj el, csak bajt hozol rám! Még azt hinnék, a hátamon csorogtál idáig. Nem akarom, hogy együtt lássanak.

– Merre, hova tartok?! – csörgedezte a patak, és a partból kavicsot kiragadva, dacosan csobogott, görgette haragját, hogy aztán magára hagyja valahol a part mentén.

Vackukon, alig érintve őket, betakarta az állatokat. „Tartanak az éjtől. Nem tudják, mit hozhat. Könnyű álmot, amely a dús legelőn elnehezedik, vagy nyálcsodító, küzdelemtől roskadozó valóságot, nehéz életet.”

– Ne féljetek! – mondta.

Aztán gondolt egyet és visszabátorkodott a patakhoz.

– Patak, elkísérlek.

De a patak nem válaszolt. Halkan csobogott, sóhajtozva révedezett az elfolyt régi időkről, amikor egyszerre két malmot is hajtott. Amikor a malom előtt öblösödő vízben halak ficánkoltak, és a meleg júliusi napokon a molnár lányai fürödtek.

A patak lassan révbe ért, az iszaposodó nádásba.

A házak szemei felragyogtak, amikor meglátták. Odament hozzájuk.

– Jó estét – mondta tisztelettel csobogva, amikor elsétált előttük. És a házak csillogó szemmel nézték a patak útítársának vajúdását, amint megfialta az éjt. Az újszülött csintalan gyermekként növekedett, sötét kazlat rakott a falu felett. Az ólakban és az istállókban a jószág szuszogva álmodott, a tyúkok békésen szenderegtek az eperfán. A komondor ugatott olykor a sötétben, kutyakötelességét végezve.

– Mama, Ispán figyel ránk.

– Igen, legalább ez a kutya...

– Ispán, Ispáán vigyázz! Halál jár a faluban! – harsogták a hírek mindenfelől.

A vén komondor is érezte ezt.

A faluvégi házban összekulcsolták az öreg Varga bácsi kezét, a virrasztó aszszonyok jajveszékelték.

– Megkéstem - gondolta az alkonyat.
A föld már majdnem összeért az éggel.
Sietve nyugatnak indult.

A hold és a tó barátsága

A szemerkélő eső rácsöppent a levelekre és a fák törzsén végig gurulva apró, sárga tocsákba gyűlt a fa törzse melletti száradó leveleken. Akár egy látomás. A szentjánosbogarak vidáman fogócskáztak az esti szürkületben. Megannyi kergető üstökös.

Észre se vette, hogy belelépett a tó vizébe. A tó az erdőhöz tartozott. Öreg fűzfák lógatták vesszőiket szomorúan a tó partján. A buzogányos sás el akart szaladni, de az öreg tölgyek az útját állták. Ők is a tóhoz tartoztak. Amikor kicsik voltak, és ott laktak a tóparton, sokszor rohantak versenyt a hullámokkal, majd a játéktól fáradtan álomba ringtak a tó vizén.

- Szia – mondta a Hold a tónak. - Hűvös vagy ma... - és becsúsztatta lábát a fénylő tükörbe.

- Nem vagyok hűvös, csak álmodoztam. Vártalak. Az erdőn át láttam, hogy jössz már...

- Igen – felelte a Hold elgondolkozva. - Elméláztam az erdőn. Azon, hogy milyen öreg, és milyen sok mindent tudhat az emberről. Láttam az őket gondjukban és örömeikben, éhségben és bőségben, vérben és nászban, születésben és halálban.

- Az ember is látta az erdőt – loccsant egyet a tó – látta csemetének és óriásnak, égbe törőnek és avarra hanyatlónak. Tudod, hogy az erdő is öregszik - mondta a tó, és arra gondolt, hogy ő is változik és öregszik.

Az ezernyi titokzatos, kósza zaj harmóniává olvadt a sötétségben.

- Tudod - mondta a tó – nem hittem volna, hogy valaha félni fogok. Ha valaki ezt száz évvel ezelőtt mondja...

– Mit? – kérdezte a Hold.

- Hogy zsugorodom, és halak helyett békákat fogok nevelni, Ha ezt mondta volna valaki, kinevettem volna. Néha úgy érzem, elmerülök saját kétségbeesésemben. Haragomban sem tombolhatok, hallgat a szél, fűtyül rám, csak elsuhan felettem. Pedig valamikor barátok voltunk. A sás meg a nád, fojtogat. Nem hiszik, ha már nem leszek, megszűnnek ők is.

- Ne félj - mondta Hold. Fénye furcsán felragyogott. – Majd megkérem a Napot, segítsen. Égesse ki a sást meg a nádat.

– Te nem tudnád?

- Nincs mivel. Kölcsön vett fényemmel talán? - kérdezte a Hold szomorúan, és közel bujt a vízhez. Sokáig beszélgettek így, beleolvadtak az éjszakába. Észre sem vették, hogy rájuk virradt.

- Mennem kell – mondta a Hold.

- Fáradt vagyok - ásította a tó.

Tudták, hogy sebezhetővé váltak, máskor is bosszankodtak már emiatt.

Társkereső

Így kezdődött: váltam, ennek idestova már sok éve. Barátaim piszkálgattak: „Miért nem keresel valakit?” A válaszom egyértelmű és tömör szokott lenni: Mert elegendem van!

Aztán tele lett a tököm az egyedülléttel, és elhatároztam, teszek valamit annak az érdekében, hogy ez az állapot változzon, legalábbis valamely irányban elmozduljon. Azt mégsem várhatom a gyengébbik neműektől, hogy az utcán a nyakamba ugorjanak „Rád vártam!” felkiáltással. Mivel ekkor tájt sokat dolgoztam, esélyem sem volt arra, hogy valahol, valakivel, valahogyan, megismerkedjem.

Már majdnem feladtam. Ekkor eszembe jutott az újsághirdetés. ”Ez a megoldás! Na, azt azért mégsem!” Nem volt annyi bátorságom, hogy feladjam a hirdetést. Szégyelltem magam. Láttam efféle hirdetéseket az újságokban.

Siettem az újságoshoz.

- Csókolom, egy megyei lapot kérnék. Hány megyei lapja van?

Rám nézett. Szeméből láttam, hogy örültek tart.

- Lehet még vagy kétszáz...

Jó a humora. ”Át kell fogalmaznom a kérdésemet”- gondoltam.

- Izé – nyögtem és egyik lábamról a másikra álltam

- Hány féle helyi lapja van?

- Csak egy- jött a válasz. - Kéri?

- Igen.

Haza siettem. A társkeresés rovatban találtam egy telefonszámot. Tárcsáztam.

- Halló!

-Jó napot kívánok!

- Jó napot kívánok! Az újságban találtam ezt a számot a társkereső rovatban...

Bemutatkoztam és bemutatkozott. Kérdeztem mi a foglalkozása? Miről kérdeznek egy ismeretlent?!

- Vezető vagyok.

Azt gondoltam, lehet, hogy szőke.

- Úgy érti sofőr?

- Nem - jött a válasz.

Akkoriban sofőrként dolgoztam. Ha már lúd... Belementem a játékba.

- Végre valaki, magam is vezető vagyok.

- Hol? – kérdezte.

- Egy nagyvállalatnál vagyok szállítmányozási osztályvezető. Kiskegyed, hol dolgozik?

Egy ismert bank nevét mondta, már nem emlékszem, hogy annak melyik részlegét vezette.

- Azon bosszankodom, néha be kell segítenem a humánerő gazdálkodásnál is - mondtam.

Az nem baj, engem is ide-oda rakosgatnak... De ebben az a jó, hogy tanulok, így tanulunk és...

- Ez igaz – igenelek, és izmosodó karomat bámulom.. - Megbeszélhetnénk ezt,

mondjuk vacsora vagy legalább egy kávé mellett?

- Nézzük, csak- jön a felelet -, szerdán és pénteken meetingem van.

- Mije van?- kíváncsiskodom.

- Na, ne butáskodj! Tudod, hogy értekezlet...

- Aha. Most már tudom, csakhogymi úgy ezt reggeli eligazításnak hívjuk. A főnököm akkor elmondja, mit hova kell vinnem, és hogy lehetőleg siessek. Mert-hogy sok a munka...

- Mit csinál?

- Hát... sofőr vagyok, egy kis cégnél...

El sem köszönt. Letette a telefont. Kevés humorral áldotta meg a teremtményt...

Ha másért nem, a móka kedvéért felhívtam egy másik számot. A kölcsönös bemutatkozás után megállapodtunk az azonnali randevúban egy eldugott kis étteremben, valahol a város szélén. Távol minden kíváncsi szemtől. Kikerestem a ruhatáramból „a leg nem agyonmosottabb” pulóveromat és a legszebb nadrágomat. A randiig már csak egy óráam maradt, lapos pénztárcám miatt nem gondolhattam taxira. Rohantam. Egyszerre érkeztünk. Ő egy hatalmas Peugeot 406-oson. Kezet fogtunk, bemutatkoztunk. Bementünk az étterembe. Leültünk. Ő kezdte.

- Azért jöttem ilyen gyorsan, mert kétségbeesett volt a hangod.

- Kétségbeesett? – kérdeztem, és nem tudom miért folytattam: – Vacsorázunk?

Megkönnyebbülésemre kávé és vizet kért. Alaposan megnézett. Elnézését kértem, hogy ilyen messzire eső helyre hívtam, meséltem az életemről. Nyíltságom láttán ő is belekezdett a mondókájába. Megállapíthattam, hogy mindenkinek a maga keresztje nehéz. És még rátettem egy lapáttal... Nyílt a vendéglő ajtaja, úgy éreztem rögtön lefordulok a székről, meghűlt bennem a vér. Egy középkori cseh vitéz legendája jutott eszembe, aki annyira félt a haláltól, hogy lóhalálában egy sűrű, sötét erdőbe vágatott, ahol elébe ugrott a csontember és kaszáját suhogtatva mondta: „Tudtam, hogy ma kell, hogy levágjalak, és épp azon töprengtem, miként vegyelek rá, hogy ide gyere!” Az ajtóban ott állt családotól a feleségem legjobb barátnője.

Találkozás

- Mikor érsz ide? - kérdeztem a volt férjemtől. Bántam, még a végén azt hiszi, akarok valamit tőle... Pedig nem.

A srácok viselkedése is ingerelt. Idegesített, mert várták.

- Mikor jön apa? – szajkózták kétpercenként. Talán nem is őt várják, hanem az ajándékot! Ez kissé megnyugtató. Régen magam is vártam...

- Hat órákor érkezik, azt mondta- próbáltam nyugtatni a gyerekeket.

A fiúk az ablak előtt ácsorognak. Egyik lábukról a másikra, állnak, nyújtózkodnak, hogy jobban lássanak, kezükkel tartanak ellent a nappali világosságának. Akár a napkeleti bölcsek a betlehemi csillagot, úgy figyelik az úton haladó autók fényeit, azoknak ujjmutatásától várják apjuk jövetelét.

Párát lehelnek az ablaküvegre.

- Mikor ér már ide apa?- kérdezi a nagyobbik.

Ragaszkodása meg sem lepett, apjával volt kicsi kora óta. Kicsi kora... hiszen még csak kilenc éves.

Emlékszem: együtt vasaltak, a „legény” csak zsebkendőt. Elégette az ujját. Persze lehordtam, a férjem.

- Hogy lehettél ilyen ostoba?- kérdeztem.

- Nincs semmi baj, piros lett az ujjá – válaszolta – és a gyerekekhez fordult. Máskor jobban figyelj!- és megpuszilta piruló ujját.

A pipogya. Amikor orvoshoz vitte ifjoncunkat, mindig ágynak esett, gyakran kapott valamiféle időszerű vírust. A kicsivel nem törődött, nyolchetes lehetett, mikor elment. Itt hagyott bennünket, az Annus mirabilis multával. Szerencsére csak a saját cuccaira tartott igényt! Néhány apróság maradt, hobbijának tárgyai. A régiségeit kiváltképpen szerette. Gyerekkorától gyűjtögette, órákig tudta nézegetni azokat a vacakokat.

A gyerek fejét telebeszélte kitalált mesékkel, amiket az ócskaságok köré szőtt. Legalább hallgatóságra talált. Majd elfelejtettem a látcsövét, a szüleitől kapta záróvizsgái elismeréseképpen. Nagyon féltette.

- Mit nézel? -szoktam volt kérdezni.

- A világot... közelebb hozza.

Hat óra. Torkomban a gyomrom. Nem bánnám, ha történne valami.

A rohadt életbe, ideérhetne! Persze siet az óra tíz percert, ha elment, beállítom a pontos időre, fogadkozom magamban. A rossz érzés, a gombóc torkomban, mint-ha múlta.

Gyógyír.

Haladékot kaptam. Tíz percert. Az idő relatív, azt hiszem értem Einstein elméletét.

Két rövid dudaszó. Egy görcs vagyok. Hasat behúzni!

- Gyerekek, megjött apátok! Nyílik az ajtó.

- Sziasztok! Itt vagyok! Hiányoztatok.

Hogy puszilgatják egymást! Furcsa érzés... A fiúk az apjukon csimpaszkodnak.

- Apuka, megjöttél? Úgy vártunk! Hiányoztál! Hoztál valamit?

Aztán az ajándékok kicsomagolása után a kötelező kérdések: Mi újság az oviban, az iskolában? Barátok? Az ellenőrző? Mi volt a vacsora? Verekedés?

Szerencsétlen, miről kérdezhetne, hiszen kiesett a mindennapokból. Kérte ugyan, hogy írjak neki minden héten vagy legalább havonta levelet gyerekeink viselt dolgairól.

- Nekem, ne vezényeljen!

Elváltunk.

- Szia- fordult felém... a gyerekek miatt üdvözöltem.

- Szépek a gyerekek, látszik a gondoskodás. Szófogadók? - kérdezte.

- Igen.

- Szeretnék valamit elvinni – rukkolt elő faramuci kérésével.

- Aztán mit?

- Csak a személyes dolgaimat... tudod, a pecabotok, látcső és a gyűjteményem. Itt maradtak, szeretném elvinni.
  - Innét ugyan el nem viszel semmit! - kiáltottam a képébe.
  - Elmentél, nem!? Mit akarsz?
  - Hiszen... kizártál. Elzavartál. Az utcára kerültem – hebegte zavarodottan.
  - Nem fogok pörlekedni – válaszolta szelíden.
- Búcsúzott és elment.

Azt azért még utána kiáltottam az utolsó szó jogán:- Veled még veszekedni sem lehet

***

F. Böszörményi Zoltán szegény tanár gyerekként látta meg a napvilágot. 1967. november 27-én született, Sopronban. Fiatalon nősült három gyermeke van, hamar elvált. Újra házasodott, ebből a házasságából két fia született. Negyedik éve szakácsként dolgozik Skóciában.

Itt jött rá, jó MAGYARNAK lenni. Gyerekkora óta írogat. A skandináviai magyar családi lap, a Magyar Liget skóciai tudósítója.

1969. május 8-án, a jugoszláviai Vajdaság Autonóm Tartományában, a bácskai Újvidéken (Novi Sad) született 1992-ben emigrált Svédországba. Fémiparban dolgozott. Az archeológia és a művészetek már serdülőkorában érdekelték. Festészeti tanulmányait magánúton végezte. Markarydben megismerkedett élettársával Forsman Desirée festőművésszel. Sölvesborgban galériát és műtermet nyitottak. Kiállított többször is a következő városokban: Markaryd, Sölvesborg, Monte Negro, Budapest, Karlskrona Blåherremölla, Kristianstad, Valje Ölsöröd, és több helyen Szerbiában.

Munkáiból a CD-mellékletünkben közlünk néhányat.

Született 1952. május 17-én Gävle-ben, Västeråsban irodai és gazdasági szakmát tanult. 1983-ban Markaryd-ba költözött (Småland), ahol a festészeti pályája elkezdődött. Festészetet tanult. Első kiállítását 1994-ben a Galleri 14-ben rendezte, Markaryd-ban. Sok más tanulmánya mellett a glimåkra-i főiskolán is tanult művészetet. 2000-ben Sölvesborgban, művészegyesületet alapított Blekinge Ringen néven. Galériát is nyitott férjével, Forsman Attilával. Galleri Ateljé Essi Bägare névvel stúdiót működtetnek.

”Modern romantikusnak tartom magam, műveimben az impresszionizmus és expresszionizmus árnyalatai fedezhetők fel, a színek hatalmával próbálom nézőimet meghódítani. Mondanivalóm gyakran egyszerű: a nők érzékenységét, szépségét, lágyágát és ravaszságát ábrázolom. Az állatok sebezhetőségét, misztikus forrásait, a gölöncsér edények és az ember történelmét. Színvilágomat érzéseimre alapozom, így építem fel mondanivalómat.”

Pályázatra küldött munkái CD - mellékletünkben.

Vallomás

Nők

Ti talán nem is sejtitek
mit adtatok nekem
de annyit mondhatok
zsigereimben zsongtok
holtomig

Téged sem feledlek el soha
kivel csak egyszer ölelkeztem
pedig már neved sem tudom
mert meggyőzően demonstráltad
testünk nem szarkofág
a testünk úrhajó

Mi férfiak

durvák vagyunk
folyton vagdalkozunk
kioltjuk a tüzet
s aztán furcsáljuk hogy hideg van
Inkább örülnünk kellene hogy törődtök velünk
Ehelyett úgy teszünk mintha mi sokkal jobbak volnánk mint ti
mintha mi eleve szentnek születtünk volna s ti ribancnak
márpedig nyilvánvaló hogy kurva nincs kurafi nélkül
de mi minden felelősséget summárisan rátok tolunk

A nagy pillanatot mikor az élet végre ránk nevetne
egy enyhén kínos vagy csaknem taszító jelentéktelen aktussá
lefokozzuk
Mit tehetek hát?
be kell ismernem
ostobaságunk nem ismer határt

Édes

Nem szoktattatok kevély pompafényhez,
Csak szoktattatok virágnak kelyhéhez,
Virág melegéhez.

Nem beszélgettetek híres, nagy szavakkal,
Csak beszélgettetek igaz, csendes szóval,
Hétköznapival.

Nem öltöztettetek selyembe, bársonyba,
Csak öltöztettetek egyszerű ruhába,
Emberszabásúba.

Nem neveltettetek híres iskolában,
Csak neveltettetek életre szólóan,
Derűs dorgálásban.

Nem élhetek én se soha más szavakkal,
Csak élhetek mindig virággal, csodával,
A mindennapival.

Vendégfogadás

(Olli édesapja emlékére)

csillagok örködnek csendben
csupaszon magamban állok
szemembe szállingóznak
fehér hóból virágok

becsukom csordultig szemem
távolban zöldellő rügyek
üres kezekkel jövők
fogadjatok be engem

Tavaszi

a mi mindennapi derűnket
add meg nekünk a csodát
betonporos rengeteg
nem ígér holnapot se más
a tavasz ereje kinnreked

be csak a fuvallata ér
a veréb szürkét berzenget
repedésben rügy a remény
hogy egyszer nekünk is házunk lesz
udvarunk virágzó fáink
zöldellni fog a ragyogás
s világunk közepén állunk...

a csendben a város feldübög
szívem hangja eltéved
s én itt maradok szomorún
fejem az asztalon
(f)élek

A tudás trolibusza

órák előtt röpké félóra
röpké sörre sarki kiskocsmába
ültünk Marikával
és mesélt egy „mesét”

a trolibuszban sokan zötykölődtek
boldogok és boldogtalanok
tarka ruhás bohó suttyó kölykek
és rongyolódott koszos bolondok

egy házicipős öregasszony mellől
mint leprástól húzódtak félre mind
még lehány minket ez a kurva lotyó
sze’ elitta már pénzt s az eszt

gondolatban ki tudja hol ülve
kinek mondta tanult dolgait
szavalt hadart egyre szemlesütve
és észállítók voltak szavai

a zötykölődő zsúfolt trolibuszban
anyanyelvén szólalt meg Shakespeare
s a tág szemekben sorra felragyogtak
sok irodalmak legszebb gyöngyei

ha provokálták csak még jobban fűjta
a festők zeneszerzők műveit
tudásának lángja elégette
rongyait és házicipőit

leszállni készült s az előbb még
külséjétől szétszéledt tömeg
most sűrű gyűrűjén nyitott rést
a humanistának – eltévedt

Népdal

Vörös bort ittam az este
fejembe szállt fene kedve
és még most is
ihaj-csuhaj
danolászom
dalolok.

Vörös szeretett az este
testembe szállt termő nedve
és még most is
ihaj-csuhaj
sóhajtozom
sóhajtok.

Vörös bársony az árnyékom
a szeretőm csak elhagyott
de még most is
ihaj-csuhaj
a fejemet
feltartom.

Vörös tenger az ágyékom
a kis gyermek vérbe fagyott
s én még most is
ihaj-csuhaj
az iszonytól
ordítok.

Öregasszonyok hada

Rémisztően nagy csapat öregasszony.
Vajon mi gyűjtötte össze őket?
Olaszosan jókedvűek.
Ráncos arcuk a ráncatlan égre fordítják
s ekkor meglátom
kékég, napsugártiszta tekintetüket,
időtlen mosolyukat,
mely nem révedez múltba,
nem harciaskodik jövőbe,
csak régi szövetségesként összekacsint a fénnel.
Talán ezért ilyen hosszúéletűek a finnek?

Mielőtt megszülettem

József Attilával jóban voltunk,
nevettünk olyan hangosan,
hogy belerengett öreg mennyboltunk
s angyalék szidtak bosszúsan:
- Jókedvetek átragadt Istenre
azóta csak áld jót s gonoszat,
embernyi tekintélye nem
maradt földön vagy ég alatt!

Én még nem értettem semmit,
kis lélek voltam, kezdő csillagpor.
Nem tudtam Mindent, se Semmit,
amíg rám nem kerítették a sort.
- Földre mégý nevető lánynak! -
parancsolták konok, vén angyalok –
Mert Attilával barát vagy,
indulj ugyanazon a szent napon!

- Emberként is ragyogj Csillagporom,
habár bekennek salakkal,
ne törődj azzal ki mint s hol trónol.
A szeretetet se akard
önmagadnak másoktól makacsul.
Szeress s nem nyűszít nyomodban
a nyomor, nagy mosolyod nem csorbul
emberlétben, sem halálban.

Mert önző ember fia vagy,
magadat szereted így is, úgy is.
Embertársad, mint önmagad
nehéz Isten fiaként szeretni.
- szólt barátom batyumat.
Gyermekekbe zártan pár gramm égi fény
negyedszázada ragyogtam
fel, április tizenegyedikén.

Fohász

Isten engem úgy segéljen
amíg élek el ne hagyjon
meg-megverjen

Isten engem úgy segéljen
ahol élek otthonomra
mindig leljek

Isten engem úgy segéljen
a levegőt és a földet melyből lettem
ne feledjem

Isten engem úgy segéljen
hogy a vérem ez a székel
ha már élek ereimben
mindig égjen

Tehetatlenség

Az Úr megteremtette saját képének mására az embert.
Senki nem láthatja az arcomat, mondta Mózesnek.
Senki nem láthatja az arcomat, mondom Istennek.
Nem bírom lépni magamról az isteni maszkot.

Hétleányok

adrenalin dús az álmom
haton lányok körülálltok
én vagyok a hetedik

szót ha szóltok szóval szálltok
mosolyotok új ruhátok
asszonyszépek szomorúk

szemetekben tükrök fájnak
ajkatokon csókok vágnak
öletekkel ölettek

férfinépek friss gyümölcse
legényeknek szomja éhe
hat leányok ti vagytok

hat leányok körben ültök
szívetekben hegedültök
lelketekbe lelket vártok
testetekben rügyek táncok
combotokban izzó zárás
karotokban elbocsátás
hajatokon tündér fények
léptetekben élő évek
haton lányok körülálltok
a hetedik én vagyok

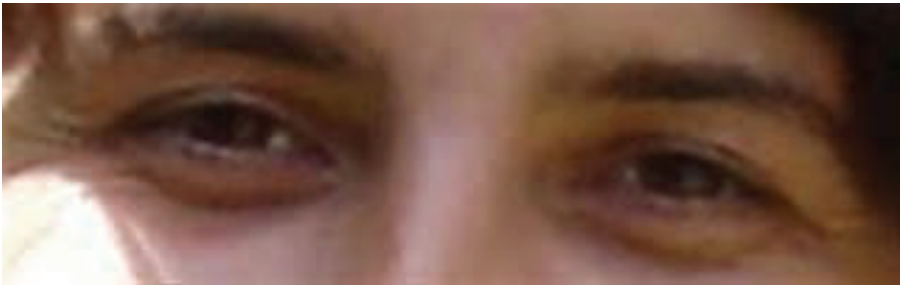
felnégyelt egy gondolat

nem úton járok
útkereszteződésben állok

szemmérték

csordultig telik
a szem
a mosoly
a ránc

csontig kopik
a kéz
a fogom
a tánc

amerika, london, párizs, gergelyedő nem normális

2001 őszén Maci azt mondta, Edó, a karácsonyt mindenki a családjával tölti, nekem te vagy a családom (azóta, szerencsére lett neki másik családja, mert most indulhatnék neki megint), töltsük együtt a karácsonyt, gyere el te Angliába, mert nekem most nincs pénzem, hogy én jöjjek Finnországba. Megszereztem a vízumot, ami még Helsinkiből sem volt könnyű, sőt, ezek a sunyi angolok azzal gyanítottak, hogy csak azért tanultam meg finnül s vándoroltam régen ködös Finnhon fejébe, hogy aztán huss, nagykamun lerohanjam most is ködös hazájukat. Miután megvolt vízumom, repjegyem s eléggé kadicsekedtem baráti körömben magam, házigazdám gondjaira bízta magam, aki ragaszkodott hozzá, hogy ő vigyen ki a reptérre. Csak a drága ember elfelejtette, hogy én nem vagyok diplomata (s híres -diplomáciai érzékemnek köszönhetően nem is leszek soha), de még bizniszben sem utazom, max fürdőruhában, de még ezt sem próbáltam, summa summarum, csak egy órával a gép indulása előtt értünk ki és az economy class előtt boák kigyóztak, a biznisznél szoba sem álltak velem. Gazdám otthagytott, én mérgelődtem a sorban, míg szépen le nem késtem a gépet. Miután meghallgattam, hogy gépem elszállt s fuccs, felháborodottan odaálltam az infopulthoz, rávertem az asztalra, hogy micsoda dolog ez, hogy ünnep fejében ilyen kevés kaput nyitnak ki és tüstént adjanak nekem még aznapra másik jegyet. Megkérdezték, ha este 7re érek Londonba, jó lesz-e. Ha korábban nincs, vontam vállat s nagykegyesen elfogadtam a jegyet. Mint utólag kiderült, két órával előtte kint kellett volna lennem a reptéren, mivel én ezt nem tudtam, ők pedig nem kérdezték, álláspontom pedig minden kétséget kizáróan azt bizonyította, hogy nekem van igazam, vígan lobogtathattam kezemben az új jegyet. Felhívtam Macit egy utcai telefonról, akkor még szívből utáltam a mobiltelefont, elmondtam neki, hogy este érkezem, ő, hogy este nem tud várni, megnyugtattam, semmi baj, eljutok én oda Hurstpierpointba, sze nem a világ végén van s azzal leültem megreggelizni s gondolkodni, hogy mivel is töltssem el az indulásig hátralevő időt.

Sokáig nem kellett törnöm a fejem, mert a nevem vidám kiáltozása ütötte meg a fülem. A vidámság hamarosan eltűnt barátaim hangjából, edó, micsinálsz itt, a gépen kellene lenned. Azt hiszitek, én ezt nem tudom, s azzal elmondtam, hogy történt, mi történt. Szerencsémre a Malév, karácsony fejében, kisebb gépet tett be s így az utolsó 20 becsekkolni vágyó ügyesen lemaradt, nem fért fel a gépre. Ez a 20 ember Kati barátnőm volt és 19 orosz. Mivel egy jegyet kaptak a következő járatra és csak Kati tudott finnül, pótanyuka szerepet kapott és kísérői, akik annyian voltak, mint az oroszok, eleinte mindenüvé követték őt. Engem már javában vitt volna Csaba teázni, hogy ne árválkodjak ott egyedül, amikor megtudtuk, hogy járt Kati. Nosza vissza a reptérre. Ott aztán egy kicsit megjáradtem, ugyanis azt hittem, hogy közös nikotinmérgezésben dupla öngyilkosságot akarnak elkövetni, hiszen ötpercenként mentek ki cigizni. Hogy ott mi izzott jobban, azt ők tudják, a lényeg, hogy amikor már visszafele érkeztem s Csaba várt a reptéren, széles sze-

relmes vigyor ült arcán, ti összejöttetek Katival, mondom, s szinte szavamba vágva mondta ki a boldogító igent. Azóta is boldogítják egymást, már össze is boronálta őket egy láma, talán Ole Nydal, de ebben nem vagyok biztos. A reptér kellemes hely ünnepekkor, csak ülsz ott és mindenféle ismerősök kerülnek elő, olyanok, akiknek már a nevére sem emlékszel. Végül aztán sikerült felülnöm a gépre. Felszálláskor megkérdezték, hogy Londonban rendeltem taxit. Én ugyan nem, mondtam, miközben azon tűnődtem, hogy ejsze mégiscsak diplomatának nézek ki. Két finn nő közé kerültem. Az egyik tiszta déliként viselkedett, csacsogott, barátkozott, kacagott, flörtölt a stewardessel, egyedül az ivászatban maradt igazi finn. Miután kifaggattott, nekiállt itatni. Lát-szik, hogy nem vagy finn, nem tudsz inni, de én majd megtanítlak. Hiába mondtam neki, hogy nem azért nem iszom, mert nem tudok, hanem mert józanul szeretnék Londonba érni, mivel még sosem jártam ott és tovább kell mennem még valami Isten háta mögötti faluba, Hurstpierpointba és odáig még gyalogolnom is kell, Hassocksból, éjnek idején vagy 4 km-t, nem számított, rendelte halomra, bor, konyak, bor, konyak. Virágos kedvünkben érkezünk meg. Utastársam megpróbált meggyőzni, hogy részegen mégsem kéne éjnek évadján utazgatni s jobb lenne, ha nála szállnék meg s másnap, tiszta fejjel mennék tovább, de nem hallgattam rá, mielőbb akartam látni Macit.

Kiviharzottam a vámból, ahol megnyugtattam a tiszteket, hogy nem dolgozni jöttem, ejsze nem vagyok bolond, hogy ünnepekkor dolgozzam. Aztán, még mindig kába fejjel azt az útvonalat választottam, amit a finn nő mondott, s nem azt, amit Maci. Nem is bántam meg, hamarosan a Victoria állomáson voltam, felültem a vonatra, megkérdeztem egy házaspárt, hogy tovább utaznak-e, mint Hassoks. Kiderült, hogy pont oda mennek ők is, megígérték, szólnak, amikor megérkezünk. Eleinte nyugodtan üldögéltem, de, amikor láttam, hogy a házaspár még nyugodtabban üldögél, mint én, békésen alszanak egymásra borulva, kezdtek nyüvek lenni a seggemben. Fészkelődtem, aztán a sorsra bízva csomagomat elindultam a térképet keresni. Egyik kocsiban találtam is, épp jókor, mert kiderült, a következő megálló már Hassoks. Irány vissza, felköltöttem a házaspárt, hálálkodtak, hogy milyen rendes vagyok, lekászálódunk. Kérdezték, hová megyek. Mondtam, Hurstpierpointba, a címet nem tudtam, csak a ház nevét, Torch House. Nem tudták, hol van, de felajánlották, hogy elvisznek s megkeressük valahogy. Mondta a feleség, üljek be elől. Amikor elindultam balfele, somolyogva utánam szóltak, hogy azért talán ez alkalommal mégiscsak jobb, ha a férj vezet. Wellcome to England :)

Megtaláltuk a házat, elbúcsúztam a pártól, begyalogoltam a házhoz vezető úton. Senki sehol, csak Safi ugatott, mivel már sokat hallottam róla (pl azt, hogy vakvezető léte, golden retriever, már tíz évesen nyugdíjba ment), tudtam, hogy jó helyt járok. Csodálkoztam, hogy minden milyen zöld, pedig azért eléggé fáztam. Hamarosan előkerült Maci, mondta, hogy valahogy megszervezték, hogy várjon valaki a reptéren, hogyhogy nem láttam. Elmeséltem neki a repülőutat, a finn nőt, a piát és, mivel nem tudtam, hogy fognak várni, amikor megérkeztem, nem is nézelődtem a nevem után. Hát ezért kérdezték, hogy rendeltem-e taxit, igazából

azt az üzenetet kellett volna nekik átadniuk, hogy vár engem egy taxi. Na, helyben vagyunk, kacagtunk Macival és megkezdtük a családi találkozást :) Mert nem feltétlenül az a családod, aki a családod, hanem, akit annak érzel. Hogy a rokonságot ne is említsem. Töltsétek az időtöket, ünnepit vagy hét-köz-napit azokkal, akiket szerettek.

A párizsi beszámolókat egyszer talán bemásolom ide, az amerikaiakat nem, mert az még nincs.

***

Gergely Edó (Edit) 1978 április 11-én született. Olthévízi születésű író, meseíró, fordító. .

A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceumban érettségizett. Magyar-román tanári diplomát nyert a bukaresti Hungarológiai tanszéken, ösztöndíjas-ként tanult a Helsinki Egyetemen.

Életét meghatározzák a folyók: Olt - Olthévíz,

Sepsiszentgyörgy; Dâmbovita - Bukarest; Vantaa - Helsinki; Maros - Marosvásárhely; most pedig Szamos - Kolozsvárott.

Éjszaka magyarul álmodom

Vajon megvan-e írva előre,
mindannyiunk jövője?
Kinek-kinek csillagképe
balsorsa, vagy reménysége?
Idevándorlásunkat,
e távoli félszigetre,
politikai akarat intézte ?
Vagy önként választott sorsunknak,
magunk mentünk elébe.

Oly kicsinynek érzed magad,
itt a nagy idegenben.
Ahol panaszkodni szabad,
bármilyen rágjon is szívedben.
Mennyi újdonság és szépség
szabadság, mosoly és jólét.

Teljesen ismeretlen emberek,
szolgálatkészek, szívélyesek.
Csodálják és dicsérik is
első próbálkozásaidat.
Ez látszik igazolni,
hajtani választásodat.
Ez mankó a hónod alatt,
ameddig majd egyedül járhatsz.
Jó ez a világ itt, Istenem,
még a banánt is megvehetem.
De míg céljaid közt araszolgatsz,
lassan egyedül maradhatsz.

Hazáról sem tudják, hogy hol van az.
Mi csodabogarak vagyunk,
mélabús mindig az arcunk.
Lelkünkben ott él az ősi jaj,
s torkunkban visszafojtott sóhaj.
Turán, Verecke s Trianon,
meg a régen elveszett otthon.
Ott húzódik a génjeinkben,
szívünket markolja két kézre.

Nékem a tárogató hangja,
kedvesebb mint száz szimfónia.
Éjszaka magyarul álmodok
s az otthoni tájakon járok.

Könnyes szemekkel ébredek,
csak tudnám, hogy itt mit keresek?
Ha jönnek a szomorú hírek,
hogy hazámfiái éheznek.

Megnyugtat ismét a döntésem,
jó itt élni emberségesen.
Életem piciny lélekvesztője,
így sodródik kételyek tengerében.
Segélykérőn nyújtom a kezem,
de köztünk a barátot nem lelem.
Minden erőfeszítés hiába,
a magyarnak nem ez a világa.

Tanyán

nyúlful
szénakazal
zabzsák
itató
nyihog a ló
röfög a koca
moslékcsámcsogó
perceg a szű
a gerenda részén
pók hintázik
selyemfonala végén
vasvilláját már
forgatja a gazda
új napot rikolt
a kakas
a domb tetején

A hajnal ideje

A hajnal mulat, ugat
a maréknyi kutyaállomány
huzat, szelelve fuvat
lyukakba utat
a porosnak tűnő csöveken át
Bizony elindul megint
a zörgő síneken guruló
sárga meg kék meg piros
villamos
a járdán halad a
fáradt és álmos
vagy éber néger
korán kelő és szorgos
vagy lusta,
vonagló néptömeg
A piac úgy tűnik tiszta,
ahhoz képest, amilyen még
az este volt
de a sok kínai kínálta
árui levedlik bőreik
belelve aszfaltot a standok

közötti keskeny ösvényeken
megint
rugdosva, taposva,
ragacsos ételdarabokkal bemaszatolva,
rátapadva a talajra,
gyülekszik estéig
a sok műanyag meg papírdarab
Az aluljáróban tolakodó
csoport
A napilapok kötegei fogynak
a városban
A Metróújságért harcolók
nagy része szétszéled a kórházak
és irodaépületek felé
mert ott az orvosok és
üzletemberek vásárolják majd
tőlük jelentéktelen összegekért,
és mihelyt a Metrólap a kezükből
elfogyott a zsebük telik, a
napi kisbevásárlásra lehet
hogyan elég
mire a hajnalt helyéről
kitúrja a délelőtt
Hogy hol?
Mit tudom én
Ott ahol vannak metrók, meg újságok,
ahol létezik villamos,
meg az utcán csövek,
meg nagyszerűen kevert néptömeg,
mert hajnal van mindenhonnan,
igaz ?

Azok a bizonyos emlékezetes napok

25 nap, majdnem ugyanannyi rántotthús reggeli,
közöttük leélheted a fél életed
Volt hányás és hasmenés,
láz és kiütés
és volt keserv
meg örült nevetés
meg milliószor koptatott szó
meg ostoba önhibegetés
reménytelen pillanatok

a magunknak hazudott vágyakért
És kivittem a szemeteket, meg néha
kutattam bennük kétségbeesetten
a véletlen kidobott tejfogakért,
meg kutattál benne te, gyanakodva,
a neked kincsetérő kacatok után

Mit tudjátok ti,
a négyfalak mögött mi történt a huszonöt
emléknap között
Mit tudjátok, mi volt a hazug
és mi volt az igaz, a levegővel kiszivárgott
mendemondák közül
Ki más tudná, mennyi volt a
szerelem, meg a szenvedély
Hogy miként csengett hamisan
ami áltatás és fojtogató csalás
A magunknak lopott órák, mik
akkor igazak voltak, de meddig tartották szavuk

Nyomorúságos félélet
meg förtelmesen valóságos
A legjobb,
amit visszacserélni sohasem lehet, de
nem is akarnád

Mivé lett az egész
és mivé nem lett

Ez a létezés ?
Erről szól az egész ?

Csak huszonöt nap, mindegyik egy, a
huszonöt szeptember közepén
Csak a huszonötször háromszázhatvannégy többi
kell kitöltened valahogy

De az a huszonöt nap, ha
összeraknánk, egész jó kis
nászút jönne ki belőle
a soha el nem utazott helyett
Ezek szétszórva,
mint a tábla csokoládé kockái,
amit a szükségben jól beosztasz,

csak darabkákat törve egyszerre,
majd sokáig elég legyen !
és ízének megunthatatlanul örülhetsz a
sok krumpli, meg főzelék idején

Miért rohannak elő az
emlékbankból ezek, most
mikor egy semmiféle, amolyan
csak hétköznapi-délelőtti halad
szerencsés útján
Miért?

Talán az teszi, ahogy az
újságot bejárva itt katasztrófa,
ott éhezés, amott elbocsájtás,
emitt meg az orvos

megint hanyagságból tévedett,
esküvők a hirdetési oldalon,
-rózsaszín idillben fotózott pár-
meg gratulációk, mert a gyerek már
1 éves lett és jár
Napok, pillanatok,
utak, nem is tudni merre
Bár mindenki kiszámítaná, ha
lehetne
Néha teszi az ember, de
egészen talán mégsem oda vezet,
vagy mégis, de oda érve, már
nem úgy mutat

Jobb hagyni az egészet
Jó ez így, ahogy lett

Inkább olvasni az újságot és
nem a nyomtatott oldalaivá válni

az sem mond többet egyről, mint
csak egy hirtelen lekapott
kamerapillanat
és hol van a teljesség

Az egyén halála

(már kolbászt sem lehet nyugodtan csinálni, mert ennek az átkozott gépnek a gombja már megint lezárhatatlan !)

Megszületett, és utána egy évre megtanult járni. De még azelőtt a fogai sorban kinőttek. Igaz addig sok nyála elcsorgott, meg harapdálta a feszülő fogínye miatt a cicit, amiért meg hallgathatta eleget:

na na na és akkor kihúzták a szájából. Na mindegy, a növekvő fogak így is úgy is kellemetlenkedtek, de ez csak egészség és bizonyítja, hogy minden a normális elvárások szerint halad.

Ja, meg amikor fájtak a térdek, meg a végtagok, ahogy nyúlt a teste, mint a gatyagumi, de ő nem töpörödött vissza, mint az, ha elengedik, nem, nem!

Ez csak később következett be, mikor a középkorából az öregkora felé tévedt valahogy és a csontokból sajnos a mész kezdett elfogyni, de azt hallotta, ez is csak természetes, mivel a hormonok meg az örökletes, igen és ő maga egy darab az élő természetből, és az öregedés, igen, ez egy szép folyamat, és ez is csak azt bizonyítja, hogy ő egy szerencsés ember, mert megélheti az egész előadást a világi színpadon.

Istenem, de gyönyörű. És ha belegondol, hánynak nem jut több, csak néhány év és az „élete virága” felvonás közepén csak úgy puff, odaront egy betegség, meg baleset, meg kegyetlenség, vagy saját maga úgy meghibban, hogy egy kötéllel, vagy tablettával, vagy guruló dolgok elé ugrálva, hipp-hopp és már ott sincs, legalább is a lelke, mondják elszállt és akkor sokan sírnak és majdnem belehalnak, de valahogy ők. mégis bennmaradnak az előadáson, mert azért őszintén, jó lenne megélni az utolsó felvonást is, abban még egyikük sem próbajátszott. Persze, azt valójában csak egyszer lehet, az olyan egyenes adásban megy.

Ez van.

Azt mondják a gyakorlás az élet mestere, de ez, az utolsó jelenet, a kivétel.

A kivétel erősíti a szabályt, mondják ezt is.

Szerintem ez hülyeség, csak humbug. Ez az ötlet csak arra jó, hogy az elkövetett marhaságok miatt, azért még nyugodtan tudjunk aludni, meg még azért, ha minden jól megy, nekünk sok időnk lesz hátra és a hosszú élethez bőséges és zavartalan alvás kell. A maradék időnkből egy keveset még arra is kell szánnunk, hogy a lélek itt hagyta üres hüvelyeket valahogy a mennyország és a föld felszíne közötti atmoszférából eltüntessük, mert az oxigénnel és a tudomány eredményeinek gázaival dúsított légkörben minden szerves anyag bomlik és bűzlik és fertőzéssel fenyeget, a lélek hüvelye pedig szerves anyag. Így egy kevés időráfordítással az életünkből, vagy a pokol iránya felé ássuk be, vagy felgyorsítva az ördögi örök kínzó tűz lassú folyamatát, még a föld felszíne fölött, nagyra méretezett sütőkben, néhány óra alatt elvégeztetik ugyanaz és különböző szokások, vagy egyéni kívánságok szerint, kis vázákban, a klasszikusként ismert földalatti rejtegetést választjuk, vagy a temetőkben is elszaporodott, egészségtelen lakótelepekre emlékeztető emeletes kis építményekbe költöztetjük, vagy az idővel igen elterjedt

„vissza az eredendő szabadságba”, kifűjjük azt a kis maradékot is, ki a lélek után, ki az atmoszférába. Bár ez a szennyeződés tulajdonképpen hasznos, mivel nem szintetikus anyag kerül lassan vissza az ekológikus körforgásba, hanem természetű építőkövek, ésszerű gazdálkodásként a föld háztartásával. Legújabb extravagáns és talán a lelket vadászó hüvely temetése, koporsóstól kiszállni a világűrbe és ott légüres tér lévén, gyönyörűen megmarad a lélek földi hordozórakétája. De a számla ezért oly csillagászati, mint maga a világűr, így a naprendszerünket nem fenyegeti e túlnépesedés jó darabig.

De mint már említettem, ez igen kevés időráfordítás, ha egy átlagos életkort tekintünk át, így a születés utáni fognövekedést követően igen sok mindenre telik az időnkéből.

A növekedésen és a majdani töpörödésen kívül, az egyén tanul. Így vagy úgy, önszántából, szorgalommal, tuszkolva, a mások kárából, vagy a sajátjából, amit a magyar közmondás emígy foglal magába: Az okos ember más kárán tanul, de más országokat képező más egyének, a visszájára esküsznek: tanulj a saját hibádból, tulajdonképpen ez is igaz, de egy kicsit veszélyesebb módszer, mert tegyük föl, az egyén átszalad az autó előtt, mert miért tanuljon a más kárából - akit, mint már hírül adtak, kivaszt az a jármű - mikor ő még nem próbálta ki. Ki mondta, hogy ő nem lehet sokkal ügyesebb.

Hát ez az. Bizonyítani, az egyén hajtóereje, amit, a már munkában fuldokló egyén gyakorol. Bizonyítani, bizonyítani, a munkahelyként nevezett bizonyító-arányokban. Ez a tevékenység tulajdonképpen, itt vagy ott, kitölti az egyén élettartalmát a sírig.

Ez minden területen és korlátozás nélkül gyakorolható, mint a levegő, mindenhol jelen van, de meg is van az eredménye, mert az ősember is túlélte a lehetetlent, bebizonyította, hogy kicsi a bors de erős, így gúnykacagva túlélte a kardfogú tigrist, meg a cimboráit, az emberszabású majomról nem is beszélve, mert annak aztán még csak barlangja sem volt és neki kellett kitalálni valami effektív társalgást a makogásból.

A segítség mindig akkor jön, mikor legnagyobb a szükség !

(avagy akut baráthiány megoldódik avagy egyszerűen EU vacsora)

Kedvet kaptam vendégeket hívni. Pontosabban, társaságra vágyom. Közeli barátok nélkül kissé nehéz megszervezni egy kellemes estét. Kerengek a szupermarket kövein, az árutömegek között. Ahogy a zöldségrészre tévedek, eszembe jut, a fohagyomával töltött kosárák láttán, hogy otthon a szekrényben, már csak egyetlen gerezd vár rám. Pedig nálunk e fűszer igen népszerű. Van előcsomagolt és kimérhető is. Tudom, ez sokkal olcsóbb így ebben kezdek turkálni jó kemény fejű után. De a szemem közben nézi, honnan is érkezett ez az illatos finomság. Egyiptom, aha! A piramisok építőivel tonnaszámba etették, akkori munkaerő-védelem. A becsomagoltak közül választható olasz, spanyol. Latinok. Mind a kettő jó.

Pillantásom halad tovább a polcon sorakozó másfajta hagymák felé. Ezüsthagyma, gyönyörű nagy fejével csillog fehéren, mint az idős emberek

ragyogó hajkoronája. Ez Mexikóból vándorolt. Scharlotten-hagyma – francia karcúság, nyúlánk meg gömbölyded. De szeretnék hasonlítani hozzá. Lilahagyma, svéd. Északi föld növesztette. Az egyszerű vöröshagyma, holland. Onnan bolyongott ide, az üzlet polcaira. A tavaszi fejes káposzta, igazi primőr, és végre olvashatom, amit a szemem keres. Magyar.

A krumpli, sütőbe való, Anglia felől érkezett, bizonyára tengeren keresztül vezetett az útja. Lehet tengeribetegsége egy burgonyának ?

Ne. Butaság, hisz gyomra sincs. Helyette gyomorban köt ki a végén.

Minden hagymaféléből veszek egyet. Eldöntöttem, nemzetközi vendégséget rendezek estére. A lábasomban fogadom résztvevőit, ott ismerkednek és barátkoznak kedvükre, az országok terményei. A sütőben sült angol krumpli az itthoni csirkével már magas hőfokon érzik magukat. Mire a zöldségekkel kötnek szomszédságot a tányéron, régi komákként folytatják útjukat a természet szokásos körforgása felé.

Most elégedett vagyok.

Mindenki jól jár. A termelők nem hiába dolgoztak, az üzlet is megkereste a maga hasznát,

Én pedig külföldi vendégekkel tölthetek el egy kellemes estét, na meg csuda-jóízű vacsora kerekedett ki az egészsből.

Az élet néha nagyon egyszerű.

***

Havasi Krasznai Erzsébet 1954. július 23-án született Budapesten, Tanítóképző Főiskolát végzett, óvónőként dolgozott. 1989-ben költözött Svédországba.

Fia elektronikát tanult, lánya társadalomtudományokat és nyelveket.

Néhány éve ír.

Önmagam újrafelfedezése, az élet jelentéktelennek tűnő részleteire való figyelés, a pillanatok értékének megbecsülése, a tények és a fantázia nyújtotta játék segíti az irodalmi alkotásban.

NEM ELÉG

Nem elég a népnek
Rosszat letagadni
Nem elég a szegénységet
Sokszor sutba rakni

Nem elég a szabadságot
Csak papíron élni
Ne kelljen az embereknek
A terrortól félni

Nem elég a Forradalmat
Hűen elbeszélni
Hőseink tettéből
Igazságot vélni

Magyarok lángtüze
Lobogjon a szélben
Ötvenhatos Hőseink
Hagyták ránk emlékből

Emeljük magasra
Mutasson az égre
Dicső harcosaink
Ragyognak a fényben

Nem elég jól látnunk
Szürke még a hajnal
Mert a nagy szabadság
Odébb van egy karral

De hiába várjuk
Mit is hoz a nappal
Úgysem kezdhethénk
Semmit a holnappal

HAJNAL HASAD NEMSOKÁRA

Hajnal hasad nemsokára
Akkor lesz az égbolt tárva
Látszanak majd a csillagok
Jó, ha akkor ébren vagyok.

Ne tétovázz, te is gyere
Ott lesz még az ég szekere
Felülhetünk tüzes lóra
Ha hallgatunk igaz szóra.

Vágtatunk majd az Édenben
Akkor senki nem lesz csendben
Követeljük igaz jogunk
Mi még élő Ember vagyunk.

Ne tűrjük a zsarnokságot
Égig érő hazugságot
Most még zárva ajtók nekünk
Bizonytalan minden léptünk.

Nem kapunk már friss levegőt
Mert a gaz itt mindent benőtt
Halmozódnak kínok-bajok
Szegény ember huppant nagyot.

Éhség maradt kis barátom
Ma sem jött szemedre álom
Meglátásod ma még tiszta
De a jó bort csak ő issza.

Vegyük fel a hacukánkat
Nyergeljük a paripánkat
Száguldhatunk héthatáron
Miénk lesz a legszebb álom.

A CSEND ÉS AZ IDŐ

A csend és az idő,
Kézen fogva ballag.
Nem is kérdezem meg,
Vajon mit akarhat.

Úgysem akar többet,
Csak hangot a szónak.
Szabad utat kér ő
A nagy utazónak.

Mikor a szótlanság
Fájdalmasan jajong,
Ott már a szelleme is
Beléfáradhatott.

Árulkodó évek
Mindig velem vagytok,
Őszülő fejemen
Szépen átbaktattok.

A régi idővel
Mindig hadakozom,
Attól van nekem
Sárguló hajnalom.

Csendes pirkadatkor
Felnézek az égre,
Mind a két karommal
Kapaszkodom érte.

Átsuhan a térben
Hirtelen egy árnyék,
Nem érhet el engem
Mert ez csak egy játék.

De az életemben
Van egy igaz vágy még,
Akkor is akarom
Hogyha nagyon fáj még.

Magyar haza újra fénybe!
Madár dalol az erdőben.
Forráskutak újra élnek
Vége lesz a szenvedésnek.

ÜZENET

Harmatozó éjszakákon
Reggeleket mindig várom
Csapkodhatja dér a fejem
Megöregszünk nincs kegyelem

Mint a levél elsárgulunk
Talán kicsit megfakulunk
Eljátszunk a gondolattal
Talán eljön még a nappal

Ha feljön a nap köszön szépen
Még egy napot tovább éltem
Mert az élet rövid talán
Ez már nem a mienk babám

Meggyötörve édes élet
Mit is kezdjek ma már véled
Öregnek már nincs ereje
Csúfos idő bánt el vele

De ha élünk van még szavunk
Nem jó ez így ha hallgatunk
Nem becsül ma minket senki
Jobb lenne tán messze menni.

Istent azért arra kérjük
Adjon még egy esélyt nekünk
Úgy menjünk el méltósággal
Kezünkben egy olajággal.

ÜZENET NORVÉGIÁBÓL

Óh, te való Világ
Mondd, hogy mit kell tenni?
Lehet-e még téged
Igazán szeretni?
Mi oly kicsik vagyunk
Te meg olyan nagy vagy
Óriási lelkedben
Vajon mit takargatsz?
Van neked gyermeked
Fekete meg fehér
De nincs még sok szájban
Az éltető kenyér
Hol van az a Világ?
Sokszor megkérdzem:
Él-e rajta ember

Aki segít ezen?
 Szeretnék egyszer
 Kicsit gazdag lenni
 Minden szegény embert
 Védelmembe venni.
 Óh, te való Világ
 Lesz-e még itt élet?
 Jut-e a kenyérből
 Minden éhezőnek?
 Vállald át tőlük
 Éhséget s nyomort
 Láthatnád rajtuk
 Örömet és mosolyt.
 Tikkasztó hőségben
 Könnyek összefolynak
 Nem látják a könnytől
 Napot sem a holdat.
 Fohászkodnak ők csak
 Mindig a másnapért
 Kiszáradt testükben
 Már csak lélek él.
 Ha az egész Világ
 Összefogna végre
 Minden pici gyermek
 Szeretetlenben élne.

***

Høyborg Ottilia Piroska 1944.

május 15.-én született
 Tiszaszentimrén, Kardos Ottilia
 Piroska néven. Vendéglátó ipari
 tanuló volt. Budapesten számítógépes
 adatrögzítést tanult, pénzügyi
 előadóként dolgozott. 1999-ben
 előnyugdíjba ment. A férje 1993-ban
 meghalt, két fia taníttatásáért éjjel-
 nappal dolgozott 2000-ben
 megismerkedett jelenlegi férjével,

Rudolf Høyborggal, aki 1956 óta él Norvégiában és a Magyar Köztársaság
 Forradalom Hőse kitüntetésre.

A Magyar Világ - hetilapban jelentek meg versei. 2007 óta norvég
 állampolgár.

Hónaptár

Megszépítő fátyol,
Selyemként suhogó,
Lágyan földre boruló,
Fehér pihepaplan:

Békébe süppedő,
Búzamag-takaró,
Karácsonyhozó
Decemberi hó.

Fülcimpa-csipkedő,
Tenyérsiklandozó,
Hőembergurító
Piros arcú gyerek.

Sóhaj-dermesztő,
Szánkósiklató,
Csikorgó-ropogó
Januári hó.

Orrfújó, köhögő,
Hólapát-koptató,
Csizmatalp-áztató
Füstös unalom:

Csöpög_ereszű,
Latyakba toccsanó,
Cinkeszomorító
Februári hó.

Könnyes-vidáman
Telet búcsúztató,
Foltokká szakadó
Nap rágta lep

Csillogó olvadás,
Hóvirágfakasztó,
Tavaszsalogató
Márciusi hó.

Októberi délelőtt

Kint ülök a levegőn, én beteg,
S tűnődve nézem a kék eget.
Meleg takaróm a szeretet
És a fény nem bántja szememet.

Most akár alhatnék is - gondolom.
Megmozdult egy levél - s a lukon
Napsugár fut végig arcomon.
Érik a szőlő a lugason.

Néha a disznó röffen az ólban,
Néha a kakas pöröl a porban,
S Nagymama áll az ajtóban.
Szárad a tiszta a madzagon.

Elálmodoztam. Valaki szólít:
Nézd csak, mutatok neked valamit!
Nézem - vak még a pici legény -
Nyúlfi alszik néném tenyerén.

Csendben figyeljük.
Látszik, hogy nem fél,
Ősszegömbölyödik a kis fehér,
Szuszogva szundít a kéz ölén.

Átballag az ős az udvaron,
Béke dong körül és nyugalom.

Altató

Húzódik a Nap palástja,
Bíborszínű paszománya
Vékonyul, elfakul,
Méltósággal elvonul.
Lassan-lassan alkonyul.

Sötétedik, alkonyodik,
Két virágom becsukódik.
Két virágom szirmaira,
Lecsukódó pilláidra
Álmod lopva ráborul.

S eközben a kinti tájra,
Az elalvó kerti fákra
A leszálló sötétség
Égig érő, sötétkék
Palotája tornyosul.

Aranypettyes kupolája,
Holdsarló a koronája,
Aranszöges kapujába,
Holdvilágos udvarára
A Göncölszekér begurul.

Novemberi séta

Az ablakon gyöngyözve megül már a pára,
De még rásüt a Nap a jegenyefára.
Fagy volt, s hogy mostan szorosabbra vonja,
Foltokban szakad le sárga inge róla.

Kifakult szövete a távoli nyárnak,
Emlékké szelídül zöld színe a tájnak.
Deresre ősziül már a kertben a fűszál,
Ritkuló sűrűjén fázós hangya kószál.

Befagyott hangja a hajdan-hetyke úrnak,
Szűk napjai vannak a legényrigónak.
Szomorún aranylik gyűrűje szemének,
Kelletlenül száll el, ha közelebb érek.

Orromat száradó leveles dohánya,
Csavarja november haló aromája.
Meghúzták már az őszenk lélekharangját,
Az utcán búcsúzókat kopognak a csizmák.

Kinyílik a kertnek utolsó rózsája,
Mindszentkor lehervad az őszenk sírjára.
Fehérré lesz kezem, köddé leheletem.
De jó, hogy beérve ajtóm betehetem.

Aforizmák

1. Születtünk, hogy megpróbáljuk ledönteni saját korlátainkat.
2. Élünk, míg lángra tudunk gyúlni, és meghalunk, ha gyújtani nem tudunk.
3. A szerelemhez minden méltóság méltatlan.
4. Adok, tehát vagyok.
5. Emeld fel, hogy lábaidhoz tudjon borulni. De ne engedd: emeld fel újra.
6. Az egyedül felemelő, ha másokat felemelsz.
7. A hála havasi gyopár: mászunk érte, mégis tilos leszedni.
8. Váltsd meg magad: szeress és küzdj.
9. Tanítsd. Többet nem tehetsz érte. Tanulj Tőle. Többet nem tehetsz magadért.
10. Igazuk van: a szántóknak-vetőknek, az apáknak-anyáknak és a jóra nevelőknek.
11. Ne nyúlj hozzá: nem ő akart szennyes ronggyá válni.
12. Ne te takarítsd el: majd a sorsa eltakarítja.
13. Nincs érthetetlen ember, csak értetlen és ismeretlen.
14. Tudunk, ha tudjuk azt is, mit nem tudunk.
15. Egy nő férfi nélkül olyan mint a virág szár nélkül.
16. Nem félek a szélről, nem félek a hótól, a hidegtől, a sötétől, az éhségtől és a fájdalomtól. Még a haláltól sem. Egyedül a szeretet hiányától félek.
17. Isten! Ha nem adsz senkit, akit kövessék, adj hitet, hogy utat törjek magamnak!
18. Bünt követsz el, ha lebecsülsz, megsértesz vagy elszomorítasz valakit.
19. Ha hasznára voltál valakinek és mosolyt varázsoltál az arcára, már nem telt hiába a napod.
20. A szavak ne csak kifejezzék, de ragyogják is be a gondolatot.
21. Minél kevesebb titkolnivalód van, annál többet érsz.
22. Az ember csak olyat adhat, amit ő is kapott valakitől.

***

Janáky Réka 1963. március 26-án született Budapesten. Orvos, humánbiológus a Semmelweis Ignác Orvostudományi Egyetemen végzett, mentő-tisztai vizsgát tett. 1994-ben Ph.D., ill. Finnországban MSc.D. fokozatot szerzett a Tamperei Egyetemen, 1996-ban Budapesten az orvostudomány kandidátusa. 1998-ban egyetemi docens, a Tamperei Egyetem Orvostudományi Kar Élettani Tanszékének vendégkutatója egyetemi tanársegéd, majd egyetemi adjunktusa ill. docense. Neurokémiával, orvosi élettannal, tanulmányozásával foglalkozik. Az International Society of Neurochemistry a Magyar Élettani Társaság, az European Society of Neurochemistry, a Finn Élettani Társaság és a Finn

Toxikológiai Társaság tagja. Jelenleg Budapesten él, betegnyugdíjas.
1982-től ír verset.

Hosszú az út Magyarországtól Norvégiáig

Budapesten születtem 1924. február 25.-én. Hárman voltunk testvérek. Nővérem 4 évvel volt idősebb, öcsém 4 évvel fiatalabb, mint én. Megvolt az egyensúly, és én ennek az egyensúlynak a központjában megtaláltam a helyemet. Hasznos tapasztalatokat szereztem ahhoz, hogy majd az élet forgatagában az arany középutat kövessem, kiegyensúlyozott életet éljek. Mint kisgyerek, szerettem firkálni, rajzolni. Ceruzában nem volt hiány. Apám szabad idejében előszeretettel tervezgette manzárd tetős családi házunkat. A családi villából nem lett semmi. Az álmot elvitte a 30-as évek krízise, de sok papír és ceruza megmaradt. Korai "műveimre" nem emlékszem, akkor még nem becsülték a gyermekrajzokat annyira, mint most. Az elemi iskolában sokat rajzoltunk. A rajzolás örömet elrontotta, hogy a tanító néni az én munkáimból a legjobbakat a különböző szakfelügyelő bácsiknak ajándékozta, hogy megmutassa, milyen jó eredményt ért el az osztály. Ezt nem tekintettem kitüntetésnek, inkább büntetésnek, mert mindent újra kellett rajzolnom. Már kiskorú koromban sokszor mentünk a szüleimmel múzeumba. Főleg a Szépművészeti múzeumba, hiszen a közelében laktunk. Szerettük is, meg nem is ezeket a látogatásokat, érdekesek voltak, de fárasztóak. Nagy termék nagy festményekkel, és apám mesélt és mesélt. Furcsa, hogy nem emlékszem arra, hogyan hatottak rám az "igazán" szép képek, de Velazquez festményét, amely a spanyol királyi udvar egyik bohócát/törpéjét ábrázolja, nem tudtam kivenni a fejemből. Torz arányaival, nagy fejével, rövid lábával, gondolom, nagyon szokatlannak, ijesztőnek hatott. Az akkor nyolcosztályos gimnázium első négy évében unalmasak voltak a rajzórák. A táblára akasztott nagy, kétdimenziós rajzokon ábrázolt tárgyakat kellett lerajzolni (biztosan megvolt az értelme: megfigyelni és pontosan visszaadni az arányokat). Kézimunkához magyaros hímzésmintákat terveztünk, stb., stb. Később a rajz szabadon választott tantárgy lett. A tanárnő modelleket állított be. Szabadon válogathattunk a szertárban. Görög fejek gipszmásolatait, különböző fatárgyakat, edényeket állíthattunk be "csendéletnek", színes madarakat, kitömött állatokat rajzoltunk vagy festettünk vízfestékkel. Végre kezdtünk „megtanulni látni”.

A vetített-képes művészeti órák hívták fel a figyelmemet a képzőművészetekre. Élveztem, amit hallottam, és élveztem, amit láttam, annak ellenére, hogy akkor még nem voltak színes diák, sem színes reprodukciós könyvek. Ekkor már sokat rajzoltam és festettem vízfestékkel otthon is. Szüleim látták, hogy van hajlamom a festésre, rajzolásra. Akkoriban a szülők határozták el, hogy milyen pályára és melyik főiskolán, egyetemen képeztessek a gyermekeiket. Ilyen alapon határozta el apám, hogy a negyedik gimnázium után beirat egy rajzfilmtervező iskolába. Úgy látta, a rajzfilmnek van jövője. Walt Disney filmjei nagy sikert arattak. De nekem semmi kedvem nem volt ehhez a foglalkozáshoz. Az érettségi után a Képzőművészeti Főiskola festőművész szakára akartam felvételizni. Ezt szerencsére nem ellenezték, de azzal a kikötéssel, hogy a festőművész képzéssel párhuzamosan elvégzem a rajztanári szakot is, mert egy tanári állás jobb megélhetést biztosít. Ahhoz,

hogy valaki elkezdhesse a főiskolai tanulmányait, kéthetes felvételi vizsgát kellett tennie. Egy hét aktrajzolás volt, s egy hét portré, szénnel. Portrékhöz már volt gyakorlatom, a család tagjai hálás modellek voltak. De élő aktot életemben nem rajzoltam. A felvételi előtt előkészítő kurzusra jártam. Emlékszem, kissé ideges voltam, hogyan lehet majd teljes koncentrációval figyelni óráig (!) a meztelen női vagy férfialakot és tetőtől talpig testük karakterét, arányait, vonalait, és a beállított mozdulatokat szénnel, papíron megörökíteni. 1942-ben nem mindennapi élménye volt ez egy 18 éves, puritán szellemben nevelt lánynak. Legnagyobb meglepetésemre jó lett az első aktrajzom. Amikor a modellt beállítják egy pozícióba, meg se mozdul, legfeljebb a szeme pislog, akkor „megszűnik” élő nőnek vagy férfinak lenni, - csak az érdekes: szép látvány, akár egy szép váza vagy köcsög, amit papíron, szénnel meg kell örökíteni. A felvételi vizsga sikerült. Örültem, hogy Magyarország egyik nagy festője és legjobb mestere, Rudnay Gyula növendékének választott. Két évig lehettem a tanítványa. Könyörtelenül szigorú és következetes volt, korrekcióiból rengeteget tanultunk. Két éven át vagy akt-, vagy portrérajzolás volt. Időnként kompozíciós feladatot adott, szabadon választott témával, szénnel. Ezek érdekesek és izgalmasak voltak. Korrigálás után a legjobbakat megjutalmazta. Nem nagy összeggel, de lehetett venni rája néhány ecsetet vagy tubus festéket. Mégsem ez volt a lényeg, hanem a biztatás, az elismerés. Az olajfestés használatát az első két évben tiltotta. Egyszer nekimerészkedtem, s elkezdtem festeni egy aktot. Láttá, de nem szólt egy árva szót sem, csak elment mellettem, mintha levegő lettem volna. Az volt a teóriája, hogy a festőművészet alapja a rajzolás. Ha a látott modellt már híven vissza tudjuk adni rajzban, akkor majd jöhetnek a színek, az olajfesték. Egy szénrajz is lehet remekmű. A fények, az árnyékok elhelyezése, a szürke árnyalatok skálája a halványszürkétől a feketéig, fantasztikus lehet egy portrén.

*

1944 tavaszán befejeződött a tanítás a főiskolán. Nem volt óvóhely sem az Andrássy úti főépületben, sem az Epreskertben. Szétszéledtek a növendékek az ég minden tája felé. Néhányan, kis támogatással, elutazhattunk egy művésztelepre. Tizedmagammal, s Varga Nándorral, a grafika osztály tanárával Felsőbalogba mentünk, a csehektől visszatért Felvidékre, Rimaszombat mellé. A fantasztikus fekvésű bolgár királyi vadászkastélyban laktunk. Elhanyagolt, nagy park vette körül. Közvetlen szomszédunk volt a nagy vadaskert. Amikor ezt a felvidéki területet visszacsatolták Magyarországhoz, a kastélyt teljesen kirabolták a csehek, még a villanykapcsolókat és –vezetékét is letépázták a falról. Se víz, se villany nem volt. Bútorok se híre, se hamva. Üres vaságy, rozoga szék, szalmazsák, a széles ablakpárkány az asztal. Petróleumlámpa, spirituszfőző, egy tányér, egy bögre, egy kés, egy kanál a felszerelés. Összecsukható festőállvány, kazetta olajfesték-tubusokkal, ecsetekkel, vastag papírkarton vászon helyett: Ennyi „műterem-lakosztályunk” berendezése. Csak legszükségesebb ruhadarabjaink, aprópénz a tárcában... De fantasztikus táj, szép falu. Kezdhattuk a festést. Élveztem a tájképfestést, élveztem az olajfestéket. A faluba is lejártam festeni, és a falu lakói közül is megörökítettem néhányat. Egy hónap múlva beállt a krízis, nem jött az ösztön-

díj a minisztériumból, több gondjuk volt annál, hogy festőnövendékeket támogat-
sanak. (Közismert, hogy a művész a levegőből is megél.) Szerencsére, mikor nagy
a baj, mindig felbukkan valamilyen segítség. Vállaltam az egyik falusi gazda lá-
nyának tanítását, de a tanítás helyett segítenem kellett nekik a gazdaságban. Fes-
tés, szénabetakarítás, festés, bevásárlás Rimaszombatban. Aztán festés, aratás,
krokizás, festés, cséplés, festés, lisztszitalás a kenyérsütéshez, ruhamosás a patak-
ban, krokizás... így váltakoztak a napi elfoglaltságok. Hasonlóan „éltek” a többi-
ek is. (Volt, aki borjúszülésnél segédkezett!) Olyan jól ismertek már a faluban,
hogy szórakozásból és kíváncsiságból többen is feljöttek a kastélyba, hogy fesse-
m le őket! Miközben mi békében éltünk és festettünk Felsőbalogon, minden nap,
sötétedés után, nagyszámú szovjetbombázó repült el a fejünk felett, a főváros felé.
Október elején, teherautóra pakolva, mind a tízen visszautaztunk Budapestre. Így
családommal együtt éltük át az ostrom borzalmait, az orosz katonák garázdálko-
dását.

*

A háború befejezése után Rudnay Gyula nyugdíjazása miatt új mester vette át az
osztályt. Bernáth Aurélt csodáltuk, munkáját jól ismertük a kiállításokról. Végre
szabadabb szellem, szabadabb látásmód... És színek, színek, színek! Végre fest-
hettem! A feladat hasonló, mint az első két évben, akt és ruhás modellek ábrázolá-
sa. De most már olajfestékkel, pasztellel. Az évek során élesedik a megfigyelés.
Az emberi test arányai, formái annyira „bevésődtek” az emlékezetembe, hogy
most már egyáltalán nincs szükségem modellre. Érdekelnek az emberek, szeretem
őket, így sokszor főszereplői a kompozícióimnak.

Csendéletfestéssel leginkább az akvarell órákon, tájképfestéssel a nyári művészte-
lepeken foglalkoztunk. Közben a tanári vizsgára is kellett készülni: művészettör-
ténét, filozófia, pedagógia, ábrázoló geometria módszertan. A rajztanításhoz egy
iskolai évre szóló tantervet kellett összeállítani. Művészettörténetből szabadon
választott, de jóváhagyott témával szakdolgozatot kellett írni. Témám címe: „A
fény és árnyék szerepe a festészetben”. Nem tudom elképzelni, hogy másutt is
volt a XX. században ilyen szigorú, alapos, a klasszikus kultúrára, hagyományok-
ra épített tanár és képzőművész képzés. (Nekem úgy tűnik, hogy Norvégiában
nem volt, és most sem ilyen.)

A rajz diplomavizsgai feladat egy majdnem életnagyságú női akt szénrajza volt.
Szerencsére nagyon jól sikerültek ítélte meg a vizsgáló bizottság. A rajzot sajnos
megtartotta a főiskola, és most valószínűleg összetekerve porosodik valamilyen
raktárban. A diploma megszerzése után még másfél évig ösztöndíjasként dolgoz-
tam Bernáth Aurél vezetése alatt, tanársegédje, Kiss László Pál műtermében. A
legfontosabb a műtermi munka volt, délután kroki rajzolással vagy grafikával
foglalkozhatott a jelölt.

*

A mester külföldi tanulmányutat ajánlott, mint szükséges utánképzést. Nagy mes-
terek műveit szemlélve a festő vagy szobrász sok tapasztalatot szerezhethet a kompo-
zíció felépítésére, formák egyensúlyára, színek harmóniájára és a festőtechnikára
vonatkozóan. Úgy tervezzük, először Olaszországba, onnan pedig Párizsba vezet-
ne utunk. Az utazáshoz pénzre és útlevele van szükség. László (Kiss László Pál,

az ifjú férjjelölt, festő, munkatárs), szerény ösztöndíjat kapott. Ez 1948-ban nagy csoda volt, mert ilyen célra az akkori új rendszerben nem volt pénz. Nekem Bernáth Aurél szerez támogatást az útra, eladja egy olajképemet. Az útlevél megszerzése nehézségekkel járt. A politikai rendőrség vette át az útlevélosztályt. Kérelmemet elutasították, azzal a kifogással, hogy hibásan töltöttem ki a kérvényhez az űrlapot. A mester közbenjárására megadták az utazási engedélyt, de előtte egy négyszemközti interjúra, „kihallgatásra” idéznek be. Kellemetlen kérdéseket tettek fel. Miért utazom Olaszországba, mikor a Szovjetunióban is vannak gazdag múzeumok? Mi a véleményem a főiskolai oktatásról, a polgári festészetről? (A modellekről, akik mozdulatlanul bámulnak a levegőbe, s nem csinálnak semmit.) A festészet feladata, mondják, a dolgozó ember ábrázolása szocialista realista stílusban. Csendéletnek nincs helye!

„Te jó Isten! Válaszolnom kell úgy, hogy ne ártsak se magamnak, se a főiskolai professzoroknak. Természetesen vannak terveim egy oroszországi tanulmányútra is, de először fel akarom keresni az európai kultúra bölcsőjét (beleértve a Szovjetunió kultúráját is). Az embert ruhátlanul, aktot, azért szükséges rajzolni, festeni, hogy megismerjük az anatómiáját, arányait, mozgását, hogy az így megszerzett tudással, a szocialista realista művészet alapelveit követve, hűen tudjuk ábrázolni a dolgozó embert.” Válaszom, szerencsére, kielégítette a művészet-szakértő politikai rendőrt. Mint később kiderült, családnevem okozta az útlevélkérvényem körüli bonyodalmakat. Nem vették észre a különbséget a Szinnyei és Szinyei Merse név között, s miután a háború előtti kultuszminiszter Szinyei Merse volt, ergo reakciós, akkor névrokona is az lehet.

*

A külföldi utazásom előtti években Budapesten csoportkiállításokon vettem részt: Tavaszi Szalon (1947), Fókusz Galéria (1948). A Budapesti városi képtár megvette egy olajfestményemet a főiskolai növendékek kiállításán.

*

Vége 1948 novemberében, két hónapra érvényes útlevéllal, elhagyjuk Magyarországot. Elsőször néhány napot Bécsben tartózkodunk. Hihetetlen élmény a már fekete-fehér reprodukciókról ismert nagy mesterek eredeti műveit „vizsgálgatni”. Bécs után Velencében, majd Firenzében álltunk meg néhány napra. Városok, amelyeket három éves olaszországi tartózkodásunk alatt újból és újból felkerestünk, mert mint a mágnes vonzanak. Aztán végre Róma! „Rómát látni és meghalni!” Mondja egy régi mondás. Szerencsére nem haltunk meg az elragadtatástól. Rómában felbukkan a művelődéstörténet tanárunk, Cs. Szabó László, aki úgy ismerte a várost, mint a tenyerét. Nála jobb vezetőnk nem is lehetett volna. Vele a séta Rómában érdekes, szellemes művészettörténeti előadás volt. A római Magyar Akadémián, a reneszánsz Palazzo Falconeriben van szobánk. Ösztöndíjas művészek, festők, zenészek, írók lakják a palotát hosszabb vagy rövidebb ideig tartó tanulmányaik alatt. Palota és jégverem. A vastag falakat nem fűti át a régi központi fűtés. Róma hideg a téli hónapokban. Hideg van az utcákon, a templomokban, a múzeumokban, a Forum Romanumon. Hulla fáradtan, az Akadémia kántinjában első dolgunk egy forró levest kanalazni, hogy visszatérjen belénk az élet. Szerényen kell élnünk, mert a kis pénzállományunk rohamosan csökken. Beirat-

kozunk Róma képzőművészeti akadémijára, hogy megkapjuk a diákigazolványt, amivel ingyen látogathatjuk a múzeumokat. Miután szellemi táplálékból nem él meg az ember, gondolnunk kellett legalább egy meleg étkezésre naponként. Ajánlották az úgynevezett „menza popolare”-t. Azt hiszem, minden városrészben voltak ilyen „vendéglők”, talponállók vagy terített asztalosak, olcsóbbak vagy drágábbak, de mindig előnyösebbek, mint a vendéglők. A menü természetesen olasz volt. Ízletes, jó, és változatos. Kivéve,

ha minden nap csak parmezámmal megszórt, paradicsomszószos spagettire futotta. Néha meg lehetett reszkirozni egy pohár bort is, anélkül, hogy felborult volna a költségvetésünk.

A római Magyar Akadémia igazgatója egy félévre szóló dél-olaszországi utazásra szerzett nekünk jegyet. A katonai felszerelések bolhapiacán beszerzett hátizsákokkal felpakolva – pénzünk egy részét, kofferjainkat, a téli ruhánkat az Akadémia gondjára bízva – január végén elhagyjuk Rómát. Nápoly, Capri, Herculaneum, Pestum görög és római építészetből megmaradt kövei, oszlopai az antik kultúrát, Pompei a Vezuv kitörésének rettenetes katasztrófáját elevenítik meg. Szorgalmasan rajzolok kis vázlatfüzetembe. Fényképezőgép hiányában így próbálom valahogy megörökíteni élményeinket. Közben útlevelünk lejárt, kérvényeznünk kellett meghosszabbítását. Kaptunk igazolást, hogy a meghosszabbítás folyamatban van. Folytatjuk utunkat dél felé. Pestumban mindenképpen meg akarjuk nézni a görög templomokat. A legjobb állapotban lévő a Krisztus előtti 6. századból való dór Poszeidón-templom. Későn érkezünk erre a görögöknek szent helyre. A látogatás idejének vége, az őr éppen zárja a kaput. Olasz nyelvtudásunk és az őr jóindulata felnyitja azt. Vacsorát és szállást is kaphatunk az őrház vendégszobájában. Fáradtan, éhesen, szomjasan, a vacsorát későbbre halasztva, a sötét nyári estébe vakító teliholddal megvilágított templomok között sétálunk a halálos csendben. Hallgatva, amit a Poszeidón-templom dór oszlopai mesélnek nekünk.

„Az olasz csizma” csücskénél, Messinából áthajózunk Szicíliába. Jó útikönyvünk tanulmányozása után felkeressük a görögök és normannok fantasztikus hagyatékát. A Segestában és Agrigentóban lévő görög templomok bámulatot keltenek azzal, hogy az istenek lakhelyét fantasztikus esztétikai érzékkel helyezték el a

tájban, távol a városok zajától. Segesta temploma a lankás dombok közül a legmagasabbik tetejéről uralja a tájat. Agrigento kis városa hegyoldalba épült. Keskeny utcák meredek lépcsőin lebukdácsolva, rózsaszínű virágokkal borított mandulafaerdőn sétál a látogató a „szent” helyre, a tengerparton álló oszlopos romok közé. A háttérben az azúrkék tenger. És csend, mindenben uralkodó csend. Csak a tenger hullámozásának ritmusa töri meg a csendet. Zeusz és a többi istenek régen eltűntek, mégis valahogy áhítat fogott el ezeken szent helyeken. Taorminában megcsodáljuk a görög színházat, márványoszlopos „színpadával” és félkör alakú lépcsős nézőterével, ahol Aristophanes komédiáit, Euripides drámáit, Sophokles tragédiáit már 400-500 évvel Krisztus előtt hallgatta az ógörög közönség – a mi időnkben pedig a külföldi turisták. Ezt az élményt sajnos nem engedhettük meg magunknak sovány pénztárcánk miatt. De a tájba fantasztikusan beilleszkedő színházat akvarelljeinken megörökíthettük. Taorminától nem tudtunk elszakadni. Hosszabb tartózkodásunk alatt, nyugodtabb életkörülmények között végre elkezdtünk festeni. Végre! Természetesen akvarelllel. A lassan száradó olajfestményekkel nem lehet vándoréletet élni. Önálló kiállításokat rendeztünk és olasz festőkkel együtt kollektív kiállításokon vettünk részt. 1949-ben önálló kiállítások voltak Taorminában, Acirealében (Municipio), Cataniában (Cirkolo Artistiko). Palermóban pedig kollektív kiállítás. A kiállításokon volt annyi bevételünk, hogy meg tudtunk élni belőle. Egyetlen nap volt csak, amikor a napi menü, reggeli, ebéd, vacsora narancsból és narancsléből állt. Másnapra már megoldódott az anyagi probléma, a kiállításokon kívül magánszemélyeknek is adtunk el akvarellt.

Szicíliai körutazásunk lassan végéhez közeledett. Visszatértünk Palermóba, ahol

levél várt a római Magyar Követségtől, hogy útlevelünk meghosszabbítását megtagadták. A minisztérium azonnali hazatérésre és a tanulmányútról való beszámolásra szólított fel. A nagy baj az volt, hogy érvényes útlevél nélkül azonnal megszűnt tartózkodási engedélyünk is. Tavaszi tartózkodásunk alatt a diákszállóban megismerkedtünk olyan egyetemistákkal, akiknek jó kapcsolataik voltak professzorokkal, polgármesterekkel, múzeumigazgatókkal. A „hasznos” nagyságok közül felkerestük azokat, akik éppen otthon voltak (Ferragosto a nagy nyári szünet mindenkinek. Aki csak teheti, elhagyja a forró városokat, és a tenger mellett nyaral). Ezek a jó emberek szívesen írtak ajánlólevelet a rendőrségnek.

1949 augusztus végén visszatértünk Rómába. A hazai hírek hallatán, az egyre rosszabb politikai viszonyok miatt, fájdalmas fontolgatások után úgy döntöttünk, hogy nem térünk vissza Magyarországra. Rómában radikálisan megváltozott társadalmi helyzetünk, megélhetésünk, és lehetőségeink. Olaszország-ösztöndíjas, Magyarország teljes jogú polgárai helyett, magyar menekültek lettünk. Idegen, hazátlan nem dolgozhatott, mint orvos, tanár, mérnök, építész vagy iparos,

mert akkor elvette egy olasznak a munkalehetőségét. Képzőművészek, iparművészek azonban dolgozhattak, ők a semmiből is meg tudtak élni. Sikertült egy jó nevű, Norway Design jellegű üzlettel kapcsolatba kerülni. A tulajdonosnő mindig kereste az újat. Úgy képzelte, tervezte, hogy magyar származásom új, friss szellemmel fogja növelni üzlete tekintélyét. Jól képzelte, mert textilterveimen új motívumok, új szinkombinációk jelentek meg. Ebben az üzletben mindennek, olyan különlegesnek, egyedinek kellett lennie, hogy ruha- és függönyanyagból csak néhány métert gyártattott. Ingrid Bergmannak kézzel festettem egy nyári ruhára valót. Sikerral alkalmaztam a batik technikát függönyre, sálra, bőrre. A tulajdonosnő jól keresett rajtam, én nem voltam jól fizetve. Annyi előnyöm származott ebből, hogy az olasz Iparművészeti Biennálén az én munkáimmal, az én nevem feltüntetésével szerepelt. László ugyanennek az üzletnek ezüstből, rézből ötvöztött ékszereket, karkötőket, nyakdíszeket. Nagyon illettek a napbarnított olasz nők

mélyen dekoltált színes nyári ruháihoz. Szerencsére állandóan volt munkánk, de a díjazás nem volt arányban a leszállított munkákkal. László egy textiltervező stúdióban is dolgozott, ahol a tulajdonos, aki bárónő volt, potom pénzért megvette a rajzokat, s az egész kollekciót elvitte Milánóba, s a nagy selyemgyáraknak jó pénzért eladta. Egy ideig szakfolyóiratnak készítettem címlapokat, fejléceket, illusztrációkat.

Elhatároztuk, hogy önállósítjuk magunkat. Nagy ambícióval láttunk neki a Szinnyeai-Kiss kollekció összeállításának. Nehéz, textilrajzokkal teli mappával utaztam el Milánóba, hogy eladjam a terveinket. Az utazás egész kielégítő eredménnyel

járt. (De azért nem lettünk milliomosok.) Szerencsére nem fizettünk adót. Igen szorgalmas munkával kerestük mindennapi kenyerünket, így aztán nagyon kevés idő maradt festészetre.

1950 áprilisában a Szent Péter Bazilikában összeházasodtunk. Húsvét hétfője volt a nagy nap, ennél rosszabbat nem is választhattunk volna. A bazilikában több ezer ember volt. Az esküvői menet egymás kezét fogva libasorban küszködte magát keresztül a

tömegben. Amikor a hatalmas bronz kapukhoz értünk, a svájci gárdisták állták el az utunkat. Előbb a misén résztvevő tömegnek kellett elhagynia a templomot. A magyar pap már türelmetlenül várt, s egy szép kis kápolnába vezetett minket. Teljes volt a csend, s a meghívottakon kívül egy lélek sem. Verrocchio_festménye *Mária a gyermek Jézussal*, s egy márványba faragott oltár-relief volt a tanúnk, amikor megfogadtuk, hogy: „ásó, kapa és a nagyharang” fog csak elválasztani minket. Mikor, mint újdonsült házaspár el akartuk hagyni a kápolnát, az lehetetlen volt, mert a ceremónia alatt megtelt ismeretlen olasz közönséggel, akik a nyakunkba borultak legeslegjobb kívánságaikkal. Másnap reggel, az „ünnepi lakomát” kipihenve, vállunkon a legszükségesebbekkel teletömött tarisznyával, és a nászajándékba kapott dollárokkal a zsebünkben, nászútra indultunk Toscana és Észak-Olaszország felé. Gyönyörű tavasz-nyári időben tapostuk az út porát, s ha alkalom adódott, autóstoppal folytattuk utunkat. (Ezt a közlekedési formát a

számtalan, Olaszországba keveredett külföldi diáktól lestük el.) A nagy teherautók sofőrjei szívesen vettek föl utasokat, hogy legyen társaságuk, és a beszélgetés ébren tartsa őket az autópályák hosszú, monoton útszakaszain. Egy francia diplomata egyenesen Tarquiniába vitt minket, ahol akkoriban fedezték fel az etruszkok fantasztikus falfestményekkel díszített földalatti temetkezési kamráit. A falfestményeken megelevenedik az etruszkok élete: táncosok, furulyán játszó muzikusok, lovasok, lantot pengető zenészek szórakoztatják a csemegékkel megrakott asztal mellett heverő házaspárt. Mindez a Krisztus előtti 7-9. századra vezethető vissza. Ilyet még nem láttunk azelőtt. Fantasztikus utazásunk alatt nemcsak évszázadok kultúrájának remekműveit, hanem a táj és az építészet szerves viszonyát is megcsodáltuk. Mintha a kezdet kezdetétől együtt alakultak volna azzá a pompás látvánnyá, ami vándorlásunk alatt a szemünk elé tárult. Rájöttünk arra, hogyha igazán mélyreható élményt akarunk, ne ülünk se autóba, se vonatra, még kevésbé repülőgépre, mert a látványok eltűnnek szemünk elől, még mielőtt felfoghattuk volna azokat. Elhatároztuk, hogy utunk nagy részét, ha csak lehetséges, az apostolok lován fogjuk megtenni. Róttuk a kanyargó utakat, kíváncsi várakozással, vajon milyen csodálatos látvány bukkan fel a következő kanyar után. Ami még érdekesebbé tette zárandoklásunkat, az az emberekkel való találkozásaink voltak. Harmonikus környezetben harmonikus emberek élnek? Mindenki, akivel útközben találkoztunk, barátságos, segítőkész volt. Jó tanácsokkal láttak el. Segítettek szállást keresni, elkísértek a legközelebbi trattoriához (vendéglő). Megtettek mindent, hogy az olasz dialektusunkat megértsék. (Nekem viszonylag könnyen ment az olasz, segített a négy év gimnáziumi latin tanulás.)

Toscana egyik legérdekesebb kisvárosa, St. Gimignano, hirtelen bukkan fel előttünk az egyik kanyar után. Egy kis hegy (nem meredek és nem magas), kényelmesen, sétálva lehet felmenni az erős kőfalakkal körülvett városhoz. Magas tornyai, mint szálfák az erdőben, egymással versengve törekednek az ég felé. Ezek nem lehetnek templomtornyok! A városfalon belül látjuk, hogy ezek lakóházak tornyai. Minél gazdagabb volt valaki, annál magasabb tornyot épített. Veszély esetén a tornyok felső ablakréseiből figyelték, hogy mikor bukkan fel az ellenség, hogy időben zárják a városfal kapuit és készülhessenek az ellenállásra. Úgy látszik, a harmonikus környezetben sem volt mindig idilli az élet. Szállás iránt érdeklődtünk, azt ajánlották, menjünk el a püspökhöz. Minden nehézség nélkül beengedtek hozzá, bemutatkoztunk, és közöltük, hogy kombinált tanulmány- és nászúton vagyunk, és szállást szeretnénk egy éjszakára. Pár sorral és szolgájával elküldött az apácakolostorba. Az öreg kapus átadta a levelet egy forgóablakon át az apácának, akiket se ő, se mi nem láttunk, de az apácák minket igen, mert az a fém forgóablak kukucsáló-lyukakkal volt perforálva. Egy apáca barátságosan megkérdezte, hogy éhesek vagyunk-e. Igenlő válaszukra a forgóablak alsó része kinyílt, egy kezlet láttunk, amint két tányér levest és kenyeret tolt elénk. A megvendéglés után egy fiatal apácajelölt felkísért az emeletre, és kinyitott egy szobát, ahol minden hófehér volt, és ami minden szükségességgel fel volt szerelve. Elköszönt, bezárta a folyosó ajtaját, megnyugtatva, hogy majd reggel felébreszt, kinyitja a lépcsőhöz vezető ajtót. Sötét ciprusokkal, kis márvány síremlékekkel és fakeresztekkel teli régi kis temetőre láttunk rá. Remekül aludtunk.

Firenzébe érve az Uffizi, Pitti és a többi képtár márványpadlőin gyalogoltunk kilométereket, hogy újból találkozzunk Michelangelo, Donatello szobraival, Leonardo Da Vinci, Botticelli festményeivel és a többi nagymester műveivel - általában a záróráig. Azután egy tányér „spaghetti con sugo” után hullafáradtan hazatá-molyogtunk a diákszállóba, hogy másnap reggel kissé pihentebben folytassuk a múzeumlátogatás lélekemelő, de fizikumot fárasztó nehéz munkáját. A napok, hetek múlnak, lassan hazafele (Róma) kell irányítani az apostolok lovát. Végét járja az általános nyári szünet is. El kell kezdeni, illetve folytatni a textilrajzolást. Sienában végigizgulunk egy autentikus lovagjátékot. Színes, mozgalmas látvány, páncélos lovagok, sisakjukon színes toll lebeg, lándzsájukat emelve rontanak egymásnak, patkók csattognak a régi kövezeten, lovagok kiáltása hangzik egy jól sikerült lándzsadöfés után, harsonák ünneplik a győztest, lelkesen tombol a tömeg. Fantasztikus látvány, de én nem élvezem ezt a játékot. Emlékeztet a Colosseum porondján lejátszódott gladiátor-játékokra, egy győztesrel és egy legyőzöttel, halottal – és tombol a tömeg, ünnepli a győztest. Tovább, tovább! Pisa vár ferde tornyával. Mintha márványból faragott csipke lenne. Remélem sohasem fogja elveszíteni egyensúlyát, de én majdnem, miközben az egekre fordított szemekkel a torony árnyékában állva számolom az emeleteket. Elhatározzuk, hogy nem folytatjuk utunkat Észak-Olaszországban, majd jövőre, tavasszal. Pénzünk fogy. Róma vár.

Olaszországban korábban köszönt be a sötét este, a fáradt utazónak/vándornak szállást kell keresnie. Már nem emlékszem a kisváros nevére. Felkeressük, mint kiderül, a városka egyetlen szállodáját. Minden szoba foglalt, egy vándorszínész társaság érkezett a városba. Késő este van, az utcák kihaltak, minden üzlet zárva. Szerencsére holdvilágos éjszaka lesz. Felbukkan a sötét utcában a város egyik polgára. Buona sera! Köszöntjük, és elmondjuk problémánkat. Jöjjenek velem, mondja, s elvisz a plébánoshoz, aki mindenkit ismer, aki ad majd jó tanácsot. A plébános szomszédja, a harangozó elkísér minket a templomba. Kinyitja a nehéz kaput, villanyt nem gyűjthat. Zseblámpája bágyadt fényével elvezet az oltár mögé, kinyit egy ajtót, és a fél sötétben keskeny csigalépcsőn felmászunk a toronyba. Még egy ajtó, s belépünk egy teljesen berendezett hálószobába, patyolat tiszta ágyneművel megvetett ágygal, vizes kancsóval és mosdótálal. Egy kis ablakon besüt a hold, nincs szükség más világításra. Másnap reggel jön a harangozó, hogy szabadon eresszen minket. Fizetés? – Amennyit tudunk, a templom perselyébe. Ilyen hihetetlen segítőkészséget, bizalmat nem nagyon tapasztaltunk Európában későbbi tanulmányútjaink alatt. Igaz, akkor csak a nagyvárosokat látogatjuk. Az is igaz, hogy azóta 50-60 év telt el, sok minden történt a világban, és mint minden egyéb, az emberek magatartása is megváltozott.

Utunk utolsó állomása Arezzo, ahol Piero Della Francescónak, a 15. század egyik legnagyobb mesterének a freskósorozatát látjuk a San Francesco templomban. Fantasztikus volt utunkat ennek a művésznak *A szent kereszt legendája* című freskójával befejezni. A kép perspektívája, tökéletesen felépített kompozíciója, hibátlan, monumentális figurái csodálatosak. Arezzóból vonattal Rómába érkezve

fáradtan, de élményekben nagyon gazdagon, újból belevágtunk a mindennapi életbe. A tartózkodási engedélyt egyre rövidebb és rövidebb időre hosszabbították csak meg. Folyton kérdezték, hogy mikor hagyjuk el Itáliát. És azzal fenyegetőztek, hogy Lipari szigetére internálnak bennünket. Egy olasz ismerős megemlítette, hogy pénzzel minden megvásárolható. Spártaian élve és szorgalmasan dolgozva összegyűjtöttünk annyi pénzt, hogy otthonról hozott, és már akkor is megkopott ruházatunk helyett újat vegyünk. Télre való cipőt, ruhát, kabátot szerezzünk be. 1952 áprilisára gyereket vártam.

Felkerestük olasz barátunkat, aki kapcsolatba hozott a Valakivel, akinek jó kapcsolatai voltak a rendőrségen. Ez a Valaki mindent megígér, de kijelentette, hogy a tartózkodási ügyekkel foglalkozó intéző előre kéri a pénzt. Feszülten várakoztunk, és többször érdeklődtünk a Valakinél. Az ügy intézőjének vagy nagyon sok volt a dolga, vagy hivatalos ügyben volt elfoglaltsága. Kezdett gyanússá válni! A rendőrség zaklatott, idegeinkre ment. Felkerestük a Nemzetközi Menekültügyi Irodát. Érdeklődtünk, hogy hová emigrálhatunk. Felvilágosítottak, hogy Európában csak Norvégia és Svédország fogad be menekülteket. Majd küldenek behívót, amikor a Skandináviai Bizottság elkezd munkáját a Nápoly melletti Bagnoliban. Abban a táborban dolgoztak bizottságok USA-ból, Kanadából, Dél-Amerikából, Ausztráliából, Új-Zélandról, Dél-Afrikából. Tüdőszűrés, orvosi vizsgálat és alapos kihallgatás alapján döntenek el, hogy elfogadnak-e polgárunknak.

Szeptemberben megérkezett a behívó. A fent említett formaságok után hajlandóak voltak befogadni minket Norvégiába, azzal a kikötéssel, hogy három évig nem működhetünk festőművészként, illetve nem lehetünk tagjai a Norvég Képzőművészek Egyesületének. Furcsa, érhetetlen megkötés. Minek és miért? Lászlónak a porsgrunni porcelángyárban ajánlanak porcelánfestő állást. Én közlöm, hogy a szülés miatt nekem ne keressenek munkát. Az utazás körülbelül október végére volt várható. Rómába visszatérve, még dolgoztunk, és búcsúzkodtunk magyar és olasz barátainktól. Vége régi álmunknak, hogy olaszországi tartózkodásunk után Franciaországban, Párizsban telepedjünk le.

Közeledett az útra kelés ideje. Felkerestük azt a „Valakit”, akinek jó kapcsolatai voltak a rendőrségen. Kértük, hogy miután a megígért segítség semmi eredményt nem hozott, adja vissza a pénzünket. Erre a „Valaki” zokogni kezdett, csurogtak a könnyei. Közölte, hogy a pénz sajnos elfogyott. Felesége súlyos betegen kórházban fekszik, és számos gyerekével is problémák vannak. Kérte norvégiai címünket, ahová rövid időn belül utánunk küldi a pénzt. Ha-ha-ha! Gyűjti a pénzt, és majd kamatos kamattal fogja elküldeni. Azóta is várjuk! Tanulság, korrupció segítségével ne próbálj megoldást találni! Igen – ez is Itália egy arca! Ezek után bánatosan, mert el kellett hagynunk szeretett Olaszországunkat, de kíváncsian, hogy mit hoz a jövő Norvégiában, kofferjainkkal és egy flaska, utolsó liráinkon vásárolt Chiantival. St. Gotthardnál elbúcsúztunk az *európai kultúra bölcsőjétől*.

Hosszú az út a zakatoló vonaton Koppenhágáig. Huszonnégy órás tartózkodás

után este indult a hajó Oslóba. De mi, megszállott múzeumlátogatók, lerohantuk a múzeumokat (a Történelmi Múzeum fantasztikus!). Csak az a furcsa, hogy ha bárhol érdeklődtünk, persze németül, rázták a fejüket, hogy nem értik. Mi sem értettük, hogy ők miért nem értik. Az idő rohan, vissza kell menni a kikötőbe, ahol az éjjeli szállásunk van. De hogy találunk vissza? Elkaptunk egy taxit (szerencsére megérti, amit mondok), beindítja a motort, de hirtelen stopp, az orrunk előtt kinyílik a híd, valamilyen nagy hajónak kell áthajóznia alatta. Szent egek! Nekünk már a kikötőben kellett volna lennünk! Már mindenki a hajón, a magyar emigráns csoport is. Ránk várnak! Késve indulunk! Hideg, ködös Mindszentek napján léptünk Norvég földre, Oslóban.

Az érkezetteket a Hotel Exelsiorban szállásolták el éjszakára. Másnap a Menekültügyi Bizottság hivatalában gyülekeztünk, és onnan irányítottak tovább. Vonatjeggyel a zsebünkben várakoztunk. Ekkor jött a meglepetés, vagy inkább derűs égből a villámcsapás. A porsgrunni porcelángyár nem tudott a nemsokára három tagból álló családunknak lakást szerezni. László lemondhatott a dekoratőr állásról. Ott kellett maradnunk a szállodában. A Menekültügyi Bizottság fedezte minden kiadásunkat, zsebpénzt is biztosított.

*

Jó barátunk, Lénárt Sándor, a római Magyar Akadémia orvosa, a németek elől Ausztriából Rómába menekült. Nyelvzseni lévén tökéletesen megtanult norvégul, útikönyvnek és búcsúajándéknak írt nekünk egy kis norvég nyelvtant. Röviden összefoglalta a legszükségesebb kérdéseket és rá a válaszokat, a számokat és a számolás módját (fordította a magyarnak), a ragozást, a segédigéket stb. Örömmel tapasztaltam, hogy a norvég nyelvtan sokkal egyszerűbb, mint a magyar vagy az olasz. Lénárt Sándor kis norvég nyelvtanánál se több, se kevesebb nyelvtanításban nem volt részünk. Nagyon kellett vigyáznunk arra, hogy ne használjunk német kifejezéseket. Az utcai járókelők, legalábbis azok, akik kicsit felhajtottak a garatra, meglincseltek volna bennünket. Kellemetlen érzés volt, amikor egy utcasarkon állva magyarul beszélve tanakodtunk. A mellettünk várakozó férfi villogó szemekkel, dühöngve rázta öklét az orrunk előtt, és hangosan szitkozódott. Valószínűleg a pokolba kívánt minket (jó, hogy nem értettük, mert oda egyáltalán nem volt szándékunk elköltözni). Azt hitte, hogy németek vagyunk, az utálat még nagyon elevenen élt benne. Félreértések elkerülése végett, nem ez volt az általános magatartás velünk szemben. Az biztos, hogy nagyon utálták a németeket, és ezt nem is csodáltuk. 1951-ben még nagyon frissek voltak a megszállás emlékei. Sajnos vannak emberek, akik egész életükben elevenen tartják sérüléseiket, s átadják örökségbe az utódoknak.

A hosszú, reménytelen várakozás kínját múzeumok látogatásával enyhítettük. Milyen jó, hogy volt egy ilyen mentőövünk. A legnagyobb meglepetés a Néprajzi Múzeum volt. (A néprajz mindig érdekelt. A főiskolai tanulmányokkal egy időben Budapesten az Etnográfiai Intézet előadásaira is jártam. A nyári szünetben pedig falukutatáson vettünk részt. Például, amikor bukovinai székelyeket telepítettek át

a Bácskába. Nem győztük csodálni a norvég népviseletek gazdagságát, változatosságát, eleganciáját. Faragott bútorait, festett tájképpel díszített szekrényajtóikat, akantusz levél motívummal dekorált falait. Festett virágmintákkal díszített mély fatáljaikat. Faliszőnyegek figurális vagy geometrikus motívumait már ismertük a budapesti főiskola könyvtárából. Építészetük, faházai, templomaik kátránybarna színükkel szervesen helyezkedtek el a tájban, csodálom, hogy milyen praktikus szemmel és esztétikai érzékkel választották épületeik elhelyezését. Edvard Munchot már megismertük művészettörténeti óráinkon, és nagyon nagyra tartottuk. Végigjártuk a történeti, az iparművészeti és a viking hajók múzeumát, a Nemzeti Múzeumot. Sok időnk volt rá. Azt hiszem, többet láttunk, mint a legtöbb bennszülött norvég polgár.

Próbáltuk felidézni, hogy tulajdonképpen mit is tanultunk az iskolában Norvégiáról. Fővárosa Oslo, nyugaton fekszik Bergen (hazaváros). Kultúrájából Ibsent, Grieget ismertük. Halászzattal, fakitermeléssel foglalkoznak. Norvégiáról a vikinek és a jegesmedve jut eszünkbe. A norvégok talán még kevesebbet tudtak Magyarországról. Főváros: Budapest. Nyelv: német? Történelme: Osztrák-Magyar Monarchia. Foglalkozás: földművelés, állattenyésztés (ló). Kultúra: cigányzene. Egyebek: paprika, gulyás, pusztaság, csárdás. Ez volt a helyzet 56-58 évvel ezelőtt. Erről tudott a „nép”.

Persze nem lehet teljesen általánosítani. De azóta gyökeresen megváltozott a helyzet; felgyorsult a kommunikáció, elterjedt a televízió, az internet, megnőtt a turizmus, szorosabbak lettek a kultúrkapcsolatok. Most már sokkal jobban ismerjük egymást.

Lénárt Sándor ajánlólevelével felkerestünk egy norvég családot, ahol a feleség 1939-ben római tanulmányúton volt. (Lénárt élete végéig levelezett velük norvégul, hogy gyakorolja a nyelvet.) Ők oltalmukba vettek, és megismertettek bennünket egy magyar családdal, akik 1923 óta Norvégiában éltek. Így már nem voltunk egyedül a nagy idegenben ... Amikor vidéken laktunk, a norvég családdal kezdetben minden probléma nélkül németül leveleztem, pedig ők sem szerették a németeket. Hihetetlen gyorsasággal múltak a napok, a hetek, és még mindig a Hotel Exelsiorban laktunk. Vártuk, hogy mikor kezdetünk végre normális életet. Abszolút nem vagyok pesszimista, kesergő típus, de amikor a megszületendő gyerekre és a közeledő karácsonyra gondoltam, sokszor elsírtam magam. Lénárt nyelvtan füzetéből tanulgattam a norvégot. Nem emlékszem, hogy miként, de biztosan tudtam valahogy kommunikálni, mert a Menekültügyi Hivatal telefonált, hogy olasz-norvég tolmácsra van szükségük, mert nem tudnak mit kezdeni egy dühöngő olasszal, akinek már volt ugyan munkája, mégis el akarta hagyni Norvégiát. Nem érezte jól magát. Felesége egy tudószanatóriumban feküdt valahol, ő Oslóban volt. Miután a drága panzióban már nem bírta, leköltözött valamilyen pincébe, s mivel szerinte a norvég étel ehetetlen, ott főzögette a makaróniját. Kiabálva követelte, hogy feleségéstől, mindenestül szállítsák haza. A fordítás viszonylag simán ment, csak a változatos káromkodást nem tudtam és nem is akartam lefordítani. Szegény! Nem tudom, hogy alakult a sorsa. Ijesztő példa volt

arra, hogy milyen nehéz új viszonyok közé beilleszkedni.

Nem sokkal karácsony előtt jött az értesítés, hogy Mysenben, egy kerámia műhelyben találtak munkát Lászlónak. A tulajdonos egy, a háború után Norvégiában maradt jugoszláv tengerész hadifogoly volt. Kiderült, hogy annyit értett a kerámia-árhoz, mint hajdú a harangöntéshez. Eidsbergben alakítottak egy menekülteket fogadó bizottságot. Vezetőjük Oslóba jött értünk autóval, hogy elvigyen a szállásunkra, s hogy a Magyarországról jött csodabogarakat bemutassa az eljövendő házigazdának, aki nyugdíjas agglégény volt, s valamikor a Glomma nevű folyón úsztatott rönköket. Kávével és kaláccsal várt. Az út a parasztgazdasággal teli Eidsberg járásba ezen a borongós téli délutánon hol sűrű fekete fenyőerdőn át vezetett, hol hóval borított dombok között. A domboldalakon a magas hóban kis színes családi házak kuporogtak, a kéményeik vidáman füstöltek. Esteledett, az ablakok mögött kigyulladtak a lámpák, olyan volt a látvány, mintha egy mesekönyvet lapozgattunk volna. Vissza Oslóba. A vonaton azon tanakodtunk, vajon milyen lesz majd az élet 25 éves budapesti és 3 éves római világvárosi lét után a majdnem Isten háta mögötti, 10-20 házból álló településen. Egy szerény kis állomásépület mellett, ahol csak ritkán állnak meg a vonatok.

A myseni menekülteket fogadó bizottság hihetetlen energiával annyi pénzt gyűjtött, hogy teljesen berendezték a két szoba-konyhás, üvegverandás lakást; bútorokkal, gyerekágygal, konyhafelszereléssel, függönyökkel, ágyneművel és a konyhaszekrényben több napra való élelemmel. Fürdőszoba nem volt, se WC, se jég-szekrény. Utóbbit a hideg pince helyettesítette (csak ne lettek volna benne - nagy rémületekre - egerek). A melléképületben nagy rakás tűzifa, balta és fűrész várt ránk. Mesze volt a háztól az illemhely is, ahol nyáron harminc fok meleg, télen húsz fok hideg volt. Szokatlan, falusi komfort! De hát mindent ki lehet, ki kell bírni. Vagy megszoksz, vagy megszoksz! Az első években nagyon hideg telek voltak, és rengeteg hó. Reggelre eltorlaszolta az utat, a vonathoz térdig érő hóban botorkáltak az emberek. Munka vagy ebéd után összeálltak a szomszédok, havat kotortak. Másnap kezdhették újra. Én fakutyával, egy praktikus szék és szán keveréssel közlekedtem a havas, sokszor jeges utakon. A vasútállomásnál három üzlet volt. Egy ún. szatócsbolt, ahol mindent lehetett kapni (kivéve friss halat és húst): szőget, kalapácsot, petróleumot, faszenet, tűt, cernát, sört, gyapjú pamutot és nyári ruhára valót. Vettem is anyagot, amit egy tanítónőtől kölcsönkaptam, kézzel hajtható varrógépen varrtam meg, de nem volt valami egyszerű! Volt még egyfajta tejcsarnok is tejjel, vajjal, sajttal, meg egy kis pékség, ahol a kenyér mellett különböző eszenciát is lehetett venni, amivel a házi készítésű pálinkát ízesítették. Sokáig nem értettem, hogy miért vásárolnak egyesek nagy mennyiségű cukrot és élesztőt. Napjaim házimunkával, meleg kabátok kötésével teltek (az olasz kardigánok itt semmit sem értek). A csecsemő ruhatárát is össze kellett állítani, lassan már azt sem tudtam, hogy milyen két szint kikeverni egy palettán, de az is igaz, ihletem sem volt. A csecsemő és felnőtt holmikhoz leírások kellettek, azt ajánlották, vegyek hetilapokat. Megfogadtam a jó tanácsot. Valóban sok hasznom lett belőle. Nemcsak a kötésmintákból és a receptekből okosodtam, hanem a sok banális no-

vellából, folytatásos történetből. Ezeknek az irományoknak egyszerű volt a nyelve, könnyen megértettem, s így gyűjtöttem szókincsemet és norvég nyelvtudásomat. Bevásárolni mindig papírral és ceruzával mentem, és lerajzoltam, ha nem jutott eszembe, vagy még nem tudtam a norvég kifejezést. Ezt a nyelvet általában megértették. László egy összecsukszó festőállványt készíttetett az asztalosnál. Délutánonként és ünnepnapokon, ha nem volt hókotrásra vagy favágásra szükség, festett.

1952 áprilisában megszületett a kislányunk, Krisztina. Ecseteinknek, palettáinknak továbbra is türelemmel kellett várakoznia. Hadd várjanak! Van-e nagyobb élmény, mint hogy az újszülött kisgyermeket, a teremtés csodáját tarthatod karodban, ápolod, óvod, figyeled minden mozdulatát, megnyilvánulását, fejlődését?

Úgy éreztük, hogy az eidsbergi lakosok, a maguk módján, minden feltétel nélkül befogadtak minket. Elhívtak a bibliaolvasásos, zsoltárénekléses protestáns áhítattosságaikra. Kicsit szokatlan volt ezeken részt venni, de úgy éreztem, hogy elvárták, pedig tudták, hogy katolikusok vagyunk. Elmentem az imaházba, nem akartam megbántani őket. Meghívtak az antialkoholista egyesület gyűléseire és a háziasszonyok szövetségének összejöveteleire is. Minden alkalommal én reprezentáltam a familiát, László azzal mentette ki magát, hogy valakinek vigyázni kell Krisztinára. Az összejövetelek mindig vallásos énekkel és bibliaolvasással kezdődtek. Szokatlan volt, hogy az egyesületi életben is ilyen nagy jelentősége volt a vallásnak. Aztán következett az egyesületi ügyek, problémák megbeszélése. Utána kávé és sütemény mellett barátságos beszélgetések folytak. Az elmaradhatatlan sorsjegyárusítással/húzással mindig valamilyen nemes célra gyűjtöttek pénzt. Végül jött a zenés szórakoztató műsor. A myseni gimnázium ének tanárnője zongorázott, énekelt nekünk. De például az antialkoholisták egyik estjén Beethoven hegedűversenyét játszották. A hegedűsnek gazdasága volt és disznókat nevelt. A zongora helyett harmonikán játszóknak kertészete. Egy kicsit meglepett ez a hangszerelés. Ha átgondolom, egész jól játszottak, pedig csak amatőrök voltak. Meglepődtem, hogy klasszikus zenét választottak. Nagy sikerük volt! Nekem szokatlanságuk ellenére sokat jelentettek ezek az összejövetelek. Egyre több emberrel ismerkedtem meg, és egyre jobban fejlődött a nyelvtudásom. Egy baj volt csak, hogy sohasem javították ki a nyelvtani hibáimat és a kiejtésemet. Nem akartak megbántani. Mikor már meguntam a hetilapokat, a mozgókönyvtárból vettem ki a norvégra fordított külföldi klasszikusokat. Azokat, amiket már olvastam magyarul. László hozott egyszer a városi antikváriumból egy „norvég” könyvet, Dosztojevszkijtől a *Bűn és bűnhődés*. Kiolvastam, megértettem, nagyon büszke voltam magamra. Egy kicsit feltűnt a helyesírása, többek között a puha mássalhangzók és a főnevek nagybetűi. Mikor az öreg tanár jó barát meglátogatott minket, büszkén mutattam neki, hogy immár milyen jól tudok norvégul. Végiglapozta a könyvet. Kiderült, egy régi dán kiadás volt. Mit számított?! Így is meg voltam elégedve magammal.

Kislányunk, Krisztina szépen növekedett, és már két nyelven beszélt. Norvégiában megszokott volt, hogy a 13-14 éves iskolás lányok kérték, hogy vigyázhassanak kisgyerekekre. Meglepődtem. Kikérdeztem az ismerőseinket, hogy bízhatom-e a gyereklányokra a két éves kicsimet. Megnyugtattak, hogy nagyon megbízható-

ak. Minden nap eljöttek, elvitték gyerekkecskival egy pár órára.

Ekkor már hiányoltam az olajfesték szagát, elkezdtem festeni egy önarképet. László megelőzött engem, miután otthagyta a kerámiaműhelyt, mint szabadúszó rajzoló- és textilminta tervezéssel foglalko-

zott. Időnként felkereste ezeket a nyomdákat, eladott, és új megbízást kapott, de többnyire szabadon rendelkezett idejével. Így jó lehetősége, több ideje volt festésre. Csendéleteket, tájképeket festett, Krisztinát és engem örökített meg vásznain. Egy olajképpemmel szerepeltem a „Külföldi művészek Norvégiában” című, az oslói művészegyesület által rendezett kollektív kiállításon (Szicíliában festett akvarellem inspirálta, címe *Halászhók a kikötőben*).

Konyhai elfoglaltságom csendéletek festésére inspirált. Egyik nap a halas autóból (időnként megjelent a településünkön) két makrélát vettem. Úgy megragadt a két hal ezüstösen ragyogó szépsége, hogy gyorsan beállítottam egy csendéletet. Szokatlan iramban, de úgy látszik, a legkoncentráltabb megfigyeléssel megörökítettem a halakat, mielőtt ebéd lett volna belőlük. Örültem a jó festménynek, mindhárman pedig az ízletes ebédnek. Foglalkoztatott a gondolat, hogy kiállítást kellenne rendeznünk. László már tagja volt a festőművészek szövetségének. Az új tagok kiállításán László egy szép, borús hangulatú eidsbergi tájképpel szerepelt. Egyszer csak jött egy levél a szövetségtől (telefonunk nem volt), amiben értesítették Lászlót, hogy valaki érdeklődött festménye iránt. De a szövetség, illetve az adminisztrátorra úgy vélte, hogy a kép ára túl magas. László nem norvég, nem ismert, a kép nagysága nem indokolja, hogy olyan nagy összeget kérjen érte. László azt válaszolta, hogy festménye a többi kiállított munkához viszonyítva nem drága, ezért nem hajlandó csökkenteni az árát. Az érdeklődő mégis megvette a tájképet. Ez persze nem nagyon tetszett a képzőművészek szövetségének.

Első közös norvégiai kiállításunkat 1955-ben rendeztük Mysenben. Olaszország-

ban festett akvarellekből és Norvégiában készített olajfestményekből. Miután Mysenben még sohasem volt képkiallítás, nem volt galéria sem, ezért felajánlották a tűzoltóság nagytermét. Meghívót saját kezűleg, linóleum metszettel nyom-

tattunk. Szép számmal jöttek az érdeklődők, de több ismerőst nem láttunk. Kiderült, hogy nem kapták meg a meghívót. A postás lustaságból vagy talán a bevándorlókkal szembeni ellenszenvből, a meghívók nagy részét bedobta az utcai szemétládába. Az egész rendezvény olyan szokatlan volt a helyieknek, hogy annak ellenére, hogy fel voltak tüntetve az árak, megkérdezték, hogy eladók-e a képek. Leginkább az érdekelte őket, hogy hány óráig tart egy olaj vagy akvarell kép megfestése. Vagyis az „órabér”. (Ezt talán meg lehetett érteni, hiszen többen órabérért dolgoztak az askimi gumigyárban vagy a myseni bútorgyárban.) Türelmesen magyaráztuk az alkotás folyamatát, de hogyan is lett volna fogalmuk ilyesmiről, hiszen az iskolában sohasem hallottak a képzőművészetről. Változnak az idők, változnak az emberek. Jó néhány évre rá, lelkes emberek kezdeményezésére megszűletett az Eidsberg kunstforening.

Miután már egész jól bírtam a norvég nyelvet, kedvem támadt megpróbálni a tanítást. Kiderült, hogy sem az általános iskolában, sem a középiskolában nem volt művészettörténet oktatás. De egy jó ismerős zenetanárnő közvetítésével vetítettkepess művészettörténet előadás-sorozatot tartottam a myseni Bondelagets népfőiskolán. (A népfőiskola felnőtt ifjúság számára szervezett, vizsga nélküli általános képzés. Célja, hogy az ifjak egy életközösségben szocializálódjanak, és általános műveltséget szerezzenek. Ehhez megszállott, elhivatott tanárok nyújtottak segítséget; Bonde=paraszt)

Az igazgató valóban haladó szellemű személyiség volt. A növendékek érdeklő-

déssel követték az előadásokat, és az iskolaév végén közölték, hogy a hallottak addig ismeretlenek voltak számukra. Nagy feladat volt nekem ez a művészettörténet tanítás. Az előkészületek sok időmet lefoglalták. Minden óra anyagát az összegyűjtés után először magyarul írtam le, majd lefordítottam egy norvég művész-

Kiss Szinnyei Ildikó: Földalattin (1977, tus/tollrajz

történeli könyv segítségével. Számtalanszor átolvastam, és végül próbaelőadást tartottam Lászlónak.

Csendesen, unalmasan folytak a napjaink. Kedves emberek között éltük az eidsbergi társadalmi életet, de hiányzott a kávézgatás közbeni beszélgetéseinkhez a közös kulturális alap. Annak igazán örültünk, hogy Krisztina jól érezte magát, játszótársakban nem volt hiánya. A sokhavas teleket is megszoktuk. Mind a hárman megtanultunk síelni. (Az majdnem kötelező, de hasznos is volt.) Én voltam a legtehetségtelenebb, de ennek ellenére élveztem sítúráinkat.

1954 májusában Párizsba utaztunk vonattal. Megálltunk Hollandiában. Rembrandt, Frans Hals, Vermeer van Delft (Jan Vermeer), Van Gogh csábítottak. Párizsban találkoztunk régi főiskolai barátainkkal, ők is, mint mi „leléptek”, amikor tanulmányútjuk lejárt.

Ki voltunk éhezve a közép-európai kultúrára, reggeltől estig jártuk a múzeumokat. A csendes falusi élet után szokatlan volt a lüktető, zajos Párizs. Balzsam volt lelünknek a múzeumok gazdagsága, és a magasztos templomi koncertek. Ilyen gaz-

dag élményben nem lesz részünk soha, legalábbis nem Eidsbergben. Felmerült bennünk, hogy beköltözzünk a fővárosba, Oslóba. 1956 augusztusában költöztünk Oslo külvárosába, Høybråtenbe. Helyi vonat biztosította a fővárossal az összeköttetést. Az élet drágább volt, mint vidéken; utazási költség, óvoda, lakbér, stb. Szükség volt két keresetre. Oslói régi jó barátaink munkát szereztek nekem egy észak-norvég textilgyár oslói képviseleténél. Összeállítottam az utazó kereskedők kollekcióját, és részben textilmintákat is terveztem. Sem a munka, sem a fizetés nem volt csodálatos. László különböző reklámirodáknál dolgozott.

Tervezetéseim közepette jött a hír a budapesti felkelésről, és annak véres megtorlásáról. Nem segített aggodalmainkon, hogy mi itt északon teljes biztonságban vagyunk. Aggódtunk, hogy mi történik szüleinkkel és testvéreimmel. Sokáig nem kaptunk hírt róluk. Nagyon megható, hogy jó barátunk, az első kapcsolatunk Norvégiában, a budapesti katasztrófa hírére kiutazott hozzánk, hogy kifejezze együttérzését. Sokáig tartott, míg megjött az első cenzúrázott levél. Élnek, és a lakás is épségben maradt. Élnek! De milyen életet? Amiről még csak panaszkodniuk sem lehet.

Tanári diplomámat lefordítottam. A hivatalos lapban meghirdetett számos állást megpályáztam. Az eredmény semmi. És ez így folyt éveken át. Még csak válaszra sem méltattak. Egyik hirdetésre személyesen vittem kérvényemet, hogy lássák, ki vagyok, és hallják, hogy beszélem a norvég nyelvet. De már volt jelöltjük a problémás fiúk nevelésére. De az igazgató felhívta a figyelmemet, hogy a Közoktatásügyi Minisztérium évenként rendez kéthetes tanfolyamokat idegen ajkú tanárok számára. A kurzuson mindkét hivatalos norvég nyelvből írásbeli vizsgát kell tenni. Előadásokat tartanak a norvég iskola- és irodalomtörténetről. A legemlékezetesebb előadások azok, melyeket Finn Carling és Tarjei Vesaas tart. Két hétig magoltam az újnорvég nyelvtant. Használat hiányában minden nagyon gyorsan elpárolgott a fejemből. A tanfolyam elvégzése után csak részben ismerték el az otthoni diplomámat. Így nem mint lektor, hanem mint elemi, általános iskolai tanító kaptam állást a kilencosztályos általános iskolában. Hét évről akkor kilenc-tízre emelték a kötelező oktatást. Az iskolai hét hat napos volt, a tanító kötelező óraszámja jóval magasabb, mint egy lektoré. Távol laktam az iskolától, vonattal vagy busszal több, mint két óra volt az út oda-vissza. Előkészülni az órákra is időbe került, és mindennek tetejébe rám várt a háztartás! De elhatároztam, hogy ha török, ha szakad, akkor is elkezdek foglalkozni azzal, amire szintén képesítem van: alkotó képzőművészettel. Rajzzal kezdtem, ceruza/grafit vagy tollrajz/tuslavírozás technikával. Kihasználtam az alkalmakat vasárnaponként, vagy a hosszabb, rövidebb iskolai szüneteket. Kitartóan dolgoztam. A tollal megrajzolt kompozíciót lavírozással, különböző árnyalatú szürke tónusokkal gazdagítottam.

A háborús élményekből kiindulva a megszállás, politikai, társadalmi és emberi problémák foglalkoztattak. Úgy éreztem, hogy ennek a világnak a kifejezéséhez nagyon megfelel a lavírozással gazdagított tollrajz. Egy ilyen munkával szerepeltem Budapesten: „Hverken ut eller in/Sem kint, sem bent” -tus lavírozással-Hommage á la Terre Natale/Tisztelet a szülőföldnek, Külföldön élő magyar képzőművészek kiállításán Budapest, 1981.)

Az 1970-es években absztrakt formanyelven kezdtem kifejezni magam. Olajpasz-

tellt és gouache technikát kombináltam. Az absztrakt formanyelv ellenére képeimet címmel láttam el, mert az általában használt kompozíció 1. 2. 3. címek üresek, unalmasak. Helyette inkább "hasítva", "áttörve" "a mélyben", "szétválasztott csoportok", "Főnixmadár halála" stb. megnevezéseket használtam. Remélve, hogy így megmozdul a szemlélő fantáziája. Tulajdonképpen az alkotás szól, beszél a szemlélőkhöz, de a megértéshez gyakorlott szem és türelmes megfigyelés kell.

Időközben tagja lettem a Festőművészek Egyesületének. Képeimről eltűnt az ember, a tájkép, a csendélet, az élő, lüktető, gazdag világ, aminek az ember szerves tagja. A 20. század elején kibontakozik az absztrakció, mint uralkodó formanyelv. Az absztrakció mindig is jelen volt, mint a kép alapvető eleme, váza: a kompozíció. Formák, vonalak egymáshoz való viszonya, egyensúlya. A kubisták elmélete szerint a létező formákat vissza lehet vezetni olyan geometriai formákra, mint a kocka, a hasáb, a henger, a gömb, a kúp stb. A valóságot ezekkel a formákkal átírva jelenítették meg. Ésszel éppen hogy csak tapasztalható fantasztikus világban élünk. Ennek a világnak felfoghatatlan létezését, titkát csak érzelmi világunkkal „érthetjük” meg. Ez vonatkozik a képzőművészetekhez való viszonyunkra is. Egy idő múlva úgy éreztem, az absztrakt formanyelvvel ezt nem tudom éreztetni, ezért visszatértem a figuratív ábrázolásra – az emberekhez és ahhoz a világhoz, amibe az ember beleszületett és amiben él. Stílusom figuratív ugyan, de modellt sosem használok, mert nincs szükségem rá. Minden tapasztalat, élmény raktáron van, nem azt festem, amit látok, hanem azt, amit átéltem (láttam és éreztem).

Egy baleset, jobb oldali vállcsonttörés következtében rokkant nyugdíjat kaptam, és csökkentett óraszámban tanítottam. Szerencse a szerencsétlenségben! Hetenként egy egész napot nyertem festészetre. Önálló kiállításokat rendeztem: Oslo Kunstforening, Sandefjord Kunstforening, Trondhjems Kunstforening, Norsk Kunstforening, Galleri L. M. N., Oslo.

Az 1980-as években több, egy-két-három hetes külföldi tartózkodással, tanulmányutakon frissítettük, bővítettük ismereteinket. Meglátogattuk Berlin, München, London, Brüsszel, Amszterdam, Párizs, Barcelona múzeumait. Főleg az impresszionizmus, fauvizmus, expresszionizmus, kubizmus mestereinek műveire koncentráltunk. Manet, Renoir, Monet, Degas, id. Bruegel, Matisse, Chagall, Klee alkotásaira. Micsoda aranykora ez a művészetnek! De érdeklődünk az 1980 - 1990-es időszak irányzatai iránt is.

Külföldi utazásaink alatt mindig újabb és újabb oldalát fedezzük fel a régi vagy az új mesterek műveinek. Hogy lehetséges ez? Köszönet középiskolai és képzőművészeti főiskolai tanulmányainknak, megtanultunk látni. A művész valahogy az emberiség szeme. Állandóan felfedez valamit, amit más nem vesz észre. Az a környezet, élmény, ami általában színtelennek tűnik az embereknek, ami iránt közömbösek, az gazdagnak, csalogatónak hat a művész szemén keresztül. A művésznek tehetsége van ahhoz, hogy különböző élményt, érzést, gondolatot fejezen ki. Ezt az esztétikus műveltséggel felruházott szemlélő megérti és élvezi.

Görögországi utunkkal régi álmunkat valósítottunk meg. Megérkezve Athénba első utunk az Akropoliszra, a Pantheonhoz, Athén templomához vezetett. De hamar elmenekültünk a szent helyről, a nyüzsgő tömeg és a folytonosan, hangosan, több nyelven magyarázó turistavezetők, a bábeli hangzavar elől. Estefelé, naplemente előtt, a város zaját magunk mögött hagyva újra, végre egyedül álltunk a

Pantheon árnyékában, nagy csendben. A Nap aranyosra festette a dór oszlopokat. Szótlanok voltunk. Csak egy fekete-fehér foltos macska kísérté lépteinket, mikor meglátogattuk a Kariatüdák tartotta Erechteion csarnokot és Niké templomát, amelynek oromzatáról hirdette ki Niké, a győzelem szárnyas istennője a perzsák fölötti győzelmet. Láttam lelki szemeim előtt a Phanathenaia ünnepségre felvonuló népet, a főpapot, a zenészeket, a táncosokat, hogy éltessék születésnapján Pallasz Athénét, a tudományok, a művészetek, a kézművesség stb. istennőjét. Magamban hálát adtam tanáraimnak a régiségtan- és művészettörténeti órákért, amik a látottakat hihetetlen nagy élménnyé emelték.

Tanítás, festés és kiállítások (önálló és kollektív). Újból kérvényeztem főiskolai diplomám teljes elismerését (1983). A minisztérium kérésére, miután nem ismerték a Budapesti Képzőművészeti Főiskola színvonalát, tartalmát, a kérvényhez másolatot mellékeltem az öt éven át vezetett leckeönyvemről, amiben minden tantárgy, az órák száma, a mesterek, professzorok neve, igazoló aláírása és az elért eredmények szerepeltek. Mellékeltem kiállításaimról katalógusokat, és a festőművész működésemet, festőegyesületi tagságomat igazoló papírokat. Ez a bizonyítékhalmaz sem nyugtatta meg őket, tanakodtak, húzták az időt. Azzal indokolták, hogy nem tudják, hogy a magyar érettségi megfelel-e a norvég érettséginek, s erről nagyon nehéz felvilágosítást szerezní, mert sokan jönnek Ázsiából. Megnyugtattam, hogy a magyarok már több, mint ezer éve átjöttek Európába. Végül nagy kegyesen mégis elismerték a diplomámat.

Lektorai besorolásom előnyös volt. Kötelező óraszámom kevesebb, fizetésem sokkal jobb, mint egy tanítóé. Csökkentett óraszámot kértem, hogy még több időt fordíthassak alkotó munkára. A következő években több önálló kiállítást rendeztem, részt vehettem kollektív kiállításokon, úgynevezett évi és országrészbeli kiállításokon. 1995-ben idősebb művészeknek szánt ösztöndíjat kaptam. Mint említettem, elhagytam az absztrakciót, és formanyelvem újból figurális lett. Olajfestéket és akrilt praktikus okokból nem használtam. Áttértem a gouache (vízfesték fedő pigmenttel, nem transparens, mint az akvarell) használatára. Az így készült munkákból önálló kiállításaim születtek: Eidsberg Kunstforening (1991), Galleri Asbjörn, Kongsvinger (1995), Galleri Hoftunsgården, Kongsvinger (2000), Galleri Vera, Dröbak (2003). Részt vettem csoportos kiállításokon is: Seljordutstilling (1985), Galleri L. M. M. Jubileumi kiállítás (1993), Galleri L. M. M. Oslo (1985-1991), Vigadó Galéria, Budapest (1995), Östland-utstillinger (1980), Høst utstillinger (1995).

Sokszor érdekes lehet a kiállítás látogatóival való udvarias beszélgetés. Közlik, hogy már többször látták festményeimet kiállításokon, és rögtön ráismernek. No, ez nem rossz, könyveltem el a megjegyzést – ez azt jelenti, hogy egyéni. Utána azt is közlik, látszik rajta, hogy nem norvég. Oj! Ez pozitív vagy negatív megállapítás? Ahogy vesszük! Ha átgondolom, hogyan is lehetne képeimnek norvég szeleme, amikor én magyar vagyok?!

Szülőhazája elhagyása után, előbb vagy utóbb észreveszi az idegenbe szakadt, hogy nem csak a földrajzi távolság nagy. Mindkét ország az európai kultúrkörbe tartozik, ennek ellenére már a kultúra meghatározásában is különböznek. Hogy mi tekinthető kultúrának, és mi nem? Egy nemzet kultúrájának egyik legérzékenyebb

megnyilvánulását a művészetekben találjuk. Irodalomnak, zenének, képzőművészetnek (különösen a népművészetnek) megvan a nemzeti egyéniséget éreztető hangja/hangulata. Az alkotó művészek, ha nem is tudatosan, de érzékeltetik a nemzeti karaktert. Ez a jól ismert, a megszokott, ezt szeretik, és ehhez viszonyítják az idegenszerűt. Ez érthető Észak- és Közép-Európa lakóinak. A különböző földrajzi, természeti, éghajlati, történelmi viszonyok és iskolák alakították szemléletüket, érzésvilágukat, ízlésüket. (Ezt a különbséget tompítja a tömegkommunikáció fejlődése és elterjedése.) Ismert emberi tulajdonság, hogy az, ami idegenszerű, attól többé-kevésbé tartózkodunk. A művész munkáját megérteni, lelkesedni érte tapasztalást, időt követel. A művészt az emberiség szemének tartom. A művész mélyebbre lát, érzékeivel többet fog fel. Ezt adja át műveiben a többieknek, akik nem látnak "ügy", mert nem részesültek esztétikai nevelésben. Az esztétika: olyan ismeret, tudás, amit érzékeink segítségével szerzünk. Fontos tényezője az általános műveltségnek. Meglep, hogy az esztétika nem tantárgy az általános és középiskolai oktatásban. A művészet az emberiség útítársa, az őskor barlangfestményeitől kezdve hűségesen beszámol az életfelfogásáról, életformájáról, az élet örömeiről, bánatairól. A művészet az élet tükré, generációról generációra öröklődik, fejlődik, változik, ugyanakkor majdnem változatlanul követi, viszi magával a régmúlt felfedezéseit, tapasztalatait. Ez a folytatólagos áradat jellemzi a kultúrát. A művészetértés, a harmonikus műveltség hiánya fosztja meg az embereket ennek a csodálatos, megszakítás nélküli áramlatnak a megismerésétől. Az iskolai nevelés célja, hogy felvilágosult, mesterségre vagy szellemi munkára felkészített, önálló véleményt alkotó munkaképes, harmonikus embereket neveljen. Az emberiség célja, hogy minél nagyobb általános műveltségre tegyen szert. A görögök szellemi nyomorékoknak, lelki nyomorékoknak tartották azokat, akik vakok voltak a szépség ideájával szemben. Már Arisztotelész is úgy vélte, hogy a rajztanítás célja az esztétikai érzékek fejlesztése. Ennek tudatában, és az újból és újból megreformált tantervek ismeretében, saját kezdeményezésemre bevezettem iskolánkban a művészettörténeti oktatást. Hogy megértsük, hogy mit üzen alkotásával a mester, meg kell ismerkednünk a művészet nyelvével. Az iskolaigazgató hozzájárulásával beszereztem diaképeket, reprodukciós könyveket, és a kötelező rajzórakon, az aktuális feladatokkal kapcsolatban, vetített képekkel világítottam meg a növendékeknek a feladatot. A szabadon választható három órás rajz és mintázás órák keretében hetente egy óra művészettörténet órát tartottam. Úgy az általános iskolában, mint a gimnáziumban is. Múzeumokat, kiállításokat látogattunk. Örömmel tapasztaltam, hogy kinyílt a szemük, megtanulták látni, értékelni mind a figuratív, mind az absztrakt formanyelvet a művészeti alkotásokban és a saját munkájukban is. Kreativitásuk, fantáziájuk, ítélőkéességük, önbizalmuk hihetetlen gyorsasággal fejlődött. Ezeknek a jó tulajdonságoknak fontos szerepük van abban, hogy mindenki gazdagabb életet élhessen.

1992-ben befejeztem a tanári pályafutásomat. Nem tudom, hogy a művészettörténetnek van-e ma különösebb szerepe az oktatásban. De örömmel gondolok arra a nem is kevés fiatalra, akik előtt új és gazdag világot nyitottam meg. Erről ők is tanúskodnak. És! Kiknek van nagyobb szüksége a „látókra”, mint az alkotó művészeknek?!

A festés és tanítás mellett múzeumokban, galériákban vezettem tárlatot. Előadásokat tartottam az iskola tanári karának, és az oslói magyar egyesületeknek. A művészet szeretetét a lányunknak továbbadtuk. Ő a zenét választotta.
Oslo, 2009. március 15.

***

Kiss Szinnyei Ildikó Budapesten született 1924. február 25.-én. A Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Norvégiában porcelánfestőként dolgozik 1955 óta kiállít Norvégiában. Elemi iskolában tanít. A Festőművészek Egyesületének tagja. Önálló kiállításokat rendez: Oslo Kunstforening, Sandefjord Kunstforening, Trondhjems Kunstforening, Norsk Kunstforening, Galleri L. M. N., Oslo. Áttér a gouache (vízfesték fedő pigmenttel, nem transparens, mint az akvarell) használatára. Az így készült munkáit önálló kiállításain mutatja be: Eidsberg Kunstforening (1991), Galleri Asbjörn, Kongsvinger (1995), Galleri Hoftunsgården, Kongsvinger (2000), Galleri Vera, Dröbak (2003). Részt vett csoportos kiállításokon is: Seljordutstilling (1985), Galleri L. M. M. Jubileumi kiállítás (1993), Galleri L. M. M. Oslo (1985-1991), Vígadó Galéria, Budapest (1995), Östland-utstilling (1980), Høst utstilling (1995).

Nyolc éve befejezte oktatói tevékenységét.

Így készült

Az ötletadó élmény

2007 őszén szembesültem először Norvégia „színes” arcával a Brugatan, Oslóban. A hatás körülbelül olyan volt, mint amikor gyerekek elmondják, hogy az a mikulás, aki az ajándékot hozza, az nem Az A Mikulás. Annak ellenére, hogy a tények azok tények - a látvány és a személyes élmény mégis mindig más.

Ahhoz, hogy a forgatagot kellően kontrasztos formában megjelenítsem, szükségem volt egy olyan háttérre, amely tipikusan skandináv stílusúnak ismert és elismert nemzetközileg – esetleg világviszonylatban is. Erre a célra legtökéletesebbnek a 2008-ban megnyílt Opera épülete bizonyult.

Technikai leírás

Az épületről saját magam készítettem fotót, amelyet egy kis technikai segítséggel sikerült „foltokká” alakítani, majd ezt egy vászonra oldószeres festékkel kinyomtatni, 80X60 cm-es méretben. A képen szereplő állatokat így filctollal és akrilfestékkel tudtam felrajzolni/festeni.

A kép mondanivalója

A szereplőket – mondhatnám: fellépőket - gondosan, a világ minden tájáról válogattam, miután szorgosan elolvastam róluk egy jó adag, az interneten található információt.

Az állatok sokfélesége és a helyszín kiválasztása összetett jelentésű. Maga a sokféleség azt szimbolizálja, hogy ilyen-olyan tulajdonságoknak köszönhetően mi

is, mint valamennyi élőlény, mindannyian különlegesek, érdekesek és szeretetreméltóak vagyunk. Az egyének azonban nem csak a változatosságban, hanem abban is örömet lelik, hogy hozzájuk hasonlókkal képezzenek csoportokat, ezzel örökké kérdéseket vetve fel az Elhatárolódás és az Egybeolvadás szükségességének, hasznosságának és időszerűségének témája körül, mind egyéni mind társadalmi szinten.

A társadalmi sokféleség, beilleszkedés, befogadás témájával az utóbbi időben sokan, sokféleképpen foglalkoztak Norvégiában, ennek aktualitását a nemrég lezajlott választásokat megelőzően és azt követően is a médiában elhangzottak ékesen bizonyítják.

Meghívott és önkéntes szereplők a képen:

Repülősor, balról jobbra:

1. kanadai vadlúd *Branta-canadensis*
2. óriásflamingó *Phoenicopterus roseus*

Hátul kukucskálók:

3. ázsiai elefánt, *Elephas maximus*
4. dromedár vagy egy pupú teve *Camelus dromedarius*

Trón:

5. jegesmedve *Ursus maritimus*

Lejtő:

6. tapír *Tapirus indicus*
7. tobzoska *Manis javanica*
8. kilencöves tatu/övesállat *Dasypus novemcinctus*
9. gazella *Antidorcas marsupialis*
10. zsiráf *Giraffa camelopardalis*

Napernyőknél:

11. kis galago *Galago moholi* (bennszülött nevén hanamanama)

Parti fekvő- és guggoló sor:

12. oroszlánfóka *Phocarcus hookeri*
13. cibetmacska *Viverra zibetha*
14. rénszarvas *Rangifer tarandus*

A merülést bemutatja:

15. víziló *Hippopotamus amphibius*

Szombathelyen született, a budapesti ELTE-n végzett, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal reményteljes európai uniós szakértőjeként dolgozott, aztán élettársával maga is „bevándorolt” – Norvégiába, Oslóban él, képzőművészként próbál új életet kezdeni. Középiskolában rajzkörre járt, rajversenyen díjat nyert.

Jan Sonnergaard

NETTO és *fakta*

Valaha voltak barátaim, és egyikőjük minduntalan ugyanazt a történetet mesélte. Volt katona, és mindig arról a nagyszerű őrmesterről mesélt, aki annyira csodálatosan bunkó volt, hogy az ember nem hitt a fülének. Már az első nap megkezdte a sorkatonák megalázását. Azt kérdezte:

- Kinek van érettségije? – és miután négyen vagy öten feltették a kezüket, vagy kiléptek, vagy mi a nyavalya, amit ott csinálnak, azt mondta:

- Nahát, milyen tehetségesek vagytok! Mostantól ti takarítjátok majd a klotyókat...

Ennek a barátomnak, mint egy makacs kisgyereknek, az volt a mániája, hogy újra meg újra elmesélte ezt a történetet. És mikor megkérdeztem, miért éppen ezt a sztorit tartja olyan egyedülállóan mulatságosnak, valami olyasmit szokott válaszolni, hogy jó, ha van, aki helyükre teszi azokat, akik „azt hiszik, hogy valakik”. Ahányszor csak hallottam ezt a hülye sztoriját, mindig arra gondoltam, hogy az kellene már végre, hogy mást tegyenek helyre, mégpedig azt az őrmestert, aki szerintem igenis azt hitte, hogy ő „valaki”. De úgy rémlik, hogy ezt a poént valahogy sose sikerült elsűtnöm. Mégpedig azért nem, mert soha semmit sem tudunk elsűtni, sem ebben a konkrét esetben a volt katona ismerősömmel, sem úgy egyébként. Ugyanis csak egy, legfeljebb két lehetőséget kapunk, ha egyáltalán, és akkor sem olyat, amelyet szerettünk volna. Ha pedig választ kapunk, tuti, hogy egyáltalán nem arra, amit kérdeztünk. Ha valami értelmeset akarsz megtudni, akkor a pokolba is, menj klotyót takarítani!

És nem azért, mint ha nem kapnék válaszokat – rengeteg választ kapok, a leveles részen át minden szombaton, és szerdán, és amúgy egész héten teljesen kiszámíthatatlan időpontokban: vásárlásra hívó reklámok és Direct Mail, ajánlatok nagy kedvezményekről, ha postán megrendelek fél disznót vagy egész birkát. Szenzációsan olcsó közfogyasztási cikkekről a Fredrikssund utcai vagy Bispebjerg-i üzletektől. Ajánlatok fura sorsjátékokon való részvételle („Jó hírünk van az Ön számára, Jesper Nielsen Úr! Részt vehet a Det Bedste nyereménysorsolásának harmadik, döntő fordulójában. A fődíjak értéke 1740000 korona!”), vagy felhívások mindenféle előfizetésre. Kiváltképp a hónap első napja körül, amikor megérkezik a munkanélküli segély.

Nyomatványok ömlenek be felszólítással, hogy ezt vagy azt csináljam, és csak azért küldik ezeket, mert tudják, hogy errefelé *mindenben* hiányt szenvedünk. Feltételezik, hogy bármit megtennék, hogy kikerüljek társadalmi és pszichológiai gettóból. És igazuk van. Csupa olyasmi, amit nagy ívben kerülnék a francba, ha a dolgozó felsőosztályhoz tartoznék, fix fizetéssel, takarékbetéttel, nyugdíjjal és biztos állással, meg mi minden egyébbel, ami azoknak van. És hát határozottan nem ez a helyzet, nincs egy rohadt vasam sem, semmim. Abszolút semmim.

Időnként magam elé képzelem Dánia térképét. A kifinomultat és értelmeset Nordsjællandon reklámozzák, a hasznosat Jyllandon, a szórakoztatót Fynen, és a sok szart... azt itt próbálják meg eladni. „Nyerj egy millió koronát és kapj egy ingyen órát az Állami Óriás Sorsjátékon!”

Csak ki kell nézni az ablakon, és tudni lehet, hogy itt veszve minden remény. Az ember ihat sört az utcán, vagy kiabálhat a parkban ülve, és kész. És az üzletemberek tudják, hogy errefelé senkinek sincsen módja másra költeni, mint a legszükségesebbre a NETTO-ban, az Aldi-ban és a *fakta*-ban, és mi is a nevük azoknak a többi gusztustalan szar üzleteknek?

Csak úgy dőlnek a szórólapok, és szinte mindig OLCSÓ. Mindig OLCSÓ, és mindig lehet SPÓROLNI. És az ISO üzletlánc bizonyára pont nekem és az enyéimnek találta ki szlogenjét, mikor azt írja hirdetéseiben és okádékszöld nejlonzacskóin, hogy „JÓ, JOBB, LEGOLCSÓBB”. Az olcsó szarokról szóló kampányaiknak épp *mi* vagyunk a célpontjai, ugyanis ki az ördög más álmodna arról, hogy ilyen rossz élelmiszereket vegyen, ilyen ocsmány ruhát, és egyáltalán ilyen silány árut...

Bár úgy néz ki, lehet, hogy nem mi vagyunk az egyetlenek, hiszen akad elég sok tisztességes ember is, aki azzal kérkedik, hogy *ők* is vesznek szemetet. És néha azt hinné az ember, hogy az egész *nemzetet* spórolási láz kerítette hatalmába, mikor még egy olyan nemes és tiszteletreméltó seggfej, mint Schlüter is be találta egyszer vallani, hogy jár a NETTO-ba. A „változatosság kedvéért”, ugyebár. És lehet, hogy igaz, hogy jót tesz időnként szart venni, de tagadhatatlanul más lesz a helyzet, ha az ember rákényszerül, hogy *minden egyes áldott nap* szart egyen, és csak szart.

És amúgy más a helyzet. Valójában senki sem szereti a rossz árut. A többiek csak hébe-hóba veszik. De mi *kénytelenek* vagyunk. Csak minket sújt igazán. A többiek csak játszanak, de nekünk ez halál komoly. Minden nap. Félig rohadt zöldség a NETTO-ból, öreg hús egy tízesért a *fakta*-ból vagy a Føtex-ből, és majonézsaláta tele zsírral, adalékanyagokkal, színezékekkel és tartósítószerrel a Brugs-ból. Szar. Nap nap után, és igazán a munkanélküli segély kifizetése előtti utolsó két hét az elviselhetetlen. Tizennégy nap, amikor olcsó cikóriakávét veszek és félkész ételen vagy Daddy csirkéjén élek, 15 évig garantált tartós kenyéren, vagy konzerv baked beans-en és szalonnán, amin csak 5 mm a hús, a többi zsír, s csak annyira fehér, mint a kukac.

És ketrecben élő tyúk tojta tojáson, nyolc korona fél tucatja.

És ez így megy mióta csak az eszemet tudom. Elseje körül utalják át a pénzt, és akkor következik pár nap, amikor majdnem tisztességesen tudok élni, viszonylag friss húst venni, és még nem teljesen rohadt zöldséget. És minden alkalommal azt képzelem, hogy *mostantól* minden újra jó lesz, *mostantól* már nem süppedek olyan mélyre a mocsárban, és okom van egy kicsit ünnepelni. Csak kicsit.

De az eksztázis sosem tart tovább néhány napnál – aztán bezár a kassza, szortírozom a számlákat, és sosem tudom őket egyszerre kifizetni. Így jön a részletfizetés, a halasztás, és a hónap hátralevő része a diszkont üzletek zsíros ételeinek és Harboe vagy Maribo olcsó söröknek jegyében telik. Ha eleget iszik belőlük az ember, alaposan be is rúghat. De utólag fizetheti is az árát, kegyetlenül rosszul lesz. Ott erjed és növekszik a gyomorban, mint valami folyékony daganat. És né-

ha hasmenést okoznak, és akkor az ember folyton rohanhat a vécére kiszarni a rosszul erjedt folyadékot.

És nem ez a gond, hiszen a rendes sörök – Tuborg, Faxe vagy Carlsberg – természetesen ugyancsak megölnének. Csak éppen sokkal kellemesebben. Mindig is jobban szerettem volna szívbénulásban meghalni, mint attól, hogy kilyukad a gyomrom. De a szívbénulás a jó módúak betegsége, nem a magamfajtáé. Ha az alja népek halnia kell, hát haljon fájdalmas halált!

Ha egyszer kitör rajtam a betegség, meggyőződése, hogy a lehető legrosszabb kezelésben lesz részem. Egy filózó orvos majd kiszámolja, hogy esetemben a kezelés pazarlás, hiszen annak alapján, ahogy az életminőség-ürlapomat kitöltöttem, egyértelmű, hogy nincs már túl sok igazán szép órám hátra, és ha a kórháznak választania kell két élet között – az egyik jó, a másik rossz kilátásokkal –, akkor a Kórháznak természetesen a jó kilátásokkal rendelkezőt kell választania. Elvégre korlátozottak a források.

Így, miközben tudom, hogy sosem fogok új vesét, májat vagy tüdőt kapni, mindent változatlanul folytatok, és az életvitelem garantálja, hogy egyszer majd valóban *szükségem lesz* arra a szervátültetésre, amelyet úgysem hagynak jóvá. Szép kis látvány lesz, mikor egy nap ott állnak majd fölöttem a szakemberek és vizsgálják, aztán cirkalmas szófordulatokban közlik, hogy „NEM”. És amikor „nem”-et mondanak, nem a kis fukar haszonerkölcsük alapján indokolják majd meg, hanem valami egészen mással, szakmai okokkal. Amikor aláírják halálos ítéletemet, nem filozófiai, hanem orvosi érveket hoznak majd föl. 20 kiló túlsúlyom van, mondják majd talán. És tény, hogy 20 kilóval többet nyomok a kelleténél, ha nem egyenesen 30-cal – de aztán megint ott a gond, hogy hogyan is kerülhetném el ezt a bizonyos 30 kiló fölösleget. Napjaink szegényei éhezni éppen nem éheznek, hiszen még a segélyből is futja májasra, húskolbászra és mérgező kenyérre, meg eszméletlenül magas zsírtartalmú, öreg húsrá.

Arra mindig futja, hogy az ember naponta egyen valamit, de arra sosem, hogy valami *rendeset* egyen. Hulladéktermékre futja, ad libitum, és atrazinos burgonyára, meg szalmonellás csirkére és hőkezelt felvágottra. Épp arra futja, amit senki más nem hajlandó megenni – és a súlyom csak egyre nő. Biztos csak néhány év, és allergiás is leszek. Először kirekesztenek, majd tönkretesznek, végül hulladékgyűjtő konténerekké válunk. Tíz millió légy nem tévedhet. Egyél szart!

A SuperBrugs mostanság bukott le egyik trükkjével. Három különböző baromfisalátát hirdettek: „házi”, „light” és „luxus” változatot. Egy fogyasztóvédelmi csoport tesztelte a salátákat, és pontosan ugyanannyi hús, spárga, gomba, illetve majonéz volt bennük. Teljesen azonosak voltak.

Mikor szembesítették a vizsgálat eredményével, a SuperBrugs sajnálta, röstellte a dolgot, és ígérte, változtat a helyzeten. Változtatott is. Csökkentette a hústartalmat a nem „luxus” salátákban – így a legdrágább saláta tagadhatatlanul jobb a másik kettőnél. Amelyek még rosszabbak lettek.

A méreglerakatok csak duzzadnak szivacsos testemben, és semmit sem tehetnek. Semmit. Lassanként olyan súlyossá vált a helyzet, hogy már együttérzést keltek, és nem is ritka, hogy hirtelen mások együttérzésével szembesülök, miután ugyanolyan hirtelenséggel kedvük támadt *jónak* lenni.

Mint amikor most télen Mariannéval találkoztam. Időtlen idők óta először merészkedtem ki apró, klausztrófobikus lakásomból, és persze az volt az első, hogy Mariannéval futottam össze az utcán. Felhagyott a jónapot köszönéssel, ezért inkább így szólt:

- Szerezted munkát?

Természetesen nem. A dolognak ugyanis az a mechanizmusa, hogy önmagában diszkvalifikál az, ha mások már diszkvalifikáltak, és persze senki sem akar olyasvalakit alkalmazni, aki hat évig szinte megszakitás nélkül munkanélküli volt. Úgyhogy természetesen nem.

- Ne szomorkodj emiatt – mondta édesen – lehet, hogy van munkám a számodra. Ráadásul feketén.

Felajánlotta, hogy takaríthatok Allerødben a nagybácsijánál, egy finom, előkelő úrnál. Azon fáradozott, hogy jó embernek tűnjön, és a vicc az, hogy annyira szorult helyzetben voltam, hogy *tényleg* hálás lettem, és lelkesen válaszoltam, hogy „nagyon is szívesen”. Heteken át telefonálgattam, hogy beszélt-e a nagybátyával, de mindig kitérően válaszolt, és végül fel kellett adnom. A mai napig meg vagyok róla győződve, hogy a nagybátyja még csak nem is *álmodott* arról, hogy egy takarítót fogadjon fel. És amúgy még abban is kezdtem kételkedni, hogy egyáltalán *van* nagybátyja.

Afelől viszont semmi kétségem, hogy biztos benne, hogy máris segített rajtam. Úgy hiszi, hogy azzal, hogy munkával ámitott, „optimistábbá” tett és „aktivizált”. Ha jól ismerem, teljesen meg van hatódva a saját jóságától, és régi közös ismerőseinknek arról henceg, hogy „helyrerázott”, és főleg neki köszönhető, hogy „motivált” vagyok. És nem akarja belátni, hogy egyáltalán nem vagyok az. Túlságosan el van foglalva glóriája fényezésével, és természetesen nincsen tisztában azzal, hogy csak *főlényeskedik*.

Bebizonyítja, hogy ő van felül, és én vagyok lent. Megerősítette magát a hitben, hogy nincs mitől aggódnia, a dolgozó felsőosztály tagja, fix munkával az irodában, azokkal az édes, édes kollégákkal. Olyan jól esett neki a szemembe hazudnia, és ezt az ördögért sem vallaná be magának. Sose volt könnyebb az embernek kiegyeznie a munkájával, bármily esztelenség is, hiszen mégiscsak jobb dolga van, mint azoknak, akiknek nem engedik, hogy bármit is csináljanak.

De aztán mégsem olyan magabiztosak ezek a dolgozó emberek, mint amennyire ők azt hiszik. Néhány napja elhagytam apró, undorító lakásomat egy *kis* élményért. Alig pár saroknyit mentem az utcánkban, mikor észrevettem, hogy ma van a nagy játéknap. A nyeremény és a nagy szociális felemelkedés esélyének napja!

A bódék mellett ember nagyságú plakátok, majdnem *kiáltozták*, hogy a Viking Lottón ma háromszor annyit lehet nyerni, és a fődíj akár a 22 milliót is meghaladhatja. Még az Ekstra Bladet hirdetőplakátjain is ott virított, és ők persze szokás szerint túloztak: „Rekord nyeremény: ezen a héten közel 30 millió!”. A Bordrups Allén több mint 40 méteres sor állt, szinte kizárólag felnőtt, ápolt férfiakból, akik korábban eljöttek gyönyörűséges munkájukból, csak hogy játszhassanak. Álltak szépen sorban, mind a „nagy nyereményben” reménykedve; türelmesen, jól nevelten és arról álmodoztak, hogy hogyan fog épp az *ő* életük megváltozni a fődíjtól. Gyönyörűség volt látni, hogy még *ők* is egyért vagy másért elégedetlenek a sor-

sukkal, és örömmel néztem, hogy dobták ki keservesen megtakarított pénzüket egy olyan átverésre, melyen egy öt éves kisgyerek is átlát. Főleg az tetszett, hogy nyilvánvalóan nem voltak teljesen elégedettek az életükkel, a jövedelmükkel. Többet és mást akarnak – még ha mindig azt hajtogatják is, hogy *övék* a boldogság, enyém meg a boldogtalanság.

A sor mellé léptem, nagy szemekkel bámultam és hangosan kinevettem őket. És mikor tovább álltam, egy ici-pici kis diadalézés tört fel bennem, mert egyértelmű volt, hogy velem együtt ők is nyakig vannak a szarban.

De a diadalézés nem tartott túl sokáig, legfeljebb öt percig. Aztán elkezdtem mérgeledni. Minden porcikámat előntötte a méreg, amiért ilyen szarul megy nekem. A sok idióta megengedheti, hogy bolondot csináljon magából, de nekem még a legkisebb apróság is azonnal fáj.

Aztán engem is előntött a nyerési vágy, és a Strøgetbe siettem, a Szentlélek templom előtti padokon backgammonozókhoz. Itt a játék ideje, gondoltam, és két parti alatt elvesztettem a nálam lévő száz koronát. Még buszjegyre sem maradt.

A hazagyaloglás szörnyű volt, és kimondhatatlanul bosszantott, hogy a pénzemet holmi kis páriáknál és bűnözőpalántáknál hagytam. Megbántam, hogy egyáltalán eljöttem hazulról, bár igaz, hogy eléggé lehangoló, rút, mocskos és visszataszító. Mégis maradnom kellett volna ott, ahol voltam.

De hát nem így történt, és utolsó százasomat is elvesztettem. Azt gondoltam, az ördögbe is, most már akár ki is vehetem a maradék 210 koronámat, és mikor azt is elköltöttem, már semmim sem lesz, és csak a véletlenül múlik majd, hogy élek-e vagy halok. Végül is éltem már meg rosszabb hónapokat is, hisz csak 11 nap van a következő átutalásig. Rossz, de nem annyira rossz, mint amikor csak spagettin és ketchupon, sült burgonyán éltem, vagy a Hvidovre fogyókúra porán, melytől mindig hányingerem volt és szédültem. Ha visszaváltom az üres sörösüvegeket, lesz pénzem még három-négy adag spagettire, Danablu-re és felettébb zsíros szalonnára meg tejföldre. Korábban már úgyis vettem két kiló cukrot és néhány csomag hosszú lejáratú toastkenyeret, meg a konyhaszekrényben is kell lennie egy olcsó eperlekvárnak és két csomag lengyel keksznek. Úgyhogy nem fogok kifejezetten éhezni.

Bementem hát a Bikubenbe kivenni az utolsó kis maradék pénzemet, és amíg szépen, türelmesen vártam a felfestett vonal mögött, újra feltört bennem a méreg, és úgy éreztem, tényleg az vagyok, aminek mindenki más tart. Egy pária. A többiek tekintete fürkész, osztályoznak, mérlegelnek, és kis skatulyákba sorolnak. A magfajtat pedig csak egyetlen dolog jellemzi, a munkanélküliség. Ha már ezt tudni, akkor teljesen érdektelen, vagyok-e valami több, és szinte *soha* senki sem próbálja meg kideríteni, hogy rejtőzik-e esetleg valami emberféle is a szálnalmas homlokzat mögött.

Már a bankban közhírré tétetik, hányadán is állunk. *Ha* lenne munkám, nem állnék most itt, mert nem érnék rá, csak csütörtökön, amikor hosszabb a nyitvatartás. De az meg teljesen fölösleges lenne, mert ha volna munkám, adnának csekkfüzetet meg bankkártyát, megengednék a kerettúllépést, hitelkeretet ajándékoznának, és mindent megtennének, hogy meg legyek velük elégedve, ne menjek át más bankhoz.

De ezek egyikét sem szabták a magamfajtákra, ezért már azon látni rossz soromat, hogy egy *bankfiókhöz* kell folyamodnom a pénzemért, nem pedig csekkfűzethez vagy bankkártyához.

Helyzetem még nyilvánvalóbbá vált, mikor kiléptem a bankból a szar 210 koronámmal, mert nem tudtam magamat nem az *ő* szemükkal látni, és nyomorúságom minden egyes tettemből leolvasható. Arról, ahogyan végigslattyogok az utcán, a frizurámról, amit egy vén nyanya vágott 50 koronáért, és a ruházatomról. Olcsó Nike és Levis utánzatok, meg használtruhák. Még csak karórám sincs. Ha pedig végre be is szereznék egyet, lerírna róla, hogy SZEGÉNY vagyok. Hisz természetesen csak egy igazán olcsóra futná, olyanra, amit kinevetnének. Vagy egy másolatra, de azt is azonnal észrevennék, és akkor aztán pláne jót mulatnának.

De ez még csak a kezdet. Már az a tény, hogy ennyire aggódok csóró kinézetem miatt, tisztán jelzi mennyire szorult helyzetben vagyok. Ha ugyanis rendben menének a dolgaim, lehetnék olyan kövér és visszataszító, amennyire csak bírnék, és mehetnék a létező legrondább ruhákban, cseppet sem zavarna. Mert az az én választásom lenne. De most, hogy *nem* az én választásom, egészen más a helyzet. Kénytelen vagyok a legolcsóbb ócska ruhákban járni, hisz szegény vagyok, és épp ezért vagyok „lapos” vagy „ronda” és stílustalan. De ha jól mennének a dolgok, azt mondanák az idegenek, hogy „józan” vagyok, talán „kissé takarékos”, vagy akár „meggondolatlan”. De tudnák, hogy nem a pénz miatt. És hát akkor rendben. Fordítva elképzelhetnénk, hogy talán egyszer egy csöpp kis pénzt nyerek, vagy talán egy nagy karácsonyi ajándékot kapok anyámtól, és kivételesen lenne elég pénzem, hogy rövid ideig egy kissé, csak *kissé* rendesen öltözködjem. Nem menne. Csak még keményebben ítélnének el. „Felfújtt hólýag”, „kontár”, „hamis”, mondanák, hiszen tudják, hogy nincsen pénzem így mászkálni. Ezért tessék csak nejlonban, gabardinban és poliészterben járni. Csakhogy az sem jó – láthatóan bármit is teszek, megvetendőnek és undorítóknak tartják.

Ne tegyek tehát az égadta világon semmit! Így megelégedtem azzal, hogy továbbmentem a Fredriksundsvejen, forrongtam, és visszaálmódtam magam a punkba, abba az időbe, amikor volt valami jó abban, hogy mindannyiunknak olyan kevés pénze volt, mint most nekem. Tény, hogy mindannyian rondán öltözködtünk, de legalább csoportot alkottunk, és tetteink mögött volt valami elképzelés. Nem egyszerűen szegények meg kirekesztettek voltunk, hanem punkok. Nagyvárosi indiánok és alternatívák. Közismert, milyen óriási erőfeszítésbe került, hogy beszerezzük ezeket a hosszú, fekete télikabátokat, konténerekből vagy az Üdvhadserégtől. Néhány évig megvolt a saját egyedi esztétikánk. Ez egészen más helyzet volt, mint most, amikor öltözékem csak a társadalmi lecsúszás világgá kürtölése. Valamilyen értelemben egészen elegánsak voltunk – de aztán ugyebár jöttek a kereskedők, és a Deres, a Magasin és az Illum elkezdte a divattervezett felöltökből és bőrkabátokból álló „új stílust” árusítani, úgyhogy a Hellerup és Gentofte köpönyegforgatói egy ideig úgy tehettek, mint akik egy olyan valóság részesei, mely sosem volt az övék.

Pár évig elegánsak lehettünk, aztán jöttek a kufárok, ellopták az egészséget, és olyan kommerszé és népszerűvé tették, hogy mindenki pontosan úgy szaladgált körbe és úgy viselkedett, mint mi. És többé már nem ismertünk egymásra.

Mert a zenénket is elvették, és lemezeket adtak ki mindenféle kommersz bandákkal, melyek pont úgy szóltak, mint a punkok, csak épp egyáltalán nem voltak azok. És azokat a tisztességes, spontán és teljesen vad koncertjeinket teljesen tönkretették a Holtéból, Rungestedből és Hellerupból ideözönlők. Beférkőztek közénk, és mikor már a mieinkként is álcázhatták magukat, teljesen lehetetlenné vált kiszűrni őket, és lenyomni a szokásos „zártkörű buli”-t. Egyszerűen már nem ismertük fel őket, és így, mint mindenki más, ők is csak tíz koronát fizettek a koncertjeinkért, pedig nekik hússzor többre is futotta volna.

Élősködhettek rajtunk a fukar gazdag szarháziak, és miután pár évig ezt üzték, vége lett a mozgalmunknak, épeszű már nem nevezhette magát nagyvárosi indiánnak. Adták-vették a nemes szegénységről szóló ideálunkat.

És ez még nem minden! A rendőrség is közbelépett. Épp azokban az években költöttek újabb és újabb adómilliókat és vetettek be irdatlan erőket annak a néhány koppenhágai BZ kollektívának a szétverésére. Beindították az óriási gépezetet, és nagy sajtófigyelem közepette mindent szétzúztak, ami csak volt. Az adófizetők milliókkal szegényedtek, a Sorte Hest és az Allotria kitakarítva, nekünk meg már nem volt hova mennünk. A Fremskrittaspartiet ujjongott, mert lehetetlenné vált akár csak egy kicsit is tisztességesen szegénynek lenni, minden páriának egyedül, magányosan kellett élnie, és nem tehettünk mást, mint befogtuk a pofánkat.

Vége a koncerteknek, a gyűléseknek, a közös konyháknak és a dumáknak. Elhallgattak. Pofa be. Az ember ne mulasson, ha nincs munkája! Akkor se mulasson, ha *van*! Be kell fogni. Hiszen a dolgozó felsőosztály sosem mulat. Épp ellenkezőleg. Spórol a háztartáson, és lottózik.

Tehát hazafelé tartottam, és a helyi NETTO-nál úgy gondoltam, akár most is elkölthetem utolsó vasamat. Bementem a felettebb ronda raktárépületbe, ahol minden piszkos, az árut még ki sem pakolták a dobozokból, és szemétként úszott az egész padló. Tele izzadt, vén idiótákkal és visítózó gyerekekkel, az egész olyan visszataszító volt, hogy majdnem megjött tőle a jókedvem. De csak majdnem. Vettem tizenkét Sølvsbjørnt, egy kis zsírszalonnát, néhány doboz borsót, egy világos vörös húskolbászt, egy kisadag hosszú lejáratú német kávétejszínt, és egy kis csomag olcsó cikóriakávé. Aztán siettem a sorba, hogy mihamarább kijuthassak, és pont odaértem egy büzlő bunkó elé. Akit ez feldühített, és hangosan szidta a feleségét, amiért mindig „olyan gyengeelméjű”. A sor eszméletlenül lassan haladt, és folyton az járt az eszemben, hogy „fogd már be; mekkora *bűz* van idebent”.

Mikor végre én következtem, megláttam a legrondább pénztárosnőt, akihez valaha is szerencsém volt. Kicsi, kövér, apró malacszemekkel. Mikor közelebb értem, észrevettem, hogy valami sárga kis lepényféslesek voltak a szeme alatt.

- Thomas! – kiáltott oda, mikor arra járt egy lusta naplopó – nem vennéd át a kasszát?

Thomas megállt egy pillanatra, és bambán odabámult.

- A szemem – mondta a nő – alig látom az árukat...

De Thomas csak odébbállt, még válaszolni sem volt hajlandó, így a pénztárosnő kénytelen volt továbbra is itt ülni a mocskokban, valami izével teli szemekkel. És még ideje sem maradt egy kicsit bánkódni Thomas miatt, mert a mögöttem álló

tuskó ráförmedt, hogy „a pokolba is, nem tudna végre nekilátni”. Így gyorsan kiszolgált, hogy mihamarább a tuskóra kerülhessen a sor. Fizettem, és elhúztam a csíkot. Majdnem elhántam magam, és úgy éreztem, legfőképpen az ő hibájuk, hogy az életem ilyen lett, amilyen.

Harminc kiló túlsúlyomat továbbvonszoltam az utcán, be a lépcsőházba, abba a nyomorházba, ahol lakom, be a harmadik emeleti piszkos lakásomba. De fura mód, amint hazaértem, elszállt a depresszióm, megkönnyebbültem, és majdnem kissé örültem is, hogy a külvilági expedícióknak mára vége, és egy kis nyugalmam lehet. Vége mára az olyan élményeknek, melyek majdnem az ájulásig felbosszantanak.

De alig telt el öt perc, s két régi szlogen jutott eszembe. Majdnem elrontották a kedvem. „Nincs egy szál esélyed sem – használd ki”. „Eredetiekként születünk, másolatokként halunk meg”. De nem tudok semmiféle esélyt sem kihasználni, és már másolattá váltam.

Aztán nemsokára leállítják az átutalásaimat, és rákényszerítenek, hogy elfogadjam a „munkaképzési” ajánlatukat, amit régen egyszerűen „munkaajánlatnak” hívtak, és amely mindig kötelező, ma még rosszabbul fizetik, mint annak idején, és, ha lehet, még hülyébb. Áss árkot – ad ám tapasztalatot! És éppen ezért pénzt meg nem. És mikor árkokat ástál, és elloptunk 52 hetet az életedből, jövőnk, és a szemedbe hazudjuk, hogy „jó útra” térítettünk. Te meg ott állsz és sírsz, mert minden olyan értelmetlen – mi meg csak szélesen vigyorgunk, hazudunk még egy keveset, és folytatjuk az életed megkeserítését.

Nem csak a pénzügyi helyzetem meg a sok hazugság húzta ki a lábam alól a talajt. Egyszer csak *éreztem* a testem, és fájt. Fájt a mellkasom, kapkodtam a levegő után, és majdnem elájultam. Le kellett feküdnöm a másik szobában a matracra, szédülni kezdtem, és olyan volt, mintha fojtogatnának. A gyomrom szúrt, a torcom égett, és olyan fáradt voltam, hogy egy hétig tudtam volna aludni.

Alig aludtam el, mikor megszólalt a csengő. És amikor nem nyitottam ki azonnal az ajtót, a hülyéje elkezdett rajta dörömbölni.

Kitámolyogtam, kinyitottam, és szembe találtam magamat a *régiek* legmarkánsabbjával.

- Az ördögbe is, de rég nem láttunk téged! – mondta barátságosan, és megrázta a kezem. Aztán kicsit hátrább lépett, és végigmért.

- Iszol is?

Vigyorogva nézett duzzadt testemre, majd kiment a konyhába, biztosan azt hitte, hogy éppen főzök. Mikor észrevette, hogy nem, figyelme a zacskó olcsó sörömrre terelődött.

- Megdobsz egy sörrel? – kérdezte, és becipelte a zacskót a nappaliba, ahol azonnal le is ült, és feltette a lábát az asztalra. Nagyon sokat változott legutóbbi találkozásunk óta, semmi sem maradt vissza a 80-as fazonból és mindabból, ami jó volt. A ruhája új, megfelelő márkájú, ő maga szoláriumbarna, testépített, és szélesen mosolygott rám, miközben kinyitotta az első sörömet. Majdnem, hogy Ügy-nökké lett. Rágyújtott egy cigire, és bőkezűen felém lökött egy félig üres Look Light dobozt, majd elkezdett informálni arról, hogy mi történt vele ma a munka-

helyén, és hogy Maj-Britt – mert hogy ugye emlékszem Maj-Brittre –, mit szólok hozzá, az Istenért, terhes lett.

Mint ha abszolút nem vette volna észre, hogy van más is rajta kívül a szobában, és mikor végzett Maj-Brittrel, az új barátnőjéről kezdett mesélni. Mert hogy egész múlt héten mérges volt őrá, de most újra jóban vannak, és bár csak tudnám, milyen klassz az a lány a hatalmas, új Valdby-i lakásában.

- Meg is *érheti* dolgozni – fölényeskedett, majd nekilátott a jelenlegi lakáspiacról beszélni, az úri lakásról, melyet Fredriksbergen terveztek venni, mikor sikerül majd annyit összespórolniuk, hogy készpénzben fizessenek, és még a záloglevelet is kiváltásák. Fantasztikusan megy neki, barátnőjének meg még jobban. Tudnám mennyire...

Mikor végre szünet következett, magam is próbáltam megszólalni. Igyekeztem leírni, milyen rosszul megy minden, és megkérdeztem, nem tudja-e, hogy esetleg hogyan úszhatnám meg, hogy a leghülyébb kényszerszermunkában kössek ki, amikor lejár a támogatásom. De szemmel láthatólag nem érdekelte a dolog. Ujjaiával az asztalon dobolt, és vágyakozva nézett ki az ablakon. Miután nem hagytam csak úgy abba, unalmában az üvegről kezdte a címkét lefejtetni, majd talált egy kupakot, és az asztallapot karcolgatta vele.

- Van valami különös okod arra, hogy tönkre tedd az asztalomat? – kiáltottam rá, de csak vigyorgott, fogott egy új üveget, és az öngyújtómmal nyitotta ki.

- Egészségemre – mondta vígan, és kiitta félig. Majd ismét elvigyorodott, talán mert észrevette, mennyire idegesít.

Mikor látta, hogy nem veszek részt a mulatságban, megkérdezte:

- Besavanyodtál?

Aztán felállt, és eltűnt az előszobában.

Egy kis, négyszögletes csomaggal tért vissza.

- Ez a tiéd – mondta, és ünnepélyesen átadta az ajándékot. Valami karácsonyi papírba volt becsomagolva. A várakozástól tányérnyira kerekedett a szeme.

- *Ajándék* – erősítette meg, s míg letéptem a papírt, hogy hozzáférjek a dobozhoz, kiitta a maradék sört, majd megkezdett még egyet. Pedig nem kerülhette el a figyelmét, hogy az volt az utolsóm, és hogy teljesen le voltam égve. De láttam, hogy ez nem indította meg, hiszen épp ajándékot hozott.

Kibontottam a csomagot, és valami masinafélét találtam benne.

Egy pirítóssütőt. Egy régi pirítóssütőt. Fekete zománcozott, a külseje tessék-lássék tisztítva. Az alja még enyhén sárga az odaszáradt, régi konyhazsírtól.

- Csak egy kis semmiség – tette gyorsan hozzá szabadkozva, miközben még egy cigit nyújtott felém – és tudod mit?

Megráztam a fejem.

- A tavaszi nagytakarítás közben találtam rá, ugyebár, és úgy gondoltam, hogy ez épp neked való...

Nem válaszoltam, ettől egy röpké pillanatra majdnem csalódott lett, de aztán sietve hozzátette:

- Úgy gondoltam, egy régi pirítóssütő is jobb, mint a semmi. Mert neked ugye nincs?

Válaszolni sem volt időm, mert megtette helyettem:

- Nincs, persze, hogy nincs. De hát akkor tessék, megkaphatod ezt.

A helyzet annyira egyértelműen arra volt kihegyezve, hogy köszönetet mondjak, hogy halál komolyan mondtam „nagyon köszönöm” ezt az öreg, zsíros konyhagépet, mely biztos a legutolsó, ami hiányzott.

- Nincs mit – válaszolta szerényen, és aztán folytatta meséjét saját magáról, munkájáról és nyugdíjbiztosításáról. Mikor kértem, hogy fogja be, csak témát váltott, új sztoriba kezdett, ezúttal Peter nevű nagybátyjáról, és annak Sydhavneni import-export cégéről.

- Az az ember igazán ért a borokhoz – mondta, majd megjósolta, hogy alig pár év, és Dél-Afrika kiszorítja majd Franciaországot a dán borpiacról. És ha mindez nem lett volna elég idegesítő, azzal folytatta, hogy ha egyszer találkozna Peter nevű nagybátyjával, akkor *egészen biztosan* tudna nekem kedvezményt szerezni minden borra, amit csak akarnék.

- A pokolba is, leeshetett volna már, hogy nincs pénzem *semmire* – mondtam, de minden eredmény nélkül. Csak mosolygott. És mikor megpróbáltam megmagyarázni, hogy mennyire kezdtem aggódni minden miatt, ami körülöttem történik, elkezdte piszkálni a pirítóssütőt. Beszámoltam az iménti rohamról – az ujjával cirógatni kezdte a vén zsíros masinát, majd talált egy kupakot, és beledobta a részbe. Mesélésem közben gépiesen bólogatott. Olyan volt, mintha már ezerszer halotta volna a sztorimat, és megérintené, aztán lenyomta a pirítóssütő kallantyúját. Mozdulatlanul ült, és azt hittem, mostmár figyelni fog. De mikor megkérdeztem tőle, mit tenne a helyemben, ütközésig nyomta a kallantyút, és kioldotta a rugószerkezetet. A kupak egy kis kattanással kilőtt, és eltalálta a plafont. Christoffer hangos, véget nem érő mániákus nevetésben tört ki.

- Hát – mondta, és megtörölte a nevetéstől könnyes szemét – jó kis *limlomokat* tudtak ám annak idején készíteni... -

Nem válaszoltam, így csak imbecillis módon folytatta:

- Nézd... - és fel-le nyomogatta a kallantyút. Sokszor. Minden alkalommal ugyanolyan jól szórakozott – és *magam* sem kételkedtem abban, hogy sikerült teljesen uralma alá vonnia a helyzetet, engem meg valami olyasmivé redukálnia, amivel cseppet sem szükséges foglalkozni.

- Nos – mondta végre –, most már talán itt az ideje, hogy menjek... -

Kiment az előszobába, felvette az új kabátját. Egy zöld bőrkabátot a Magasinból vagy az Illumból. Biztosan többre került, mint amennyit én egy hónapra kapok. Megveregette az arcomat, majd azt mondta:

- Valakinek fel kell kelnie reggelenként és lendületben tartania a gépezetet!

És ismét tartott egy kis elegáns hatásszünetet, hogy legyen időm felfogni, mit is mondott. Majd demonstratív, önelégült nevetésben tört ki, pedig egy cseppet sem volt mulatságos. Mert talán ironikusan értette, talán hasonlított az íróniára, és talán más körülmények közt vicces is lett volna. De most nem volt az. Ugyanis halál komolyan mondta. És láttam, hogy mennyire élvezte, hogy a földbe tiporhatott, és egész lénye azt sugározta, hogy meg volt győződve az igazáról.

Miután elment, elraktam az üres üvegeket, kiürítettem a hamutartót, és megnéztem, hány cigit hagyott hátra. Hármat. Majd fogtam a zsíros, öreg pirítóssütőt, és bevágtam a konyhaszekrény legmélyére. Ismét a rosszulét kerülgetett, és megint

gonosz asszociációk keringtek bennem. Újra és újra azt gondoltam magamban: egy nap meghalsz. Meghalsz egy nap. Egy nap mindez megfoszt az élettől, és meghalsz.

Végig arról volt szó, hogy csak ez az egy életem van, és végtelenül rosszul használom ki, és talán épp minden a végéhez közeleg.

Magam elé képzeltem, hogy tíz hónap múlva nem bírom tovább, és hirtelen bevisznek a kórházba. Fekszem, köhögök, a testemben mindenütt olyan szörnyű a fájdalom, mint ma délután, hányingerem van, és folyton kidobom a taccsot. Pár nap múltán bejön egy nagyokos doki, rám néz, és a tekintete elárulja, hogy csak egy páriának tart, egy félresikerült életnek. És egyértelmű, hogy arra gondol, a Kórháznak *spórolnia* kell.

Elképzeltem hideg, számító szemét, és annak minden jelét, hogy az Orvos már eldöntötte, hogy Ő nem ajánlhat átültetést. Hiszen teljesen egyértelmű, hogy a betegség oka az én életvitelemben keresendő, így a megfontolásokba bele kell venni, hogy aktív befolyással bírtam az egészsre. És hát semmilyen filozófiai logikával nem lehetett amellet érvelni, hogy a Kórháznak kezelnie kelljen egy önhibájából szenvedő páciens, ha az az ára, hogy kezelés nélkül marad valaki más, aki nem önhibájából van itt.

Aztán, mint a régi időkben, felmerült a gondolat, hogy reagálnom kell, hogy tenem kellene *valamit, mielőtt már túl késő*. Csak döglött halak úsznak az árral. Valami élményre van szükségem, teendőre, mozgásra, míg képes vagyok rá. Holnap már lehet, hogy késő. *Most* kell történnie valaminek.

De hát oly keveset tehettem, itt és most. Nem mehettem a városba, hiszen legfeljebb 12 koronám, ha maradt. És a fülkéből sem hívhattam fel senkit, mert ha egyáltalán maradt még barátom, mind úgy viselkedne, mint Christoffer.

Az egyetlen, ami eszembe jutott, hogy kereshetnék pár kazettát, és hallgathatnám az *akkori* zenét. És *szívhatnék* egyet. Leginkább elszívhatnék egyet, és elmenekülhetnék.

Mindent átkutattam – és vicces, de tényleg *volt* egy kevés hasis valahol. Volt egy kis golyó, melyet talán egy vendég felejtett itt valamikor nagyon régen, vagy talán én loptam annak idején, mikor a lenti részekkel iszogattam. Tényleg találtam egy kis, fekete golyót egy cigarettásdobozban, a komód mélyén. Lehetett vagy fél gramm. Megörültem, és emlékek bukkantak fel, a régi időkben, mikor a sztereo előtt szívtunk, és *éreztem* a zenét, és ha eléggé be voltam löve, külön kihallottam az egyes hangszereket, csak a basszust, vagy a dobokat, vagy a gitárt. És emlékeztem a fantázia és a gondolatörpöte mindig jelentkező kisüléseire, arra, hogy mennyire boldog voltam, és milyen ködös terveket szövögettem. Mindenre, amit *akar*tam.

Meggyújtottam egy gyertyát, és addig melegítettem a kis fekete golyót, míg egészen puha és nedves nem lett, majd szétmorzsoltam, és az apró darabkák az ezüstpapírra potyogtak. A hamutartóból szedett dohánnyal kevertem össze, és a keveréket beletömtem egy vén pipába, mellyel egykor az apám tisztelt meg, mert úgy vélte, a pipázás nem annyira ártalmas a tüdőnek. Bekapcsoltam a rádiót, meggyújtottam a pipát, és elszívtam az egészet.

És nem történt semmi. Semmi az égvilágon. Nem dobódtam fel, nem kezdtem el

vihogni. Nem jött se fantáziálás, se gondolatröpte, se remény. Egyszerűen nem történt semmi. Ittam egy Sølvsbjørnt, de pontosan olyan volt az íze, mint lenni szokott. Ettem egy lekváros toastkenyeret, de annak is ugyanolyan műíze volt, mint mindig. Egyszerűen nem történt semmi.

Egész nap vártam. Besötétedett körülöttem, egymást váltották a műsorok a rádióban, de se vicces, se felemelő nem történt. Csak ültem, és bámultam. Még csak nem is untatott igazán. A halálfélelmem valamivel alább hagyott, való igaz, de nem tűnt el. Csak egy tompa, érzéketlen előérzetbe ment át, hogy tulajdonképpen édes mindegy, élek-e vagy halok. Úgyhogy nem volt miért aggódni.

Mikor beesteledett, és már eleget vártam valamiféle hatásra, felvettem valami felsőruhát, és lementem az utcára. A sötétség ellenére láttam, hogy megjött a tavasz, és körülöttem minden zöld lett. Miközben a park felé tartottam, virág- és fűillatot éreztem. Nem, mintha öröm töltött volna el, vagy elfelejtettem volna, hogy milyen rossz a helyzetem. De mégis vihogni kezdtem, mert hirtelen azt gondoltam:

- A mindenit, de sok homok van a Szaharában!

Kunszenti-Kovács Dávid fordítása

Jan Sonnergaard 1963-ban született Koppenhágában. Irodalomtudományból és filozófiából szerzett magister fokozatot. *Sex* című színdarabját 1999-ben mutatta be az Aalborgi Színház. Első önálló kötete, egy novellagyűjtemény 1997-ben látott napvilágot *Radiator* címmel. Ennek második része *Siste søndag i oktober* (Október utolsó vasárnapja) 2000-ben, harmadik része *Jeg er stadig bange for Caspar Michael Petersen* (Még mindig tartok Caspar Michael Petersentől) 2003-ban jelent meg. Legújabb kötete *Om atomkrigens betydning for Vilhelm Funks ungdom* (Az atomháború hatása Vilhelm Funks ifjúságára, Gyldendal Kiadó, 2009).

Kunszenti-Kovács Dávid

1985-ben született Oslóban. Általános- és középiskolai tanulmányait az oslói francia iskolában végezte. 11 éves kora óta hét éven át részt vett a nemzetközi matematikai olimpiákon, ahol bronz-, ezüst- és aranyérmet is nyert. Az utóbbi években már a norvég matek olimpiakonok vezetője. Magyarországon az ELTE elméleti matematikus szakon szerzett diplomát. Jelenleg Tübingenben

utolsó éves doktori ösztöndíjas. Öt nyelvet birtokol, szinte mindet anyanyelvi szinten. Szakcikkeit neves matematikai folyóiratok közlik. Vers- és novellafordításai dánról, izlandiról és norvégről magyar folyóiratokban jelennek meg.

Tine Byrckel

A papucshős és az utolsó macsó

Lázár Ervin Járkáló ismertetője

A papucshős azért jött, hogy bezárjon és leoltsa a villanyt az utolsó macsó után? Két francia újságíró megírta külön, külön depressziós esszéjét a férfiasság állapotáról.

A férfiasság állapota

Mindketten ismertek a francia médiában. David Abriker minden reggel vidám krónikákkal szórakoztat az országos France Inter rádióban, míg Éric Zemur főként a jobboldal politikai személyiségeivel foglalkozik, mint belföldi tudósító a Figaro napilap hasábjain. Két könyvükben, az egyik humoros, a másik halál komoly, egyszerre találták szükségesnek, hogy azonos témát vegyenek föl a napirendre. A férfi ingadozó pozícióját a francia társadalomban, sőt Európában, az új évezred küszöbén.

Az, hogy a helyzet nem éppen biztató, már Abiker könyvének címéből kitűnik: Le Musée de L'homme. A könyv egyfajta hibrid termék, egy majdnem önéletrajzi esszé, ami a nagy könyvesboltokban a szociológiai tárgyú művek polcán található, de kettős életet él, mert az utcai árusok, és egyéb boltok pultjain is ott van. A címe, *Az ember múzeuma*, de franciául az ember semleges nemben férfit jelent, vagyis a cím úgy is olvasható, hogy A férfi múzeuma, amit az alcím, *a férfiasság birodalmának mesébe illő alászállása* többszörösen vörössel aláhúz.

David Abriker nincs jól. A feleség perfekt, akinek munkahelye van, de kemény kézzel irányít az otthoni fronton is (tipikus női selyemkesztyűben ugyan), miközben a szerző a nagy melleket, valamint a nagy és gyors autókat kedvelő, kihalóban lévő heteroszexuális férfiak fajtájába tartozik. Nem tudja - legalábbis időben - kitalálni, hogy magától leszedje az asztalt, de ugyanakkor idejének nagy részét tölti parkokban a gyerekei taknyának törölgetésével.

Az alászállás személyes klimaxát akkor éri el, amikor rájön, hogy neje lekörözte őt. Többet keres, mint ő. Vagy ágyba bújt a főnökkel, vagy a fizetésemelés az utolsó döntő bizonyíték arra, hogy neje euróban és centiméterben mérve többet ér, mint ő.

Értékesebb, mint ő, hiszen nőként a kor értékeit testesíti meg: anyás, gondoskodó, meggondolt, békés, szerető, és komoly - mindenestől az ellentétje az agresszív, versenyző, idióta játékszenvedélynek.

De ha netán a neje fatális fizetésemelése önmagában nem ütötte volna ki Abikert, sok egyéb lesújtó példa van. Nem utolsó sorban, amikor végre engedélyt kap (a feleségétől) hogy megvegye a nagyon nagy autóját. Az autókereskedő kizárólag a nőhöz beszél, hogy meggyőzze a kocsbi biztonságos voltáról.

Az első nem

Az utolsó fejezetben Abiker suttyomban bekopírozza magát egy sor anonim férfi közé a Le Musée de L'homme-ba. Ez az egyetlen módja, hogy lányainak bebizonyítsa férfi voltát.

Miképpen vadult el így a helyzet? Éric Zemmour másképpen haragszik, ő még nem mondott le trónjáról a női értékek javára. Igaz ő kicsit idősebb - legalább 40. Elszörnyedve figyel 30-as férfitársait, akik láthatóan a legkisebb tévovázás nélkül elfogadják, hogy az egyetlen mód igazi férfinak lenni az..., ha nőkké válnak.

Ez arra indította, hogy megírja a *Le premier sexe - Az első nem* - című esszéjét, mintegy válaszként Simone de Beauvoirs *A második nem* című feminista aláaknázó főművére, amit egyesek szerint az író a virilitás alá helyezett az előző évszázad közepén. Zemmour kinyilvánít egy sor polemikusz tézist, ami a kiadás óta a feministák kedvenc áldozatává tette az összes szupermarketben vásárolt sík tv képernyőn az édes kis otthonokban. Z. el kívánja magyarázni, hogy mi is vezetett ahhoz, amit Abiker a *férfiasság birodalmának mesébe illő alászállása*-ként fogalmaz meg. Buzgalmában azonban elfelejteni látszik, hogy tézisei nem egészen függenek össze.

Íme egy tézis a férfi sovíniszta társaknak: A nőkben működik egy tendencia, miszerint mindent össze akarnak kötni, és ez vezette őket győzelemre. Ennek alapján a szerelem összefügg a szexszel, és a házassággal (de legalábbis párkapcsolattal), míg egy igazi férfi mindezt elválasztja.

Könyvét egy történettel indítja, amiben csodálkozását fejezi ki, hogy a fiatal sofőrnek, aki elviszi őt, a vezető politikai riportert, egy vidéki pártkongresszusra, a legkevésbé sincs kedve, hogy inkognitó megcsalja fővárosi kedvesét a provincián - követve a francia tradíciót. Itt a francia férfiaknak évszázadokon át a legkisebb gondot sem okozta, hogy a feleség, szerető, és kurvák közepette elválassza a dolgokat, erre jön ez a fiú és elfelejtkezik a beépített, hogy ne mondjuk veleszületett férfiúi csábítási programról.

Mindannyian lehetünk férfiak

Zemmours elválasztási himnusza ugyan - amiben a prostitúció, és a hűtlenség védelme is benne foglaltatik - elég hamar elkezd lemorzsolódni. Merthogy mi van, ha mindenki elkezd elválasztani - a nők is? Pontosan, amit egyébként a jó Simone maga is megtett. Mindannyian lehetünk férfiak!

De, hát itt a gond a fiatalember szerint - mint Abikernél fentebb, aki szerint nem a legjobb dolog, ha a felesége netán lefeküdt a főnökével - hogy ehhez az általános elválasztáshoz a férfiaknak igazából nincsen kedvük. Nem mindenki Sartre. Egy dolog az, hogy a férfi elválaszt, de a nő lehetőleg ne tegye. Itt összegzi a fiatalember, talán logikusabban, mint maga Zemmour, hogy netán inkább hagyjunk fel mindannyian az elválasztással.

Vagyis ez az út nem vezet az elválasztáshoz. A „női” összefüggős értékek nyertek, és ha Zemmours téziseit elég hosszan követjük, egyre kevésbé világos kinek is köszönhetően.

Simone de Beauvoir és a sokat szidott feminizmus az ellenkező irányba mutattak, úgyhogy más és mélyebben ható erőket kell keresnünk miért is nyertek - Zemmour, Abdiker és némely dán bohóc szerint - az úgynevezett női értékek.

Felszíni jelenség

Könyve második felében Zemmour is kibont néhány sokkal inkább aggasztó tézist. Ahelyett, hogy megdobálna a feministákat, felszíni jelenségeként kezdi őket analizálni.

Mélyebben nézve az egész a férfi bűne. Az első és második világháborút követően menekült a női értékek ölelésébe egy olyan maszkulinitás elől, amiben már nem hitt. A férfiak nem akarják többé azt a hatalmat, amit apáiknál megalázó halálos önpusztításban láttak végződni.

Csakhogy Zemmour szerint „éppen e 'halálöszton' az, ami a törvényeket és tilalmakat konstruálta, és aminek hiánya következtében nincs ma semmi eligazító az európai társadalmakban.

Az, hogy a nő egyáltalán elfoglalhatta a férfi bástyáit, csak azért történhetett meg, mert ahová behatolt, ott nem volt már védelem. Oktatás, jogi apparátus, orvostudomány, újságírás, és nem utolsó sorban a politika. Az igazi férfiak oda vonultak vissza, ahol a hatalmuk még tart - a nagy cégek vezetésébe, a pénzvilágba.

Zemmour analízise egy alászálló Európa, úgyszólván apokaliptikus képét idézi, ami a zsidóból katolikussá keresztelkedett filozófus, Ottó Weininger - öngyilkossága előtt, 1903-ban írt *Nem és karakter* című, a náciakat is inspiráló művére emlékeztet: Mivel a nők nem izgatják föl többé a férfiakat, akik a válások révén teljesen elmenekültek az otthonból, és apaszerepük elől, a nők nem szülnek elég gyereket, úgyhogy idegenekre szorulunk.

„Minden arra utal, hogy a falloszletétel után a francia, és európai férfi sem nem tudja, sem nem akarja megtermékenyíteni magukba pistult nőket. Minden úgy történik, mintha Franciaország és Európa egy-nőként nyílt földnek nyilvánította magát, amely csak arra vár, hogy megtermékenyítse valamely kívülről jövő virilitás.” - olvashatja az ember Zemmour könyvében - anno 2006.

A világ ma két pólus, a totalitárius feminista Európa, és a nagyrészt minden más helyen regnáló maszkulin diktatúrák között feszült ki. Az iszlám csak egy példája a fenyegetően visszatérő virilitásnak, Bush a cowboykalapjában egy másik példa, míg a külvárosi vad arabok lenyűgöző képe is beírja magát mindkét történetbe. Egyszerre fenyegetésként jelenik meg Abiker papucshőse. Nem zárt be, és nem kapcsolta le a villanyt. A hátsó ajtó tárva nyitva áll.

Lázár Ervin Járkáló

Egy interjú előtti szöveg szerint a Koppenhágai Hamvas Béla Klub elnöke, emellett fél évszázados taoista, garabonciás, néptanító, "népfőiskolai művész-tanár" és szellemi betyár.

Író, fordító, az Ághegy-Liget Baráti Társaság dániai fiókjának elnöke. Legutóbbi művei: Søren Kierkegaard kezdőknek — Petter Bjerck-Amundsen könyvének fordítása, Ághegy Könyvek, 2009, *Álom-mandalák* című rajzos könyve kiadásra kész.

Lázár Rozi: Akryl 16

1960-ban született Gyergyószentmiklóson. Vegyészetet végzett Bukarestben, ahol élettársával megismerkedett. 1987-ben hagyta el szülőföldjét. 2001-ig sikeres kutatóvegyész volt a karlshamni hajógyárban, új termék kitalálója. Munkáját autóbaleset miatt nem folytathatta. Azóta a festőművészetben tette ismertté a nevét. Első kiállítás 2003-ban volt. Évenként számos alkalommal bemutatta akril, olaj és száraz pasztell, nagy tetszésnek örvendő képeit. A Belkingeringen művészeti csoport tagja. A kristianstadi Képzőművészeti Főiskolán folytatott tanulmányokat.

a jó kéményseprő végtelen dilemmája

lemerül
egyenest belezuhan
az alvilág koromszöveitei
selyem-feketéjébe

tapogatózó lét sorain
csendesén pillant
a szív párnázott szobáiban
- kitépett nyelv
tévelyeg

minden
irányból
vannak bejáratok

Glockolás*

„kutyáim ételét
nem porcióra veszem
s mérlegem aranytól fényleni hadd”- mondta

áramszünet alatt,
mikor a szürke nép
kényszer-sötét palástja alatt szaporodik
a gyerekek leragasztják a csengőket
a lakó negyedekben

amikor újra megjön az áram
a csengők valahogy
mégsem ébresztenek fel
senkit

a gyerekek nem ismernek mást
de sejtik
valami nehéz álom ez
irtó nagy brutalitás e merénylet
hiszen senki nem mer itt felébredni

a csengők csengenek és csengenek
és a diktátor hanyatt fordul
puha ágyában

valamit elloptak tőlünk
amit még nem is birtokolhattunk

...

megzabáltuk szegesdrótjainkat
határvonalakon kívülre kerültünk

nem csoda
ha szegeket köpdösünk
és pillantásunk glockol

nem a ti hibátok
de a mi jogunk
a mi igazunk

*Glock- lőfegyver márka

Képek

Te
Ott
Fény
Csak
Te
Nem
Én

Hétfőn

Jött egy fiú
németül beszélt
felrepített egy vonatra
- havazott -
az olasz vendéglőben
Koppenhága
ő meg
te lettél

imádtam az ételt
s a búcsú könnyű volt.

Pilinszky

Felhők ölelkeznek
távolodik a múlt,
ahol csend lesz
ott kezdődik az út.

Folyam

ismét számolják majd
számolják csigolyáim
csontjaim
simogatják
szomorúságom szöveteit
gyilkolják bűneim

mint hiénák
szeretnek
nyalogatnak
fényesre nyálnak
a holdfényben
e gyönyörű városban

de én
én csak
feküdjek
feküdjek nyugton
csak mosolyogjak
Szavaimmal

az óra üt
számolom
egy, kettő, három, négy
öt – ...

Tanítás

csak füleld
a halakat
a levegőt röptükben átszelik lábad alatt
keresheted a könyvekben
megdőbbentő a szavak fuldoklása

a tudomány szétesik
szívedben
a csend
a bölcs

megéred végre az áhított meleget
közelség kell
s egy egész élet

addig is csak méregesd
magadban a csendet

Budapest táncra perdül

Lépten-nyomon, te.
Lépten-nyomon, én.
Lépteinkkel egyre közeledünk;
találkozunk a Ferenciek terén.

Minden hópehelynyi távolság
gondolatpernyével közelít,
egyre csak, minket -
Budapest libeghet renghet.

S már látlak is,
már érzem is, lám,
tekintetünk találkoztával,
Budapest táncra perdül.

Ő

ha meglátom kék
ha megismerem zöld
ha megtetszik magas
ha megszeretem elviszem
ha elvisz sírok

Fényképezés tangólépésben

feledtem
a gombokat
fókuszlencsüket
megviselő
a világ kedvtelensége

rohadt eleganciája
táncra hívsz
benned tükröződöm
néma évek után
megébred egy ideg
olvasott tudatlanságom
érezni mer
elkapom a ritmust
lapockám tartod kezeden
félelem nélkül mélyen belém
nézel
csillagos égboltot
egy fordulat majd három lépés balra

a zene
valami egész újat alkot
életlenül
tisztá képet
akár az emberiség bűne
ha megbocsátják

rámába rakom
megrázom szoknyám
emelem karom

szirmokat szedegetek
hópelyheket
vörös árnyékokat
passepartout készítek
vágyaimból

táncunk emelkedő

kisiklanak
feldúlt lovak nyergén
hangsúlyosan elfogyó szótagjai
kereső ujjaidnak
a ritmus

szívemben
mindent átfésül
össze-vissza keres
téged
a vérkeringésem

a tánc újat alkot
bennem
fókusz nélküli fényképezőgép

ezer tűhegy altatódala

élezett
sminkelt
felkészült
igazán extra

akartam volna lenni

csak ülök
ringatózom
neved
ritmusára

Nő

Nő a nő
nő benne a világ
s a világba virág nő
mert nő ő

könnyed szellő ő

Lőrinczi Borg Ágnes

1974-ben született Marosvásárhelyen. 1994-ben, költözött Svédországba. Jelenleg Lundban él. Két mesteri végzettséget - magyar irodalom és államtudomány — szerzett.

Az Ághegy és a Magyar Liget munkatársa.

Kötetei: **Állapotok**, Ághegy Könyvek, 2009.

Tillstånd, Ághegy Könyvek, 2009.

Harangjáték

Sen Suven Suloisuutta

Handbells

Handbells I. used: 3 octaves
Handbells II. used: 5 octaves
Handchimes used: 3 octaves

ÁGNES LOSONCZ

A Tranquillo (♩=84)

Based on hymn 620 SEN SUVEN SULOISUUTTA
(from Finnish evangelical lutheran hymn book)

H-bells.

mp *LV* *LV* *LV*

H-bells.

LV *LV* *LV*

H-bells.

LV *LV* *LV* *LV* *rit.*

A szerző egy finn evangélikus korál dallamára (Sen suven suloisuutta), kettős harangzenekarra írt művét (a tizenegy oldalas kotta első oldalát közöljük) a finnországi *Országos templomi napok* keretében mutatták be Jyväskyläben.

Meghallgatható: <http://www.youtube.com/watch?v=pHmja17IHhY>

Losonczi Ágnes 1980. március 23-án született Zentán. Jugoszláviai zenei tanulmányait háromévesen kezdi hegedűn, később harmonikázni és zongorázni tanul. A magyarkanizsai Zenebarátok harmonika-zenekar aktív tagjaként számos hazai és nemzetközi versenyen vesz részt 1987-1998 között.

Középfokú zenei tanulmányait Szabadkán folytatja, majd Debrecenben szolfézs-zeneelmélettanár karvezetés szakon szerez diplomát 2005-ben.

Ösztöndíjasként a finnországi Jyväskyläi Egyetem hallgatója 2003-2004-ben.

2005-től folytatja tanulmányait a Jyväskylä University of Applied Sciences karvezetés szakán, ahol magánéneket, valamint zeneszerzést tanul Erkki Raiskitől.

A jyväskylai Egyetem posztgraduális hallgatója 2006-tól.

Egy évvel később a stockholmi Királyi Zeneakadémia vendéghallgatója Anders Eby tanítványaként. Ezen kívül számos hazai és nemzetközi kórusverseny valamint mesterkurzus résztvevője.

Zeneszerzéssel a főiskolai évek alatt ismerkedik meg, főként harangzenére (handbell) komponál és ír átiratokat a városi harangzenekar felkérésére.

Jelenleg Finnországban, Jyväskylä-ben él családjával.

Kortársaim

Válogatás a jelenkori svéd irodalomból

Szemelvény Molnár István rovatából

A *Megoldjuk a konfliktust* című verse a jugoszláviai háborúk idején megjelent *Människan pratar (Az ember beszél)* című kötetéből való. Azért választottam ezt a verset, mert sajnos úgy tűnik, örökké aktuális marad. Azoknak a honfitársaimnak ajánlom, akik megfélemedeznek a háborúskodásról.

Lina Ekdahl

Konflikten är löst

Nu säger jag det för allra sista gången.

Sluta nu.

Om jag ser någon av er skjuta en gång till
då blir det ingen efterrätt.

Hör ni inte vad jag säger?

Då tar jag pistolerna
och gevären och granaterna och kanonerna.
Då kan ni inte ha dom

om ni bara håller på och skjuter på varandra hela tiden.
Nu får det vara slut.

Jag bryr mig inte om vem det var som började.
Det spelar ingen roll.
Sluta döda nu.
Sluta kriga.
Nu räcker det.
Nu får det vara slut.

Titta här vad tråkigt det ser ut,
trasiga hus, ensamma barn, döda människor överallt.
Ingen mat finns det, allt är förstört.
Nu får det vara nog. Nu får ni säga förlåt.
Gör det.
Säg förlåt till varandra.

Ja.
Ja gärna.
Jag förlåter dig gärna säger man när någon säger förlåt.
Nu får vi hjälpas åt att bygga upp städerna,
ta hand om dom övergivna människorna.
läka såren
och aldrig, aldrig göra om sådana här dumheter igen.
Nu åter vi risalamalta.

Megoldjuk a konfliktust

Legeslegutoljára mondom.
Hagyjátok abba.
Ha valaki még egyet lő,
nem kaptok sütemény.

Nem halljátok, hogy mit mondok?

Elveszem töletek a pisztolyokat,
a puskákat, a kézigránátokat és az ágyukat.
Nem játszhattok többet,
ha egyfolytában csak lövöldöztök egymásra.
Elég volt.

Nem érdekel, hogy ki kezdte.
Mindegy, hogy ki kezdte.
Hagyjátok abba az öldöklést.
Hagyjátok abba a háborút.
Elég volt.
Ebből elég.

Nézzétek csak, hogy néz ki minden,
romházak, árva gyerekek, holttestek mindenütt.
Nincs ennivaló, minden tönkrement.
Elég volt. Kérjete bocsánatot egymástól.
Rajta.
Mondjátok, hogy bocsánat.

Igen.

Persze.
Persze, hogy megbocsájtok, mondjuk ha valaki bocsánatot
kér.

Építsük fel a városokat,
 segítsünk a magára hagyott embereknek
 kötözzük be a sebeket
 és soha, soha többé ne csináljunk ilyen butaságot.

Most pedig együnk rizsfelfűjtat.

Lina Ekdahl 1964-ben született és Göteborgban él. Költő és drámaíró. Megjelent művei (válogatás): 1992 – En elva från Göteborg, 1994 – Fram på dagen 1997 – Människan pratar, 1999 – 59 dikter, 2002 – Nuförtiden 2005 – Vad är det som skall utföras, 2007 – Sprid glädje på Sjömansgården Anette

Fotó: Ulla Montan

Molnár István 1950-ben született Budapesten. 1970-ben hagyta el Magyarországot. Egy évet Németországban töltött, majd Svédországba költözött és 1971-től Stockholmban él. Egyetemi tanulmányokat folytatott. 1991-ben a stockholmi egyetem színháztudományi tanszékén doktorálta a „Det gör godt att skada” című disszertációval, amelyben az 1860-as évek színházkultúrájával foglalkozott.

1996-ban jelent meg az Ordfront kiadó gondozásában a *Fjärilens tredje val* című regénye. Magyar változatát *Mint pillangó a tűzhöz az Ághegy* közölte folytatásokban.

Az utóbbi évtizedben leginkább verseket ír és fordít.

http://www.forfattarcentrum.se/forf/Molnar_istvan/index.html

Mese a telhetetlen suszterinasról

(Részlet a **Kásahegy** című. regényből)

Volt egyszer, hol nem volt, vízen innen, hegyen túl, volt egy kicsi falu, s élt abban egy szegény ember. Olyan szegény volt a jámbor, mint a templom egere, s gyereke meg annyi, mint a rosta lika. Számon se tudta azokat tartani. Egész nap ott kesergett a kemence sutban, s egyetlen vigasztalója a pálinkásüveg volt. Hát egyszer, amint ott kesereg, búslakodik a nagy szegénysége felett, hallja, hogy jó egy vénasszony, s ezt mondja:

– Serkenj, Andruca, mert fiad született.

– Hagyjon mán vénasszony, miket kárál. Sze’ van nekem fiam elég, minek még egy újabb a nyomorúságra.

– Na, hát akkor idenézz! Mi ez, ha nem a te fiad – s azzal a szegény ember elé tartott egy rongycsomót.

– Hinnye, az áldóját, ez tényleg az. Pont olyan fittyent az ajka, mint az enyim.

– No – mondta a vénasszony – ha az, akkor fuss a pópához, s mondd meg neki, hogy meg kellene keresztelni a gyermeket, de szaporán, mert olyan nyamvadt, hogy lehet, nem éri meg a reggelt.

Andruca magára húzta a gúnyait, s fejibe kanyarította a kecsuláját. Nagy, hideg tél volt, térdig ért a hó, de Andruca csak ment, csak lődörgött, míg a templomhoz nem ért. Kopogott, s köszönt is illendőképpen:

– Kezit csókolom, Parintye.

– Hát téged, Andruca, mi szél hozott erre, ahol a madár se jár ilyen hidegben?

– Jaj, Parintye, baj van! Mert meg kell keresztelni a fiamat.

– Sze’ nem baj az, Andruca, mert ahol sok a gyermek, ott van az Isten is. Na, vénasszony, hozz egy korsóval abból a löréből. Ígyál, Andruca, melegedj.

Koccintgattak, iddogáltak, s megegyeztek, hogy mi legyen a keresztelő ára, aztán ment Andruca Isten hírével. De a pápa még utána szólt:

– Hát aztán, mi legyen a gyermek neve?

– Hát mi is – törte a fejét a szegény ember, de aztán felderült az arca.

– Legyen Nikuláj!

– Andruca, Andruca! Elittad az eszedet, hallod. Neked már van egy Nikuláj nevű fiad.

– Nem baj, Parintye, hadd legyen kettő. Hátha jó lesz valamire?

Igaza lett a szegény embernek, mert jött éjjel az ördög, hogy elvigye Nikuláját, de csak nem tudta eldönteni, hogy melyiket vigye. Így aztán mind a kettőt meghagyta. Elég rosszul tette.

Telt, múlt az idő, cseperedett a kicsi Nikuláj, de sehogy se tetszett neki ez a világ. Folyton valami komizságon törte a fejét.

– Idehallgass anyjuk, kéne valamit csinálni evvel a kölyökkel, mert még fel találja forgatni a világot.

– Hát akkor fogja meg kend, s vigye el valahova. Adja be suszterinasnak a városba, a sógorához. Ott aztán csak ellesz valahogy, s minket is békiben hagy.

Na, felkötötte Andruca a gatyaszárát, nyakon ragadta Nikuláj, s meg sem állt, míg a városba nem vitte. Hét nap, s hét éjjel mentek, míg oda nem értek. Leszakadt lábukról a bocskor és kifogyott rég a tarisznyából a hamuban sült puliszka, mire feltűntek a városszéli mahalák kunyhói. Megálltak egy kicsi viskó előtt.

– Na, fiam, mi most ide bémegyünk, s aztán elválnak útjaink. Jegyezd meg, amiket most mondok, mert pálinka nélkül, aszongyák, nagyon okosokat tudok mondani. Szóval: Kétszer is meggondold, hogy kivel osztod meg a puliszkádat. S aztán, ha ütnek, fuss el, s ha adnak, vedd el. Ha nem adnak, akkor is vedd el, de csak akkor, ha nem néznek oda.

Így került be Nikuláj a városba. Hű, sok minden nézni s lopni való volt ott. Csak tátotta volna a száját egész nap, de a kutyamájú mester nem hagyta. Mindenáron embert akart belőle faragni.

– Az ördög vitt volna el, Nikuláj, csecsszopó korodba! – hajtogatta naphoszszat az öregember, s csóválta mellé a fejét. Sok haszontalan inasa volt, de ilyen naplopó, semmirekellő még egy sem.

Hanem egy napon észre kezdte venni, hogy a foltozásra beadott rongyos lábbelik apadoznak, tűnedeznek.

– Az áldóját neki! Na, gyere csak haza Nikuláj! – mérgelődött a mester, s alig, hogy a fiú belépett a rozzant ajtón, már kupán is teremtette azzal a nagy lapátte-nyerével, de úgy, hogy a fiú csillagokat látott.

– Szedte-vette teremtette, lopós fattya, hát nem átallottad meglopni azt, aki munkát ad neked? Akitől a kenyeret kapod? Te, hogy az ördög vitt volna el...

De ezúttal nem tudta befejezni a mondókáját, mert a suszterinas úgy fejbe találta kólintani a keze ügyében lévő kaptafával, hogy menten kilehelte a lelkét.

Most az egyszer Nikuláj sem volt rest, hanem összeszedett minden értéket, amit a házban talált, aztán, köd előtte, köd utána, bottal üthették a nyomát. Futott, ahogy a lába bírta, s meg sem állt, míg egy folyó útját nem állta. Na, vakarta dús üstökét a legény, most mi legyen, hogy keljen át a vízen. Hát, ahogy ott téblábol, látja, hogy megcsillan valami a vízbe dobált szemét közt a parton. Odafutott, mert azt hitte, elvesztett valaki egy aranypénzt. De nem pénz volt az, hanem egy eleven halacska. Csak úgy szikráztak a pikkelyei a napsütésben. Már bosszúsán agyon akarta taposni, amikor a kicsi hal megszólalt:

– Ne bánts engem, szegény ember legkisebb fia, mert ha segítesz rajtam, bizony meghálálom.

Nagyot kacagott Nikuláj ezen a beszéden.

– Mit mind jár a szád, te fűreg? Eltaposlak, hogy elhallgass!

– Jaj, ne tedd, mert én vagyok a te szerencséd. Ha visszadobsz a vízbe, nem bánod meg, mert meglásd, minden kívánságodat teljesítem.

Nikuláj gondolta, hátha igazat mond ez a kicsi hal. Megfogta, s berakta a vízbe, de azért a farkát nem eresztette el. Volt annyi esze.

– Na jó, – mondta, – hát akkor legyen belőlem címeres gazember.

Nagyot nevetett erre a halacska.

– Ezt nem tehetem, mert te már régen gazember vagy! Hanem kívánj valami mást.

– Jól van, csak ki akartalak próbálni. Azt akarom, hogy ne kapjanak el a zsandárok, és hogy megússzam ezt a fejbe verést, na.

– Tudtam, hogy ezt fogod kívánni. Jót kívántál, megmentelek. Most pedig jól figyelj! Keresd meg a bocskorszój készítőik sikátorát. Az egyik sarkon látsz majd egy asszonyfélét, aki tökmagot árul. Nézz erősen a két szeme közé, de vigyázz, mert össze van nőve a szemöldöke, s ha nem állod a tekintetét, megbabonáz, s még a bicskát is az oldaladba nyomja, ha nem tetszel neki. Tetszeni fogsz, ne búsulj. Épp az ilyen vásott, suttyó legényeket szereti. Menj el vele, ahova visz. De mielőtt elindulnál, szedj le a hátamról egy pikkelyt. Juj! Add vissza rögtön! Csak egyről volt szó! Szóval, ha segítségre lesz szükséged, s ebben nem kételkedem, akkor menj majd el a legközelebbi vízpartra és rázd meg ezt a kicsi pikkelyt. Ott leszek. Csak arra az egyre vigyázz, hogy soha ne kérj tőlem lehetetlent.

Azzal legyintett egyet a farkával és már el is tűnt a folyó zavaros vizében.

Hitte is, nem is Nikuláj a hal meséjét, de gondolta, csak elmegy, ahova a hal küldte, hátha igazat mondott. Hát, még végig sem gondolta, s már ott is állt a bocskorszój készítőik sikátorának sarkán. De nyomban meg is bánta, hogy odakíváncozott, mert az asszonyféle, aki a tökmagot árulta, olyan rusnya volt, hogy még az ördög nagyanyja is szebb lehetett nála. Nagy, horgas orra volt, s akkora szája, hogy szegény Nikuláj csak hápogott, mikor meglátta. De azért nem átallott a szeme közé nézni.

– Na, szegény ember legkisebb fia – szólt hozzá a csúf boszorka, – látom, nagy bajban vagy, de ne búsulj, míg engem látsz. Akarod-e, hogy megsegítsek?

– De még mennyire! – rikkantotta a legény – Segíts, de gyorsan ám, mert mindjárt utolérnek a zsandárok.

– Nem addig az, te nagylegény! – kacagott a ronda banya. – Mindennek ára van, tudod-e? Hát mit adnál te azért, hogy ne zárjanak tömlöcbe?

Vakarta a fejét Nikuláj, mert erre nem volt elkészülve. Fizetségről nem volt szó. Nem tudta, mit mondjon. Annál jobban tudta a választ a vasorrú bába.

– Tudod-e mit? Vegyél engem feleségül, s meglátod, jóra fordul az életed. Tejben, vajban fűrésztgetlek.

Nikulájnak sem kellett több, mikor ezt meghallotta. Sarkon fordult, s úgy ott-hagyta a fehérnépet, mint Szent Pál az oláhokat.

– Na, te aranyhal, jól rászedtél engem! Csak kerülj még egyszer a kezem közé!

Került is, de nem ám az aranyhal a Nikuláj kezébe, hanem Nikuláj a zsandárokéba. Nyakon csípték, s tömlöcbe vetették. Ehette egy ideig a rabság keserű puliszkáját.

Amíg a tömlöc fenekén sínylődött, nem is tudta, hogy odakint felfordult a világ. A napkeleti ország királya csúful összeveszett a napnyugati ország királyával, de úgy, hogy látni se bírták egymást. Ahogy a két király hadakozott egymással, a napkeleti országban elszaporodtak a veres zsványok, a napnyugatiban meg a fekete haramiák. Jutott belőlük mindenüvé, még Nikuláj országába is.

A pórul járt suszterinast, miután kitelt a büntetése, szabadon eresztették. Hát, ahogy kilép a börtön kapuján, látja, hogy fut vele szembe egy maszatos képű ember, s mind azt kiabálja:

– Jaj, jaj, égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás, szaladj te is elvtárs!

Futottak, ahogy csak a horgas inuk bírta, míg ki nem futottak a városból. Az ember megállt egy nagy sötét lik előtt s így szólt:

– Mi most lemegyünk a föld alá, ezen a likon. Bújj be, de tüstént!

– Hát én aztán miért bújnék be oda, te ember? – makacsolta meg magát a legény, mert sehogy se tetszett neki a dolog.

– Azért, mert én úgy parancsolom! – felelte a maszatos képű, s akkorát taszított Nikulájon, hogy az menten behengeredett a föld alá. Odalent nagyot huppant, de amikor feltápáskodott, a nagy csudálkozástól elállt szeme-szája. Mert nem akárhova hozta őt az az ember, hanem egyenesen a nagy földalatti zsványtanyára.

A zsványok rájuk se hederítettek, hanem csak nagy hangon kiabáltak, meg mindenféle furcsaságokat műveltek. Egyesek csomagokat cipelve futkároztak, mások cédulákat osztogattak, s ismét mások veres rongydarabokkal hadonásztak. Volt olyan zsvány is, aki felállt egy székre, s onnan ordibált mindenfélét, de a legtöbben gyurakodtak, verekedtek.

– Készülődnek a fiúk – világosította fel Nikulájt a maszatos képű, mikor látta, hogy nagyon tátja a száját.

– Ugyan biza mire?

– Mire, mire! Hát az új világra!

– S a régi, az miért nem jó?

– Szamár vagy, elvtárs. Hát, mert nem mi vagyunk az urak benne, azért.

Nikulájnak nem sok ideje maradt ezen töprengeni, mert már meg is érkeztek a főzsvány tanyájára. Maga a főzsvány sötét ábrázatú, nagy kövér ember volt. Egy halom görögdinnye közt ült a földön és tökmagot rágcált.

– Főnök, embert hoztam neked.

Az feltápáskodott a dinnyék közül, hogy jó alaposan megnézzze a jövevényt. Kicsit belerúgott a lába szárába is, de Nikuláj meg se mukkant. A csúf, hájfejű ember elégedetten így szólt:

– Na. Ha kiállod a próbaesztendőt, zsvány lehetsz magad is. Fogd ezt a csomagot és vidd el ide meg ide. Utána meg gyere vissza.

Nikuláj másnap visszajött. Kicsit tépett volt a ruhája, s a szokottnál mocskosabb az ábrázata, de örült, hogy teljesítette a parancsot. Kapott egy még nagyobb csomagot, de ugyanúgy azt is elvitte, ahova mondták. Így volt ez a rákövetkező napon is, de amikor Nikuláj harmadszorra is visszajött, azt kérdezte tőle a zsványok vezére:

– Hallod-e, te legény, mi a neved?

– Nikulájnak keresztelt volt a pópa.

– Na, akkor tudd meg, te Nikuláj, hogy nálunk három napig tart egy esztendő, s te kiálltad a próbát. Szólíts engem Gyórgyénak.

Nagy mulatságot rendeztek az új zsvány tiszteletére, csak úgy rotyogott az üstben a puliszka, s folyt a sok rossz bor, meg a pálinka. Csak úgy repkedtek szanaszét a tökmaghéjak.

Másnap, ahogy az újdonsült zsvány az utcán kódorgott, elébe toppan a rusnya boszorka.

– Hej, te legény. Csúful otthagytál engem a múltkor az utcasarkon. Pedig megsegítettelek volna, ha azt teszed, amire kértelek. Most sem vagy jobb helyzetben, mert a hátad mögött már gyülekeznek a zsandárok. Tudod-e miért? A csomagok miatt, amiket széthordoztál. Na, feleségül veszel-e?

Amint ezt Nikuláj meghallotta, nyakába szedte a lábát, s futott, amerre látott, mert jobban félt a banya rusnya képétől, mint a zsandároktól. Meg is fogták, s hosszú időre megint bereteszték ökelmét. Mivel hogy zsvány volt, szigorúbb tömlöcben tartották, mint először. Hogy, hogy nem, még magát Györgyét, a főzsványt is megfogták, s Nikuláj mellé láncolták.

Jól elvoltak ott ketten, de azért jobban esett volna nekik a szabadban enni a puliszkát. Bánta Nikuláj, hogy olyan könnyen hagyta magát megfogni. Az apja tanácsát már megfogadta, mikor kétszer is elfutott a házasság elől. De harmadszorra bizony nem fogja elszalasztani a jó alkalmat. Talán nem is lesz olyan rossz dolga, ha feleségül veszi azt a rusnya férget. Ő biza nem raboskodik még egyszer, ha mindjárt magát az ördög öreganyját kellene is feleségül vennie.

Ahogy aztán nagy nehezen kiszabadult, első útja a bocskorszój készítőik sikátorába vezetett. Ott állt a boszorkány, s árulta a tökmagot.

– Na, te világ csúfja! – kezdte Nikuláj a leánykérést – Minek hívnak?

– Engem bicskás Leanának neveznek, gondolhatod, hogy miért. De te szólíts engem Lenucának.

– Egy életem, egy halálom, te Lenuca – vett nagy lélegzetet a legény, – de én bizony feleségül veszek téged, ha még mindig akarod.

Hej, megörült erre a fehérnép, s olyant kacagott, hogy a varjak menten lefordultak ijedtükben az utcasarki jegenyéről.

– Tudtam, hogy egyszer csak megjön az eszed! Na, akkor most gyere velem.

Azzal kézen fogta Nikulajt és elvitte a pópához, aki nyomban össze is adta őket. Az újdonsült asszony egyenesen a legközelebbi vízpartra vezette a férjét.

– Ide hallgass, Nikuláj! Én már régen megsütöttem és megettem az aranyhalamat, de te, úgy látszik, okosabb voltál, mint én. Vedd elő azt a pikkelyt, és kívánj valamit a haladtól.

Nikuláj nem sokat tétozózott, hanem úgy tett, ahogy a felesége mondta. Jött is nagy fickándozva a halacska, csak úgy csillogott a pikkelye:

– Mit parancsolsz, édes gazdám?

– Én azt, – mondta Nikuláj, – hogy híres, nagy embert csinálj belőlem.

– Hát ennél mi sem könnyebb! – örvendezett a halacska. – Mert amíg te a tömlöcben rostokoltál, addig bizony nagy dolgok történtek a világban. A napkeleti ország zsványai legyőzték a napnyugati haramiákat, elkergették mindenhonnan a királyokat és most ők az urak. A te zsvány cimboráid nagy emberek lettek. És te is az vagy.

– Menj a fenébe, te hülye hal! Hát akkor én potyára vettem feleségül a vasorrú bábát!?

A halacska nyomban kámforrá változott. Nikuláj olyan mérges lett, hogy eldobta a kicsi pikkelyt, de Lenuca, a felesége felszedte a sárból, és azt mondta:

– Mindig számár voltál, te Nikuláj, de most még annál is nagyobb számár vagy. Bizony nem hagyom, hogy eldobd a szerencsédet! Mától fogva úgy les, ahogy én akarom. Megértetted?

A suszterinasból lett zsvány nem felelt. Tudta, hogy az apjának igaza volt, de már nem tehetett semmit. Megadta magát a sorsnak.

Attól kezdve aztán nem sokat kellett az eszét használnia, mert mindent kigondolt helyette a felesége. Azzal kezdte, hogy elküldte a férjét a fő zsványhoz. György, mikor meglátta hajdani cimboráját, azt se tudta, hova legyen az örömtől. Azonnal kinevezte őt az ország legelső naplopójának és megtette címeres főhátramozdítónak! Elégedett volt a boszorkány, mert fényes palotában lakhatott, s jobb dolga volt, mint az uraknak. Mert a zsványok az urakat rabláncra fűzték, és éjjelnappal dolgoztatták őket.

A nép megszeppenve türte a zsványok uralmát, de nem mert szólni, mert aki szólt, bizony gyorsan odakerült, ahová az urak. Velük együtt áshatta a Dunacsatornát. De annál jobban érezték magukat a zsványok. Úgy éltek, mint a Pünkösdi királyok. Nikulájék is kivették a részüket minden jóból. Asztalukról soha ki nem fogyott a puliszka.

Hanem elunta a dolgot Lenuca, s egy napon így szólt Nikulájhoz:

– Hallod-e! Elegem van már abból, hogy mindenkinek a kedvében kell járni, meg, hogy mások parancsolnak nekünk. Menj el tüstént a haladhoz, s addig vissza ne gyere, míg véget nem vetsz ennek a helyzetnek. Na, mozogj, Nikuláj, amíg jó dolgod van!

Nikuláj behúzott farokkal, megszeppenve kifutott a vízpartra, s alig rázintotta meg a pikkelyt, nagy fényességet látott a vízben. Az ő kicsi halacskája nőtt meg akkorára, bizony.

– Mit parancsolsz, édes gazdám?

– Én azt, hogy csinálj valamit, mert az asszony nagyon elégedetlen a helyzetünkkel.

– Ejnye, ejnye, szegény ember legkisebb fia, nem lesz jó vége annak, ha elégedetlenek vagytok. De ne búsulj, mert úgy les, ahogy a feleséged akarja, s akkor majd téged is békén hagy. Menj szépen haza.

Azzal egy nagyot csapott a farkával, s már ott sem volt.

Nikuláj, mikor hazaért, hát látja, hogy nagy, fényes küldöttség áll a palota kapujában. Földig hajoltak, mikor meglátták őt:

– Meghalt a vezér, éljen a vezér!

Hát bizony Nikuláj sem bánta, hogy György, a zsványvezér kilehelte sötét lelkét. Nagyon jól érezte magát a megüresedett vezéri székekben. Mintha egyenesen beleszületett volna. Igazat adott a feleségének, hogy sokkal jobb parancsolni, mint alattvalónak lenni.

Így lett Nikulájból, a szegény ember legkisebb fiából az ország első zsványa. Kacsalábon forgó palotában élt, ahol állig felfegyverzett testőrség vigyázta álmát, s szolgák hada leste minden parancsát. Félt és rettegett tőle mindenki, mert vasmarokkal intézte az emberek sorsát. Mindenkit igába hajtott, s jaj volt annak, aki ellene szegült. Most volt igazán boldog élete párja, a rusnya boszorkány, de csak addig, amíg megint eszébe nem jutott valami.

– Nikuláj! Én híres nagy vezért csináltam belőled, de te nem adtál nekem cserébe semmit. Én is híres akarok lenni! Találj már ki valamit, de tüstént!

Kelletlenül bár, de Nikuláj igazat adott a feleségének. Mert szó, ami szó, a sok dicsőségből nemigen hagyott másnak. Azt azonban sehogy sem tudta kisütni, hogy mivel lehetne eleget tenni Lenuca telhetetlen nagyravágásának. Hoppá, majd megoldja a gondot helyette az aranyhal.

Jött is az, s akkora volt, hogy már alig fért a folyóban.

– Mit parancsolsz, édes gazdám? – kérdezte dörgő hangon. Nikuláj egészen megrettent tőle, de aztán összeszedte minden bátorságát és ezt motyogta:

– Híres akar lenni az asszony.

– Az asszony? – mérgelődött a hal. – Hát mit gondolsz, mindent el tudok intézni? Mondtam, hogy ne kívánj lehetetlent, ha kedves az életed!

– Jó, jó, ne mérgelődj, sze nem azt kértem, hogy világszépét csinálj belőle. Találj ki valami könnyebbet.

– Jól van, elhitetem vele, hogy okos. Attól aztán remélem boldog lesz.

Lenucából híres-neves tudós lett. Csodájára is jártak messzi földről a bölcsek és a nagy tudású emberek. Mert ilyen eddig még senki sem látott, hogy egy enynyire ostoba asszony ilyen roppant okosnak képzelje magát.

Na, telt, múlt az idő, s Nikulájnak egyre jobban fejébe szállt kétes dicsősége, Lenucának pedig a sosemvolt tudománya. Hanem egy szép napon ismét eszébe jutott az asszonynak valami:

– Nikuláj, ha már ilyen szépen felmáshztunk az uborkafára, nem gondolod, hogy hiányzik még valami? Nagyon nem tetszik nekem valami.

– Mi a bajod már megint, lelkem Lenucám? – kérdezte Nikuláj.

– Hát az, hogy nem szeret minket a népünk, csak muszájból. Azt akarom, hogy leborulva imádjanak, téged, mint egy istent, engem meg, mint egy istennőt. Beláthatod, hogy igazam van.

Eleinte hiába erősködött, mert a férje megmakacsolta magát:

– Nem, én többet látni sem akarom azt a rusnya aranyhalat. Akkorára nőtt, mint egy cápa. Meg aztán, nem tudom, hogy találjak rá. Legutóbb azt mondta, hogy disszidál, s hogy az óceánban keressem, ha valami bajom van vele.

– Hát akkor gyerünk, keressük meg a haladat.

Zsivány és zsiványné beutazták az egész Földet. Az emberek megsüvegelték őket, ahogy az uralkodókat szokás. Ők meg csak utaztak, jöttek mentek a világban. Nikuláj minden tengerpartra kiállt, de hiába hívta az aranyhalat, nem volt az sehol. Közben-közben hazatértek és tovább sanyargatták a népet. Nagy szögesdrótkerítést építettek, hogy szét ne széledjenek az emberek. Katonákat állítottak a kerítés mellé, s mindenkit lelővettek, aki át akart szökni a határon. Ők ketten továbbra is szorgalmasan járták a világot, de sehogy se tudtak a szökevény hal nyomára bukkanni.

Egyszer aztán, amint Nikuláj, kezében a pikkellyel épp a Perzsa öböl partján járkált fel-alá, nagy hullámverés támadt. Az aranyhal miatt volt, mert időközben akkorára nőtt, mint egy cethal.

– Mit parancsolsz? – ripakodott rá a zsiványok zsiványára, s forgószerűen támadt, amint megszólalt.

Nikuláj alig tudott megkapaszkodni a parton. Így szólt a roppant halhoz:

– Ide hallgass, te aranyhal. Engem, a Kárpátok génuszát a világ leghíresebb tudós asszonya küldött hozzád. Azt parancsoljuk, hogy a nép rajongva szeressen, és istenként imádjon minket.

Szikrák hánytak a hatalmas hal pikkelyei. Szájából kardnyi fogak villantak elő, mikor ezt mondta:

– Figyelmeztetlek, szegény ember legkisebb fia, hogy lehetetlent nem kívánhatsz! Most meglakolsz!

Azzal akkorát csapott hatalmas farkával, hogy óriási hullám sepert végig a parton. Mire a zsványok zsványa magához tért, az aranyhalat elnyelte az óceán.

– Na, most mit csináljak, hogy menjek haza az asszonyhoz üres kézzel?

Otthon nagy felfordulás várta. Az egész nép fellázadt ellene.

Talpnyalói azt tanácsolták, hogy álljon ki a palota erkélyére és beszéljen a néphez. Ahogy az emberek meglátták Nikulájt, legyőzve addigi félelmüket, zúgni kezdtek, mint a tenger. Még záptojással is megdobálták a Kárpátok génuszát. A zsványok fejedelme a tömeg zúgásában hallani vélte az aranyhal utolsó szavait:

– Most meglakolsz! Most meglakolsz!

Látta Nikuláj, hogy ennek fele sem tréfa, s amikor aztán egy záptojás szétloccsant a kecsuláján, inába szállt a bátorsága. Futott mindjárt Lenucához.

– Jaj, jaj, égszakadás, földindulás, a fejemben egy koppanás!

Lenuca sem volt rest, mindjárt magára kapta az aranyláncait, fülébe aggatta gyémántos fülbevalóit, felkötötte selyemmel bélelt bársonybocskorát és vállára kanyarított egy hatalmas szörmebundáját.

– Fussunk – kiáltotta elszántan.

Futottak, ahogy csak a lábuk bírta. De alig értek el a palota sarkáig, erős karok ragadták meg, s emelték a magasba őket kecsulástól, bundástól, mindenestől. Hát, ahogy Nikuláj jobban odanéz, mit látnak szemei! Egy hatalmas kanördög hátán lovagoltak, az egyik vállán ő, a másikon meg a felesége.

– Megállj, te gazfickó! – ripakodott az ördögre. – Teszel le azonnal? Hova viszel minket?

– Biz én csak oda, ahová az emberek kívántak titeket.

Azzal tovább futott velük az ördög, s még ma is fut, ha azóta a pokolba nem ért.

***

Molnár Veress Mária huszadik század közepén született Brassóban. Kolozsváron természettudományokat tanult, az egyetem elvégzése után Kovásznán, majd Marosvásárhelyen dolgozott. 1990 óta él Svédországban. Az otthon maradt barátoknak írt hosszú és részletes élménybeszámolók szolgáltatták az íráshoz. Írásait első ízben 1999 őszén tette közzé a saját honlapján, majd a Brassói Lapokban és a svédországi magyarok egyik művelődési kiadványában, a Két évszakban. Összegyűjtött írásait az *Üzenet egy úszó jéghegyről* címmel kötetben is megjelentette, amelyet dícsérettel fogadott a kritika. Az Ághegy munkatársa.

Moritz Livia kiskora óta vonzotta a természet. 1995-ben érkezett Magyarországból Stockholmba.

A tájfestészetet kedveli, ezt gyakorolja.. A színek, a fény és a természet által kínált hangulatokat örökíti meg festményein. Számos egyéni és csoportkiállításon mutatta be műveit.

Viharlámpa

Mindnyájunkkal megesett egy-két történet, amely arra az időre nyúlik vissza, amikor Svédországban nem volt számunkra használható szótár. A nyelvi nehézségek miatt nem egy alkalommal kerültünk kellemetlen helyzetbe, de ma már derüsen emlékezünk vissza ezekre az epizódokra.

Az alábbi történet Hindásban játszódott le ahol a „bokorugrásunk” után 1956 decemberében szállást kaptunk. Persze, gyorsan elterjedt ennek a híre a környéken és a kíváncsi szemlélődők hamar felfedezték azokat az ifjú legényeket, akik személyében egytől-egyig a magyar szabadságharc vitézeinek megtestesítőit látták.

A felénk áramló szimpátia többféle formában nyilatkozott meg, de a leginkább szembetűnő a serdülő lányok részéről áramlott felénk - azaz az előbb említett titánok felé. Nem legény a talpán az, aki nem él az ilyen felkínált alkalommal, így aztán kevés kivétellel a mi szabadságharcosaink nagyon rövid idő alatt Don Juanokká vedlettek át. Megszegve a tábor szabályát - egy sokat ígérő „légyott” reményében - esténként a zárás után portyázásra indultak. A közeli erdőt alkalmasnak találták, de nem számoltak azzal a korom sötétséggel, amely ott fogadta őket - nem beszélve a rönkökről és a járhatatlan útvesztőkről.

- Nem ártana egy zseblámpa - dűnnyögte az élenjáró.

- Megúsztuk a bunyót Budapesten - itt meg még kitörjük a nyakunkat! Nem ér annyit az egész céció - menjünk vissza - tette hozzá Sanyi Újpestről.

Tanakodásba kezdtek, szembeállítva a lesekedő veszélyt a kínálkozó lehetőséggel - amely egy szőke hajú kislány személyében rajzolódott ki előttük.

Dodó - az az Üllői-úti srác - akinek a szavát sem hallották eddig - és akit a Pál-utcai fiúk című könyv kis Nemeceksjének tartottak - úgy elkornyította magát, hogy hatására azonnal megálljt parancsolt a vezér.

- Figyeljete csak rám! Menetközben láttam itt az erdő szélén egy kis házat - menjünk be oda és kérjünk kölcsön egy zseblámpát.

A javaslatot tett követte, és Árpád apánk kései utódai illetmudoan bezörgettek a kis ház ajtaján. Azt a problémát, hogy egy szót sem tudtak svédül, nem találták akadálynak, hiszen csak szelíd arcot kell vágni a dologhoz és csak annyit kell mondani, hogy: LÁMPA.

Az ajtó szélesre tárult és egy idős asszony jelent meg. Személyében valamenynyien az otthon hagyott nagymamát vélték látni - így nem volt nehéz szelíd arcot vágni.

-Lámpa, lámpa - mondták kéro hanglejtéssel szinte egyszerre.

Az asszony megértően mosolygott, az ajtót a bizalom és a barátság jeléül tárva hagyva kutatni kezdett a szoba egyik sarkában. Rövidesen visszajött egy viharlámpával a kezében. A fiúkon - a lámpát látva szinte átsuhant egy hazai fuvallat - hiszen eddig úgy hitték, hogy viharlámpát csak otthon használnak - otthon is csak istállókban, vagy szénakazlak közelében.

- Viharlámpa!- kiáltották némi csodálkozással, de kitörő örömmel.

A kedves segítökész asszony meghökkenve, érthetetlen vonásokkal az arcán sarkon fordult és elvitte a lámpát - azután visszajött és dérral-dúrral az orrukra csapta az ajtót. Csak sokkal később tudtuk meg azt, hogy mi a különbség a viharlámpa és a VI HAR LÁMPA között.

Mindörökké fiatal

Tordai György intett a kapusnak, és lassan kihajtott a telepről. A Skövdei Volvotelep gondjait ezzel egy darabig lezárta fejezetnek tekintette. Jó vacsora várta a Billingham étteremben, majd jó éjszakai pihenés. Holnap reggel pedig a régen tervezett autótúra. Tordai a Volvo cég mérnöke volt. Ha szabad lett volna neki, akkor nem ezt a pályát választja diákkorában, de belátta, hogy ha érvényesülni akar a fémiparával élenjáró Svédországban, akkor a nyelvtanulás mellett megfelelő képzést kell szereznie. Tordainak már fiatal korában érzéke volt a realitások iránt. Egyetemi éveit a göteborgi Chalmers-nél szilárdan elégséges osztályzatokkal végezte. Ez még a hatvanas években történt, amikor ifjú forradalmárok lelkesen megszállták a diákegyesületi székházakat s közben, ha idejük engedte, és mert kedvüket lelték benne, kolleganőiket hágták meg hasonló hévvel. Tordai Gyuri is ezek közé tartozott. Akkorra már a svéd nyelvet elég jól bírta, s így, a jó hírű Chalmers papírjaival a kezében, hamarosan állást kapott, mégpedig a torslandai Volvo-műveknél. Onnan aztán tizenöt éven keresztül ki sem mozdult. A nyolcvanas évek elején megnősült, majd nyolc év után gyermektelenül elvált. Elérkezettnek látta az időt, hogy valami máshoz kezdjen. Szabadúszó lett. Nehéz évek következtek. A kilencvenes évek elején a nagyvállalatok jelszava a takarékoság volt. Futószalagon mondtak fel a sok házon kívüli tanácsadónak. Lassan javult Gyuri helyzete, biztosabb lett alatta a konzultánsi talaj. Kettőtört házassága után hosszabb érzelmi kapcsolatot nem tartott fenn. Nem találta értelmét, ismét lekötöni magát, pedig alkalma lett volna elég, hiszen jegygyűrű-vadászok akadtak bőven, és a svéd nők legtöbbszörének kicsit egzotikus is volt magyar származása. De mivel soha nem volt teljesen biztos a dolgában, mindig felmondott a szebbik félnek, mielőtt a kapcsolat túlságosan elmélyült volna. Idővel aztán ez megbosszulta magát, mert az évek múlásával önbizalma is megcsönkült. Most, amikor az ötvenen túl volt, nemigen remélte, hogy valaha is olyan szerelemre gyullad, amelyre házasságot építhet.

Az út felfelé, a pompás Billingham fogadóig olyan volt, mint egy alpesi szerpentin. Annyit kellett tekergetnie a kormányt, hogy a végén már belefájdult a karja. Megkönnyebbült, amikor végre leparkolhatott. Az étteremben megállt a főpincér pulpitusánál. Na, itt ma este minden foglalt, gondolta magában, amint az éttermen végignézett. A nagy csarnok kongott az ürességtől, de a megterített asztalok hosszú sora vendégseregére várt. Ezt tapasztalatból tudta. Itt-ott látott csak egy-egy felszolgálót a terítékeken igazítani, különben egy lélek sem volt a nagy teremben. Biztos valami kongresszus lehet, gondolta. És éppen ma este. A francba!

- Segíthetek?

Megfordult. Nem vette észre a főpincért közeledni. Ott állt hirtelen előtte.

- Kaphat itt valamit az ember éhhalál ellen? Vagy minden foglalt?

- Igen, sajnos. Két kongresszusunk is van a hétvégén.

- Kár! Pedig ez a maguké a kedvenc vendéglőm itt Skövdeben.

- Igen? Ezt jó hallani, de sajnos ez van.

A főpincér bocsánatkérően nézett Gyurira. Aztán intett neki, hogy várjon.

- Megyek, megnézem, hátha van hely benn, az Intimben.

Gyuri bólintott, és aztán csak nézett a pincér után, amint az eltűnt az étterem egyik kijáratán. Az Intimet ismerte. Picurka terem, mindössze néhány asztal. Nincs sok remény rá, gondolta, hogy ott akár egyetlen hely is szabad lenne. És habár a választék lenn a város szívében csak a Billingeusnál gyengébb lehetőségeket kínált, mégis kezdett a dolog úgy kinézni, hogy a végén majd valahol ott fog kikötni. A gondolat-hoz kezdett éppen savanyú képet vágni, amikor látta, hogy a pincér integet feléje.

Odasietett hozzá.

- Vannak még csodák, kérem. Van egy szabad asztal az ablak mellett.

- Ezer köszönet! Megmentette az estémet.

Kihúzott egy húszast a pénztárcájából és összehajtva a pincér kezébe csúsztatta. Az meghajolt és kitarta előtte az ajtót.

2.

Az Intim nagyjából tele volt már, csak két kis asztal volt még üres a nagy panoráma-ablak mellett. Az egyiken piros táblácska jelezte, hogy foglalt, ezért Gyuri a másik-hoz ült. Elégedetten dőlt hátra a széken. Innen, az ablak mellől fenséges kilátást nyújtott a város és a zöld, erdő borította környék.

Körülnézett. Az asztaloknál többnyire párok ültek. Nagyobb társaság csak egy asztal-nál volt, előttük két zászlócska, a svéd és a német színekkel. A társaság jókedvű csoportnak nézett ki, nevetésük beharsogta a szűk helyiséget. Biztosan a Volvo vendé-gei, gondolta Gyuri, amíg pár másodpercig nézte őket. Aztán visszatért az ablak nyújtotta látképhez.

Halk ajtónyikorgás hallatszott. A konyha csapóajtaján fiatal pincér jött be gyümöl-csöstállal. Gyuri inteni készült, de a pincért egy fiatal pár foglalta el, és miután ki-szolgálták őket, rögtön visszament a konyhába anélkül, hogy őt észrevette volna.

Kisvártatva megint nyílt a csapóajtó. Gyuri ismét inteni készült, de keze félúton meg-állt. Az ajtón egy középkorú pincérnő lépett be, és Gyurinak egyszerre akkorát dob-bant a szíve, hogy azt hitte rögtön megáll. Minden idők legszebb teremtese állt az ajtóban, karján tornyosuló tányérhalmazzal, eszményien szép arcán bájos mosollyal. Gyurinak elállt a lélegzete. Azon kapta magát, hogy úgy bámul, mint valami kisgye-rek a cukrászda kirakatára. Hirtelen magához tért és zavartan az ablak felé fordult. Micsoda illetlenség, korholta magát, de csak nagy erőfeszítéssel sikerült megállnia, hogy ne forduljon meg, és ne bámulja a nőt. Ez sikerült is egy darabig, de aztán megint a nő felé fordította a tekintetét.

A nő a németeknek tálalt, ez teljesen elfoglalta. Gyuri így továbbra is legeltethette rajta a szemét, szépségétől, alakjától, kecses tartásától, bájos mosolyától elbűvölten. Nahát! Micsoda egy szépség! Nagyot sóhajtott. Hirtelen azon kapta magát, hogy elemezni próbálja, mi az ami vele történik. Hallott már esetekről, amikor meglátni és megszeretni egy pillanat műve volt, de mivel ő nem úgy nézett ki, mint egy Cary Grant vagy az új csillag Mel Gibson, ezért eddig még senki nem lett szerelmes belé egy pillanat alatt. Igaz, ő sem másba. Az persze előfordult, hogy egy-egy étteremben vagy a strandon, sóvárgó pillantásokkal illetett egy-egy húszéves csodát vagy bájos arcot, sőt az is, hogy tekintetével levetkőztette őket. De hogy első pillantásra szerel-mes legyen, ilyen még nem volt. „Mi történik tulajdonképpen? Annyi megszakadt,

széttört kapcsolatot és ezernyi szertefoszlott illúziót hagyott maga mögött. Tartogat az élet valami meglepetést a számomra.” Elmosolyodott. „Lehet. Legfőbb ideje, hogy átéljek valami olyat, amelyet az a sok sztár él át azokban a limonádé tévéfilmekben.”

A fiatal pincér megint megjelent, de Gyurit már nem érdekelte. Abban reménykedett, hogy az a pincérnő jön majd az asztalához. Álmainak hölgye éppen megszabadult a tányéroktól, de még mindig ott állt a németek asztalánál, így zavartalanul bámulhatta. Valósággal szívta magába a csodálatos látványt, a nő alakjának minden milliméterét, éppúgy, mint amikor valaki valamilyen világhírű festményt először lát, vagy éppen egy nőt, akivel álmai valóra válnak.

A nő dús, hófehér haját rövidre nyírva, kislányosan viselte. Hajszíne tökéletesen illett hozzá. Gyuri biztos volt benne, hogy a nő tudja, nincs szüksége hajfestésre. Hiszen még sminket sem igen tett magára. Jó Isten, micsoda szépség! Az a magas homlok, a hosszú szempillák és az a picinyke orr! A milói Vénuszé sem szebb! És mindezt tetézi kíváncsú felső ajka, amivel a vad vágyakat képes gerjeszteni. Gyuri legszívesebben odarohant volna az életre kelt Vénuszhoz, hogy magához rántsa és csókolja fuladásig. A gondolatra nagyot szusszant, alig jutott levegőhöz. Megint zavarba jött. Csak nem hallotta meg valaki? Körülnézett. De aztán bámulta a pincérnőt.

Fekete, bokáig érő szoknyát viselt, és picinyke fehér csipkeszegélyes kötényt. Rövid ujjú, nyitott hófehér blúzt. Napbarnította alsókarja, mint valami tizenéves csitrié. Csuklóján divatos Gucci óra, de lehet, hogy Cartier volt. Gyuri megint a lenyűgözően szép profilját bámulta. „Úristen, micsoda teremtés! Legyen ez is az ő asztala! Igen legyen” - mondta magában. „Beszélnem kell vele!”

A németek asztalánál rendben mentek a dolgok. A vendégek nekiláthattak az evésnek. Az eszményi lény sarkon fordult és Gyuri asztalához lépett.

- Jó estét kívánok. Azonnal hozom az étlapot.

Hangja lágy, dallamos. „Kissé fátýolos.” Gyuri azonnal ábrándozni kezdett. „Szférák zenéje! Éjjel-nappal tudnám hallgatni. Esetleg egy árnyalattal halkabb, rejtelmes édes, ígéretes lehet, amikor suttog.” Gyuri fantáziája szárnyalt. Falta szemével a pincérnőt, amint az a konyha felé igyekezett.

3.

Hirtelen ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy tükörbe nézzen. Szó sem lehetett, arról, hogy kimenjen a mosdóba, a pincérnő minden pillanatban megjelenhetett az étlappal. Fésűt vett elő. Lopva körülpillantott, gyorsan igazított a frizuráján. Szalvétával lesöpört a válláról néhány hajszálát, megigazította a nyakkendőjét, a mandzsettáját centire kihúzta a zakó ujjából. „Tiszta hülye vagyok” – mormolta, aztán újabb nagy szuszszantással hátradőlt a széken.

„Most mit tegyen? Mi következik? Ez a nagy kérdés. Viselkedjem úgy, mint egy jól nevelt vendég? Mutakozzam kimértnek? Vagy engedjek érzelmeimnek és vállaltam a következményeket? Mondjuk, a nyilvános rendreutasítást? Nem, ezt semmiképpen sem! Ez kínos lenne! Megszégyeníthetne ennyi vendég előtt. Nem, ez lehetetlen!” Nem tudott határozni. „Meglátni és megszeretni? Nem, ez nem az. Ez nem csak sze-

relem. Ez valami tajtékzó őshullám, egy mindent elsöprő szökőár! Cunami! Nagy alkalom. Élhetek száz évig is, ilyen nem lesz többé”. A panorámaablakon át lenézett a városra. A nagyszerű kilátás lefoglalta egy pillanatra és csillapította hánykolódó gondolatait.

- Parancsoljon. Itt az étlap. Aperitifet hozhatok?

- Nem, köszönöm. Majd valamiféle jó bort...

- Húsételt vagy halat?

- Megnézhetném az étlapot? Ma valami különlegesen finomat szeretnék - mondta majdnem suttogva.

- Kérem. Akkor majd jövök.

Rugalmas léptekkel távozott. Gyuri utána bámult. Nehezen sikerült az étlapnak szentelnie figyelmét.

„Húst vagy halat? Halat? Hideg, mint a hal. Sikamlós, mint a hal. Nem, nem! Hús-ételt. Aha! Bélszín á la Oszkár. Ez jó lesz. Véresen. Forró vér! Temperamentum! Ez az!” Letette az étlapot. Jött a nő. Gyuri belenézett a világosszürke szempárba. A pincérnő fiatalos csillogással nézett vissza rá. Árnyalatnyi mosolya Mona Lisa-féle.

- Választott?

- Igen. Bélszint kérnék.

- Kitűnő. És hogyan óhajtja?

- Medium rare. Félig véresen. Ahogy a magamfajta férfiak szeretik.

- Rendben van. És az ital?

- Segítene?

- Nézzük a borlapot!- A pincérnő megkerülte az asztal, Gyuri föléje hajolt. Enyhe parfüm illat lengte körül. Gyuri érezte a nő arcboréneke melegét. Lélegzetét is érezte, olyan volt, mint valami enyhe, tavaszi fuvallat. Átvillant az agyán, hogy megcsókolhatná. A nő, felegyenesedett, a borlap egyik sorára mutatott.

- Le Cardinal. Lágy, gyümölcsös aromájú. Feltétlenül megéri az árát. 40 korona egy pohár. És új választékból, máris kedvelt Chateau Musar. Nehéz, zamatos. Persze drágább.

- Azt hiszem, emellett maradok.

4.

- Köszönöm. Máris hozom. A pincérnő kivette az étlapot Gyuri kezéből és az asztal másik oldalára tette. Úgy tűnt, mintha a tekintete a kelleténél valamivel hosszabban időzött volna Gyurin. „Képzelműd.” - gondolta Gyuri.

Sötétedett. A városban kigyúltak a fénycsillagok. A környező erdő hatalmas, sötétzöld, fekete foltokként tűnt. „Kezd alakulni”- gondolta Gyuri. „Mintha régi ismerősök volnánk...”.

A pincérnő hozta a bort, aztán a sültet is. Jó étvágyat kívánt és egy másik asztalhoz lépett. Gyuri nem bámulhatta, enni kezdett. A sült pont olyan volt, mint amilyennek kérte, a bor tökéletesen illett hozzá. Amikor befejezte az evést, a nő kivette a terítéket és visszajött.

- Hozhatok valami desszertet?

- Köszönöm, csak kávé kérek. - Gyuri nyugodtságot erőltetett magára. „Most vagy soha” – gondolta, és mély lélegzetet vett.

- Elárulná, hogy hívják?

A nő összeráncolta a homlokát.

- Elnézést. Mit mondott?

- A neve után érdeklődtem. Tudni szeretném, hogy hívják.

- Miért? – kérdezte sértődötten a pincérnő. – Már megbocsásson, de, vendégek nem szoktak érdeklődni a pincérnök neve után.

- Igen, persze. De ez valami rendkívüli. Mármint a mai este. Úgy értem, ma történt velem valami szokatlan dolog... - Gyuri nem tudta miként folytassa. Magyaros akcentusa, eddig nemigen zavarta, de most zavarta. A nő méltatlankodása miatt vált bizonytalanná, de már nem volt visszaút.

- Hogy érti azt, hogy szokatlan? - A nő hangja lágy volt. Gyuri gyorsan körülpillantott.

- Ön tette szokatlaná. Önnél szebb, vonzóbb nővel életemben nem találkoztam. Akár hiszi akár nem, az még nem történt meg velem, hogy első pillantásra beleszeressek valakibe. Ennyi a válaszem - idegesen, gyorsan darálva mondta, remegő kezét az asztalterítő lelógó széle alá dugta. Másodpercig néztek egymásra. A nő elpirult és összeráncolta a homlokát. Aztán újra megjelent korábbi Mona Lisa féle mosolya, néhány morzsát söpört le az asztalról.

- Maud - mondta halkan. - Maudnak hívnak... Hozom a kávé.

5.

Maud a konyhában nekitámaszkodott a mosogatónak. Behunyta a szemét. Feje zúgott. „Mi ez, ami történik?” Egy kicsit remegett a keze, amikor kinyitotta a vízcsapot, hogy hideg vizet paskoljon az arcára. „Mi ez? Hatvankét éves vagyok! Úristen! Elment az esze annak az embernek? Mit akarhat? Kalandra vágyik? Hogyan? Egy ilyen vénséggel? Amikor a világ tele van jobbnál jobb nőekkel? Szerelem az első pillantásra? Még mit nem! Micsoda hülyeség! Ilyesmi csak regényben, filmben van. Lehet, hogy igazat beszél? Nem itt született, azt lehet hallani. Ezek a bevándorlók véresebbek, mint a mieink, könnyebben lángra lobbannak. Lehet, hogy ez a magyarázat...” Miközben a kávé tartozékait összeszedte, tovább kavartak fejében a gondolatok. A konyhai tükörbe pillantva elégedett volt önmagával. Igazított a haján.. Erőt vett magán és a tálcával kilépett az ajtón. Útban a férfi asztala felé, jobban megnézte magának a közepes magasságú, elég jó alkatú férfit. „Ritkuló haj, semmitmondó vonások, de a tekintete szelíd. Olyan ötvenes. Talán kicsit több. Öltönye jó szabó munkája.” Megrázta a fejét, korholta magát. „Hagyd már el vénasszony! Ő is csak egy vendég”. De amikor a férfi asztalához ért és az rámosolygott, átfutott rajta egy apró remegés.

- Parancsoljon. Óhajt még valamit? – mondta, de rögtön megbánta, legszívesebben leharapta volna a nyelvét. Gyuri mosolygott és óvatosan a nő karjára csuszta a kezét.

- Hát persze! Mi mást gondolt?

Maud mélyet lélegzett, sarkon fordult, és kiment a konyhába. Érezte, hogy előnti a

forróság. A szakács megkérdezte nincs e valami baja.

- Dehogyan – válaszolta. - Nagyon meleg van.

Maud leült a személyzet asztalkájához. Harminc, negyven évvel korábban még egyfolytában kapta az ajánlatokat. A komolyakat is és a szemteleneket is. Meg a tolakodókat. És nagy néha a tébolyítóan izgalmasakat. Egyszer egy ilyen ajánlat le is vette a lábáról. Ahogy most felidézte, elmosolyodott. „Hát igen. Ez akkor volt.” Sóhajtott. „Elteltek az évek.” Munkájához tartozott, de önérzetéhez is, hogy vigyázott magára. Árnyalatnyi hiúság sem hiányzott a dologból. Persze félt az öregségtől, a rémület őt is elfogta, amikor észrevette magán az elmúlás jeleit. Szemei alatt az egyre nagyobb zacskókat, a combján megpattant picinyke ereket, a kézfejek apró foltjait. De nem, ezek a dolgok nem ejtették kétségbe. Ötvenéves koráig magabiztos volt. Szép és csinos. Kimagaslóan szép. Ami akkor már persze némi munkába és költségbe került. Akkortájt a férje még büszkélkedhetett vele. Merthogy csak egy talpig férfi birtokolhat olyan szépséget, mint Maud! Így néztek ki a dolgok. Those were the days my friend. Maud néha visszakívánta azokat az éveket! „Múlándó testedben fiatal lelked van Maud!”- ezt szokta mondani magának. Egyszer még plasztikai műtetre is gondolt, ha majd eljön az ideje, mert úgy gondolta, mindig jól jöhet a szép külső. De aztán látott egy filmet az ilyen műtétekről, s ez elriasztotta a próbálkozás gondolatától is. Maudnak tetszett, hogy még mindig tetszik a férfiaknak. Annak is, aki most ott ül az asztalánál és vár. Elképzelt vele egy estét. A férjével eltöltött egyhangú estéknél jobbnak gondolta. Negyven éve voltak házások, az esték már nem jelentettek semmit.

6.

„Gunnar rendes ember, de már nem az aki volt. Túl van a hetvenen. A tévét nézi, vagy a virágágyakkal piszmozg a kertben, újságot olvas vagy bóbiskol kedvenc foteljében. Együtt, rövid kis sétákon kívül nem járnak sehova. Leszámítva azt a kis szívritvari rendellenességet, egészséges. Nem komoly, mondták az orvosok, éljen, ahogy eddig, de ne dohányozzon, és ne izgassa fel magát. Főként ne izgassa fel magát. Hát ennyi az élete. Mellette nőnek nem érzem magam? Maradék szépségemben nem telik öröme. De azért mégsem panaszkodhatom. Van a munkám. Barátságos, szívélyes mosolyok, elfogadható fizetés, és hát a borraivalok is.

Na, de most mi legyen?” Maud arra gondolt, hogy mi történne, ha valami kis jellel biztatná a vallomásos férfit. Behunyta a szemét. Eldugott szálloda folyosóján látta magát a férjével. Aztán a szoba félhomályában, az ágy mellett. A férfi átfogja, magához szorítja, keze rásimul a derekára, a hajára, az arcára, a mellére. Érezte, amint lélegzetük összevegyül, ajkuk összeér, leomlanak az ágyra, gombok, zipzárok után kapkodnak, ruhadarabokat tépnek le egymásról. Kinyitotta a szemét, magához tért.

„Úristen! Hát itt tartok? Elvesztem a józan eszemet?” Felállt és sietős léptekkel kiment a hátsó ajtón. A falnak támaszkodott, behunyt szemmel lélegzett. Megint a félhomályban találta magát, meztelenül, a férfi ölelésében, karjaival, lábaival ráfonódva, zihálva, ölelése egyre fokozódó extázisában, a kéj önkívületében. Legszebb emlékei jutottak eszébe, az, hogy milyen volt kigyúlni, elszédülni, kitárulni, adni és kapni, megsemmisülni, és újra feltámadni. „Istenem! Milyen rég volt! Ha még egyszer átél-

hetném a fiatalságot, vérem zuhatag-dübörgését, az élet legszebb ajándékát? Miért is ne? Hiszen megérdemelném! Az áldozatok után, amit ezekben az örömtelen években hoztam. Legalább még egyszer. Vagy addig, amíg ez a férfi úgy nézne rá, mint ma. Amíg olyan szépnek és fiatalnak látná, mint most. Egészen addig, amíg érezné, hogy minden jó, amit vele tesz. Igenis megérdemelné! A szépségéért, amit úgy ápolt és őrzött, hogy az a férfi most megszédült tőle. Igen, igen! Kárpótlásul. Miért ne fogadhatná el, ha már ilyen spontán adódott? Gunnar sohasem tudná meg. És más sem. Csak a Jóisten. Igen, majd egy későbbi számadáskor.” Maud az ösztöneire hallgatva, pontosan tudta mit akar. Zsebkendőt vett elő. Megtörölte az arcát. Igazított a haján, és indult, hogy válaszoljon a férfinak.

A csapóajtón áthaladva hirtelen vakító fény állta útját. Ettől megzavarodott pillanatra, de futott, repült tovább, noha a fényen túl semmit sem látott. Nem tudott, nem is próbált megállni. Úgy érezte ismét magára talált, újra fiatal, szép és boldog, mint valamikor régen, amikor első találkájára sietett. Szökkent, repült, boldogan, vággyal tele, minden lépéssel még könnyebbnek érezte magát. Szállt lebegve a ragyogó, meleg fényben, mintha szárnyai nőttek volna a határtalan örömtől. Csak a férfi hívását hallotta, amely csak akkor szűnt meg, amikor szíve utolsót dobant.

7.

*

Gyuri ült a panorámaablaknál, és várt. Lent a város fényei ragyogtak. A németek asztalánál valaki viccet mondott, a társaság hahotázva kacagott. Egyikük éppen az óráját nézte. Gyuri is az órájára pillantott. „Szent ég! Majdnem fél tizenkettő.” Körülnézett. A kis étteremben már csak ő és a németek ültek.

Gyuri a konyhába vezető ajtót nézte. Mosolyt erőltetett az arcára. Kesernyés mosoly volt. „Minek is jött volna vissza? Flörtölni egy ismeretlen, középkorú férfivel?”

Az étlap szerint összeszámolta, hogy mivel tartozik. A pénzt a kávéscsésze alá tette, és felállt. A borospohár alá becsúsztatott egy összehajtott ötvenest. Hosszan nézte a bankjegyet, amelyről a híres Jenny Lind nézett vissza rá messzi. Megpróbálta elkapni az énekesnő tekintetét. De övele sem volt szerencséje.

Hovatartozás

A Ferihegy kettes terminál várótermében hemzsegett a nép. Az ezerfejű tömeg úgy folyt be mindenhová, mint valami sűrű, lassan hömpölygő lávafolyam. Betöltötte az egész várócsarnokot, de a csatolt helyiségeket is, a taxfree ragyogóan ki-világított polclabirintusát, a mosdókat, a könyvesboltot, a divatáru bodegát és a büfét, ahol pohár sörre vagy egy szendvicsre negyed órát kellett várni. Vasárnap délután volt, csúcsforgalom. Ha Budapest összes, útra készülő lakosa megbeszélte volna, hogy a Ferihegy kettőn találkozik, a tömeg akkor sem lehetett volna nagyobb. A szerencsések, akiknek sikerült ülőhelyet találni, viszonylagos kényelemben várakoztak, szunyókáltak, olvastak vagy barangoltak egy keresztretjvény út-vesztőin.

Demján Péter is a szerencsések közé sorolta magát, csak éppen nem volt sem könyv, sem rejtvényűség a kezében. A körülötte hömpölygő tömeggel sem törődött, helyett melankolikusan maga elé bámult. Egyfajta ürességet érzett, valami olyat, amelyet korábban még soha. Megvolt az oka rá. Munkaadójánál, a Volvo stockholmi teherautó képviselőjénél már csak három hete volt hátra, azután várta a még nagyobb űr, a munkanélküliség. Még egy év és mehetett volna nyugdíjba, a cégnél letöltött húsz éve után. Sőhajtott. Abból nem lesz semmi, gondolta keserűen, annak ez a világválság betette az ajtót. A háromnapos budapesti út, a Volvo helyi kirendeltségén elvégzendő tapasztalatsomag átadás, utolsó szakmájába vágó feladata volt a cégnél. Na, mindegy, morogta magában. Egy évvel korábbi nyugdíjazás nem a világ. A tömeget nézte és a taxfree fényeit. Még jó, hogy ott nem kell tülekednem, gondolta. Az obligát barackpálinkát és a kétkilónyi szárazkolbászt már a vámházkörüti Nagycsarnokban megvette, sőt a szomszédjának a megrendelt libamájkonzervet is.

A hangszóró, amely úgy kétpercenként szólalt meg az utóbbi félórában, ismét eljátszotta az elcsépeelt nyitányt. A láthatatlan bemondókisasszony, akinek feladata volt a jó és rossz híreket egyforma, szenvtelen hangon bejelenteni, kérte az utasok elnézését, a Malév stockholmi járatának félórás késése miatt.

Na, csak ez hiányzott, gondolta Demján, és káromkodott egyet a szakállába.

A hangszóróból az athéni járat indulására figyelmeztettek. Demján mellől többen felugrottak, és poggyászukat ráncigálva elsiettek a megadott kijárat irányába. A szabaddá vált ülőhelyek pillanatra üresek maradtak. Aztán Demján mellé is lezuhant egy férfi. Rá se hederített volna, ha az illető aktatáskája nem koccan a lábához. Szó nélkül félretolta a táskát, miközben a férfi bocsánatkérően feléje fordult.

- Sorry, mondta tipikus magyar akcentussal.
- No problem, válaszolta Demján hasonlóképpen.

Egymásra néztek és mindketten elmosolyodtak. A férfi jutott először szóhoz.

- Péter? Demján Péter?
- Igen. Na, nézz oda, a Palcó Jóska!
- Nahát! Ezer éve nem láttalak!

- Hát bizony legalább annyinak tűnik. Te két osztállyal felettem jártál, nem?
- Hárommal. De az csak a suliban számított. A csapatban nem.
- Várjál csak! Középhátvéd voltál, ugye?
- Csak néha. Mert az igazából a Bracki Jani posztja volt. Én ömellette voltam jobbhátvéd. Te meg balösszekötő, nem?
- Bizony. ...Jó isten! Tudod mikor gondoltam utoljára az iskolaválogatottakra? Valamikor még nyolcvanháromban. Akkor járt nálunk a Grosits. Elhozta a londoni 6:3 filmjét. Vele beszéltem utoljára igazi fociról.
- Azt mondd nálunk? És az hol van, ha szabad kérdeznem?
- Stockholmban.
- Szóval te északon kötöttél ki? Na, én meg Németországban. Helyesebben Bajorországban, Münchenben lakom már vagy huszonöt éve. Mikor indulsz?
- Most mondták be éppen, hogy félórával később. Nézzük csak! Aszongya, hogy aszongya, kábé fél ötkor.
- A Lufthansa is késik. No, de se baj. Így legalább lesz egy kis időnk beszélgetni. Mesélj magadról! Mikor mentél ki?
- Hetvenhatban. Dániába. Legálisan. A cég onnan vett egy számítógépet. Akkora volt, mint egy szoba. Én meg két másik szaki mentünk ki átvenni. Mind a hárman kinn maradtunk. Én rögtön átmentem Svédországba.
- Na és most mit csinálsz ott a jegesmedvék között?
- Jegesmedvék? Nincsenek ott jegesmedvék!
- Tudom, csak viccelek. Na, de mondjad!
- Jó, hát mondom. Csak most nem éppen jókor kérdezed. Három hét múlva munkanélküli leszek. Harmincöt éve először. Nem mintha sokat számítana, hiszen még egy esztendő és ügyis nyugdíjba tettek volna, de mégis fáj. Furcsa érzés, hogy húsz év után engem is kitesznek. Na, de mindegy. Különben mérnökként mentem ki. A Kandóban végeztem. Voltam szabadúszó is, de az nem ízlett. Húsz éve a Volvohoz szegődtem. Most lesz vége. Az egész svéd autóipar rogyadozik. Ezeket bocsájtottak el az utóbbi hónapokban. De hát erről ti is tudtok.
- Persze. Nálunk se jobb a helyzet. Olyan régi, patinás cégek, mint az Opel, a tönk szélén állnak. Na de hagyjuk ezt. Engem a szüleim a forradalom után vittek ki. Megunták az elnyomást, szabadon akartak élni. Meg jobban is. Máig is áldom őket.
- Na és hogy ment ott németben?
- Hát nyelv nélkül nem volt valami könnyű, de azért ment valahogy. Tudod a németek testvérként fogadtak minket. A legtöbb posztan akkor még régi káder ült. Azok, akik részt vettek a háborúban. Az ő szemükben mi fegyvertársnak számítottunk. Előfordult, hogy megveregették a vállamat a közös vacsoránál. Trink, alte Waffenbruder, trink! Így mondták. 1989 után aztán megint veregették a vállunkat. A határmegnyitás miatt. Szóval mi magyarok ott nagy becsben állunk.
- Mit csinálsz?
- Öt éve nyugdíjas vagyok. Az AEG-nél dolgoztam vagy tizenöt évig, annak előtte meg Schenker fuvarozónál.
- Mint micsoda?
- Közgazdász lettem, de van egy technikumi vizsgám is.

- Ez igen! Na és család van?
- Van kettő is. Fiúk. Van három szép unokám. A feleségem német volt. Bärbel. Három éve halt meg. Nagyon egyedül érzem magam.
- El tudom képzelni. Fogadd részvétemet.
- Köszönöm. Na de mondjál már magadról még valamit!
- Ja, hát család az nem volt. Feleség kettő is. Az első svéd volt, a második magyar. Egyikkel sem tudtam kijönni Persze, mindig kettőn áll a vásár. De beszéljünk másról. Mondd, hány magyar van Németországban?
- Hát, vagyunk vagy százhúszezren. Sok helyen van magyar egyesület. Persze nem mindenkit érdekel, de hát ez az ő dolguk.
- És neked vannak magyar barátaid?
- Vannak. Tagja vagyok az egyik egyesületnek. Szép munka folyik. Kultúránkat és a nyelvünket ápolni kell, és külföldön ez nem könnyű dolog. De van más teendők is, hogy úgy mondjam közös feladatunk.
- Éspedig?
- Hát nyomást gyakorolni erre a vörös bandára itt. Segíteni az ittenieknek detronizálni őket, mielőtt még teljesen tönkreteszik az országot. De hát ezt ti is így látjátok ott fenn északon, nem?
- Na, igen. Ez, ahogy én onnan látom, globális magyar ügynek néz ki.
- Az is! Ez mindnyájunk közös érdeke. Hiszen magyarok vagyunk, nem?
- Persze.
- Tudod, nálunk van egy mondas. Integráció igen, asszimiláció nem. Akármeddig és akárhogyan élünk Németországban, mi megmaradunk magyarnak. Ezt gondolom ti is így látjátok.
- Igen. Sokan így látják. Mi nem így fogalmazunk, de gyakorlatban ez nálunk is így van. Már ami a mi generációnkat illeti. Akik ott születtek vagy gyerekeként érkeztek, máshogy viszonyulnak ehhez. Ez természetes. De az idősebbje megmaradt magyarnak. Elhelyezkedtek, megtanulták a nyelvet, egy-két szokást is átvettek, de a svédekkel privátim nemigen jár össze. Megmaradtak magyarnak. Ugyanúgy viszonyulnak a dologhoz, mint ti, tehát integrálódnak, de nem asszimilálódnak. A svédek ez nem nagyon érdekli. Számukra mi a rengeteg bevándorló csoport egyike vagyunk mindössze. Méltányolják nálunk, hogy mi ugyanúgy fizetjük az adót, mint ők, tehát nem élösködünk rajtuk. Ez minden.
- Hát Németországban nem így van. A németek utálják a rengeteg bevándorolt külföldit. A több mint három millió törököt, de az afrikai meg az ázsiai csürhét is. És hát ebből a szempontból mi közösséget vállalunk velük, ezt mondhatom. Na persze nem kürtöljük ki a dolgot, csak éppen azokra szavazunk, akikről tudjuk melyik oldalon állnak. Felháborító, hogy a kormány több ezer iraki arabot tervez beengedni. E mögött persze az Unió áll, mint a rakás más gazság mögött, amit ma nálunk is meg idehaza is elkövetnek. A Merkel meg a Gyurcsány kezét foghatnak. Ki-ki a maga nemzetének ássa a sírt. Na, de mindegy. Mi magyarok ott németben azért bizonyos kiváltságot élvezünk. Persze nekünk is meg kellett tanulnunk egyet, s mást. A legtöbb helyen kényszerű magázást, meg azt, hogy ők bókáznak, ha körülmények erre éppen alkalmasak, és ha a jelenlévőkről tudják, hogy nem fognak tiltakozni. Aztán nem illik a zsidókról és a háborúról sokat beszélni.

Mind a kettő aláaknázott terület. Az embernek vigyázni kell, hol és milyen társaságban mondja meg jól felfogott véleményét a cionistákról és a régi, jó időkről. Az ilyesmi a legtöbb nyilvános helyen tabu. A háború utáni hivatalos német mainstream egyszer s mindenkorra elismerte az előző éra bűneit, magáévá tette a Nürnbergi Per vezérfonalát, és behódolt a nemzetközi zsidóság követelései előtt.

- Bocsánat, de nem értem pontosan. Mi az, hogy behódolt? Ha jól tudom a németek saját maguktól ismerték el Hitlerék háborús bűneit, a háború kirobbantását, a népirtást, a rabszolgamunkák elvégztetését és mit tudom mit még. Ezeket a bűntetteket nem lehetett nem elismerni. Az egész világ tudott róluk. Kilométernyi hivatalos adat van mindenről. Ha jól tudom, maguk a tettesek szolgáltatták a legtöbbet, mert igazi német pedantériával dokumentáltak mindent. Nem így van? Na, ne nézz rám olyan furcsán! Én csak azt mondom, ami nyilvánvaló, amit minden rendes ember tud.

- Hát arról, hogy ki a rendes ember, tudnék néhány dolgot mondani. De hát igen, a hivatalos német vonal az, hogy elismerni mindent és kifizetni a hadisarcot.

- Hát azt már régen kifizették, ha jól tudom.

- Na, nem a háborús kártérítésről beszélek, komám! Van egy hadisarc, amit még mindig fizetünk. Egészen addig, amíg egy úgy nevezett túlélő van a világon. Na, menjünk tovább. Szóval a lelke mélyén minden német rühelli a hivatalos szempontokat. És közülünk is a legtöbben.

- Ezt te mered a németországi magyarokról állítani?

- De furcsa kérdéseid vannak! Hát nem tudok mindenkiről biztos véleményt mondani, de állítom, hogy a legtöbbszörnek vannak fenntartásai. Egy szó, mint száz. A befogadókkal tudni kell bánni és akkor minden a legnagyobb rendben megy.

- Hát ez a svédekkel is így van.

- Természetesen. Mert az is egy germán nép. Szereti a rendet és nem szereti azt, aki a rendet zavarja. Na, de beszéljünk inkább az Óhazáról. Gondolom te is belátod, hogy itt a helyzet tarthatatlan. Az Unióhoz történt csatlakozás katasztrófa volt a nép számára. Nem beszélve erről a hazug, kommunista kormányról! Együttműködnek az Unió gengsztereivel, az biztos. A segítségükkel még tágabbra nyitották a már nyitva álló kapukat, a nyelvüket lógató, pénzéhes horda előtt. És most eladják az egész országot.

- Pénzéhes horda? Hát nem üzletemberekről van szó?

- Úgy nevezik magukat, mert az jobban hangzik. De pénzéhes parazita egytől-egyig.

- Hát van közöttük biztosan olyan is, de hát csak nem csaló mindegyik? Mi abban a baj, hogyha egy üzletember profitálni akar? Vagy üzletről van szó vagy jótékony célú intézményről. Nem így van? Neked, a közgazdásznak kell ezt legjobban tudnod. Nem?

- Na, igen. De azért vannak különbségek. Akikre én gondolok azok elsősorban a profitra éhes, külföldi élősködők. Rájöttek, hogy üzletelés leple alatt meg tudják fojtani a népet. Lefizették a kormányt, különböző szinten megvesztegették a politikusokat, adtak nekik lehetőséget a vörös éra alatt összeharácsolt vagyonukat megsokszorozni. Így sikerült megvetni itt a lábukat. Pénzelik az itteni haverjikat és velük karöltve fojtogatják az országot. Hidd el, ha nem állítjuk meg őket,

elvész a nemzet. Minket sokszor félrevezettek már, de úgy, ahogy az az elmúlt húsz év alatt történt, még soha. A fiatalság, akibe az ember régen a hitét vetette, akire a jövőjét bízta, ma már inkább a profitéhes bagázs sípjára hallgat, azokat követi, mint valami gyerekhad a hamelni furulyást. Ha a Hazáról beszél nekik az ember, hülyének nézik. Beléptünk ebbe az átkozott Unióba, ahol semmi szavunk nincs, ahol a pénzünk elfolyik és ahol a határozatokat Amerikából diktálja ugyanaz a pénzéhes siserahad, aki Amerikát tartja fogva. NATO tagok lettünk, és most egy nem is a NATO-hoz tartozó idegen hadsereg száll meg minket. Hazánk földjét Krisztus gyilkosainak leszármazottai gyalázzák. Ez az, ami nem mehet tovább! Ez az, amit meg kell állítani! Ki kell rúgni ezt a hazug, korrupt kormányt, aki beengedte őket, el kell kergetni a húsosfazék mellől mindegyiket, és bíróság elé állítani! Mert ezek Marxot, Lenint, Sztálint és Rákosit követik ma is, csak éppen nem a kommunizmusnak hódoltak be, hanem a pénzéhes nyugat láthatatlan irányítói-nak. Ezek semmit sem éreznek a Haza iránt. A minap hallottam az ellenzéki pártvezér kiértékelő beszédét. Az volt az igazi! Amit az ígért, azt be is fogja tartani. Ők majd átlépik ezt a bagázst! Az ő pártja majd helyrehozza a tönkretett ország helyzetét, és felelősségre fogja vonni a kommunista bűnösöket. Magyarországnak ki kell lépni az Unióból meg a NATO-ból, meg kell szakítani minden kapcsolatot a Világbankkal és a többi zsaroló pénzintézettel, és a saját eszközeiből, a saját erejéből kell megteremtenie létfeltételeit. Ez a mostani ellenzék terve, ezt fogja megvalósítani, ezzel fogja visszaállítani régi jó hírünket és visszaadni a magyar népnek azt a jólétet, amelyet ez a mostani banda elrabolt tőle.

- Hát, ha ezt a nép is így látja jónak, meg is fogják őket választani, és akkor beválthatják az ígéreteiket. De mondd! El is mondta a pártvezér, hogy miképpen gondolja mindezt megvalósítani? Mert ugyebár azt mégis jó lenne tudni. Hiszen ha van rá valami jó megoldása, arra sok más csődbe jutott ország is kíváncsi lenne. A balti államok például. Meg Izland. De talán még mi is. Mert nálunk sem megy minden, ahogyan kellene. Mi talán még fizetnénk is a jó tanácsért. Mit gondolsz? Mondott részleteket?

- Nem, de idővel majd mond. Különben te igencsak naiv lélek vagy. Ez a nép nem tudja a maga erejéből lerúgni a gazembereket a trónról. Ez mindig bedől a hazugságoknak. De vannak, akik képesek lennének a feladat megoldására, és az a réteg már készül valamire. És ha elindul, abba majd nekünk, határon túlunknak is lesz szerepünk. Akkor végre úgy lesz minden, ahogy azt mi már évtizedek óta követeljük. Ha a Hazáról van szó, csak egy út van, és nekünk, mindnyájunknak azt az utat kell járnunk. Meg kell menteni a Hazát, mielőtt az új kazár horda elsöpri mindazt, amit ezer év alatt felépítettünk. Tudod nekik ott a Közel-Keleten kényelmetlenné vált a helyzetük. Az arabokkal való végtelen háborúsorozat nem tetszik már. Magyarország ideális lenne, mint új haza, mivel nagy földalatti, édesvízi készletekkel rendelkezik, a nép barátságos és befogadó, itt nem lennének üvöltő dervisekkel körülvéve. Ezt a magyarázatot egy nagy belátással bíró honfitársunk küldte nemrég szét a Világhálón. Ha akarod, elküldöm. Ami itt most folyik, az ország javainak külföldi pénzekkel való felvásárlása, az nem más, mint egy új honfoglalás előkészítése. Hidd el! Meg fognak szállni minket. Az előőrs már itt is van. És figyelj meg, mielőtt maga a megszállás elkezdődik, az új kazá-

rok mozgósítani fogják a szlovákokat, a románokat, a szerbeket, akik majd gúzsba kötik ottani testvéreink kezeit, nehogy problémát okozzanak, amikor a hadjárat megindul. Az előkészületek már folynak, és erre tárgyi bizonyítékok is vannak!

- Hogy te mennyire tájékozva vagy! Meg vagyok döbbenve. Nem is gondoltam volna, hogy Magyarországot egy izraeli invázió fenyegeti. Ahogyan te ezt vázoltad, a veszély nagyobb, mint amikor negyvennégyben a németek szállták meg az országot, de nagyobb még a szocialista uralomnál is.

- Te meg vagy döbbenve? Hát igen, mert ti ott fenn északon el vagytok tájolva. Ott is a vörösök vannak uralmon, ott is vörös propagandával etetnek benneteket.

- Csakhogy tudjad, nálunk most egy polgári koalíció van hatalmon. És ha a jelenlegi válságot jól kezeli, jövőre megint nyernek.

- A ti polgári koalíciótok pont olyan vörös, mint az ellenzék. Ezt nálunk mindenki tudja. Hiszen azok is pont úgy árusítják ki Svédország kincseit, mint az itteni banda az itteni kincseket. Nem így van?

- Hát, ha ezalatt azt érted, hogy nálunk sok idegen kézen lévő vállalkozás van, akkor igazad van. De akkor talán azt is tudod, hogy nálatok Németországban meg svéd cégek vásároltak fel sok mindent. És ez nem más, mint a piacgazdaság nyújtotta lehetőségek kihasználása. Ez a szabad kereskedelem. És neked, közgazdásznak ezt jobban kellene tudnod, mint nekem.

- Tudom is. De amikor te azt mondod szabad kereskedelem, meg piacgazdaság, akkor én megkérdem, na és mindezt kik találták ki?

- Nem tudom. Nem egy valaki volt az biztos. A szabad kereskedelem olyan, mint az evolúció. A versenyből mindig az erősebb, az életképesebb kerül ki győztesként. Ne hidd, hogy a Volvo csak úgy, ellenállás nélkül adta meg magát a Fordnak annak idején. De a svéd részvényeseknek a Ford jobb ajánlatot tett. Többet kerestek rajta, mint amúgy. Akik annak idején tőlünk Magyarországra költöztették a gyáraikat, ezzel versenyképesebbek lettek. És ebből Magyarország is profitált. Több munkaalkalom, magasabb életszínvonal, nagyobb árú bőség, jobb élet, több vásárlás, több utazás. Nem?

- Igen, hát ilyesmikkel ütötték ki a gazemberek a nép szemét. Azt mondod jobb élet? Több utazás? Több autó? Ugyan kérlek! Ilyesmitnek köszönheti az ország, hogy a tönk szélén áll. Na, de hagyjuk a témát. Bevallom, tőled mást vártam. Te nem úgy beszélsz, mint ahogy azt az ember egy igazi magyartól elvárná.

- Kedves barátom, most megsértettél. Milyen joron fosztasz te meg engem a magyarságomtól. Mivel vagy te igazibb magyar, mint én? Azzal, hogy nem érted meg, hogy a Haza nincs halálos veszélyben, mindössze egy nemzetközi közösségnek a tagja és a közösség szabályai szerint él. Mi az, hogy igazi magyar? Hát nem itt születünk mind a ketten? Nem beszéljük ugyanazt a nyelvet? Nem olvassuk Ady verseit vagy Szabó Magda könyveit ugyanolyan átééléssel? Nem hallgatjuk Erkel vagy Lehár zenéjét egyforma élvezettel? Nem tölt el egy magyar siker engem ugyanolyan örömmel, mint téged?

- Az ilyesmit csak smafu. Itt fontosabb dolgokról van szó.

- Igen? Például a Haza ügyeibe beleszólni? A magyar népet a külföldi jólétből kioktatni? Te ötvenhatban itt hagytad ezt a Hazát. Én itt maradtam, és egy

ideig megpróbáltam együtt dolgozni a többiekkel, felépíteni a romba dőlt országot, miközben te kint söröztél volt fegyvertársaiddal. Ez a város akkor még levegő után kapkodott, és amíg te a Hofbräuhausban neki egy magad csinálta jövőt kovácsoltál, addig mi építkeztünk. Itt az emberek éhesen mentek munkába, a legtöbbszörnek egy darab szalonna és egy szelet kenyér volt az ebédje, amíg nektek ott kint jó húsos Frankfurtert, Rindgulascht vagy valami más jó ételt tálaltak. Visszajöttél te valaha is segíteni nekünk? Nem. Küldtél te akár egy téglát is az itt újjáépülő falakhoz, vagy csöveket, hogy a csapokból újra folyjon a víz? Nem. Te jóllakva, sorsoddal megelégedve diktáltad az új Magyarország feltételeit Bajorországban, te ítéletet mondtál hazai kisebbségek felett, te a céljaidnak megfelelő kormányt állítottál össze ennek a népnek. És most, ötvenkét év után a külföldi jólétben, miközben a magyar nép a rendszerváltozás utáni összes kormány hazugságait eltűrve, ígéreteinek beváltását várva ugyanattól a válságtól szenved ugyanúgy, mint sok más nemzet, most jössz valami zöldinges evangéliummal, jövendölöd az ország és a nép halálát és állítod, hogy mindez a jelenlegi kormány bűne. Igen, ezek bizony követtek el hibákat, ezek hazudtak a népnek. De nem ők voltak az elsők. Elődeik éppúgy hazudtak, mint ők, csak éppen nem vallották be. Ez az ellenzéki pártvezér is ígért beszédében sok olyat, amiről már most tudja, sohasem lesz lehetősége betartani. Ez a mindenkori ellenzéki politikus fémjele. Nála minden a hatalom megkaparintásának érdekében történik. Amit te itt elpaltál, már másoktól is hallottam. Van néhány, komoly kisebbségi érzéstől szenvedő honfitársunk, akik szinte naponta küldik szét ugyanezt a zöldinges evangéliumot a nagyvilágba. Te, ő és mások a falra festitek a hazai kisebbségek állandó aknamunkáját és közelgő győzelmét a magyar nép és az ezeréves magyar kultúra felett. Azt állítjátok, hogy a ti úgynevezett segítségetek nélkül ez a nép nem képes megmaradni. Ezt állítjátok, de én biztos vagyok benne, hogy valahol a szívetek mélyén ugyanakkor bevalljátok magatoknak, hogy mindez csak hazugság. Ugyanúgy, mint azok, akik a történelmet hamisítják meg, szóban és írásban, de a szívük mélyén tudják, hogy hamisítanak, és azt is, hogy egy hamisítás mindig hamisítás marad. Te tudod, hogy Magyarország nem a magyar nép a magyar kultúra vesztőhelye, hogy itt nincs tulajdonképpen végveszély, hogy az, ami az utóbbi húsz esztendőben történt, az újkori történelem egyik mozzanata csupán, hogy az a párszáz idegen katonának nem azért jött ide, hogy tönkreverje a magyar honvédséget és megnyissa a kaput, az izraelita honfoglalás előtt. Te tudod azt is, hogy az ország nem azért csatlakozott az Unióhoz, hogy identitását eltörölje a föld színéről, hanem azért, mert egy újabb, és minden valószínűség szerint végső világégést, egy harmadik világháborút, amely aztán neki magának is véget vetne, csak így tud elkerülni.

A két volt barát elhallgatott, ki-ki a maga gondolatait rendezgetve.

Még mindig két földi ült egymás mellett a Férihegy-2 zsúfolt várócsarnokában, de két olyan földi, akik akkor sem lehettek volna távolabb egymástól, ha egy naprendszer választja el őket.

Mindketten a régi magyar átoktól, a széthúzás átkától szenvedtek és egyikük sem tudta, hogyan lehetne ennek a szenvedésnek véget vetni.

Ez mindkettejüknek fáj, de ezt egyikük sem vallotta be.

Erre a Ferihegy 2 váróterme nem volt megfelelő hely.

A hangszórókból ismét felhangzott a jól ismert nyitány. A láthatatlan hírmondó a stockholmi járat indulását jelezte.

Demján felállt. Táskáját kezében fogva lenézett volt barátjára, de az nem vizsgozta a pillantását, csak a fejét csóválta lassan. Demján várt egy kicsit, aztán elköszönt.

- Szervusz. Jó utat.

Nem kapott választ. Palcó csak a kezével intett.

Demján sarkon fordult és indult a kijárat felé.

Furcsa dolog, gondolta. Ahogy az évek mentek, egyre jobban zaklatott a hovatartozás gondolata. Mindmáig nem tudtam eldönteni, hogy hová is tartozzon tulajdonképpen, de most valami egy kicsit világosabb lett. Ez a találkozás, ez a beszélgetés nem volt haszontalan.

Demján beállt a sorba.

A kijáratnál elővette a beszállókártyát és az útlevelét, aztán ment a többiek után.

A hangszóró megint megszólalt, de ő azt már nem hallotta, gondolatban nagyon messze járt.

***

Neufeld Róbert 1956-os bevándorló. Svédországban két felsőfokú vizsgát tett, egy gépészmérnököt és egy közgazdászati. Huszonegy esztendeje saját cégének, a Neufelds Kreditinformationnak a vezetője, amelynek főképpen vállalatok hitelképességének minősítése a feladata. Neufeld Róbert cégénél még ma is dolgozik.

Írói működését 1988-ban kezdte el, amikor is a cégek közötti hitelvitelről írt könyve *Begränsa kreditförlusterna och sälj mer* megjelent. Azóta még három könyvet írt svéd nyelven, az utóbbiakat már szépirodalmi téren. Legutóbbi könyvét, a *Tiltott Éden* címen (eredeti címe *Paradise found*) mint hangoskönyvet a Kossuth Kiadó adta ki 2008-ban. Magyar nyelven ezen

kívül verseskötete, *Elmenőben*, valamint korábban, egyik svéd szakkönyvéből magyarra fordított *Fékezz vagy csődbe jutsz* című könyve is megjelent.

Neufeld Róbert, napi munkája mellett, jelenleg novellasorozaton dolgozik.

1964 telén került Svédországba, motorszerelőként dolgozott a Volvonál. Festéssel még Magyarországon kezdett foglalkozni a háború végén, miközben egy, az oroszok által hátrahagyott lövedék megölte két iskolatársát neki pedig széttroncsolta a jobb lábát. A kórházi kezelésekor kezdett rajzolni.

„Amit a művészetből elsajátítottam, abban nagy segítségemre voltak Szabó Lajos és Demjén Atilla Munkácsi-díjas mesterek. Számos svédországi kiállításon mutatta be munkáit.

Tanárként dolgozott a felnőttek iskolájában is.

Munkái kötetünk CD- mellékletében láthatók.

Az utolsó kupáig

Kattan a zár.
Nyílik az ajtó.
Kandalló tüze lobban.
Szürke szakállú törpék állnak
a vaskos tölgyfaasztal körül.
Odin belép. Leül.
Mesélni kezd.
Halk szava bejár kilenc világot.
Kilenc törpe áll most.
Mindegyik hallgat.
Thor kalapácsa vihart kavart ma.
Félnek.

(csak rólad álmodom,
fejfájással kelek,
és fekete felhőkön ébredek)

Odin mesél,
hogyan ért egymáshoz
a tűz s a jég,
óriások születtek, haltak,
Ymír koponyája lett az ég.

(aztán egy szellő megfagy)

Kattan a zár.
Begurul egy gyűrű
kilencedik éjjel.
Nyolc törpe hallgat.
Egy énekel
Lokiról, tréfáról,
Balder haláláról,
fagyöngyről, amely süketen vérrel
vaknak vérből áldozott.

(ha tudnád, mennyire szomjazom az igazságot,
mégis megértelek,
egy alvó csillagról gyengéden folynak a könnyek,
hagyom, vezess,
és amíg átölelsz, meleged betölt)

Nyílik az ajtó.
Szél süvít rajta.
Odin nyolclábú lova felnyerít.
Nyolc törpe áll most.
Hét törpe hallgat.
Egy törpe meghalt.
Egy énekel
kígyóról, méregről,
amely lángolva örökké
Loki arcára rácsöpög.

(keresztbe rakott kévék gyűlnek a tarlón,
lassan aratják a búzaföldeket,
a kalász megéri a Napnak,
fejét lehajtja,
elviszik a termést)

Kandalló tüze lobban.
Fenrír néz ki onnan,
farkas-szörny pofája üvölt:
Ragnarok!
Minden törpe meghal.
Magam maradok.

(értem én,
neked nehéz,
nem adnak ingyen új világot,
de nézd, bezárt kapukon átlép a lelkem,
figyel téged, nem kér többet,
egy vékony zsineg átszakad,
a futó célba ér)

Kattan a zár.
Thor fia belép, leül.
Csak bort iszunk ma
rendületlenül,
valkűrök járnak táncot
teli kupánk körül.

hajnali áhítat

(fricska)

korai fényben gyöngy-arany harmat
bókoló fűszálon pókháló feszül
hajszálnyi létben játszom a nappal
s egy hangyával beszéllek ó-terme

***

Pongrácz Ágnes Balassagyarmaton, Nógrád megyében született 1968 májusában.

Terényben nőtt fel, főiskolai végzettséggel, Bujákon kezdte a tanítói pályát, majd hazatért volt iskolájába, Szandára. Miután az iskola tanulók híján bezárt, Mohorán, a Tolnay Klári Emlékházban tárlatvezető.

Jelenleg művelődésszervező.

Két fia van.

Diákkori próbálkozásai után, két éve ír verset.

Karaffa Gyula felfedezettje, gyakran közöl a Börzsönyi Helikonban.

„Szárnyaim próbálgatom, és meglehet, ennek az lesz a következménye, hogy a nyakam töröm majd, de másként talán ez nem megy.”

Ad dictum

Hittel koronázva és hitetlenül az emberben,
nem tartok tenyeret szánakozásra.
Nem kérek és nem koldulok a rideg falak,
kihűlt tűzhelyek és bezárt kapuk előtt.

Ladikom tompa koppanása túlpárt fővényén
nem várat magára és erőim elejét hígítja
a kegyetlen tudat, mit gyengülő elmém
felpörgött árja teherként tesz elém
a sivatagi napok perzselő tüze alatt.

Azt nem sejthetem, mikor járok odafent,
életem csúcjáról mikor tekintek alá,
de félem álmomban is az örök hideget,
hallom a fentről guruló göröngy zaját.

Kisebb tűzben, s több lánggal elégni
hallom a távolból a csipkebokor szavát.
Egy árva madárka köszönt naplementét
de ki léssen az ki figyeli e csendes danát?

Kalmar, 2010, kikelet havában

A Sátán kutyája

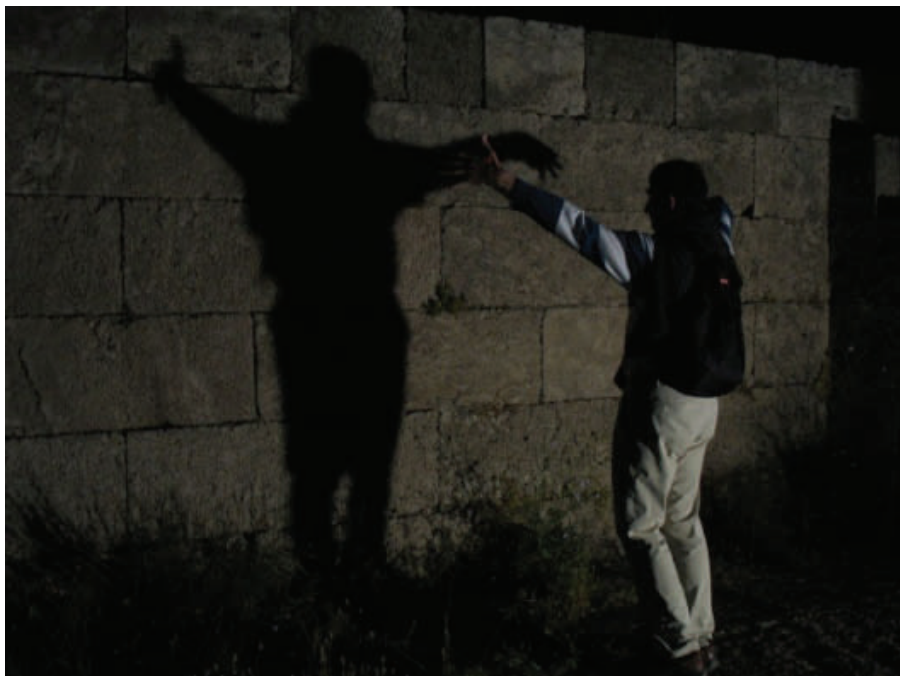
A Hit még erős volt
Katedrálisok méhében
Fürge dongó módjára
Munkálkodott embere.

Az Ige szilárd volt,
Szó és tett egymásé.
Hűséges árnyékként
Sohasem hagyta el.

Történt ott valami.
Az Egy része letört
Sötét Urként hívta
Csalárd számítás
Szolgaként életre
Félelem koronával
Fejét betetézte.

Urat szolgálta illet
Alázattal felfelé
Bűntudattal les.
Ebnek született
Oktalan páriának
Árnyékává lenni
Rossz gazdájának.

Álmában, ha futott
Szabad mezőkön
Táncot járt a lába
Konok hagyomány
Buta megszokás
Vicsorgott a sarkon
Nyakán kolonc volt -
A Sátán kutyája.

Ne bántsatok

Ne bántsatok...

Ne bántsatok,
Gondolatok.

Testem gátjain
Lelkem gályáján
Viharok éjjelén
Evezős karommal
Dagály ellenében.

Villámsújtotta
Vén fűzfa
Tátongó üres
Odva belsejében

Hajnali kongó
Tornyok baglya
Poros padlások
Szürke rabja.

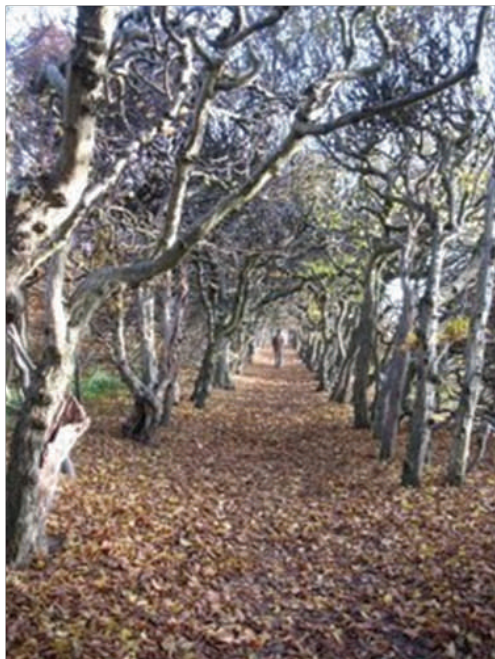
Ne bántsatok,
Gondolatok!

Sohasem tudni, csúcson mikor jár

*Hervad már ligetiünk, s diszei hullanak,
 Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.
 Nincs rózsás labirinth, s balzsamos illatok
 Közt nem lengedez a Zephyr.
 Nincs már symphonia, s zöld lugasok között
 Nem bűg gerlice, és a füzes ernyein
 A csermely violás völgye nem illatoz,
 S tükrét durva csalét fedi.*

Berzsenyi Dániel, 1804 után. Részlet.

Kedvemre való e színeknek lángholása,
 Tűnő időnek állit vidám emlékeket.
 Bortól piros arcú cimborák dalát hallom.
 Midőn alatt levélpatak csörgedez.
Nyár heve érlelte mézet gyűjt a gazda,
 Kegyes napsugár járja a dombtetőt.
 Gondos kezek nyomán siklik a munka,
 A fanyarság daróca messzire menekült

A kombináltpor

„... hol a legkönnyebb lét várja a földi lakókat,
hő nem esik, viharok sose dúlnak, nincs soha zápor,
éles hangú Zephír szele fű csak folyton e tájon,
Ókeanosztól jó, hogy az embereket felüdítse.”

(Homérosz, Odüsszeia 563. sor)

A békés folyam árnyéktalanabb partján szendergő idillikus kisváros közvéleményét az sem rázkódtatta meg túlságosan, amikor már kiviláglott, hogy a sokadik Európa közösségi csatlakozási terv sem fog előnyösen megvalósulni és a család alján lopás elv szerint, nem más, mint a nagyhatalmi packázás, amelyben a kicsik hason csúszva, a nagyobbacsák peckesen parádéznak majd a szépreményűnek beharangozott közösségegység illatos elíziumi mezején. Jogaik esélye, a mostani saktábla állása szerint, a lenni, venni, elvenni, megenni skálán erőltetett agyköszörülés terhe mellett sem hozhatott semmilyen könnyű sikertörténetet, így éltek tovább sokadik, minden változásra védőoltott évük után, jó keresztényekhez méltóan, ősi béketűréssel, a soron következő apostoli időket, különös helyi gondjaik terhei mellett, figyelve a vasárnapi húsleves ősi kultuszának rendületlen megtartására, metélt tésztával, vagy grízgaluskával, amely kérdés, mint a soha nem tisztázható helyi paradoxonok legnagyobbika, viharos bajszrezzésre, összevont szemöldökökre, belháborús duzzogásra, többnapos nem beszélésre szokott okot adni. Nem különben, az említett nemes főzet kellő hőfoka, amelynek megítélése maga a konyhai művészetek központi csarnoka, a *magister gaster* fokozat, hiszen már minden kisiskolás kapásból fújja, hogy a „*Hőmérséklet adja meg az ízt és lengeti az illatot*”. Az ilyen okosságok melegágya, a hely akropoliszában tanító, immár őszbehajló, környező közösségekben éleslátásáról, rátermettségéről ismert, helyben elő és onnan soha el nem mozduló, de a kezét a világ érverésen éberén tartó, közéleti kiválóság, tanár, viláगतazó és órakulumb, Dr. Ösztrogén.

Nem sok okuk lehetett a riadalomra, mivel a hely fekvése, lehetőségei és kormányzása olyan ütőeret működtetett óraműszerű pontossággal, hogy a nagyvilág hullámai, ha ugyan idő és kulturális gátakat át voltak képesek keserves munkával törni, a hely szelleme előtt, mint afféle zsenge ministránsok a vámpírok bálján, értetlenül megtorpantak és riadtan visszavonulót fűjtak. Az ellenállás életformává lett. Ellenállni mindennek, mindenkör és mindenkivel szemben, amely olyan viszsztatásítóan más és különös, mint ahogy az évek nyögő tapasztalatkordéi alatt, az itt már meghonosodott tökéletes kozmoszban, vénákig hatolóan meghonosodott. Nincsen és nem is kell, semmi új a nap alatt!

A természetes védelem a legcélszerűbb ellenállás! Hallhatta a városka apraja és nagyja olyan sokszor Fángl Hümér városi főstratégá, atya fiú és szentlélek, egy személyben, verbális túlesordulásain.

Ez a hely bevehetetlen volt, vasakarattal tartotta magát, mindennel szemben,

hajthatatlanul, keményen és megmutatta ország világnak, mi a virtus, amely nem ingadozik nádbugaként az alkalmi szelekben.

A városkában, ahol az utóbbi időben sok alapkövet ültettek és egyre kevesebb fát (Sőt, új romtemplom építetésére sem voltak restek áldozni az újfajta hívők a legvészeszerűbb ínség idején!), hosszú beszédei habarcsába ágyazva hirdette vezérelvét, a „Nagyot és vasból!”-t, az örökidőre kinevezett léhátor, Fángl Hümér.

Amikor kitekintett tágas dolgozószobája ablakán, le a köznapi ember világába, azt a nyüzsgő városképet látta, amely fiatalsága legszebb éveire emlékeztette, amikor a sok is kevés volt és közelebb kúszott a végtelen az ő mindenható lábaihoz, hogy vele egy levegőt szívhasson, egy terem töretlen csendjét élvezhesse munkajelleget szunyókálásai ideje alatt. Azok az idők! Alkalmi érzéki párák lepték el Hümér szemeit, mivel az ilyen állapotot egy életre magába szívja az ember. Különösen a nap emlékét, amikor lovaggá ütötték és ennek megpecsételéseként, láncot is kapott, melyet féltve őriz, de szívesen mutogat minden őt látogatni kényszerülő, egyszerű halandónak. Milyen szomorú, hogy ezeket a magas, hóval fedett csúcsokat, egy pálya töretlen ívű csúcsait, ködével takarja el a tülekedő tavasz szertelen heve, megolvasztja a nyár, az élet örökös változó igénye szerint.

Ilyesfajta gondolatokkal szerszámozta fel gyér haja alatti szűrőjét és az órájára (Micike ajándéka!) tekintett, megsimogatva annak számlapját kövérkés ujjai-val. Lassan itt az ebédidő és nem élhet mártírként és éghet örökké a hivatali rózsabokor lángjában, kényszerűségből ugyan, de földi igényei után kénytelen talpalni.

Az idő múlására, az omladozó százéves középületek valamikor Színes és kimunkált homlokzatain kívül semmi sem utalt. Az évszakok jöttek-mentek és ahogyan Dr. Ösztrogén mondta, „*A természet nagy tanító és erőforrás, amelybe minden változik és visszatér*”. Az egyszerű szerves lények, nyájas adófizetők is követték ezt a természetben gyökerező éleslátást, azzal a lényegtelen eltéréssel, hogy ők kizárólag – a menési irányt ítélték vonzónak. Ennek a bőrdöngősi mozgalomnak következtében lekonyulni látszottak az amúgy tetszetős és élénk színekkel gondosan cirkalmazott statisztikai kimutatások.

Ösztrogén! Már megint ez az Ösztrogén! Lehetne-e egy nap, amikor nem kell rágondolnia...?

Hümér és Dr. Ösztrogén ismerték egymást, de nem igazán kívántak egymásról tudni. A városka méretei sajnálatosan, kerékkötői voltak az ilyen egyszerű igénynek, mert a vidéki hír gyorslábú futár, különösen a ragacsos és rosszindulatú fajtája, keresztezi az utakat és ezernyi érzékeny hálóján, rezeg, beszél és karattyol, apályból dagályt eszközöl. Kettőjük között, öslények elemi erejével tombolt az ellenszenv, még ha nyájasan és visszafogottan is, mindegyikük hajlott a véleményre, hogy a másik nevének esetleges említése, túl sok levegőt használ el a környezetből és jelentősen csökkent a szépséges kék bolygónk túlélési lehetőségeit a mértéktelen széndioxid kibocsájtás miatt.

Az egész válság, a kombináltpor körül kezdődött, egyes helyi freudisták szerint, Micike kegyei feletti kizárólagos jogosultság miatt is, de talán a régi korok beszűkült elméletei és érzéki körhinta nélkül is feltárható az esett, hagyatkozva a tények prózai valóságára. A teljesség igényével és a részreahlás piculájának esetleges vádja elkerülése végett, elmondtatik a história Zanzibár Spontánról, aki valahonnan érkezett...

Senki sem tudja honnan, de egy nap már ott volt és belopta magát örökre az emberek szívébe, levegős oldalzsebeik töltése által, valamelyest könnyebben a helyi intézmények hivatalvezetőinek megkülönböztetett figyelmébe. Furcsa, tört kiejtése és arcvonásai, taglejtése, kezének mondatpótló, erőteljes nyomatékai nem adtak lehetőséget a végleges megfejtésre, maradt tehát a „kelet-nyugati” megoldás. Olyan üzletelő, korszerű nomádféle, amelyből a jelen ágrólszakadt kor nagyipari emberüzeme bizonyosan sokat gyártott, a bolygó és nyugtalan lelkek képére, akik soha nem voltak otthon sehol és nem is készülnek ilyen nagyszabású panorámákat megtapasztalni. A maga módján Zanzibár felzárkózni igyekezett a helyhez és emberéhez, amelyről csak jó szava, dicsérete és eltűzött optimizmusa csapdáiban fogant agapés szuperlatívuszai voltak. Segítőkészségét közügyekben sem késlekedett elővillantani. Amikor egy piaci beszélgetésbe belehallgatva, megütötte a fülét, hogy „Ilyesfélére legjobb orvosság a sárgaföld!”, nem fékezte indulata lengőjét és önköltségen küldetett egy teherfuvarnyit a helyi gyógyszerertárba, ebből a kitűnő szerből a rászoruló betegek megsegítésére. Az amúgy is hektikás hajlamú, állandóan vöröslila arcú apotékárius nyugtatása, minden kézenfekvő helyi eszközzel, többheti munkájába került Dr. Ösztrogénnek, aki egy veretes tanulmányt is irt róla, „Izzadság és etika” címmel.

Zanzibár nagyvilági stílusú ember volt. Mindezt kitűnő érzékkel ötvözte a helyi íratlan szabályrendszer és már reflexként rögződött rutinok őszinte hívó lélekehez való tiszteletével és megtartásával. A vasárnapi templomi szolgálat idején, olyan közel kívánt helyet foglalni az üdvözítő ígéhez, hogy ez még a legelvakultabb jövevénygyűlölőket is melegséggel töltötte el, különösen hogy előtte olajoskannával a nyikorgó szószéket bírta önkezüleg jobb belátásra, hogy a szentszavak útjába semminemű kétes zaj és nyikorgás ne vegyüljék.

Egy esti vallomásszerű borozás alkalmával - milyen jellemző vonása ez egy ilyen szertelen világfinak! - elejtett néhány mondatot, visszatérő álmáról, amelyben egy Aescolapus nevű fehér gipszből készített torzó, visszaszólt neki a gyógyszerertár üveges ablakszárnyából és csak ennyit mondott minden alkalommal: „Kombináltpor”.

Ki ne tudná, mi az a kombináltpor? Elég volt benyitni a gyógyszerertár ajtaját, elmondani mije fáj a nagymamának, hol van szorulása és dugulása, csavarodása az atyának, különös hangok és zörejek, idegeknek nyugtalan volta édesanyának... A patikárius feljebb tolta szemüvegét és már mondta is a szentenciát, „Háromszor egyet naponta”, majd szakavatott mozdulataival csomagolta, kézzel hajtogatott fehér staneclibe, a precíziós mérlegén előzetesen kimért mennyei gyógy irt. A kombináltpor nem ismert lehetetlent. Minden nehézséget és beteget túlélte, mindenható gyógyító hírével, a környék lakossága a helyi csoda előtt vezekelt és reggelente türelmetlenül figyelmeztette a patikáriust a nyitva tartás pontos idejére.

„Kombináltport-gyár”, helyesbített Zanzibár a rejtélyes álmokép menetén és azonnal nekilátott tapasztalt nomád módjára a gyár sátorkaróinak leütéséhez.

Az üzlet egyszerű ügylet, a felnőttek világának játékszínháza, ahol haszon és nyereség ideáival megfertőzött, lázas látomások nyomása alatt, szerződnek, társulnak, okoskodnak, fűrnak-faragnak, majd legtöbbször – hajba kapnak.

Mindennek kitűnő ismerője volt Zanzibár. Legjobbnak látta, ötletének kivitelezésére igavonókat talál és a hely, annak szelleme, megkülönböztetett kiválóságainak emberi fűszere, több mint elégségesnek tűnt erre a célra. Előzetes bejelentkezés után, felszuszogott Fángl Hümér stratégiához, aki a hely nyers erőit tartotta elzsirosodott ujjai pereceiben és előadta tervét. Hümer hűmmögött, simított egyet az órája lapján és újra hűmmögött.

- Az ötlet jó, sőt kiváló! Beszélni fogok az érdekeltekkel - mondta.

Zanzibár, aki ismerte a taktikázásnak ezt a formáját, úgy intézte, hogy látogatás Dr. Ösztrogénhez, aki a finom diplomácia nyelvének és a tömegek ámulatba ejtésének nagymestere, ne maradjon titokban Fángl Hümér előtt.

A két, közösségi gránitobeliszk eleddig csupán feszélyezett, egymásíránti nézete, itt fordult kerékagyig a feneketlen sárba.

- Még hogy egy ilyen, mint Hümér! - sziszegte sipító hangján Dr. Ösztrogén és hirtelen felindulásból, tanulmányba kezdett, amely nem volt lélekemelő a témája választása miatt, de mindenesetre kidomborítottatott Fángl Hümér ellen táplált eredendő rosszindulata. Továbbiakban, a helyi „Kézimunka és horgolás” nőegylet serényeibe igyekezett plántálni a friss rontást, a rögtönzött felolvasás erőltetett oszlopos menetében.

- Micsoda! Micsoda!!!, - dühöngött Fángl Hümér. - Majd én megmutatom!

Egy ilyen keménykötésű, szilaj marcona szavaiban nem is lehet kételkedni. Meg is mutatta...

A következő vasárnap céllövő versenyt rendezett és minden körkörös tábla közepére, önkezével beragasztotta Dr. Ösztrogén kicsinyített képét, persze nem az ígéretes fiatalsága idejéből. Módszeresen, miszlikbe lőtte táblája környékét, annak tartó rúdját, sőt újabb történyekért is futtatott egy alkalmi bámészkodót. Késő délutánig dült a magánütközet, ott vívott kíméletlenül, kivörösödött szemekkel, amíg a zápor ronggyá nem áztatta Dr. Ösztrogén komisz ló képét a céltáblán. Egy megható példája az égi könyörületnek, amely az emberi erőfeszítések segítségére siet. Az esetből szép prédikációt szerkesztett a tisztelendő úr, elhallgatva annak egyéb körülményeit.

Amikor a szelek fújnak, no meg az eső is pityereg, nem könnyű tüzet csiholni. A Fángl Hümér és Dr. Ösztrogén magánvitája, amelyet a jószívű és vajlelkű Micike hiába próbált lepedők gyűrésével, önfeláldozása minden lehetséges eszközének bevetésével elsimítani, megmérgezte a vállalkozást, a község felemelkedését és a kombináltpor fényes jövőjét. A híres recept, az orvosságról, ami hatékony és a tájból fogant, mindörökké elveszett. A patikárius úr békésebb világra szenderült azóta, mindig csillogó szárnyas kirakatának szekrényébe a gipszbe öntött Aescolapus torzó helyett, hortenziákat és azáleákat látni. A pillanat törte idejére, az utcanépe minden figyelmét elvonja az ott felbukkanó Micike, összes földi bájaiba öltözve, mint hús virágok kertjében hajladozó illatos tearózsa.

Hogy mi lett Zanzibárral...? Eltűnt. Hagyatéka, nem fizetett számlái maradtak bérelt szobájában egy agyondátumozott, világváros fényes neveivel teleragasztott bőröndben. A vidék krónikásai nem tettek pontot az esetre. Holdas estéken látni vélik a hívő lelkek, amint fehér csónakon siklik a vízen és eltűnik a kanyarultnál. A jobb hallású hívők, bús-édes klarinétszót is hallanak.

Szenvedélyes emberi ügyekben, nincsen igaztevő hivatal, vagy gyógyulást ígérő csoda, csak a feledés nagyszerű képessége és a mindenre rátelepedő finomszerkezetű por. No meg, a jófajta sárgaföld és a temető csendje... Ezt állítják a tapasztaltabbak.

(„Zsebodüsszeák, 2009”)

Zentabéliék

Részletek

Új Apostolok

1. Új apostolaitok megtévesztő szavai mellet, régi tanmesék szerint, dobpergés ütemére rabolnak titeket. A kenyeret goromba kezek teszik elétek, cifra kufár-boltokban, holott a magtól a termésig, tiétek az izzadság a féltés és a remény, amely hozzáfűzetett.

2. Szánjad, ne íteld a vétkezőt, a gyengét. Más sors-fordulathoz, az ő képe magad is lehetnél. Ne csatlakozz a követ dobókhoz, rikoztató kárörvendő korcshoz. Légy katonája annak a Rendnek, amely az embert szenvedí és nem vétkeztet e szerencsétlenségnek. Az ember és vétke az a határérték, amelynek türelme a szenteknek szánt mérték.

Este a folyónál

25. Kérdezitek, "*Mi a Szabadság és hol leljük mi azt?*". Vidéki temetőitek árkait gaz borítja, de pár lépésre ölelkezik az omlós barázda az élet ígéretével. A pacsirta dalol a gaznak és a magnak is, amely ott lapul minden remény alján, várakozván óhajtott beteljesülésének pillanatára. A ti szabadságotok egy olyan mag, amely a Reményből, amely a túlélés csodakútja, fog majd megszületni. Amikor a ladikotok, tompán a túlpártoz ütődik, evezőitek és evezős karotok megpihen, ti száraz lábbal szilárd talajra léptek, megleltétek ti Azt.

26. *A vízparti embernek a víz felé fordul tekintete.* Különös kapcsolat ez, szinte beavatásos szertartás. A folyó, amelyhez a város simul, Holdat és csillagokat táncoltat a hátán, egykedvűen partot mos, vagy medrében éppen helyét nem leli. Mindazonáltal, *folyó* marad. Ereknek és parti vizeknek örökös befogadója. Az emberi anyag is megmarad annak, amiből vétetett. Változatlan ősbizonytalannak léte felől, kérészláz felizzások és örökös mélybehullás válságai között. A folyó bölcs és időtlen, termékeny ágya a cseppek szüntelen vágya az egybekelésre. Röpkelése és abból táplálkozó mohósága szerzi a tévelygést az ember természetes színházának. Születése és elmúlása pillanatában, karjába veszi őt **AZ**, akit csak vélt és vágyott, de soha nem látott, a rangtalan tisztaság és ettől szeméi messzire látnak... még csukottan is.

Gonosz időkben

32. Gonosz időkben, ármányos hálóktól megfogatva, mitévők legyünk? Ha hagyjátok elveszni színes üveggolyóitok és játszópajtásaitok eltűnni a szűrkeségében, hiúságból ácsoltok magatoknak bitófát.

Legyen időtök!

Legyen időtök visszaszerezni a készséget, amivel a gyermekek tekintenek a világra. Legyen időtök szeretni és értékelni e nagyszerű emberi hivatalt: Az egyszeri létezés csodáját. A szeretet melenget és megértő társakat szerez nektek. Ha elesnétek, felsegítenek majd azok.

A Pince kulcsa

49. Vannak szavak, amelyek mint a feneketlen kút magukkal ragadhatnak a mélybe, béklyóba vernek és megfagyasztják az éltető nedvek keringését: Tavasztalan semmivárást hoznak és káprázatokkal népesítik be napjaitok az élet eleven lüktetése helyett. Óvakodjatok ezektől, e szavak hízelgőitől és hazug hirdetőitől! "*Hazám*" "*Szabadság*" "*Szeretlek*"... Óvjátok meg szájjatok esztelen járását és gondoljátok át. *Sokszor*.

50. Aki a gyümölcsfát ültet, derűs reménysége vagyon annak az élet dolgait illetően. Ki pincét eszközöl ki magának, amely a dombtetőn vigyázza a fűrtös sorokat alant, nagy vigasztalást szerez élete napjaihoz.

Az, aki a pince kulcsát elveti magától vagy átadja önszántából, nagy búsulása léssen annak.

51. Tiszteld a földet, amelyből vétettél. Tudjad, ha elküld néha, mindig visszavár. Általad izleli majd idegen tájak ízét színét, emberének gondolatát. Koppanjon alázattal cipőd, amikor meg érkezel. Türelmed ne lankadjék és nyelved ne siessen szólásra, ideje előtt. Kérdezni fog, "*Édes fiam, mit leltél utadon?*" Tedd lábai elé termésed legjavát csendesesen. Köszönd meg, veled volt az úton és kísért, óvott az idegen földön és vizeken.

A gyűrű aranya

60. Beszélek hozzád az idő mély kútjába nézve, ahol a világosságot a sötét váltja fel. Régi dolgokról szólok most Tenéked. Az elszálló szavak helyibe az emberi képzelet töretlen tartósságot kívánt: Nemes fémhez tenni hasonlatossá mulandó élete mérföldköveit.

"Én hűséggel kitartok Melletted és Tevéled kívánom kiismerni életem, annak napjai száma szerint. A derűt és borút Veled kívánom megosztani, mert valami furcsa végzet súgja nékem, az így jó lesz majd ahogy."

Így szólott a gyűrű aranya és nem szűnik emberi emlékezet óta járása, kézről-kézre, történetből történetbe.

Tanulmányait Budapesten és Svédországban végezte, földtani kutatómunkát végez, sokat utazik.

Közben, mint honlapjáról <http://www.sabotronic.co.yu/~sknsenta/steiner.htm> kiderül, írással és fotózással is foglalkozik.

Szerényen így fogalmaz: „Írásaim csupán mondatok, töredékek és kavargó gondolatok, amelyek szülői házban levő tanulószobámban élnek, személyes templómomban. Inkább magán- és napló-

szerű dolgok, amelyek java nem gondolnám, hogy érdemlegeset mond másoknak, nem emelkedik felül az *egy emberről szóló életkísérlet* kategóriáján. A weboldalamon lelhetők, mindössze egyfajta keretet alkotnak, „a legyező nyelvét”, amelyet kinyitva lehet eljutni a részletekig, az ott levő tartalmak attól kelnek majd életre, ha valakikhez eljutnak.”

Várni, kívánni...

Skåne felett — Sorsnak záporában

Svédországi történetek

IOGT-NTO*

1988 tavaszán frissen szerzett letelepedési engedélyünk birtokában sokadmagammal a blekingei kedves kisvárosba, Sölvesborgba kerültem. Elkezdtek a nyelvtanulást. A bevándorló hivatal élén egy nagyon kedves, segítőkész, barátságos férfiú, Christer intézte ügyeinket. A tolmács segítségével a napról napra gyarapodó nyelvtudásunk megerősítésére, a svéd életforma mielőbbi megismerésére különböző programokat ajánlott. A szervezetek, klubok, iskolák segítőkész küldötteit értettük, ha eléggé lassan és tagoltan beszéltek. Egy valamivel volt gondunk: soha nem tudtuk, minek a tagjai kerestek fel bennünket, mivel a bemutatkozásánál minden előadó nemes egyszerűséggel egyesületének csak a kezdőbetűit mondta. A svéd nyelvtanfolyamot az SFI keretében hallgattuk. Az FS-től a továbbtanulási lehetőségekről beszéltek, az ABF képviselője felvilágosított, hogy náluk kézimunkázni, festeni, agyagozni, angol nyelvet, és még ki tudja, mi minden érdekes dolgot tanulhatunk. Tartottak előadást nekünk a PRO-tól, kirándulásra hívott bennünket az STF, sportolásra buzdítottak az RF-től. Érdeklünkben sokan, sokat és lelkesen ügyködtek, s mivel amolyan minden lében kanál lelkes szervező voltam, sok emberrel léptem kapcsolatba. Christer általában hozzám küldte az újabb és újabb szervezetek, egyesületek vezetőit.

Egyik nap egy kellemes férfihang jelentkezett telefonon, azzal, hogy Christertől kapta meg a telefonszámomat, szeretne találkozni velem, ha lehet hívjak meg másokat is, hogy bemutathassa egyesületét. Megbeszéltük az időpontot, összehoztam családom tagjait, sikerült meggyőzőnöm még néhány magyar ismerőst, jöjjenek el a telefonáló bemutatkozó látogatására. Idősebb, kellemes, bizalomgerjesztő külsejű férfival találkoztunk.

Bemutatkozott, elmondta, hogy egyesülete, az IOGT-NTO képviselőjében keresett fel bennünket, szeretettel meghívna következő találkozásjukra, mivel szeretnék, ha kölcsönösen megismernénk egymást. Meghívásukat azzal az egyáltalán nem titkolt reménnyel közvetíti, hogy ha megnyeri tetszésünket a tevékenységük, esetleg mi is tagjává válunk egyesületüknek.

Beszélgetni kezdtünk, megkérdeztük, mivel foglalkozik az egyesülete, mert, - s itt nevetve folytattuk, szinte egymás szájából véve ki a szót- a név, legalább is az első fele, az IOGT, nagyon ismerős: Kolozsváron így hívták a közszállítási vállalatot. Vendégünk csodálkozott, kérésére nagy nehezen lefordítottuk, mit takar a román betűszó. A nagy magyarázkodásban megfélekedtünk tulajdonképpeni kérdésünkről.

Kellemes időtöltést jelentettek ezek a klublátogatások: jó és érdekes előadásokat hallgattunk, rendeztek bingó-estet, voltunk velük kirándulni, stb. De hiába találkoztunk immár havi rendszerességgel, s beszélgettünk klubtagokkal. azt, hogy egyesületük megalakulásának mi volt a célja, nem tudtuk meg, de már nem is nagyon érdekelt. Társaságukban jól éreztük magunkat, volt kivel gyakorolni ingatag nyelvtudásunkat.

Az évi közgyűlésükre is hivatalosak voltunk, meghallgattuk a beszámolót, megbeszélték a következő év programtervezetét, és ennek kapcsán megkérdezték

tőlünk, elvállalnánk-e valamelyik találkozó műsorának szervezését? A témát ránk bízák, csak arra kérnek, ha nem túlságosan megterhelő, főzzünk valami tipikus magyar ételből kóstolót. Természetesen elvállaltuk.

Mivel előadásunk időpontja Virágvasárnapot követő hétfőre esett, a műsortervezéskor megegyeztünk, hogy a magyar húsvéti népszokásokról fogunk beszélni. Szereztünk idevágó témájú videokazettát is, de sajnálatunkra nem olyan volt, amilyent vártunk. Volt ugyan rajta egy kalocsai ruhába öltözött leánycsapat, akik énekelve mentek végig egy falun, a kútnál néhány legény várta őket, s megvolt a nagy locsolkodás. A kazetta nagyobbik fele az egri és a tokaji borvidék bemutatásáról szólt, nagy örömeinkre angol nyelven. Bemutatta a szőlő művelését, a szüretet, a különböző borfajtákat, a borkóstolót. Örvendtünk annak, hogy nem kell sokat beszélnünk, elég lesz a kazetta levetítése, ezt mindenki érti majd, és erre a műsorra alapozva állítottuk össze programunkat. Gulyáslevest főzünk, kapros túrós palacsintát sütöttünk. Vásároltunk néhány üveg Egri Bikavért gondoltuk a műsor után, mintegy illusztrálva a kazettán bemutatottakat, megkínáljuk vendégeinket. Kitaláltuk, hogy egy jó pattogós magyar énekkel fejezzük be az előadást, az ének szövegét le is fordította egyikünk, sokszorosítottuk, s úgy terveztük, mikor a poharakat mellé, mindenki kap egy példányt a dal szövegéből is.

Úgy alakítottuk az összejövetelt, hogy az étkezéssel kezdjük, mivel nem volt lehetőség az étel felmelegítésére. Előre megterítettük az asztalt, az ételt forrón vittük, rögtön asztalhoz ültettük a társaságot. Nagy sikere volt a gulyáslevesnek és a palacsintának.

Előadásunk bevezetőjeként néhány mondatban elmeséltük, kik vagyunk, mi magyarok, hol van a hazánk, majd vetíteni kezdtük a kazettát. Megcsodálták a színpompás kalocsai viseletet. A locsolkodás élénk derűtséget váltott ki. De amint elkezdődött a borvidékek bemutatása, valami megváltozott, egyre fagyosabb lett a hangulat. Már senki sem mosolygott, egyre komorabban nézték a filmet. Határozott elutasító magatartásuk egyre inkább zavarba hozott. Nem értettük, mi a baj. Talán nem értenek angolul? A film vége felé, hogy egy kicsit felrázzuk a ki tudja miért letargiába esett közönséget, kezdtük kiosztani a poharakat, a dalszövegeket, és hogy oldjuk az érthetetlen fagyos légkört, már is dalra fakadtunk: „Van nekem egy rettenetes szokásom,/ ha bort iszom, a pálinkát kívánom,/ erre még az öregapám jó nagyapja tanított,/ aki még a hordóval is koccintott.”

A borozás elmaradt. Az elnök udvariasan megvárta, míg arcunkra fagyott ideges vigyorral végigénekeljük vidám kis dalunkat, a pódiumra lépett, és felénk meghajolva mondta:

-Nagyon szépen köszönjük, hogy ennyit fáradtatok, s elkészítettétek a finom ebédet. Érdekes volt bemutatkozásotok, s a húsvéti szokások. Jó volt a borreklámotok is... Csakhogy, mint tudjátok, a mi egyesületünk éppen az alkoholfogyasztás ellen alakult... És ilyen szelíd modorban folytatta.

A mellettem ülő hölgy alighanem rájött, hogy nekünk fogalmunk sincs erről, mert a nála levő szórólap fejlécén a kezdőbetűkre mutatva súgta a fülembe az egyesület teljes nevét: Independent Order of Goods Templars – National godtemplar orden. Magyarul: Független templomos-lovagrend.

Jézus Mária - gondoltam rémülten - ezek szerint mi a szigorú antialkoholista

szervezet tagjai vagyunk. És most ezek biztosan azt hiszik, hogy csúfolkodtunk.

A kazetta tulajdonosa is kapcsolt, és dicséretére legyen mondva, miután rezzenéstelen arccal végighallgatta a finom kioktatást, felállt és a közönséghez fordulva mondta:

- Tisztában vagyunk nemes célkitűzésekkel, és mivel itt vagyunk köztetek, gondolom érthető, hogy pártoljuk is. Ti nem ismertetek minket, hát bemutatkozunk. És azért forgattuk le pont ezt a kazettát, hogy tudomásotokra hozzuk, hogy a *mérsékelt és kulturált* bor, vagy más szeszessel fogyasztása része a magyarok étkezési szokásának, és ez nem alkoholizmus.

A közönség megtapsolta a frappáns magyarázatot de, hogy érdeklődésüket nem sikerült a magyar „étkezési szokások” iránt igazán felkelteni, az abból is kítűnt, hogy soha többé nem kértek fel bennünket előadás tartására. Hát hogyne, mikor szegények ekkorát csalódtak: a kedves, botladozó beszédű és szerény külsőnk álarca mögé oda képzeltek az ugrásra kész, ivászatra csábító veszedelmes szírént.

Nagy lecke volt ez nekünk. Azóta minden nagybetűs rövidítésnek igyekszünk kibogozzuk az értelmét. Még akkor is, ha ez csak általában hosszas utánajárással sikerül.

*Az INDEPENDENT ORDER OF GOOD TEMPLARS (IOGT) az Amerikai Egyesült Államokban alakult 1851-ben. NATIONALGODTEMPLARORDEN (NGTO) néven Svédországban 1879-ben alakult hasonló szervezet. Többszöri névváltoztatás után 1970-ben alakult meg a jelenleg is működő szervezet, az IOGT-NTO, mely annyiban tér el az előbbiektől, hogy már nem tartanak semmiféle szertartást.

** Van nekem egy...

Jag har en förfärligt vana numera

Vin jag dricker längtar efter något stark

Det lärde mig för länge sedan mitt far fars far goda far,

Som skolade också med den stor tunnan.

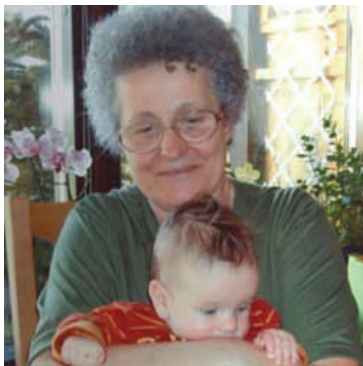
Térfoglalás

Magyar protestáns istentisztelet Göteborgban. Szokatlanul sokan gyűltek össze, egy kedves fiatal zongoraművész ajánlkozott elvégezni a kántori teendőket. Molnár V. Pál lelkésszel megbeszélték, milyen énekeket fog a gyülekezet énekelni, mit zongorázzon. Úrvacsoraosztás is volt, a lelkész már kezdte a szereztetési szertartást, amikor eszébe jutott, hogy megfeledkezett valamiről. Mielőtt megkezdte volna a kenyér kiosztását odament a zongoristához, halkan sietősen oda-súgta: az úrvacsoraosztás alatt csendesén játsszon valami szép dallamot.

Megkezdődött az úrvacsoraosztás. A lelkész a megtört kenyérrel rendre a hívekhez lépett elmondta az ígét, átnyújtotta a falat kenyeret. A zene halkan szólt. A lelkész arra figyelt fel, hogy az asztal körül állók nagyon furcsán kezdenek viselkedni. Egyre vörösebb, egyre feszültebb lett mindenki mintha kacagásukat akarnának visszatartani.

A lelkész nem tudta, mire vélni a dolgot. Felnézett a még padban ülőkre, azok

mosolygó, majdnem nevető arccal néztek vissza rá. Az egyik presbiter, látva a lelkész értetlen arcát, a zongorista felé bólintott. A lelkész odanézett, de nem vett észre semmi rendkívüli látnivalót a zongoristán. De ahogy jobban odafigyelt, rájött, hogy a zenével van valami szokatlan. Mert az Úrvacsorát kísérelő halk, kellemes zene ismert volt a számára is, de nem éppen egyházi körökből. A zongorista áhítatos arccal, teljes átéléssel Tamás Gábor énekes erdélyi sikerszámát játszotta: „A Donát úton nyílnak már az orgonák....”

Az erdélyi Mérában indult el mezősegi és kalotaszegi táncokkal meghatározóan népművészeti elkötelezettsége. Számos zaklatott év után húsz éve telepedett le Svédországban, ahol a bevándoroltak gyermekeinek óvodáját vezette, majd az öregek otthonában dolgozott nyugdíjazásáig. A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség helyi gyülekezetének megalapítója és alapítása óta annak vezetője, 1991-től az egyháztanács titkára. A Magyar Nyelvvédők Egyesületének titkára, nyári táborok, „Ige és anyanyelv” versenyek szervezője. Kiadványokat

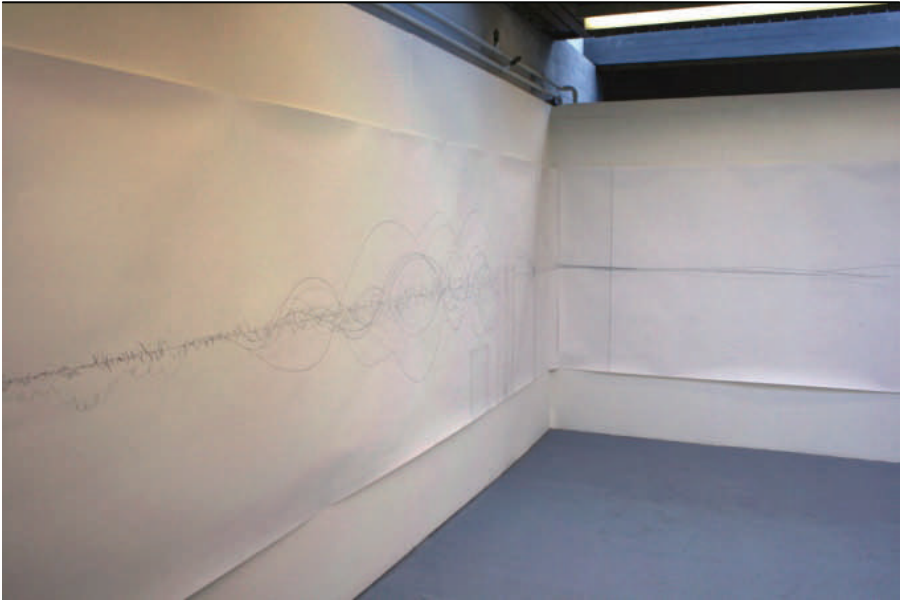
állított össze a magyar nyelvoktatás érdekében. Tíz éve „Játszóház” névvel indította gyermekfoglalkoztatóját, ahol a magyar kultúra elemeivel is megismerteti a gyermekeket. Több népművelő füzet szerzője, összeállítója. Visszaemlékező könyve az Ághegy Könyvek sorozatában jelent meg *Múltbanéző* címmel.

***

Az **Ághegy** — skandináviai magyar irodalmi és művészeti lapfolyam hat kötete — 1-30 szám, több mint négyezer oldal.

Az utolsó oldalon az **Ághegy Könyvek** ► sorozat kötetei, a jelen kötet éppen a tizedik.

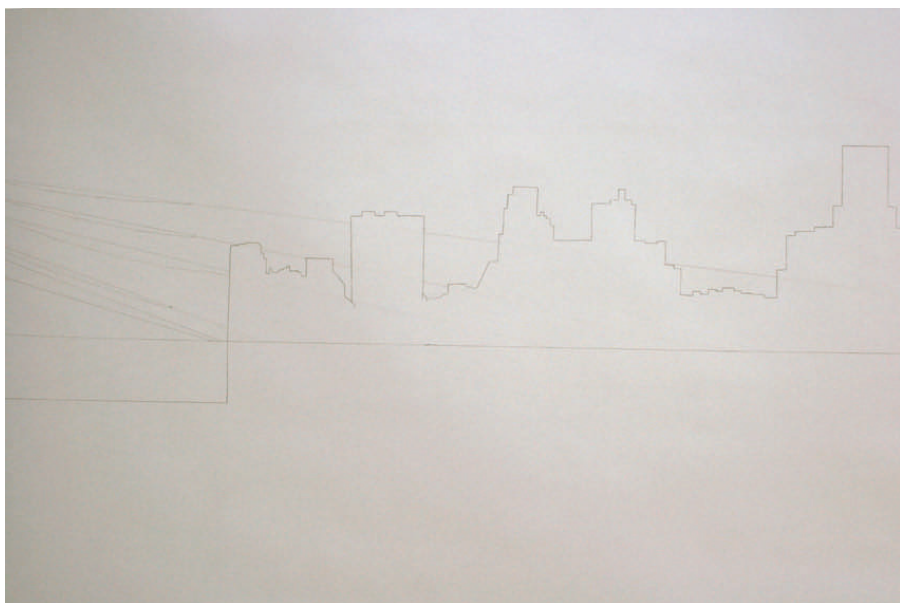
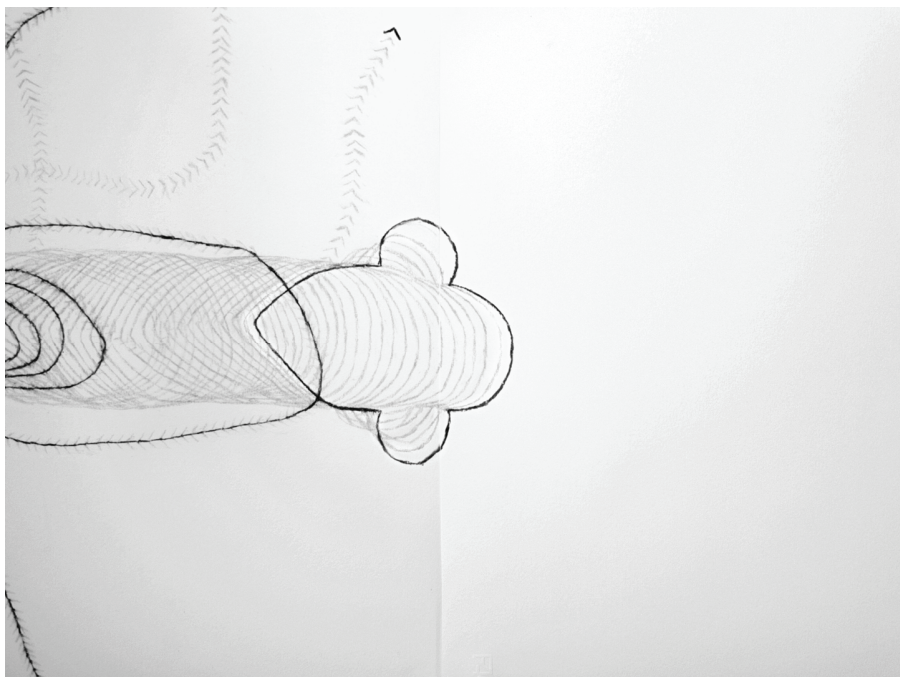
Tóth Kati 1984 december 11-én született Marosvásárhelyen, 1990-től él Svédországban. 2000-2003 között Művészeti Gimnáziumban tanult, (Katedralskolan, Växjö). 2007-ig Modern Művészeti Egyetem, e (Cumbria Institute of the Arts, Carlisle, UK) tanult, művészeti diplomát kapott. Utána a newcasteli egyetem mesterkurzusán gyarapítja művészi tudását.

Kiállításai:

1994-től művészeti iskolája számos csoport-kiállításán vett részt munkáival. A Friction című kiállítás résztvevőjeként munkáit 2000-ben bemutatták az északi országokban. 1999 a FN Barnkonventionen tíz éves jubileuma alkalmából szobrát lavatták Växjö központjában.

Részt vett az Új Kéve folyóirat svédországi Petőfi rajzversenyén. Három festménye a Kiskőrösi Petőfi Múzeum állandó kiállításán látható. 2005 - Fine Art Video and Film Screening, Lonsdale Cinema Carlisle, Carlisle, United Kingdom. 2006 Magnet, Cumbria Institute of the Arts, Carlisle, United Kingdom. Collection of works, Thúr György, Nagykanizsa, Hungary. Collection of works, Heveti Sándor Iskola, Nagykanizsa, Hungary. 2007— Collection of Recent Works, VOKE Kodály Zoltán Művelődési Ház, Nagykanizsa, Hungary. Unga Tjejer, Växjö Konsthall, Växjö, Sweden. Digital Art Showcase, Learning Gateway, Carlisle, United Kingdom.

**Képek Tóth Kati londoni grafikai Mester-kiállításáról
További képek, rajzok és videofilmek a CD-mellékleten.**

Tark István írása
Múltbanéző

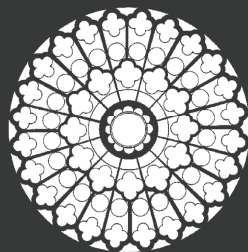

Ághegy Könyvek

Tar Károly
Száraz oázis

Ághegy Könyvek

Szakács Sándor Ferenc
Kettéhasadt lélek

Ághegy Könyvek
KÖZDOK

Bernhard Nordh

A hódtavi újtelepesek

Ághegy Könyvek
Közdok

ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH
EMLÉKKÖNYV

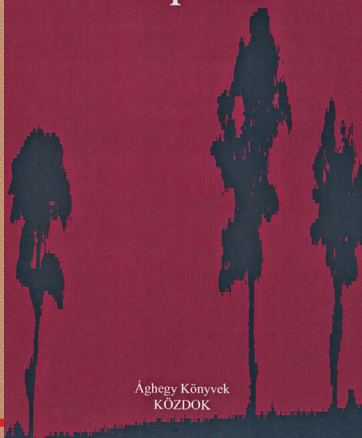
1924-1944
1990-1995

ÁGHEGY KÖNYVEK
KÖZDOK

Lőrinczi Borg Ágnes

Állapotok

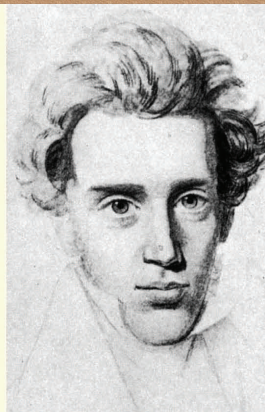

Ághegy Könyvek
KÖZDOK

Agnes Borg
Tillstånd

Ághegy Könyvek
KÖZDOK

KIERKEGAARD

Søren Kierkegaard
kezdőknek

Petter Bjerck-Amundsen

ÁGHEGY KÖNYVEK - KÖZDOK

• ALEXANDRU DOHI • CARTEA •

DOHI ALEX

ILLATOK
KÖNYVE

ÁGHEGY KÖNYVEK
KÖZDOK

ALEXANDRU DOHI • CARTEA AROMELOR

AROMELOR • ALEXANDRU DOHI • CARTEA

A CD lemez tartalma

A nyomtatott kötet pdf-ben

Képtár, video– és hangtár:

Baják Zsuzsanna
Forsman Attila
Forsman Desireé
Janáky Réka
Kiss Szinnye Ildikó
Kovács Dea Judit
Kovács Imre
Lázár Ervin Járkáló
Lázár Rozi
Losoncz Ágnes
Moritz Livia
Neufeld Róbert
Steiner János
Perger Dénes
Tóth Kati

Ráadás:

Alkotóink műveiből

Bíró János
Dániel Éva
Deák Csaba
Dohi Alex
Dusa Ödön
Csikós Tibor
Kasza Imre
Lisztes István
Marina Cristian
Maros Ilona
Maros Miklós
Mayer Hella
Miski Török Ágnes
Pusztai Péter
Vály Sándor
Ungváry Tamás

Az Ághegy Rádió műsorából

Szente Imre
Mayer Hella
Ághegy bemutatók